

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

University of the Thai Chamber of Commerce Journal Humanities and Social Sciences

บทบรรณาธิการ

บทความวิจัย

ผลกระทบของการจัดอันดับความยั่งยืนต่อการจ่ายเงินปันผล และประสิทธิภาพการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ประภาพร กิจดำรงธรรม

ความเสมอภาคตามกฎหมายกับช่องว่างในการปฏิบัติจริง: การประเมินการทำให้สิทธิแรงงานเกิดผลของแรงงานชาย หญิง และแรงงาน LGBTQ+ ในประเทศไทย ระหว่างปี 2015 – 2025

ไทศิต เครือโสม สายรุ่ง สักวาลย์ และ พรพิรัตน์ คันธธาศิริ

กลวิธีการตั้งชื่อบุคคล รายการโทรทัศน์ ปี 2568

บุษกร แก้วอำ และ ภาณุภูมิ สุขเจริญ

การพัฒนารายการคำศัพท์พื้นฐานภาษาเกาหลีสำหรับงานอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและบริการ

วิมลมาส หมั่นหอ และ สุมาลี สุนจันทร์

การรับรู้ของครูชาวจีนในวิทยาลัยอาชีวศึกษาของรัฐในประเทศไทยต่อการสอนวัฒนธรรม และการรับมือกับปัญหาเชิงปฏิบัติ: การศึกษาเชิงคุณภาพ

Ruiming Li และ กนกพร นุ่มทอง

การประเมินความต้องการจำเป็นของครูในการพัฒนาทักษะการใช้ปัญญาประดิษฐ์ AI และเครื่องมือดิจิทัลในการเรียนการสอนในสถานศึกษากลุ่มสหวิทยาเขตปทุมเบญจา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี

สุเมธี แก้วมณี สุรัตน์ สารสว่าง และ สุชาดา นันทะไชย

ศักยภาพของประเทศไทยในการเป็นเจ้าภาพจัดงานดนตรีระดับโลก: การวิเคราะห์นโยบายเชิงเปรียบเทียบจากกรณีศึกษา ดิ เอราส์ ทัวร์ ของเทย์เลอร์ สวิฟต์ ณ สาธารณรัฐสิงคโปร์

อรชุน ทศนีย์ทอง และ เกศรา สุขเพชร

บทความวิชาการ

การวิเคราะห์ทฤษฎีกรรมจริยธรรมและพลวัตเชิงอำนาจในการสื่อสารผ่านปัญญาประดิษฐ์: กรณีศึกษา AI Chatbot บริการลูกค้า

ปัญญารัตน์ วันทอง ปิยณัฏ วงศ์ยอด เมธา เห่งคำแก้ว และ ชินกฤต อุดมลาภไพศาล

ภูมิทัศน์การสื่อสารการตลาดยุคแพลตฟอร์ม: การสังเคราะห์สู่แนวคิดสถาปัตยกรรมความไว้วางใจ

อัญชลี พิเชษฐพันธ์

การพัฒนาการชะลอความพึงพอใจในเด็กปฐมวัยไทย: การทบทวนมุมมองใหม่สู่การปฏิบัติเป็นรูปธรรม

เจษฎา บุญมาโฮม และ สุวิมล นราองอาจ

บรรณาธิการแถลง

วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (Humanities and Social Sciences) ฉบับนี้ เป็นปีที่ 46 ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม - มิถุนายน 2569 ขอนำเสนอองค์ความรู้ด้าน เศรษฐกิจและสังคม ที่หลากหลายและร่วมสมัย ทั้งในมิติของความยั่งยืน ความเสมอภาค เทคโนโลยีดิจิทัล และปัญญาประดิษฐ์ บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ในฉบับนี้ล้วนมีความรู้ลึกทางวิชาการ และเชื่อมโยงองค์ความรู้กับการนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง ทั้งในภาคธุรกิจ การศึกษา และสังคมโดยรวม

วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยหอการค้าไทยมีความมุ่งมั่นในการเป็นเวทีวิชาการที่ส่งเสริมและ สนับสนุนการเผยแพร่ผลงานด้านบริหารธุรกิจ บัญชี เศรษฐศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ ที่มี คุณภาพ โดยบทความทุกเรื่องได้ผ่านกระบวนการพิจารณาอย่างเข้มข้นจากผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกในสาขาวิชา ที่เกี่ยวข้องจากหลากหลายสถาบัน จำนวนไม่น้อยกว่า 3 ท่าน ด้วยกระบวนการประเมินแบบ "Double - blind Process" เพื่อให้มั่นใจในความโปร่งใส เป็นธรรม และมาตรฐานทางวิชาการในระดับที่เชื่อถือได้

ตลอดระยะเวลาการดำเนินงาน วารสารได้มีการตีพิมพ์อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมออย่างน้อย 3 ปี และ ยังคงยืนยันทิศทางการพัฒนาคุณภาพอย่างไม่หยุดยั้ง บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารนี้จึงถือเป็นผลงาน วิชาการที่มีคุณค่า เสริมสร้างองค์ความรู้ใหม่ และสามารถนำไปใช้อ้างอิงทางวิชาการ รวมถึงใช้ประกอบการ ขอตำแหน่งทางวิชาการได้

กองบรรณาธิการหวังเป็นอย่างยิ่งว่าวารสารฉบับนี้จะเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญ และเป็นแรงบันดาลใจ ให้ผู้อ่าน นักวิจัย และนักวิชาการ ได้ร่วมกันสร้างสรรค์องค์ความรู้ที่มีคุณภาพ เพื่อนำไปขับเคลื่อนสังคมและ ภาคธุรกิจของประเทศไทยให้เติบโตอย่างยั่งยืนต่อไป

บรรณาธิการวารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

บทบรรณาธิการ

บทความวิจัย

- ผลกระทบของการจัดอันดับความยั่งยืนต่อการจ่ายเงินปันผล และประสิทธิภาพการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย 1
ประภาพร กิจดำรงธรรม
- ความเสมอภาคตามกฎหมายกับช่องว่างในการปฏิบัติจริง: การประเมินการทำให้สิทธิแรงงานเกิดผลของแรงงานชาย หญิง และแรงงาน LGBTQ+ ในประเทศไทย ระหว่างปี 2015 – 2025 27
ไทศิต เครือโสม สายรุ้ง สัจจาลักษณ์ และ พรพิรัตน์ คันธธาศิริ
- กลวิธีการตั้งซื้อตอน รายการโหนดกระแสน้ำ ปี 2568 61
บุษกร แก้วอำ และ ภาควิชา สุขเจริญ
- การพัฒนารายการคำศัพท์พื้นฐานภาษาเกาหลีสำหรับงานอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและบริการ 85
วิมลมาส หมื่นหอ และ สุมาลี สุนจันทร์
- การรับรู้ของครูชาวจีนในวิทยาลัยอาชีวศึกษาของรัฐในประเทศไทยต่อการสอนวัฒนธรรมและการรับมือกับปัญหาเชิงปฏิบัติ: การศึกษาเชิงคุณภาพ 122
Ruiming Li และ กนกพร นุ่มทอง
- การประเมินความต้องการจำเป็นของครูในการพัฒนาทักษะการใช้ปัญญาประดิษฐ์ AI และเครื่องมือดิจิทัลในการเรียนการสอนในสถานศึกษากลุ่มสหวิทยาเขตปทุมเบญจาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี 154
สุเมธี แก้วมณี สุดาร์ตน์ สารสว่าง และ สุชาดา นันทะไชย
- ศักยภาพของประเทศไทยในการเป็นเจ้าภาพจัดงานดนตรีระดับโลก: การวิเคราะห์นโยบายเชิงเปรียบเทียบจากกรณีศึกษา ดิ เอราส്മุส ทัวร์ ของเทย์เลอร์ สวิฟต์ ณ สาธารณรัฐสิงคโปร์ 171
อรชุน ทศนีย์ทอง และ เกศรา สุขเพชร

บทความวิชาการ

- การวิเคราะห์วาทกรรมจริยธรรมและพลวัตเชิงอำนาจในการสื่อสารผ่านปัญญาประดิษฐ์: กรณีศึกษา AI Chatbot บริการลูกค้า 203
ปัญญรัตน์ วันทอง ปิยณัฏ วงศ์ยอด เมธา เริงคำแก้ว และ ชินกฤต อุดมลาภไพศาล
- ภูมิทัศน์การสื่อสารการตลาดยุคแพลตฟอร์ม: การสังเคราะห์สู่แนวคิดสถาปัตยกรรมความไว้วางใจ 224
อัญชลี พิเศษสุพันธ์
- การพัฒนาการชะลอความพึงพอใจในเด็กปฐมวัยไทย: การทบทวนมุมมองใหม่สู่การปฏิบัติเป็นรูปธรรม 238
เจษฎา บุญมาโฮม และ สุวิมล นราองอาจ

The impact of sustainability ratings on dividend payouts and firm performance of listed companies in the Stock Exchange of Thailand

Prapaporn Kitdamrongtam^{1,*}

Received: October 9, 2025 Revised: January 15, 2026 Accepted: January 26, 2026

Abstract

This research examines the impact of sustainability ratings on dividend payments and operational performance of companies listed on the Stock Exchange of Thailand. The sample consists of 584 listed companies over the period 2023–2024, yielding 1,168 firm-year observations. The data are analysed using descriptive statistics and multiple regression analysis based on the Random Effect Model (REM). The results indicate that sustainability ratings have a statistically significant positive effect on dividend payments. Among the control variables, the debt-to-equity ratio, representing firms' financial leverage, positively influences dividend payments. In examining the impact of sustainability ratings on operational performance, the findings indicate that the company's sustainability rating has a statistically significant positive effect on return on equity (ROE), which reflects the firm's operational efficiency. Among the control variables, the book value per share is found to have a positive influence on the operational performance of the company.

Keywords: Sustainability, Environmental Social and Governance (ESG), Dividend payouts, Firm performance

¹ Faculty of Business Administration, Meajo University

*Corresponding author. E-mail: puy4047@gmail.com

ผลกระทบของการจัดอันดับความยั่งยืนต่อการจ่ายเงินปันผล และประสิทธิภาพการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียน ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ประภาพร กิจดำรงธรรม^{1,*}

วันรับบทความ: October 9, 2025 วันแก้ไขบทความ: January 15, 2026 วันตอบรับบทความ: January 26, 2026

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบของการจัดอันดับความยั่งยืนต่อการจ่ายเงินปันผล และประสิทธิภาพการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยมีกลุ่มตัวอย่าง คือ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จำนวนทั้งสิ้น 584 บริษัท ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2566 ถึง ปี พ.ศ. 2567 จำนวนทั้งสิ้น 2 ปี รวมข้อมูลทั้งสิ้น 1,168 บริษัท-ปี การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา และการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณด้วยวิธีวิเคราะห์แบบ Random Effect Model (REM) ซึ่งเป็นวิธีที่มีความเหมาะสมที่สุด ผลการวิจัยพบว่าอันดับความยั่งยืนของบริษัทส่งผลกระทบต่อ การจ่ายเงินปันผลของบริษัท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยที่ปัจจัยควบคุม ได้แก่ อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น ซึ่งเป็นตัวแทนของภาระผูกพันทางการเงินของบริษัทส่งผลกระทบต่อ การจ่ายเงินปันผล ในส่วนของการวิเคราะห์ผลกระทบของการจัดอันดับความยั่งยืนต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของบริษัท พบว่าอันดับความยั่งยืนของบริษัทส่งผลกระทบต่ออัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นซึ่งแสดงถึงประสิทธิภาพในการดำเนินงานของบริษัทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยที่ปัจจัยควบคุม ได้แก่ มูลค่าตามบัญชีต่อหุ้นของบริษัทส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการดำเนินงานของบริษัท

คำสำคัญ: ความยั่งยืน สิ่งแวดล้อม สังคม และธรรมาภิบาล การจ่ายเงินปันผล ประสิทธิภาพการดำเนินงานของบริษัท

¹ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

*Corresponding author. E-mail: puy4047@gmail.com

บทนำ

ในปัจจุบันแนวคิดเรื่องการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้รับความสนใจอย่างกว้างขวางจากทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนทั่วโลก ส่งผลให้ภาคธุรกิจเผชิญแรงกดดันทั้งจากภายในและภายนอกให้ยกระดับผลการดำเนินงานที่ไม่ใช่ด้านการเงิน โดยต้องกำหนดกลยุทธ์เพื่อลดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและการสร้างความเท่าเทียมทางสังคมเพื่อให้สอดคล้องกับความคาดหวังของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป (Danisman & Tarazi, 2024) จึงทำให้แนวคิดด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และธรรมาภิบาล (Environmental, Social, and Governance: ESG) ถูกนำมาใช้เป็นกรอบในการประเมินคุณภาพของการดำเนินธุรกิจที่คำนึงถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในวงกว้าง ส่งผลให้การลงทุนที่คำนึงถึง ESG ได้กลายเป็นหนึ่งในกระแสหลักของตลาดการเงินโลก ซึ่งการให้ความสำคัญกับผลการดำเนินงานที่คำนึงถึง ESG ที่เพิ่มขึ้นนี้ ได้กระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมการลงทุน โดยมีนักลงทุนจำนวนมากที่พิจารณาการลงทุนจากการดำเนินงานของกิจการที่คำนึงถึงแนวคิดด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และธรรมาภิบาล ควบคู่ไปกับประสิทธิภาพในรูปของตัวชี้วัดทางการเงิน (Yu et al., 2024)

สำหรับประเทศไทย ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) ได้ให้ความสำคัญกับการผลักดันการดำเนินงานด้าน ESG อย่างจริงจัง โดยตั้งแต่ปี 2558 ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้มีการเปิดเผยรายชื่อหุ้นยั่งยืน: THSI (Thailand Sustainability Investment) เพื่อส่งเสริมให้บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยมีการดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืนโดยคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม มีความรับผิดชอบต่อสังคม และมีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล และต่อมาในปี 2566 ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนจากการเปิดเผยรายชื่อหุ้นยั่งยืนมาเป็นการประกาศอันดับความยั่งยืนของบริษัท (ESG Ratings) เพื่อเป็นเกณฑ์ในการประเมินบริษัทจดทะเบียนที่ดำเนินงานตามแนวทาง ESG ที่มีความโดดเด่น (Center for Sustainable Business Development, 2024) อีกทั้งยังส่งเสริมการเปิดเผยข้อมูลด้านความยั่งยืนตามมาตรฐานสากล อันจะช่วยให้นักลงทุนมีข้อมูลในการตัดสินใจที่ครบถ้วนและโปร่งใสมากขึ้น

ความเชื่อมโยงระหว่างการพัฒนาความยั่งยืนของบริษัทโดยใช้การดำเนินงานตามหลัก ESG กับการจ่ายเงินปันผล และประสิทธิภาพการดำเนินงานของบริษัทสามารถอธิบายได้ผ่านทฤษฎีผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder Theory) ซึ่งเสนอว่าบริษัทที่ให้ความสำคัญต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียย่อมมีแรงจูงใจในการบริหารจัดการที่โปร่งใสและสร้างความเชื่อมั่นต่อผู้ลงทุน (Freeman, 1984) โดยค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการดูแลผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของบริษัทถือเป็นการลงทุนเพื่อความยั่งยืนที่ช่วยลดความเสี่ยงและสร้างประสิทธิภาพระยะยาว ซึ่งท้ายที่สุดจะสามารถสร้างกำไรให้บริษัท และมีเงินสดเพียงพอที่จะจ่ายปันผลได้มากขึ้นในอนาคต นอกจากนี้ ทฤษฎีตัวแทน (Agency Theory) ชี้ว่าบริษัทที่มีธรรมาภิบาลที่ดีซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งของ ESG จะลดปัญหาความขัดแย้งระหว่างผู้บริหารและผู้ถือหุ้น ส่งผลให้เกิดแรงจูงใจในการกำหนด

นโยบายเงินปันผลที่มั่นคงเพื่อใช้เป็นกลไกกำกับดูแลและลดการใช้เงินสดในทางที่ไม่สร้างมูลค่า (Jensen & Meckling, 1976) อีกทั้งตามแนวคิด Signaling Theory บริษัทที่มีผลการดำเนินงานด้าน ESG ในระดับสูง มักเลือกใช้นโยบายเงินปันผลเป็นสัญญาณถึงเสถียรภาพทางการเงินและศักยภาพในการสร้างกระแสเงินสดในอนาคตแก่ตลาด (Bhattacharya, 1979)

ในช่วงเวลาที่ผ่านมาได้มีงานวิจัยจำนวนมากได้ให้ความสนใจกับผลกระทบของความยั่งยืนต่อการจ่ายเงินปันผล และประสิทธิภาพการดำเนินงานของบริษัท โดยงานวิจัยส่วนใหญ่พบว่าความยั่งยืนมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการจ่ายเงินปันผล (Benlemlih, 2019; Zahid et al., 2023; Ismilla & Faisal, 2023) ในทางกลับกัน งานวิจัยบางส่วนกลับพบว่าความยั่งยืนอาจส่งผลเชิงลบต่อการจ่ายเงินปันผล เนื่องจากบริษัทจำเป็นต้องจัดสรรทรัพยากรไปสร้างประโยชน์ให้กับผู้มีส่วนได้เสียอื่น ทำให้ต้องลดกระแสเงินสดที่นำมาใช้สำหรับการจ่ายเงินปันผลให้กับผู้ถือหุ้น (Cheung et al., 2018; Ni & Zhang, 2019) สำหรับบทบาทของ ESG ต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของบริษัทนั้น งานวิจัยหลายงานวิจัย เช่น Loh et al. (2017) and Ho et al. (2024) ที่พบผลกระทบเชิงบวกของการดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืนที่มีต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของบริษัท อย่างไรก็ตามมีงานวิจัยอีกจำนวนหนึ่งที่พบความสัมพันธ์เชิงลบระหว่างความยั่งยืนกับประสิทธิภาพการดำเนินงานของบริษัท (Ding et al., 2016; Elamer et al., 2024) จากกระแสที่นักลงทุนให้ความสำคัญต่อการดำเนินธุรกิจตามหลักการ ESG ที่เพิ่มสูงขึ้น รวมถึงความแตกต่างของผลการศึกษาที่ผ่านมาสะท้อนให้เห็นว่าผลกระทบของ ESG ที่ส่งผลต่อนโยบายเงินปันผล และประสิทธิภาพการดำเนินงานของบริษัทยังคงเป็นประเด็นที่ควรค่าแก่การศึกษาเพิ่มเติม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของประเทศกำลังพัฒนาอย่างเช่น ประเทศไทยที่จำนวนงานวิจัยที่ทำการวิจัยในประเด็นดังกล่าวยังมีอยู่ไม่มากนัก โดยเฉพาะงานวิจัยที่ใช้ข้อมูลการจัดอันดับความยั่งยืนในรูปแบบ ESG Ratings ซึ่งตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเริ่มนำมาใช้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2566 เป็นต้นมา แทนการรายงานรายชื่อหุ้นยั่งยืน (THSI) ในอดีต (Center for Sustainable Business Development, 2024) ทำให้งานวิจัยก่อนหน้านี้ไม่สามารถสะท้อนผลกระทบของกลไกการจัดอันดับ ESG ในรูปแบบใหม่นี้ต่อพฤติกรรมทางการเงินของบริษัทได้โดยตรง เนื่องจากงานวิจัยที่ผ่านมาส่วนใหญ่มุ่งอาศัยการวัด ESG ในรูปแบบคะแนนรวมจากฐานข้อมูลสากล หรือใช้ตัวชี้วัดการเปิดเผยข้อมูลด้านความยั่งยืน (ESG Disclosure) เป็นหลัก ซึ่งอาจไม่สะท้อนบริบทเชิงสถาบันและโครงสร้างตลาดทุนของประเทศกำลังพัฒนาอย่างประเทศไทยได้อย่างครบถ้วน

ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงมีความสนใจที่จะศึกษาผลกระทบของการจัดอันดับความยั่งยืนต่อการจ่ายเงินปันผลและประสิทธิภาพการดำเนินงานของบริษัทภายใต้บริบทของตลาดทุนไทย ซึ่งมีลักษณะเฉพาะด้านโครงสร้างการถือหุ้น การกำกับดูแลกิจการ และระดับการพัฒนาของตลาดทุนที่แตกต่างจากประเทศพัฒนาแล้ว งานวิจัยนี้จะช่วยเติมเต็มช่องว่างของวรรณกรรม และขยายองค์ความรู้เชิงประจักษ์

เกี่ยวกับบทบาทของ ESG ในฐานะกลไกทางการเงินและการกำกับดูแลกิจการเพื่อความยั่งยืนในตลาดทุนของ
ประเทศกำลังพัฒนาซึ่งยังมีการศึกษาในประเด็นดังกล่าวอย่างจำกัด โดยผลของการวิจัยที่ได้รับผู้บริหารของ
บริษัทสามารถใช้เป็นแนวทางในการกำหนดให้การดำเนินงานตามแนวทางความยั่งยืนเป็นเครื่องมือในการ
บริหารจัดการต้นทุนทางการเงิน หรือใช้เพื่อส่งสัญญาณถึงความสามารถในการจ่ายปันผลของบริษัทใน
อนาคต รวมถึงนักลงทุนสามารถนำไปพิจารณาเลือกหลักทรัพย์ที่จะถือครองเพื่อสร้างผลตอบแทนจากการ
ลงทุนในหลักทรัพย์ต่อไปได้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาผลกระทบของการจัดอันดับความยั่งยืนต่อการจ่ายเงินปันผลของบริษัทที่จดทะเบียน
ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาผลกระทบของการจัดอันดับความยั่งยืนต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของบริษัทที่
จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

การทบทวนวรรณกรรมและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. ทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษา

ทฤษฎีตัวแทน (Agency Theory) ได้รับการพัฒนาโดย Jensen and Meckling (1976) เพื่ออธิบาย
ถึงความขัดแย้งทางผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นระหว่างผู้ถือหุ้น (Principal) และผู้บริหาร (Agent) ซึ่งมักเกิด
จากการที่ผู้บริหารมักมีข้อมูลภายในและอำนาจในการควบคุมการดำเนินงานมากกว่าผู้ถือหุ้น ซึ่งก่อให้เกิด
ปัญหาการเข้าถึงข้อมูลมีความไม่เท่าเทียมกัน และความเสี่ยงที่ผู้บริหารจะใช้ทรัพยากรของบริษัท
เพื่อผลประโยชน์ส่วนตน มากกว่าการสร้างผลตอบแทนสูงสุดแก่ผู้ถือหุ้น (Jensen and Meckling, 1976;
Srijanphet, 2008) จากปัญหาดังกล่าวทำให้ผู้ถือหุ้นมีการพัฒนาเครื่องมือและกลไกในการกำกับดูแล เช่น
การจ่ายเงินปันผล และการเปิดเผยข้อมูลที่โปร่งใส การจ่ายเงินปันผลสามารถช่วยลดโอกาสที่ผู้บริหารจะนำ
เงินส่วนตัวไปใช้ในทางที่ไม่สร้างประโยชน์ต่อผู้ถือหุ้น (Jensen, 1986) ขณะเดียวกัน การดำเนินงานตาม
แนวทางความยั่งยืนและ ESG ก็สามารถเป็นอีกหนึ่งกลไกในการลดปัญหาดังกล่าว เนื่องจากช่วยให้บริษัท
มีความรับผิดชอบต่อสังคมและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมากขึ้น (Zahid et al., 2023) โดยการดำเนินงานที่อ้างอิง
แนวคิด ESG และนโยบายการจ่ายเงินปันผลอาจถูกมองว่าเป็นกลไกสำคัญในการลดความขัดแย้งและ
สร้างสมดุลระหว่างผู้บริหาร ผู้ถือหุ้นรายใหญ่ และผู้ถือหุ้นรายย่อย นอกจากนี้การเปิดเผยข้อมูลด้าน ESG
และการสร้างระบบกำกับดูแลบริษัทที่เข้มแข็งสามารถช่วยลดความไม่เท่าเทียมกันของข้อมูลและเสริมสร้าง
ความน่าเชื่อถือในสายตาของนักลงทุน (Gillan, et al., 2021)

ทฤษฎีการส่งสัญญาณ (Signaling Theory) มีจุดเริ่มต้นจาก Spence (1973) ที่อธิบายว่าผู้บริหารย่อมมีข้อมูลเกี่ยวกับสถานะทางการเงินและแนวโน้มในอนาคตของบริษัทมากกว่าผู้ลงทุน ดังนั้น การตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ เช่น การจ่ายเงินปันผล การเลือกโครงสร้างเงินทุน หรือการเปิดเผยข้อมูล จึงทำหน้าที่เป็นสัญญาณ (Signal) ที่สะท้อนคุณภาพและความคาดหวังของบริษัทในอนาคตให้กับนักลงทุน นอกจากนี้บริษัทยังสามารถส่งสัญญาณเกี่ยวกับคุณภาพและความสามารถของบริษัทไปยังนักลงทุนผ่านการดำเนินงานตามแนวคิด ESG และการเปิดเผยข้อมูลอย่างโปร่งใส รวมถึงการจ่ายเงินปันผล ซึ่งอาจเป็นสัญญาณที่บ่งบอกถึงความมั่นคงและความรับผิดชอบของบริษัทที่ส่งผลดีต่อมูลค่าของบริษัท และช่วยดึงดูดนักลงทุนที่ให้ความสำคัญกับความยั่งยืน (El Ghoul et al., 2011)

ทฤษฎีผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder Theory) เริ่มต้นจากแนวคิดของ Freeman (1984) ที่มองว่าองค์กรไม่ได้มีหน้าที่เพียงตอบสนองต่อผู้ถือหุ้นเท่านั้น แต่ต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่ม ซึ่งหมายถึงบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ได้รับผลกระทบจากการตัดสินใจและการดำเนินงานของบริษัท ไม่ว่าจะเป็นผู้ถือหุ้น พนักงาน ลูกค้า คู่ค้า ชุมชน หรือสิ่งแวดล้อม แนวคิดนี้ได้เปลี่ยนมุมมองจากการวัดความสำเร็จของกิจการที่เคยยึดโยงกับผลตอบแทนผู้ถือหุ้นเพียงอย่างเดียว ไปสู่การคำนึงถึงผลประโยชน์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย โดยปัจจุบันการดำเนินงานของบริษัทตามแนวทาง ESG ถือเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยสร้างสมดุลระหว่างเป้าหมายของผู้ถือหุ้นกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ๆ (Benlemlih, 2019) ซึ่งความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเหล่านี้ สามารถนำไปสู่การยอมรับจากชุมชน การสนับสนุนจากภาครัฐ การดึงดูดนักลงทุน และการเพิ่มขวัญกำลังใจให้กับพนักงาน โดยผู้มีส่วนได้เสียทั้งภายในและภายนอกบริษัทจะให้ความสนใจและมีแนวโน้มสนับสนุนกิจการที่ให้ความสำคัญกับบริษัทที่ดำเนินการตามแนวทาง ESG และมีการรายงานความยั่งยืน เนื่องจากสะท้อนถึงความโปร่งใสและความรับผิดชอบต่อสังคม (Xu et al., 2024) ทำให้การดำเนินงานด้านความยั่งยืนไม่ใช่เป็นเพียงต้นทุนหรือกิจกรรมเพื่อสังคม แต่เป็นการลงทุนเชิงกลยุทธ์ที่นำไปสู่องค์กรที่มีประสิทธิภาพสูงขึ้น มีความเสี่ยงต่ำลง และสามารถสร้างผลตอบแทนทางการเงินที่เหนือกว่า (Kultangwatana et al., 2025) ซึ่งท้ายที่สุดจะสามารถกลับมาสร้างกำไรให้บริษัทมีเงินสดเพียงพอที่จะจ่ายปันผลได้มากขึ้นในอนาคต

สำหรับทฤษฎีที่เกี่ยวกับการจ่ายเงินปันผลนั้น ทฤษฎีความสัมพันธ์ของนโยบายเงินปันผล (Relevance of Dividend Policy Theory) เสนอว่า การตัดสินใจด้านนโยบายเงินปันผลของบริษัท มีผลกระทบโดยตรงต่อมูลค่าของกิจการ และความมั่งคั่งของผู้ถือหุ้น โดยหนึ่งในแนวคิดสำคัญของทฤษฎีนี้คือ Bird-in-the-Hand Theory ซึ่งพัฒนาโดย Lintner (1962) and Gordon (1963) ที่อธิบายว่านักลงทุนให้คุณค่ากับเงินปันผลในปัจจุบันมากกว่ากำไรจากส่วนต่างราคานั้นในอนาคต เนื่องจากเงินปันผลมีความแน่นอนและสามารถรับรู้ได้ทันที ขณะที่กำไรจากราคานั้นมีความไม่แน่นอนสูงกว่า ดังนั้น บริษัทที่มีการจ่ายเงินปันผลอย่างสม่ำเสมอ

จึงสามารถลดความไม่แน่นอนของกระแสเงินสดที่ผู้ถือหุ้นได้รับส่งผลให้นักลงทุนลดอัตราผลตอบแทนที่คาดหวัง (Cost of equity) และนำไปสู่มูลค่ากิจการที่สูงขึ้น ทำให้การจ่ายเงินปันผลทำหน้าที่เป็นสัญญาณเชิงบวกเกี่ยวกับความสามารถในการสร้างผลกำไร และกระแสเงินสดของบริษัท ซึ่งช่วยลดความเสี่ยงที่รับรู้ได้ของผู้ลงทุน และสะท้อนถึงเสถียรภาพทางการเงินของกิจการบริษัทที่สามารถรักษาระดับการจ่ายเงินปันผลได้อย่างต่อเนื่อง จึงมักได้รับการประเมินมูลค่าสูงกว่าในตลาดทุน เมื่อพิจารณาร่วมกับบริบทของการดำเนินงานด้านความยั่งยืน และ ESG แนวคิดนี้สามารถอธิบายบทบาทของ ESG ในฐานะปัจจัยที่ช่วยเสริมความน่าเชื่อถือของนโยบายเงินปันผลได้ บริษัทที่มีผลการดำเนินงานด้าน ESG ที่ดีมักมีโครงสร้างการกำกับดูแลที่เข้มแข็ง การบริหารความเสี่ยงที่มีประสิทธิภาพ และความสามารถในการสร้างกระแสเงินสดที่มั่นคงในระยะยาว (El Ghoul et al., 2011; Albuquerque et al., 2019)

ส่วนแนวคิดที่เกี่ยวกับประสิทธิภาพการดำเนินงานของบริษัท จากที่ความสามารถในการทำกำไรของบริษัทมักถูกใช้เป็นตัวชี้วัดสำคัญของประสิทธิภาพการดำเนินงาน เนื่องจากสะท้อนถึงความสามารถของฝ่ายบริหารในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการสร้างผลตอบแทนแก่ผู้ถือหุ้น (Penman, 2013) ซึ่งหนึ่งในตัวชี้วัดที่ได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลายในงานวิจัยด้านการเงินและบัญชี คือ อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (Return on Equity: ROE) ที่แสดงถึงประสิทธิภาพในการบริหารเงินทุนของผู้ถือหุ้นให้สามารถสร้างกำไรได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Brigham & Ehrhardt, 2017) บริษัทที่มีอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นสูงมักแสดงถึงความสามารถในการควบคุมต้นทุน การใช้สินทรัพย์อย่างมีประสิทธิภาพ และการเลือกแหล่งเงินทุนที่เหมาะสม ซึ่งล้วนเป็นผลลัพธ์ของการบริหารจัดการที่มีคุณภาพ (Weil et al., 2019) นอกจากนี้ แนวคิด DuPont Analysis ยังช่วยอธิบายอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นในเชิงโครงสร้าง ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการเพิ่มขึ้นของอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นสามารถเกิดจากการปรับปรุงประสิทธิภาพการดำเนินงานหรือการบริหารโครงสร้างเงินทุนอย่างเหมาะสม (Soliman, 2008; Penman, 2013) และเมื่อเชื่อมโยงกับแนวคิดด้านความยั่งยืนมีงานวิจัยจำนวนมากเสนอว่า บริษัทที่มีการกำกับดูแลกิจการที่ดี มีการบริหารความเสี่ยงอย่างรอบคอบ และคำนึงถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในระยะยาวมักมีผลการดำเนินงานทางการเงินที่ดีกว่า ซึ่งสะท้อนผ่านค่าอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นที่สูงขึ้น (Eccles et al., 2014; Friede et al., 2015)

2. การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษผลกระทบของความยั่งยืนต่อการจ่ายเงินปันผล ได้มีงานวิจัยหลากหลายที่พบว่าความยั่งยืนส่งผลกระทบเชิงบวกต่อการจ่ายเงินปันผล Benlemlih (2019) ได้พบว่าบริษัทที่มีคะแนนความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร (CSR) สูง มักมีแนวโน้มที่จะจ่ายเงินปันผลสูงกว่าบริษัทที่มีคะแนน CSR ต่ำ นอกจากนี้ Bilyay-Erdogan et al. (2023) ได้ทำการศึกษาผลกระทบของการดำเนินงานด้าน ESG ที่ส่งผลต่อการจ่ายเงินปันผล ใน 21 ประเทศของทวีปยุโรป ผลการศึกษพบว่า บริษัทที่มีผลการดำเนินงานด้าน ESG

ที่สูงกว่ามักมีแนวโน้มที่จะจ่ายเงินปันผลสูง รวมถึงงานวิจัยของ Tahir et al. (2020) and Zahid et al. (2023) ที่ศึกษาผลกระทบของการจัดอันดับ ESG ที่ส่งผลต่อการจ่ายเงินปันผล ซึ่งผลการศึกษาพบว่าบริษัทที่มีคะแนน ESG สูงมีแนวโน้มที่จะจ่ายเงินปันผลสูง ในทางกลับกันงานวิจัยของ Ni and Zhang (2019) ได้พบผลกระทบเชิงลบระหว่างความยั่งยืนและการจ่ายเงินปันผล ผลการศึกษาได้พบว่าการเปิดเผยข้อมูล CSR แบบบังคับ ทำให้การจ่ายเงินปันผลของบริษัทลดลงอย่างมาก ซึ่งเกิดจากการที่บริษัทจะต้องนำเงินไปสร้างประโยชน์ให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจนทำให้สามารถจ่ายเงินปันผลให้กับผู้ถือหุ้นได้ต่ำ สำหรับงานวิจัยของ Cheung et al. (2018) ได้ทดสอบมุมมองด้านความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร (CSR) สองมุมมองเกี่ยวกับเงินปันผล มุมมองแรกพบว่าบริษัทที่มีแนวโน้มที่จะจ่ายเงินปันผลน้อยลง เนื่องจากกิจกรรม CSR ส่งเสริมให้บริษัทลงทุนหรือสะสมเงินสดมากกว่าการจ่ายเงินปันผล มุมมองที่สองชี้ให้เห็นว่ากิจกรรม CSR เป็นโครงการที่มี NPV เป็นบวก ซึ่งช่วยเพิ่มรายได้และส่งผลให้มีการจ่ายเงินปันผล

สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบของความยั่งยืนต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของบริษัท ได้มีงานวิจัยที่ผ่านมาจำนวนไม่น้อยพบผลกระทบเชิงบวกระหว่างความยั่งยืนและประสิทธิภาพการดำเนินงานของบริษัท Loh et al. (2017) ได้พบว่าบริษัทที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมตามที่เปิดเผยในรายงานความยั่งยืนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับมูลค่าของกิจการของบริษัทจดทะเบียนในประเทศสิงคโปร์ นอกจากนี้ Ho et al. (2024) ได้ศึกษาผลการดำเนินงานด้าน ESG ของบริษัททั่วโลกที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของบริษัท ผลการศึกษาพบว่าผลการดำเนินงานด้าน ESG ของบริษัทมีผลกระทบเชิงบวกและมีนัยสำคัญต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของบริษัท สำหรับในประเทศไทย ในทางกลับกันมีงานวิจัยจำนวนหนึ่งได้พบผลกระทบเชิงลบระหว่างความยั่งยืนและมูลค่าของบริษัท Ding et al. (2016) พบว่ากิจการที่ขาดการส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมในระดับปานกลางถึงระดับสูงจะส่งผลให้มูลค่ากิจการเพิ่มขึ้น เนื่องจากบริษัทไม่มีข้อผูกมัดในการมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบต่อสังคมจึงไม่ทำให้เกิดค่าใช้จ่ายที่ต้องนำไปจัดสรรให้กับโครงการ CSR รวมถึง Elamer and Boulhaga (2024) ได้พบว่าบริษัทที่ดำเนินการตามแนวทาง ESG มีความสัมพันธ์เชิงลบกับประสิทธิภาพการดำเนินงานของบริษัท

ส่วนงานวิจัยเกี่ยวกับความยั่งยืนของบริษัทที่พิจารณาจากปัจจัยด้าน สิ่งแวดล้อม สังคม และบรรษัทภิบาล (ESG) ของบริษัทในบริบทของประเทศไทย Ratanacharoenchai et al. (2017) พบว่าการกำกับดูแลกิจการที่ดี และการเปิดเผยรายงานการพัฒนายั่งยืนจะส่งผลกระทบในเชิงบวกต่อมูลค่ากิจการของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย Wongchai et al. (2024) พบว่า การเปิดเผยข้อมูลด้านการจัดการความยั่งยืน (ESG) ส่งผลกระทบเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อความสามารถในการทำกำไรด้านอัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) เพราะการเปิดเผยข้อมูลด้านการจัดการความยั่งยืนในประเทศไทยที่มีความเป็นสากลมากขึ้น การดำเนินงานภายใต้แนวคิด ESG จึงจำเป็นมากเพื่อสร้าง

ภาพลักษณ์ที่ดีในการดำเนินธุรกิจขององค์กรในกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียซึ่งจะสามารถนำองค์กรไปสู่การเติบโตอย่างยั่งยืนได้ ส่งผลให้การดำเนินงานด้านความยั่งยืนไม่ใช่เป็นเพียงต้นทุนหรือกิจกรรมเพื่อสังคม แต่เป็นการลงทุนเชิงกลยุทธ์ที่นำไปสู่องค์กรที่มีประสิทธิภาพสูงขึ้น มีความเสี่ยงต่ำลง และทำให้องค์กรสามารถสร้างผลตอบแทนทางการเงินที่เหนือกว่าได้ (Kultangwatana et al., 2025)

ดังนั้น จากทฤษฎีตัวแทน (Agency Theory) ที่เชื่อมโยงว่าการดำเนินงานด้าน ESG ที่มีคุณภาพช่วยเพิ่มความโปร่งใส ลดความไม่สมมาตรของข้อมูล และจำกัดการใช้กระแสเงินสดส่วนเกินภายใต้การควบคุมของผู้บริหาร ขณะที่การจ่ายเงินปันผลทำหน้าที่เป็นกลไกในการลดต้นทุนตัวแทนและสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ ผู้ถือหุ้น (Jensen & Meckling, 1976; Jensen, 1986) และตามทฤษฎีการส่งสัญญาณ (Signaling Theory) ที่สะท้อนว่าการได้รับการจัดอันดับความยั่งยืนในระดับสูงและการจ่ายเงินปันผลอย่างสม่ำเสมอสามารถถูกมองว่าเป็นสัญญาณเชิงบวกที่สะท้อนถึงคุณภาพการบริหารจัดการ ความสามารถในการสร้างกระแสเงินสด และความมั่นคงทางการเงินของบริษัท ซึ่งช่วยลดความไม่แน่นอนของนักลงทุน และต้นทุนเงินทุน (Spence, 1973; Gordon, 1963; El Ghouli et al., 2011) รวมถึงงานวิจัยจำนวนมากที่สนับสนุนว่าบริษัทที่มีผลการดำเนินงานด้าน ESG ที่ดีมีแนวโน้มที่จะจ่ายเงินปันผลในระดับที่สูงกว่า (Benlemlih, 2019; Zahid et al., 2023; Ismillah & Faisal, 2023) จากทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสามารถตั้งเป็นสมมติฐานของงานวิจัยได้ดังต่อไปนี้

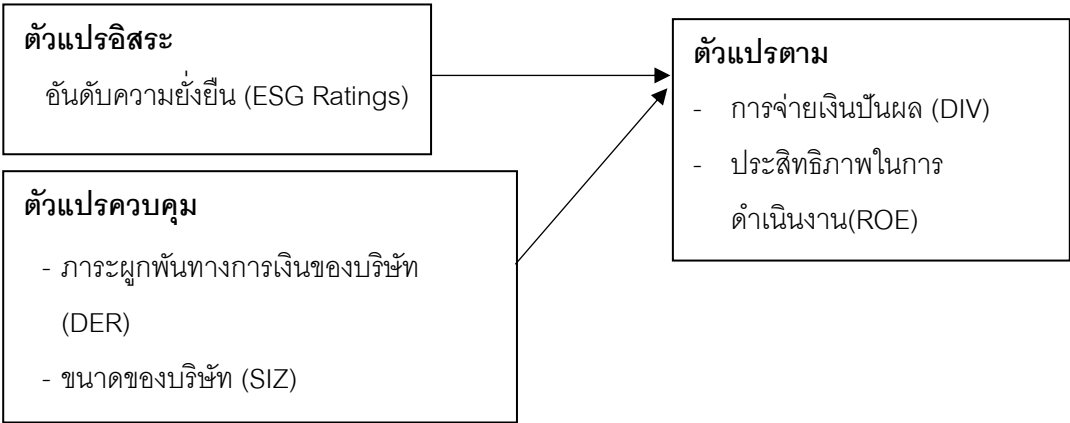
H₁: การจัดอันดับความยั่งยืนมีผลกระทบเชิงบวกต่อการจ่ายเงินปันผลของบริษัท

ในขณะเดียวกัน จากทฤษฎีตัวแทน (Agency Theory) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการดำเนินงานตามแนวทาง ESG เป็นกลไกกำกับดูแลภายในที่ช่วยลดปัญหาความขัดแย้งระหว่างผู้บริหารและผู้ถือหุ้น โดยการเพิ่มความโปร่งใสและความรับผิดชอบในการใช้ทรัพยากรของบริษัท ส่งผลให้ผู้บริหารมุ่งเน้นไปที่การสร้างผลตอบแทนในระยะยาวและเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของบริษัท (Jensen & Meckling, 1976; Jensen, 1986) รวมถึงทฤษฎีผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder Theory) บริษัทที่ดำเนินงานตามแนวทาง ESG อย่างจริงจัง มักให้ความสำคัญกับการสร้างคุณค่าในระยะยาวแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่ม ซึ่งช่วยลดความเสี่ยงในการดำเนินงาน เพิ่มประสิทธิภาพเชิงต้นทุน และเสริมสร้างความสามารถในการทำกำไรของบริษัท (Freeman, 1984; Eccles et al., 2014) โดยงานวิจัยจำนวนมากพบว่าบริษัทที่มีผลการดำเนินงานด้าน ESG ที่ดีมีแนวโน้มที่จะมีประสิทธิภาพการดำเนินงานทางการเงินที่สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ (Friede et al., 2015; Loh et al., 2017; Ho et al., 2024) จากทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสามารถตั้งเป็นสมมติฐานของงานวิจัยได้ดังต่อไปนี้

H₂: การจัดอันดับความยั่งยืนมีผลกระทบเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของบริษัท

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยจากทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทำให้การศึกษาค้นครั้งนี้มีสมมติฐานในการวิจัย ได้แก่ 1) การจัดอันดับความยั่งยืนมีผลกระทบเชิงบวกต่อการจ่ายเงินปันผลของบริษัท และ 2) การจัดอันดับความยั่งยืนมีผลกระทบเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของบริษัท ซึ่งสามารถเขียนเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ได้ดังนี้

แผนภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย
ที่มา: Analyzed and concluded by the author

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยนี้ คือ บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) กลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยนี้ ได้แก่ บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) โดยไม่รวมบริษัทในกลุ่มทรัสต์เพื่อการลงทุนในอสังหาริมทรัพย์ เนื่องจากมีโครงสร้างทางการเงินที่แตกต่างบริษัทในอุตสาหกรรมอื่น และข้อมูลต้องมีความครบถ้วน และอยู่ในลักษณะที่สามารถนำมาใช้คำนวณในงานวิจัยได้ โดยกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยครั้งนี้ได้เก็บข้อมูลตั้งแต่ปี 2566-2567 เนื่องจากตั้งแต่ปี 2566 เป็นต้นมา ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้มีการจัดอันดับความยั่งยืนของบริษัทในรูปแบบของ ESG Ratings แทนการนำเสนอรายชื่อหุ้นยั่งยืน (THSI) (Center for Sustainable Business Development, 2024)

ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยนี้ จึงมีจำนวนทั้งสิ้น 584 บริษัท ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2566 ถึง ปี พ.ศ. 2567
จำนวนทั้งสิ้น 2 ปี รวมข้อมูลทั้งสิ้น 1,168 บริษัท - ปี

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

จำนวนประชากรในการวิจัย	622 บริษัท
หัก บริษัทในกลุ่มทรัสต์เพื่อการลงทุนในอสังหาริมทรัพย์	27 บริษัท
หัก บริษัทที่มีข้อมูลไม่ครบถ้วน	11 บริษัท
จำนวนตัวอย่างในการวิจัย	584 บริษัท
ปีที่ใช้ในการศึกษา	2 ปี
จำนวนตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา	1,168 บริษัท - ปี

ที่มา: Analyzed and concluded by the author

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษานี้จะทำการเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) จากเอกสาร ตำรา รวมถึงบทความต่าง ๆ สำหรับในส่วนของการจัดอันดับความยั่งยืนของบริษัทในรูปแบบของ ESG Ratings จะเก็บรวบรวมจากฐานข้อมูลของศูนย์พัฒนาธุรกิจเพื่อความยั่งยืนของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และข้อมูลเกี่ยวกับการเงินจะรวบรวมจากรายงานทางการเงินประจำปี (แบบ 56-1) ของแต่ละบริษัทโดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จำนวนทั้งสิ้น 584 บริษัท ตั้งแต่ ปี พ.ศ.2566 ถึง ปี พ.ศ.2567 จำนวนทั้งสิ้น 2 ปี โดยมีการวัดมูลค่าในแต่ละตัวแปรการศึกษาดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2 การวัดค่าตัวแปรในการศึกษา

ตัวแปร	ตัวย่อ	วิธีวัดมูลค่า
การจ่ายเงินปันผล (Dividend Payouts)	DIV	อัตราการจ่ายเงินปันผล = $\frac{\text{เงินปันผลต่อหุ้น}}{\text{กำไรสุทธิต่อหุ้น}}$ (Labhane & Das, 2015)
ประสิทธิภาพในการดำเนินงานของบริษัท	ROE	อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น = $\frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{ส่วนของผู้ถือหุ้น}}$ (Butt & Chamberlain, 2023)

ตัวแปร	ตัวย่อ	วิธีวัดมูลค่า
อันดับความยั่งยืนของบริษัท	ESG	คะแนน 4 ระดับ AAA คะแนนรวม 90-100 คะแนน 3 ระดับ AA คะแนนรวม 80-89 คะแนน 2 ระดับ A คะแนนรวม 65-79 คะแนน 1 ระดับ BBB คะแนนรวม 50-64 คะแนน 0 ไม่ได้รับการจัดอันดับ คะแนนรวม ต่ำกว่า 50 (Moolkham, 2025)
ภาระผูกพันทางการเงินของบริษัท	DER	อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น = $\frac{\text{หนี้สินรวม}}{\text{ส่วนของผู้ถือหุ้น}}$ (Lin, 2024)
ขนาดของบริษัท	SIZ	วัดจากลอการิทึมฐานสิบของจำนวนสินทรัพย์รวมของกิจการ (Sari et al., 2023)
มูลค่าตามบัญชีต่อหุ้นของบริษัท	BVS	มูลค่าตามบัญชีต่อหุ้น = $\frac{\text{ส่วนของผู้ถือหุ้น}}{\text{จำนวนหุ้นที่ออกและเรียกชำระแล้ว}}$ (Moolkham, 2025)

ที่มา: Analyzed and concluded by the author

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statics) โดยแสดงด้วยค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการวิเคราะห์ลักษณะของตัวแปร ในส่วนของการทดสอบผลกระทบของการจัดอันดับความยั่งยืนที่ส่งผลต่อการจ่ายเงินปันผล และประสิทธิภาพในการดำเนินงานของบริษัทจะใช้การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ในการทดสอบ ซึ่งการวิเคราะห์สมการเชิงถดถอยแบบพหุคูณจะมีแบบจำลอง ดังสมการต่อไปนี้

$$DIV_{i,t} = \alpha + \beta_1 ESG_{i,t} + \beta_2 DER_{i,t} + \beta_3 SIZ_{i,t} + \beta_4 BVS_{i,t} + \epsilon_{i,t} \text{ ----- (1)}$$

$$ROE_{i,t} = \alpha + \beta_1 ESG_{i,t} + \beta_2 DER_{i,t} + \beta_3 SIZ_{i,t} + \beta_4 BVS_{i,t} + \epsilon_{i,t} \text{ ----- (2)}$$

โดยที่ DIV คือ อัตราการจ่ายเงินปันผลของบริษัท

ROE คือ ประสิทธิภาพในการดำเนินงานของบริษัท

ESG คือ อันดับความยั่งยืนของบริษัท

DER คือ ภาระผูกพันทางการเงินของบริษัท

SIZ คือ ขนาดของบริษัท

BVS คือ มูลค่าตามบัญชีต่อหุ้นของบริษัท

จากข้อมูลที่น่ามาวิเคราะห์เป็น ข้อมูลแบบ Panel Data ซึ่งประกอบด้วยข้อมูลจากหลายหน่วยสังเกต (Cross Section) และแต่ละหน่วยมีข้อมูลตามช่วงเวลา (Time Series) ต่อเนื่องกัน การใช้วิธีการถดถอยแบบ Pooled Ordinary Least Squares (POLS) อาจไม่เหมาะสม เนื่องจากวิธีนี้ไม่คำนึงถึงผลกระทบของ ปัจจัยเฉพาะตัวที่แตกต่างกันในแต่ละหน่วยสังเกต และไม่พิจารณาความแตกต่างของระยะเวลาในการบันทึก ข้อมูลส่งผลให้ค่าประมาณอาจมีลักษณะ Biased และ Inconsistent ดังนั้น เพื่อควบคุมปัจจัยนอกสมการ ถดถอยจึงจำเป็นต้องพิจารณาความเหมาะสมของวิธีการระหว่าง Pooled Ordinary Least Squares (POLS) Fixed Effect Model (FEM) และ Random Effect Model (REM) โดยมีเงื่อนไขว่า หากพบว่าวิธี POLS ไม่เหมาะสม และตัวแปรภายนอกมีความคงที่ตามเวลาแต่สัมพันธ์กับตัวแปรอิสระควรใช้วิธี FEM และหาก ตัวแปรภายนอกไม่สัมพันธ์กับตัวแปรอิสระ ควรใช้วิธี REM ซึ่งในการเลือกแบบจำลองที่เหมาะสมที่สุด จะใช้การทดสอบด้วย Hausman Test (Hausman, 1978) เพื่อเปรียบเทียบและระบุรูปแบบของแบบจำลอง ที่เหมาะสมสำหรับการวิเคราะห์ (Piriyakul, 2017)

ผลการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยจากการนำข้อมูลที่ได้จากการ เก็บรวบรวมข้อมูลมาทำการวิเคราะห์ จะได้ผลการวิจัยดังนี้

ตารางที่ 3 แสดงการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนาของตัวแปร

ตัวแปร	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน
DIV	-116.6989	393.4576	5.8879	31.1138
ROE	-2.5333	2.7996	0.2103	0.4807
ESG	0.0000	4.0000	0.8750	1.3860
DER	-17.4557	238.6754	1.8297	10.2870
SIZ	1.1111	12.7142	7.2733	3.7375
BVS	-2.8542	46.3685	5.7662	7.1679

ที่มา: Analyzed and concluded by the author

จากตารางที่ 3 พบว่า อัตราการจ่ายเงินปันผลมีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 5.6565 และ 31.1138 เท่า ตามลำดับ สำหรับอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นซึ่งแสดงถึงประสิทธิภาพในการดำเนินงานของบริษัทมีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.2103 และ 0.4807 เท่า ตามลำดับ ส่วนอันดับความยั่งยืนของบริษัทมีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.8750 และ 1.3860 คะแนนตามลำดับ ในส่วนของอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นซึ่งเป็นตัวแทนของภาระผูกพันทางการเงินของบริษัท มีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.8297 และ 10.2870 เท่า ตามลำดับ ส่วนขนาดของบริษัท มีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 7.2733 และ 3.7375 ตามลำดับ และมูลค่าตามบัญชีต่อหุ้นของบริษัท มีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 5.7662 และ 7.1679 บาท ตามลำดับ

ตารางที่ 4 แสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้วย Pearson's Correlation

ตัวแปร	DIV	ROE	ESG	DER	SIZ	BVS
DIV	1.0000					
ROE	0.0503	1.0000				
ESG	0.0776**	0.1001***	1.0000			
DER	0.2396***	0.0642*	0.0132	1.0000		
SIZ	0.0298	-0.0602	-0.0791**	0.0177	1.0000	
BVS	-0.0160	-0.0083	0.1443***	-0.0487	-0.0830**	1.0000

ที่มา: Analyzed and concluded by the author

หมายเหตุ: *** ยอมรับที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 ** ยอมรับที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 และ * ยอมรับที่ระดับนัยสำคัญ 0.10

ตารางที่ 4 พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น และมูลค่าตามบัญชีต่อหุ้นของบริษัทมีค่าต่ำที่สุดเท่ากับ -0.0083 โดยเป็นความสัมพันธ์เชิงลบระหว่างกัน ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างอัตราการจ่ายเงินปันผลกับอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น มีค่าสูงที่สุดเท่ากับ 0.2396 โดยเป็นความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างกัน ซึ่งเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระตามหลักเกณฑ์ของ Hinkle (1998) ที่กล่าวว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่มีค่าตั้งแต่ ± 0.90 ถึง ± 1.00 จะแสดงว่ามีปัญหาตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันสูงจนเป็นตัวเดียวกัน ผลการวิเคราะห์พบว่าไม่เกิดปัญหาตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันสูงจนเป็นตัวเดียวกัน (Multicollinearity)

สำหรับการวิเคราะห์ผลกระทบของการจัดอันดับความยั่งยืนที่ส่งผลต่อการจ่ายเงินปันผล และประสิทธิภาพในการดำเนินงานของบริษัท ได้ทำการพิจารณาเลือกรูปแบบของแบบจำลองการถดถอยที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล Panel Data จาก 3 รูปแบบ คือ Pooled Regression Model, Fixed Effects Model และ Random Effect Model ซึ่งจากการทดสอบด้วยวิธี Likelihood Ratio พบว่าการประมาณแบบจำลองในรูปแบบ Fixed Effects Model และ Random Effects Model เหมาะสมกว่ารูปแบบ Pooled Regression Model จึงได้ทำการทดสอบเพื่อเลือกวิธีการประมาณค่าที่เหมาะสม ด้วยวิธี Hausman Test ตามสมมติฐานในการทดสอบ คือ

H0: การประมาณแบบจำลองในรูปแบบ Random Effects Model เหมาะสมที่สุด

H1: การประมาณแบบจำลองในรูปแบบ Fixed Effects Model เหมาะสมที่สุด

ตารางที่ 5 การทดสอบความเหมาะสมของแบบจำลองด้วยวิธี Hausman Test

Correlated Random Effect– Hausman test (Hausman, 1978)					
แบบจำลองที่	Test Summary	Chi-Sq. statistic	Chi-Sq. d.f.	Sig	รูปแบบจำลองที่เหมาะสม
1	Cross-section Random	3.9011	4	0.4196	Random Effects
2	Cross-section Random	2.8176	4	0.5888	Random Effects

ที่มา: Analyzed and concluded by the author

ตารางที่ 5 พบว่าแบบจำลองที่ 1 แสดงผลกระทบของการจัดอันดับความยั่งยืนที่ส่งผลต่อการจ่ายเงินปันผลของบริษัท ค่า Sig เท่ากับ 0.4196 แสดงว่าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ดังนั้น แบบจำลองในรูปแบบ Random Effects มีความเหมาะสมที่สุดในการใช้ประมาณค่าแบบจำลองนี้ ส่วนแบบจำลองที่ 2 แสดงผลกระทบของการจัดอันดับความยั่งยืนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการดำเนินงานของบริษัท ค่า Sig เท่ากับ 0.5888 แสดงว่าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ดังนั้น แบบจำลองในรูปแบบ Random Effects มีความเหมาะสมที่สุดในการใช้ประมาณค่าแบบจำลอง ทำการวิเคราะห์ผลกระทบของการจัดอันดับความยั่งยืนที่ส่งผลต่อการจ่ายเงินปันผล และประสิทธิภาพในการดำเนินงานของบริษัทตามรูปแบบจำลอง Random Effects ที่เหมาะสม ได้ผลดังนี้

ตารางที่ 6 การวิเคราะห์สมการถดถอยแบบพหุคูณ

แบบจำลองที่	ตัวแปร	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Sig
1 ตัวแปรตาม: DIV	Constant	-0.2859	5.4211	-0.0527	0.9580
	ESG	2.9451	1.4548	2.0243	0.0433**
	DER	1.3787	0.2157	6.3923	0.0000***
	SIZ	0.2720	0.5714	0.4760	0.6342
	BVS	-0.1328	0.2785	-0.4767	0.6337
	$R^2 = 0.0607$ $\text{Adj. } R^2 = 0.0552$ $\text{Durbin-Watson} = 1.9579$ $F\text{-statistic} = 11.1754$ $\text{Prob (F-statistic)} = 0.0000$				
2 ตัวแปรตาม: ROE	Constant	0.1833	0.0431	4.2517	0.0000***
	ESG	0.0474	0.0123	3.8288	0.0001***
	DER	-0.0005	0.0018	-0.2857	0.7752
	SIZ	-0.0056	0.0046	-1.2069	0.2277
	BVS	0.0038	0.0023	1.6586	0.0975*
	$R^2 = 0.0226$ $\text{Adj. } R^2 = 0.0187$ $\text{Durbin-Watson} = 2.0009$ $F\text{-statistic} = 5.9239$ $\text{Prob (F-statistic)} = 0.0001$				

ที่มา: Analyzed and concluded by the author

หมายเหตุ: *** ยอมรับที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 ** ยอมรับที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 และ * ยอมรับที่ระดับนัยสำคัญ 0.10

ตารางที่ 6 แบบจำลองที่ 1 พบว่า อันดับความยั่งยืนของบริษัทส่งผลต่อการจ่ายเงินปันผลของบริษัทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 โดยอันดับความยั่งยืนมีผลกระทบในเชิงบวกต่อการจ่ายเงินปันผลของบริษัท สำหรับอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น ขนาดของบริษัท และมูลค่าตามบัญชีต่อหุ้นของบริษัท ซึ่งเป็นปัจจัยควบคุม พบว่า อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นซึ่งเป็นตัวแทนของภาระผูกพันทางการเงินของบริษัทส่งผลกระทบในเชิงบวกต่อการจ่ายเงินปันผล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 ส่วนขนาดของบริษัทและมูลค่าตามบัญชีต่อหุ้นของบริษัทไม่ส่งผลกระทบต่อการจ่ายเงินปันผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในส่วนของแบบจำลองที่ 2 พบว่า อันดับความยั่งยืนของบริษัทส่งผลต่ออัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นซึ่งแสดงถึงประสิทธิภาพในการดำเนินงานของบริษัทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 โดยอันดับความยั่งยืนมีผลกระทบในเชิงบวกต่อประสิทธิภาพในการดำเนินงานของบริษัท สำหรับอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น ขนาดของบริษัท และมูลค่าตามบัญชี

ต่อหุ้นของบริษัท ซึ่งเป็นปัจจัยควบคุม พบว่า มูลค่าตามบัญชีต่อหุ้นของบริษัทส่งผลกระทบในเชิงบวกต่อประสิทธิภาพในการดำเนินงานของบริษัท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.10 ส่วนภาระผูกพันทางการเงิน และขนาดของบริษัทไม่ส่งผลกระทบต่อการจ่ายเงินปันผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สำหรับค่า Durbin-Watson ของแบบจำลองที่ 1 และ 2 เท่ากับ 1.9579 และ 2.0009 ตามลำดับ แสดงไว้ว่าแบบจำลองไม่เกิดปัญหาสหสัมพันธ์ของค่าคลาดเคลื่อน (Autocorrelation) เนื่องจากมีค่าอยู่ระหว่าง 1.50 – 2.50 (Wanichbuncha, 2007) ในส่วนค่า F-statistic พบว่าทั้งแบบจำลองที่ 1 และ 2 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 แสดงว่าตัวแปรอิสระโดยรวมสามารถใช้ในการอธิบายตัวแปรตามได้ ส่วนของ Adjusted R² ของแบบจำลองที่ 1 และ 2 เท่ากับ 0.0552 และ 0.0187 ตามลำดับ ซึ่งถือว่าเป็นค่าที่อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากตลาดหุ้นไทยอาจยังอยู่ในช่วงเริ่มต้นของการนำข้อมูลด้านความยั่งยืนหรือ ESG มาใช้ในการประเมินมูลค่าและการตัดสินใจลงทุนอย่างเต็มรูปแบบ ทำให้ข้อมูล ESG ยังไม่ได้ถูกสะท้อนอย่างชัดเจนในนโยบายการเงินปันผลและผลการดำเนินงานทางการเงินของบริษัท เมื่อเทียบกับตลาดหุ้นในประเทศพัฒนาแล้ว (Dorfleitner et al., 2015) รวมถึงอาจเกิดจากข้อจำกัดด้านระยะเวลาการศึกษาซึ่งครอบคลุมเพียงช่วงสั้น (2 ปี) เนื่องจากตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเพิ่งเริ่มมีการจัดอันดับความยั่งยืนของบริษัทในรูปแบบของ ESG Ratings ตั้งแต่ปี 2566 เป็นต้นมา ทำให้แบบจำลองยังไม่สามารถจับผลกระทบระยะกลางถึงระยะยาวของการดำเนินงานด้าน ESG ได้อย่างครบถ้วน เนื่องจากผลประโยชน์จากการลงทุนด้านความยั่งยืนมักปรากฏในรูปของการลดความเสี่ยง การเพิ่มเสถียรภาพของกระแสเงินสด และการเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันในระยะยาวมากกว่าผลตอบแทนในระยะสั้น (Khan et al., 2016; Albuquerque et al., 2019) ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไปอาจ มีการเพิ่มระยะเวลาในการศึกษา และตัวแปรที่เกี่ยวข้องเพื่อทำให้เห็นภาพการศึกษาที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

อภิปรายผลการศึกษา

จากผลการศึกษาผลกระทบการจัดอันดับความยั่งยืนต่อการจ่ายเงินปันผล พบว่า อันดับความยั่งยืนของบริษัทส่งผลเชิงบวกต่อการจ่ายเงินปันผลของบริษัท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Tahir et al. (2020) and Zahid et al. (2023) ที่พบว่าบริษัทที่มีคะแนน ESG สูง มีแนวโน้มที่จะจ่ายเงินปันผลสูง อีกทั้งยังสอดคล้องกับทฤษฎีการส่งสัญญาณ (Signaling Theory) ที่ระบุว่า การปฏิบัติตามแนวทาง ESG เป็นสัญญาณเชิงบวกต่อผู้ลงทุนเกี่ยวกับคุณภาพและความยั่งยืนของธุรกิจ (El Ghoul et al., 2011) บริษัทที่มีแนวทางในการดำเนินงานตามหลัก ESG ที่ดีและมีการเปิดเผยข้อมูลที่ชัดเจน มักได้รับการประเมินความเสี่ยงที่ต่ำลงจากนักลงทุน ส่งผลให้ต้นทุนทุนลดลงและสภาพคล่องดีขึ้น ทำให้บริษัทมีความสามารถในการจัดสรรเงินสดเพื่อนำไปจ่ายปันผล (Fatemi et al., 2018; Bilyay-Erdogan et al., 2023) รวมทั้งผลการศึกษานี้ยังสนับสนุนกรอบแนวคิดของทฤษฎีตัวแทน (Agency Theory)

โดยชี้ให้เห็นว่าบริษัทที่มีอันดับความยั่งยืนสูงมีแนวโน้มใช้นโยบายการจ่ายเงินปันผลเป็นกลไกในการลดปัญหาความขัดแย้งระหว่างผู้ถือหุ้นและผู้บริหาร เนื่องจากการจ่ายเงินปันผลช่วยลดกระแสเงินสดส่วนเกินที่อยู่ภายใต้การควบคุมของฝ่ายบริหาร ซึ่งอาจถูกนำไปใช้ในโครงการที่ไม่ก่อให้เกิดมูลค่าแก่ผู้ถือหุ้น อันเป็นการลดต้นทุนตัวแทนและเสริมสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ถือหุ้น (Jensen & Meckling, 1976; Jensen, 1986) โดยการดำเนินงานตามแนวทาง ESG ควบคู่กับนโยบายเงินปันผลจึงสามารถทำหน้าที่เป็นกลไกกำกับดูแลกิจการที่ช่วยเสริมวินัยทางการเงินและเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการของบริษัท (El Ghoul et al., 2011; Bilyay-Erdogan et al., 2023) นอกจากนี้ผลการศึกษายังสอดคล้องกับแนวคิดของทฤษฎีผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder Theory) ซึ่งอธิบายว่าบริษัทที่ให้ความสำคัญต่อความต้องการและผลประโยชน์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างรอบด้านจะสามารถลดความขัดแย้งและความเสี่ยงด้านการดำเนินงานได้ (Freeman, 1984) การดำเนินงานตามแนวทาง ESG ช่วยเสริมสร้างความน่าเชื่อถือและความไว้วางใจ ส่งผลให้บริษัทมีเสถียรภาพของกระแสเงินสดและความสามารถในการสร้างผลกำไรในระยะยาว (Eccles et al., 2014) และเมื่อบริษัทมีฐานะทางการเงินที่มั่นคงมากขึ้น ย่อมเอื้อต่อการจ่ายเงินปันผลอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งสะท้อนถึงการกระจายผลประโยชน์ให้แก่ผู้ถือหุ้นในฐานะหนึ่งในผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่สำคัญ (Benlemlih, 2019; Zahid et al., 2023)

สำหรับอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นที่เป็นตัวแทนของภาระผูกพันทางการเงินของบริษัทซึ่งเป็นตัวแปรควบคุมจะส่งผลกระทบในเชิงบวกต่อการจ่ายเงินปันผล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Chindengwike (2024) and De Souza Junior et al. (2024) ที่พบผลกระทบเชิงบวกระหว่างภาระหนี้สินและอัตราการจ่ายเงินปันผล ซึ่งอาจจะเกิดจากบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นบริษัทขนาดใหญ่ที่มีความน่าเชื่อถือทางการเงินสูง สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้ในต้นทุนที่ต่ำ และมีความสามารถในการบริหารโครงสร้างเงินทุนอย่างมีประสิทธิภาพ บริษัทเหล่านี้อาจใช้หนี้สินควบคู่กับการรักษาระดับการจ่ายเงินปันผลเพื่อส่งสัญญาณถึงความมั่นคงทางการเงินและความสามารถในการสร้างกระแสเงินสดอย่างต่อเนื่องให้แก่ผู้ลงทุน (Denis & Osobov, 2008; Floyd et al., 2015; Connelly & Wolff, 2022)

ในส่วนของการศึกษาผลกระทบการจัดอันดับความยั่งยืนต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของบริษัท พบว่า อันดับความยั่งยืนของบริษัทส่งผลในเชิงบวกต่ออัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นซึ่งเป็นตัวชี้วัดประสิทธิภาพในการดำเนินงานของบริษัทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Chininga et al. (2024) and Ho et al. (2024) ที่พบว่าผลการดำเนินงานด้าน ESG ของบริษัทมีผลกระทบเชิงบวกและมีนัยสำคัญต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของบริษัท โดยสามารถอธิบายได้ภายใต้กรอบของทฤษฎีตัวแทน (Agency Theory) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการดำเนินงานตามแนวทาง ESG ทำหน้าที่เป็นกลไก

ในการลดปัญหาความขัดแย้งระหว่างผู้บริหารและผู้ถือหุ้น ผ่านการเพิ่มความโปร่งใสและความรับผิดชอบในการใช้ทรัพยากรของบริษัท ส่งผลให้การตัดสินใจของผู้บริหารมุ่งเน้นการสร้างมูลค่าและผลตอบแทนในระยะยาวมากขึ้น (Jensen & Meckling, 1976; Jensen, 1986) นอกจากนี้ ผลการดำเนินงานด้านความยั่งยืนยังสามารถอธิบายได้ในมุมมองของทฤษฎีการส่งสัญญาณ (Signaling Theory) ที่ว่าการได้รับการจัดอันดับความยั่งยืนในระดับสูงถือเป็นสัญญาณเชิงบวกที่สะท้อนถึงคุณภาพการบริหารจัดการและความสามารถในการสร้างกำไรอย่างยั่งยืน ซึ่งช่วยลดความไม่สมมาตรของข้อมูลระหว่างบริษัทและนักลงทุน และส่งผลให้ตลาดประเมินศักยภาพการดำเนินงานของบริษัทในทางที่ดีขึ้น (Spence, 1973) ขณะเดียวกัน ผลลัพธ์ดังกล่าวยังสอดคล้องกับทฤษฎีผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder Theory) ซึ่งอธิบายว่าบริษัทที่ให้ความสำคัญกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างรอบด้านมักสามารถลดความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน เสริมสร้างความร่วมมือ และเพิ่มความยืดหยุ่นขององค์กรส่งผลให้ประสิทธิภาพในการดำเนินงานและความสามารถในการทำกำไรในระยะยาวปรับตัวดีขึ้น (Eccles et al., 2014; Albuquerque et al., 2019)

สำหรับมูลค่าตามบัญชีต่อหุ้นของบริษัทซึ่งเป็นตัวแปรควบคุม พบว่า มูลค่าตามบัญชีต่อหุ้นของบริษัทส่งผลกระทบในเชิงบวกต่อประสิทธิภาพในการดำเนินงานของบริษัทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.10 ซึ่งสามารถอธิบายได้ในกรอบแนวคิดที่ว่ามูลค่าตามบัญชีสะท้อนถึงความแข็งแกร่งและคุณภาพของฐานทุนของกิจการ บริษัทที่มีมูลค่าตามบัญชีต่อหุ้นในระดับสูงมักเป็นบริษัทที่มีการสะสมกำไรจากการดำเนินงานในอดีตและมีโครงสร้างทุนที่มั่นคง ซึ่งเอื้อต่อการลงทุนในโครงการที่ให้ผลตอบแทนสูงและการสร้างกำไรอย่างยั่งยืน (Nissim & Penman, 2001; Penman, 2013)

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 บริษัทสามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดให้การดำเนินงานตามแนวทางการความยั่งยืนเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการต้นทุนทางการเงิน หรือใช้เพื่อส่งสัญญาณถึงความสามารถในการจ่ายปันผลของบริษัทในอนาคต เพื่อเป็นการดึงดูดนักลงทุนระยะยาว

1.2 นักลงทุนสามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการประเมินศักยภาพของบริษัทโดยที่นักลงทุนสามารถนำอันดับความยั่งยืนมาใช้เป็นปัจจัยคัดกรองหลักทรัพย์ร่วมกับอัตราส่วนทางการเงินพื้นฐาน เนื่องจากผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าบริษัทที่มีอันดับความยั่งยืนสูงมีแนวโน้มที่จะมีประสิทธิภาพในการดำเนินงานและอัตราการจ่ายเงินปันผลที่สูงกว่า ซึ่งช่วยลดความเสี่ยงในการพอร์ตการลงทุน

1.3 หน่วยงานของรัฐที่ทำหน้าที่กำกับดูแลตลาดทุนสามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมให้บริษัทจดทะเบียนดำเนินการตามหลักความยั่งยืนอย่างมีระบบและรายงานข้อมูลในรูปแบบ

มาตรฐานเดียวกัน เพื่อให้เกิดความสามารถในการเปรียบเทียบข้ามอุตสาหกรรม ซึ่งจะช่วยสนับสนุนการพัฒนาตลาดทุนไทยให้เติบโตอย่างยั่งยืน

1.4 นักวิชาการสามารถนำผลการศึกษานี้ไปใช้เป็นฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ในการพัฒนาและทดสอบกรอบแนวคิดทางทฤษฎีที่เชื่อมโยงการดำเนินงานด้านความยั่งยืน (ESG) เข้ากับนโยบายทางการเงินของบริษัท เพื่ออธิบายบทบาทของ ESG และการจ่ายเงินปันผลในฐานะกลไกในการลดต้นทุนตัวแทนและสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ถือหุ้น นอกจากนี้ ยังสามารถนำไปใช้เป็นกรอบอ้างอิงในการออกแบบงานวิจัยเชิงเปรียบเทียบระหว่างอุตสาหกรรมหรือระหว่างประเทศ เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างของผลกระทบจากการดำเนินงานด้าน ESG ภายใต้โครงสร้างการกำกับดูแลกิจการและระดับการพัฒนาของตลาดทุนที่แตกต่างกัน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 จากข้อจำกัดด้านช่วงระยะเวลาในการศึกษาในครั้งนี้ การศึกษาในครั้งต่อไปควรขยายระยะเวลาการศึกษาให้ยาวขึ้น เพื่อให้สามารถสะท้อนผลกระทบของการดำเนินงานด้านความยั่งยืนในระยะกลางและระยะยาวได้อย่างเหมาะสม รวมถึงช่วยลดข้อจำกัดที่อาจเกิดจากความผันผวนในระยะสั้นและเพิ่มความน่าเชื่อถือของผลการศึกษาในเชิงนโยบายและเชิงทฤษฎี

2.2 การศึกษาครั้งต่อไปควรมีการเพิ่มตัวแปรที่เกี่ยวข้อง เช่น ตัวแปรด้านโครงสร้างกรรมการถือหุ้นของผู้บริหาร หรือความเป็นอิสระของคณะกรรมการ มาประกอบการวิเคราะห์ด้วย เนื่องจากกลไกกำกับดูแลมีบทบาทสำคัญต่อการตัดสินใจด้านเงินปันผลและการดำเนินงานของบริษัท ซึ่งอาจช่วยอธิบายความสัมพันธ์ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

- Albuquerque, R., Koskinen, Y., & Zhang, C. (2019). Corporate social responsibility and firm risk: Theory and empirical evidence. *Management Science*, 65(10), 4451–4469. <https://doi.org/10.1287/mnsc.2018.3043>
- Benlemlih, M. (2019). Corporate social responsibility and dividend policy. *Research in International Business and Finance*, 47, 114–138. <https://doi.org/10.1016/j.ribaf.2018.07.005>
- Bhattacharya, S. (1979). Imperfect information, dividend policy, and “the bird in the hand” fallacy. *The Bell Journal of Economics*, 10(1), 259–270. <https://doi.org/10.2307/3003330>

- Bilyay-Erdogan, S., Danisman G. O., & Demir E. (2023). ESG performance and dividend payout: A channel analysis. *Finance Research Letters*, 55. <https://doi.org/10.1016/j.frl.2023.103827>
- Brigham, E. F., & Ehrhardt, M. C. (2017). *Financial management: Theory and practice* (15th ed.). Cengage Learning.
- Butt, U., & Chamberlain, T. W. (2023). Blockholdings, dividend policy, stock returns and return volatility: evidence from the UAE. *International Journal of Financial Studies*, 11(4), 122. <https://doi.org/10.3390/ijfs11040122>
- Center for Sustainable Business Development. (2024). *Creating Investment Opportunities with SET ESG Ratings*. Stock Exchange of Thailand. <https://setsustainability.com/ESG-ratings> [in Thai]
- Cheung, A., Hu, M., & Schwiebert, J. (2018). Corporate social responsibility and dividend policy. *Accounting and Finance*, 58(3), 787-816. <https://doi.org/10.1111/acfi.12238>
- Chindengwike, J. D. (2024). Nexus between financial leverage and dividend payout from manufacturing firms listed at Dar es Salaam stock exchange, Tanzania. *Cogent Business & Management*, 11(1). <https://doi.org/10.1080/23311975.2023.2292345>
- Chininga, E., Alhassan, A. L., & Zeka, B. (2024). ESG ratings and corporate financial performance in South Africa. *Journal of Accounting in Emerging Economies*, 14(3), 692–713. <https://doi.org/10.1108/JAEE-03-2023-0072>
- Connelly, J. T., & Wolff, C. C. (2022). Dividend policy decisions and ownership concentration: Evidence from Thai public companies. *Review of Pacific Basin Financial Markets and Policies*, 26(1), 1-35. <https://doi.org/10.1142/S0219091523500066>
- Danisman, G.O., Tarazi A. (2024). ESG activity and bank lending during financial crises. *Journal of Financial Stability*, 70(101206). <https://doi.org/10.1016/j.jfs.2023.101206>
- Denis, D. J., & Osobov, I. (2008). Why do firms pay dividends? International evidence on the determinants of dividend policy. *Journal of Financial Economics*, 89(1), 62–82. <https://doi.org/10.1016/j.jfineco.2007.06.006>
- De Souza Junior, W. D., Hijazi, M. M., & Da Silva, T. P. (2024). Determinants of dividend payout policy: More evidence from emerging markets of G20 bloc. *International Journal of Finance & Economics*, 30(4), 4113-4124, <https://doi.org/10.1002/ijfe.3111>

- Ding, D. K., Ferreira, C., & Wongchoti U. (2016). Does it pay to be different? Relative CSR and its impact on firm value. *International Review of Financial Analysis*, 47(C), 86–98. <https://doi.org/10.1016/j.irfa.2016.06.013>
- Dorfleitner, G., Halbritter, G., & Nguyen, M. (2015). Measuring the level and risk of corporate responsibility—An empirical comparison of different ESG rating approaches. *Journal of Asset Management*, 16(7), 450–466. <https://doi.org/10.1057/jam.2015.31>
- Eccles, R. G., Ioannou, I., & Serafeim, G. (2014). The impact of corporate sustainability on organizational processes and performance. *Management Science*, 60(11), 2835–2857. <https://doi.org/10.1287/mnsc.2014.1984>
- Elamer, A. A., & Boulhaga, M. (2024). ESG controversies and corporate performance: The moderating effect of governance mechanisms and ESG practices. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, 31(4), 3312–3327. <https://doi.org/10.1002/csr.2749>
- El Ghouli, S., Guedhami, O., Kwok, C. C., & Mishra, D. R. (2011). Does corporate social responsibility affect the cost of capital? *Journal of Banking & Finance*, 35(9), 2388–2406. <https://doi.org/10.1016/j.jbankfin.2011.02.007>
- Fatemi, A., Glaum, M., & Kaiser, S. (2018). ESG performance and firm value: The moderating role of disclosure. *Global Finance Journal*, 38, 45–64. <https://doi.org/10.1016/j.gfj.2017.03.001>
- Floyd, E., Li, N., & Skinner, D. J. (2015). Payout policy through the financial crisis: The growth of repurchases and the resilience of dividends. *Journal of Financial Economics*, 118(2), 299–316. <https://doi.org/10.1016/j.jfineco.2015.08.002>
- Freeman, R. E. (1984). *Strategic management: A stakeholder approach*. Pitman.
- Friede, G., Busch, T., & Bassen, A. (2015). ESG and financial performance: Aggregated evidence from more than 2000 empirical studies. *Journal of Sustainable Finance & Investment*, 5(4), 210–233. <https://doi.org/10.1080/20430795.2015.1118917>

- Gillan, S. L., Koch, A., & Starks, L. T. (2021). Firms and social responsibility: A review of ESG and CSR research in corporate finance. *Journal of Corporate Finance*, 66, 101889. <https://doi.org/10.1016/j.jcorpfin.2021.101889>
- Gordon, M. J. (1963). Optimal Investment and Financing Policy. *The Journal of Finance*, 18, 264-272. <https://doi.org/10.1111/j.1540-6261.1963.tb00722.x>
- Hausman, J. A. (1978). Specification tests in econometrics. *Econometrica: Journal of the Econometric Society*. 46(6), 1251-1271. <https://doi.org/10.2307/1913827>
- Hinkle, D. E., Wiersma, W., & Jurs, S. G. (1998). *Applied statistics for behavioral sciences* (4th ed.). Rand McNally College Publishing.
- Ho, L., Nguyen V. H., & Dang T. L. (2024). ESG and firm performance: do stakeholder engagement, financial constraints and religiosity matter?. *Journal of Asian Business and Economic Studies*, 31(4), 263–276. <https://doi.org/10.1108/JABES-08-2023-0306>
- Ismillah, N. H., & Faisal, M. (2023). ESG and dividend policy: Evidence from ASEAN-5 countries. *Jurnal Manajemen Strategi dan Aplikasi Bisnis*, 6(2), 285–300. <https://doi.org/10.36407/jmsab.v6i2.821>
- Jensen, M. C. (1986). Agency costs of free cash flow, corporate finance, and takeovers. *The American Economic Review*, 76(2), 323-329. <http://www.jstor.org/stable/1818789>
- Jensen, M. C., & Meckling, W. H. (1976). Theory of the firm: Managerial behavior, agency costs and ownership structure. *Journal of Financial Economics*, 3(4), 305–360. [https://doi.org/10.1016/0304-405X\(76\)90026-X](https://doi.org/10.1016/0304-405X(76)90026-X)
- Khan, M., Serafeim, G., & Yoon, A. (2016). Corporate sustainability: First evidence on materiality. *The Accounting Review*, 91(6), 1697–1724. <https://www.jstor.org/stable/24907173>

- Kultangwatana, W., Hannimitkulchai, K., Datchanthuk, K., Supapattarapohn, B., Piwdet, P., Lohaphong, S., Aupathum, N., & Phannarangsi, C. (2025). The Relationship Between Sustainability Assessment Scores on Return on Equity and Stock Prices of Companies Listed on the Stock Exchange of Thailand. *Journal of Humanities and Social Sciences Nakhon Phanom University*, 15(2), 128–141. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/npuj/article/download/291868/190353/1299336> [in Thai]
- Labhane N. B. & Das R. C. (2015). Determinants of dividend payout ratio: Evidence from Indian companies. *Business and Economic Research*, 5(2), 217-241. <https://doi.org/10.5296/ber.v5i2.8154>
- Lin, Z. (2024). Does ESG performance indicate corporate economic sustainability? Evidence based on the sustainable growth rate. *Borsa Istanbul Review*, 24(3), 485-493. <https://doi.org/10.1016/j.bir.2024.02.010>.
- Lintner, J. (1962). Dividends, earnings, leverage, stock prices and the supply of capital to corporations. *Review of Economics and Statistics*, 44(3), 243–269. <https://doi.org/10.2307/1926397>
- Loh, L., Thomas, T., & Wang, Y. (2017). Sustainability reporting and firm value: Evidence from Singapore-listed companies. *Sustainability*, 9(9), 2112. <https://doi.org/10.3390/su9112112>
- Moolkham, M. (2025). SET ESG ratings and firm value: The new sustainability performance assessment tool in Thailand. *PloS one*, 20(2), 1-23. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0315935>
- Ni, X., & Zhang, H. (2019). Mandatory corporate social responsibility disclosure and dividend payouts: Evidence from a quasi-natural experiment. *Accounting and Finance*, 58(5), 1581-1612. <https://doi.org/10.1111/acfi.12438>
- Nissim, D., & Penman, S. H. (2001). Ratio analysis and equity valuation: From research to practice. *Review of Accounting Studies*, 6(1), 109–154. <https://doi.org/10.1023/A:1011338221623>

- Penman, S. H. (2013). *Financial Statement Analysis and Security Valuation* (5th ed.). United States: McGraw Hill.
- Piriyakul, M. (2017). Panel data analysis. *Ramkhamhaeng Research Journal of Sciences and Technology*, 30(2), 41-54. <http://www.research.ru.ac.th/images/ArticleMr/1501824136Article.pdf> [in Thai]
- Ratanacharoenchai, C., Rachapradit, P., & Nettayanun, S. (2017). The impact of corporate governance and sustainability report and their impact on firm value: Evidence from stock exchange of Thailand. *Journal of Accounting Profession*, 13(37), 53-72. <http://www.jap.tbs.tu.ac.th/files/Article/Jap37/Full/Jap37ChaPaSam.pdf> [in Thai]
- Sari, T. R., Primasari, D. & Farida Y. N. (2023). The effect of profitability, company size, leverage, liquidity, and free cash flow on dividend policy. *KEYNESIA International Journal of Economy and Business*, 2(1), 22-34. <https://doi.org/10.55904/keynesia.v2i1.668>
- Soliman, M. T. (2008). The use of DuPont analysis by market participants. *The Accounting Review*, 83(3), 823–853. <https://doi.org/10.2308/accr.2008.83.3.823>
- Spence, M. (1973). Job market signaling. *The Quarterly Journal of Economics*, 87(3), 355-374.
- Srijanphet, S. (2008). Corporate Governance. *Journal of Business Administration*, 31(120), 1-4. <http://www.jba.tbs.tu.ac.th/files/Jba120/Column/JBA120SinlapapornC.pdf> [in Thai]
- Tahir, H., Rahman, M., & Masri, R. (2020). Do board traits influence firms' dividend payout policy? Evidence from Malaysia. *The Journal of Asian Finance, Economics, and Business*, 7(3), 87-99. <https://doi.org/10.13106/jafeb.2020.vol7.no3.87>
- Wanichbuncha, K. (2008). *Statistical Analysis: Statistics for Administration and Research* (11th ed.). Chulalongkorn University Press. [in Thai]
- Weil, R. L., Schipper, K., & Francis, J. (2019). *Financial accounting: An introduction to concepts, methods, and uses* (14th ed.). Cengage Learning.

- Wongchai, N., Paoai N., Manrai, N., Nhansam, A., & Chuamaungphan, O. (2024). Disclosure of sustainability management information that affects the company's profitability in consumer product manufacturing industry group listed on the stock exchange of Thailand. *The Journal of Accounting Review Chiang Rai Rajabhat University: JAR CRRU*, 9(1), 115–135. https://so02.tci-thaijo.org/index.php/JAR_CRRU/article/view/268266/180200 [in Thai]
- Xu, L., Xie, L., Mei, S., Hao, J., Zhang, Y., & Song, Y. (2024). Corporate sustainability reporting and stakeholders' interests: Evidence from China. *Sustainability*, 16(8), 3443. <https://doi.org/10.3390/su16083443>
- Yu, Z., Farooq, U., Alam, M. M., & Dai, J. (2024). How does environmental, social, and governance (ESG) performance determine investment mix? New empirical evidence from BRICS. *Borsa Istanbul Review*, 24(3), 520-529. <https://doi.org/10.1016/j.bir.2024.02.007>
- Zahid, R. M. A., Taran, A., Khan, M. K., & Chersan, I. C. (2023). ESG, dividend payout policy and the moderating role of audit quality: Empirical evidence from Western Europe. *Borsa Istanbul Review*, 23(2), 350-367. <https://doi.org/10.1016/j.bir.2022.10.012>

On-Paper Parity, In-Practice Gaps: Assessing Labour Rights Realization among Men, Women, and LGBTQ+ Workers in Thailand, 2015–2025

Taisith Kruasom¹ Sairoong Sangworn² and Pornpirat Kantatasiri^{3,*}

Received: November 13, 2025 Revised: April 16, 2026 Accepted: May 14, 2026

Abstract

This study examines whether Thailand's equality-related legal reforms have been translated into meaningful labour-rights realization for men, women, and LGBTQ+ workers during 2015–2025. Using an explanatory sequential mixed-methods design, the study integrates province–industry labour-force analysis, firm-level disclosure evidence, and qualitative interviews with 15 key informants. The findings are interpreted through a five-dimensional Rights Realization Index (RRI). The results reveal positive but uneven progress in workplace equality. Improvements are more evident in administratively mediated outcomes, particularly benefit access following the equal-marriage reform effective on 23 January 2025, than in deeper labour-market outcomes such as wages. Over the study period, the RRI increased from 0.47 to 0.63, indicating moderate but incomplete convergence between formal legal recognition and realized workplace equality. Integrated evidence identifies four recurrent mechanisms shaping practical implementation: administrative friction, symbolic compliance, inclusive policy design, and uneven enforcement capacity. The Thai case shows that legal reform is a necessary starting point, but its practical impact depends on institutional capacity to translate formal rights into routine workplace practice.

Keywords: Labour Rights Realization, LGBTQ+ workers, Gender Equality, Rights Realization Index, Workplace Equality

^{1,2} Faculty of Management Science, Ubon Ratchathani University

³ Mahidol University, Nakhon Sawan Campus, Nakhon Sawan

* Corresponding author. E-mail: pornpirat.kan@mahidol.ac.th

ความเสมอภาคตามกฎหมายกับช่องว่างในการปฏิบัติจริง: การประเมินการทำให้สิทธิแรงงานเกิดผลของแรงงานชาย หญิง และแรงงาน LGBTQ+ ในประเทศไทย ระหว่างปี 2015–2025

ไทศิต เครือโสม¹ สายรุ้ง สักวาลย์² และพรพิรัตน์ คันทาศิริ^{3,*}

วันรับบทความ: November 13, 2025 วันแก้ไขบทความ: April 16, 2026 วันตอบรับบทความ: May 14, 2026

บทคัดย่อ

การศึกษานี้ตรวจสอบว่า การปฏิรูปกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความเสมอภาคของประเทศไทยได้แปรเปลี่ยนไปสู่การทำให้สิทธิแรงงานเกิดผลเป็นจริงอย่างมีนัยสำคัญสำหรับแรงงานชาย แรงงานหญิง และแรงงาน LGBTQ+ ในช่วงปี 2015–2025 หรือไม่ โดยใช้แบบแผนการวิจัยแบบผสมเชิงอธิบายตามลำดับ การศึกษาผ่านการวิเคราะห์ข้อมูลกำลังแรงงานระดับจังหวัด-อุตสาหกรรม หลักฐานการเปิดเผยข้อมูลระดับบริษัท และการสัมภาษณ์เชิงคุณภาพกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 15 ราย โดยตีความผ่านดัชนีการทำให้สิทธิเกิดผลเป็นจริงห้ามิติ (Rights Realization Index: RRI) ผลการวิจัยชี้ให้เห็นถึงความก้าวหน้าเชิงบวกแต่ไม่สม่ำเสมอของความเสมอภาคในสถานที่ทำงาน โดยการปรับปรุงมีความเด่นชัดกว่าในผลลัพธ์ที่ถูกขับเคลื่อนผ่านกระบวนการทางการบริหาร โดยเฉพาะการเข้าถึงสิทธิประโยชน์ภายหลังการปฏิรูปสมรสเท่าเทียม ซึ่งมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 23 มกราคม 2025 มากกว่าผลลัพธ์เชิงลึกของตลาดแรงงาน เช่น ค่าจ้าง ตลอดช่วงเวลาศึกษา ค่า RRI เพิ่มขึ้นจาก 0.47 เป็น 0.63 สะท้อนการบรรจบกันในระดับปานกลางแต่ยังไม่สมบูรณ์ระหว่างการรับรองทางกฎหมายอย่างเป็นทางการกับความเสมอภาคที่เกิดขึ้นจริงในสถานที่ทำงาน หลักฐานเชิงบูรณาการระบุกลไกที่เกิดขึ้น 4 ประการ ได้แก่ ความตึงเครียดทางบริหาร การปฏิบัติตามเชิงสัญลักษณ์ การออกแบบนโยบายที่ครอบคลุม และศักยภาพการบังคับใช้ที่ไม่สม่ำเสมอ กรณีของประเทศไทยแสดงให้เห็นว่า การปฏิรูปกฎหมายเป็นจุดตั้งต้นที่จำเป็น แต่ผลในทางปฏิบัติขึ้นอยู่กับความสามารถของสถาบันในการแปลงสิทธิที่เป็นทางการให้กลายเป็นการปฏิบัติที่เกิดขึ้นเป็นกิจวัตรในสถานที่ทำงาน

คำสำคัญ: การทำให้สิทธิแรงงานเกิดผล แรงงาน LGBTQ+ ความเสมอภาคทางเพศ ดัชนีการทำให้สิทธิเกิดผล ความเสมอภาคในสถานที่ทำงาน

^{1,2} คณะบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

³ มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตนครสวรรค์

* Corresponding author. E-mail: pornpirat.kan@mahidol.ac.th

Introduction

Thailand has become one of the most visible sites of LGBTQ+ legal change in Southeast Asia, yet the link between formal reform and everyday equality at work remains unresolved. Recent scholarship portrays Thailand as a context where public narratives of diversity coexist with persistent institutional unevenness. Reviews of LGBT+ inclusion and human rights suggest that progress has been real but incomplete, while newer syntheses identify marriage equality as a major legal milestone that does not automatically remove deeper structural and administrative barriers (Newman et al., 2021; Reid et al., 2022; Hasan, 2025).

This tension has sharpened after two major legal milestones: the Gender Equality Act B.E. 2558 (2015), Thailand's first dedicated statutory basis for addressing unfair gender-based discrimination, and the equal-marriage reform enacted through the Amendment to the Civil and Commercial Code Act (No. 24) B.E. 2567 (2024), effective from 23 January 2025. Together, these measures strengthened Thailand's formal equality framework. However, stronger legal recognition does not by itself guarantee that rights can be meaningfully exercised in workplace settings. The key issue is therefore not only whether rights exist in law, but whether institutions can operationalize them through documentation systems, benefit structures, complaint channels, and routine administrative practice.

Earlier research had already noted this gap between recognition and realization. Suriyasarn (2016) showed that discrimination and marginalization experienced by LGBT workers in Thailand cannot be explained by legal status alone. Sanders (2019), from a different perspective, warned that Thailand's association with "diverse sexualities" should not be mistaken for equality in practice. More recent literature extends this concern from recognition to implementation. Jarempanit et al. (2025) emphasize the continued importance of legal gender recognition, while Hasan (2025) and Reid et al. (2022) show that legal reform, institutional adaptation, and practical access continue to advance at different speeds. This matters because labour rights are exercised not only in statutes, but in workplaces, payroll systems, personnel forms, benefits administration, and grievance processes.

Against this backdrop, the present study asks whether Thailand's equality-related reforms have translated into meaningful labour-rights realization for men, women, and LGBTQ+ workers. It begins from a simple distinction: on-paper parity is not the same as in-practice equality.

A workplace may formally comply with equality law while still reproducing exclusion through documentary mismatch, weak procedural alignment, ambiguous benefit rules, or inconsistent enforcement. The Thai case is therefore analytically valuable because it allows closer examination of how formal rights are converted into usable and enforceable workplace arrangements.

This article makes three contributions. First, it shifts discussion from legal recognition alone to labor-rights realization in practice. Second, it introduces a Rights Realization Index (RRI) that distinguishes legal provision from administrative accessibility, implementation and enforcement, outcome equality, and institutional learning. Third, it uses an explanatory sequential mixed-methods design that links econometric pattern detection with qualitative mechanism tracing. The study argues that Thailand is best understood not as a case of automatic convergence after reform, but as one of partial institutional realization in which progress is evident, yet uneven and contingent on administrative readiness, organizational design, and enforcement capacity.

Literature Review

Workplace inequality and differentiated experiences of exclusion

Existing research suggests that LGBTQ+ inclusion in Thailand is not a uniform condition across workers or workplaces. One strand of the literature focuses on disclosed sexual minorities in formal employment. Punnakitikashem et al. (2019) show that job and life satisfaction among disclosed lesbian, gay, and bisexual workers depend on supportive organizational conditions, indicating that workplace outcomes are shaped not by identity alone but by institutional environments that enable recognition, belonging, and procedural support.

A second strand highlights how workplace inequality remains structured by discrimination, stigma, and socio-economic hierarchy. Research on transgender women in private organizations in Bangkok points to continuing gender-based discrimination, while broader studies show that socio-economic status shapes how exclusion is experienced and reproduced (Naradech, 2023; Ojanen et al., 2019). More recent evidence further shows that stigma is intersectional and cumulative. Srikummoon et al. (2022) document layered discrimination against transgender women, while Hlaing et al. (2025) show that LGBT Myanmar migrants in Thailand face multiple forms of abuse intensified by the intersection of sexuality, gender identity, and migration status. Together, these studies suggest

that labour-rights realization in Thailand is mediated by layered institutional and social inequalities rather than distributed evenly across workers.

Inclusion, stigma, and institutional contradiction

Another central theme concerns the contradiction between public inclusion and institutional exclusion. Berry et al. (2022) show that sex-, gender-, and HIV-related stigma in Thailand is socially reproduced and institutionally embedded rather than merely residual. Similarly, Nopas and Ueangchokchai (2025) demonstrate that LGBTQ+ erasure and institutional violence persist in Thai education even where public discourse appears more inclusive. Although these studies are not workplace-focused, they are analytically important because they show that symbolic recognition does not automatically eliminate exclusion inside formal institutions.

Culturally grounded work deepens this point. Ocha (2023) argues that sexuality and gender diversity in Thailand are negotiated through intersections of Buddhism, gender, and queer spiritualities. Institutional treatment of LGBTQ+ persons is therefore shaped not only by law and policy but also by broader moral and cultural frameworks. Inclusion may remain conditional or selective even when formal recognition expands. For workplace analysis, this helps explain why organizations may adopt inclusive language while still reproducing ambiguity or inconsistency in practice. Equality, then, cannot be inferred from symbolic inclusion alone; the more important issue is whether legal recognition is translated into accessible and meaningful workplace arrangements.

Research gap and the need for a rights-realization framework

Although the literature is substantial, it remains fragmented. Some studies examine workplace support and satisfaction, others discrimination and stigma, migration, institutional violence, or cultural framing. What remains underdeveloped is an integrated framework that treats these issues together as a problem of labour-rights realization. Existing Thai scholarship provides strong evidence that exclusion persists, but it offers less systematic explanation of how formal rights move from legal recognition into everyday workplace practice across administrative accessibility, implementation, outcomes, and institutional learning.

This article addresses that gap in three ways. First, it treats workplace equality as an implementation problem rather than a purely legal condition. Second, it develops a Rights Realization Index (RRI) to capture interactions among legal provision, administrative accessibility,

implementation and enforcement, outcome equality, and institutional learning. Third, it combines quantitative and qualitative evidence to explain why reform effects are stronger in some contexts than in others. In this way, the study builds on earlier Thai research by offering a more integrated account of how on-paper parity becomes, or fails to become, in-practice equality.

Methodology

Research Design

This study employs an explanatory sequential mixed-methods design to examine whether Thailand's equality-related legal reforms have translated into meaningful labour-rights realization in workplace settings. The quantitative phase identifies variation across time, sectors, firms, and places, while the qualitative phase explains the organizational and administrative mechanisms behind those patterns. This design is appropriate because the issue is not simply whether equality exists in law, but whether it becomes workable in practice. In Thailand, labour vulnerability is often mediated by documentation status, gendered exposure, crisis conditions, informality, and uneven regulatory capacity rather than by legal protection alone (Meyer et al., 2019; Chuemchit et al., 2024; Lee et al., 2024; Kongtip et al., 2015; Doane, 2016). The study links pattern detection to institutional explanation through the Rights Realization Index (RRI). Table 1 summarizes the overall research design, legal milestones, evidence base, and logic of integration.

Table 1 Overview of the research design

Component	Specification
Overall design	Explanatory sequential mixed-methods design
Quantitative purpose	Identify reform-related patterns in labour-rights realization across provinces, industries, and firms
Qualitative purpose	Explain the organizational and administrative mechanisms behind observed patterns
Integrative framework	Rights Realization Index (RRI)
Legal milestones	Gender Equality Act B.E. 2558 (2015); equal-marriage reform effective 23 January 2025

Component	Specification
Quantitative evidence	Province–industry labour-force data and firm-level disclosures
Qualitative evidence	Key informant interviews with HR/compliance staff, workers, and inspectors/regulators/civil-society actors
Integration logic	Quantitative pattern detection followed by qualitative mechanism tracing

Note: The study evaluates not only whether equality law exists, but whether it becomes operationally meaningful in workplace practice.

Source: Analyzed and concluded by the authors

As Table 1 indicates, the study proceeds from quantitative identification of reform-related patterns to qualitative explanation of implementation mechanisms.

Quantitative Phase

The quantitative analysis draws on three sources: Thailand’s Labour Force Survey (LFS), SET/SEC 56-1 One Reports and related firm disclosures, and supplementary administrative materials. The LFS is treated as repeated cross-sectional data and is used to track labour outcomes by sex, province, industry, education, and labour-force status. Firm disclosures provide annual indicators of non-discrimination policy, anti-harassment procedures, partner or spousal benefits, diversity reporting, and policy revision, while supplementary materials help contextualize implementation and enforcement. Table 2 presents the structure and analytical role of these sources.

Table 2 Quantitative data sources and analytical use

Data source	Level of analysis	Time structure	Main variables or indicators	Analytical purpose
NSO Labour Force Survey (LFS)	Province–industry–year	Repeated cross-sectional quarterly data	Labour force, employment, unemployment, sex, education, sectoral composition	Track labour-market patterns over time
SET/SEC 56-1 One Reports and	Firm–year	Annual	Non-discrimination policy, anti-harassment	Capture organizational adaptation and

Data source	Level of analysis	Time structure	Main variables or indicators	Analytical purpose
related firm disclosures			procedures, partner/spousal benefits, diversity reporting, policy revisions	formal policy commitment
Supplementary administrative and institutional materials	Institutional/contextual	As available	Enforcement context, complaint systems, implementation guidance, compliance information	Contextualize implementation and enforcement conditions

Note: The source design distinguishes between macro-level labour-market change and firm-level organizational adaptation.

Source: Analyzed and concluded by the authors

Together, they allow the analysis to distinguish between labour-market movement and organizational adaptation, which is essential because legal development and institutional realization do not necessarily advance at the same pace (Kongtip et al., 2015; Laikram & Pathak, 2022).

A key limitation is that public NSO data report labour-force statistics by sex, not by directly observed sexual orientation or gender identity. The analysis does not claim direct identification of LGBTQ+ workers from the LFS; instead, LGBTQ+ inclusion is assessed indirectly through firm-level policy indicators, implementation evidence, and qualitative findings.

The empirical strategy uses a difference-in-differences framework:

$$Y_{pit} = \alpha + \delta(Post_t \times Exposed_{pi}) + \beta Post_t + \gamma Exposed_{pi} + \theta X_{pit} + \mu_{pi} + \tau_t + \varepsilon_{pit}$$

where Y_{pit} is the outcome for province p , industry i , and year t ; $Post_t$ marks the post-reform period; $Exposed_{pi}$ identifies more exposed units; X_{pit} is a vector of controls; μ_{pi} denotes province-industry fixed effects; and τ_t denotes year fixed effects. Standard errors are clustered at the province-industry level. An event-study specification is also estimated to assess pre-

trend plausibility and the timing of post-reform adjustment, particularly because the 2025 equal-marriage reform is treated as an early implementation episode rather than a mature long-run shift.

Rights Realization Index (RRI)

The RRI serves as the study’s integrative measure of how far formal rights are translated into workplace practice (Srinivas, 2022). It is defined on a 0-1 scale as:

$$RRI_{pit} = 0.20L_{pit} + 0.25A_{pit} + 0.25I_{pit} + 0.20O_{pit} + 0.10F_{pit}$$

where *L* denotes Legal Provision, *A* Administrative Accessibility, *I* Implementation and Enforcement, *O* Outcome Equality, and *F* Feedback and Institutional Learning. Table 3 presents the dimensions, weights, and illustrative indicators used in constructing the index.

Table 3 Construction of the Rights Realization Index (RRI)

Dimension	Symbol	Weight	Illustrative indicators
Legal Provision	L	0.20	Legal recognition of equality and non-discrimination
Administrative Accessibility	A	0.25	Inclusive HR records, leave and benefit registration, partner/spousal recognition, document compatibility
Implementation and Enforcement	I	0.25	Inspections, grievance procedures, anti-harassment channels, complaints, remedial action
Outcome Equality	O	0.20	Wage gaps, benefit uptake, retention or turnover disparities, related employment outcomes
Feedback and Institutional Learning	F	0.10	Policy revision, benchmarking, public reporting, training, corrective action

$$RRI = 0.20L + 0.25A + 0.25I + 0.20O + 0.10F$$

Note: Higher values indicate stronger alignment between formal legal recognition and realized workplace equality. Greater weight is assigned to administrative accessibility and implementation/enforcement because these are treated as the main mechanisms translating law into practice.

Source: Analyzed and concluded by the authors

The weighting scheme emphasizes administrative accessibility implementation/enforcement because the central argument of the article is that rights become meaningful only when institutions can operationalize them in routine practice. In this sense, the RRI is used as a diagnostic

implementation index rather than a generic composite score (Kongtip et al., 2015; Doane, 2016; Laikram & Pathak, 2022).

Qualitative Phase

The qualitative phase uses purposive maximum-variation sampling to select organizations and institutional contexts associated with relatively high, medium, and low RRI patterns across regions, sectors, and organizational types. Its purpose is not statistical representativeness, but mechanism tracing and explanatory depth. Participants are drawn from three groups: HR and compliance personnel, employees or worker representatives, and inspectors, regulators, or civil-society actors. Table 4 summarizes the general profile of the qualitative sample.

Table 4 General profile of key informants

Category	Description	n	%
HR and compliance personnel	HR managers, compliance officers, employee-relations staff, or equivalent actors responsible for workplace rules, benefits, and complaints	5	33.33
Employees and worker representatives	Employees or worker representatives with direct experience of workplace rights and administrative processes	5	33.33
Inspectors, regulators, and civil-society actors	Labour inspectors, regulators, NGO/CSO representatives, labour-rights advocates, or equivalent external stakeholders	5	33.33
Total		15	100.00

Note: The qualitative phase used purposive maximum-variation sampling to capture internal administration, lived experience, and external oversight perspectives.

Source: Analyzed and concluded by the authors

To preserve confidentiality while maintaining analytic transparency, Table 5 presents the anonymized composition of the 15 key informants and their primary analytical contributions.

Table 5 Anonymized list of key informants

KI Code	Informant group	Indicative role	Institutional location	Primary analytical contribution
KI01	HR/compliance	HR manager	Private organization	Policy revision, benefits, grievance handling
KI02	HR/compliance	Compliance officer	Private organization	Compliance, documentation, equality procedures
KI03	HR/compliance	Employee-relations officer	Private organization	Complaint response, internal communication
KI04	HR/compliance	HR specialist	Public or quasi-public organization	Administrative interpretation of rights
KI05	HR/compliance	Welfare or benefits officer	Formal organization	Benefit access, documentation barriers
KI06	Employees/worker representatives	Employee	Private workplace	Everyday rights access, workplace treatment
KI07	Employees/worker representatives	Employee	Service-sector workplace	Administrative friction, informal practices
KI08	Employees/worker representatives	Worker representative	Organized workplace or labour network	Worker concerns, perceived fairness
KI09	Employees/worker representatives	Employee	Diverse organizational setting	Inclusion, exclusion, adjustment experiences
KI10	Employees/worker representatives	Worker representative	Formal or semi-formal setting	Practical barriers to rights realization

KI Code	Informant group	Indicative role	Institutional location	Primary analytical contribution
KI11	Inspectors/regulators/civil-society actors	Labour inspector	Public regulatory body	Enforcement conditions, inspection constraints
KI12	Inspectors/regulators/civil-society actors	Labour official or regulator	Public sector	Administrative oversight, implementation
KI13	Inspectors/regulators/civil-society actors	Civil-society advocate	NGO/CSO	Complaint systems, vulnerable-worker perspectives
KI14	Inspectors/regulators/civil-society actors	Labour-rights advocate	Civil-society or labour-support organization	Institutional bottlenecks, support pathways
KI15	Inspectors/regulators/civil-society actors	Policy or legal observer	Regulatory, academic, or advocacy interface	Policy context, realization trends

Note: KI = key informant. All identifiers are anonymized, and role titles are reported in functional terms to preserve confidentiality while retaining analytical relevance.

Source: Analyzed and concluded by the authors

As these tables show, the qualitative strand is designed to capture rights realization from the perspectives of internal administration, lived workplace experience, and external oversight.

Because the equal-marriage reform took effect only in January 2025, interviews conducted in 2025-2026 are interpreted as evidence of early organizational adaptation rather than settled long-run implementation. Interview material is analyzed through hybrid deductive-inductive coding: deductive codes are drawn from the five RRI dimensions, while inductive codes identify mechanisms such as document mismatch, uncertainty in benefit eligibility, selective compliance, symbolic policy adoption, and uneven complaint follow-through.

Integration, Validity, and Ethics

Integration is achieved through joint displays that align quantitative patterns with qualitative explanations. The qualitative phase is therefore used not as an illustration, but as a means of explaining why reform effects vary across settings. Table 6 presents this integration by linking econometric signals, interview-based mechanisms, and the RRI dimensions most implicated in each pattern.

Table 6 Joint display of quantitative and qualitative integration

Integrated theme	Quantitative signal	Qualitative explanation	RRI dimension(s) most implicated	Interpretation
Administrative friction	Lower RRI gains where HR/payroll systems are weak or inclusive fields are absent	Interviewees reported document mismatch, manual processing, duplicate records, and uncertainty in partner/spousal registration	Administrative Accessibility; Implementation and Enforcement	Legal recognition weakens when organizational systems cannot operationalize it effectively
Symbolic compliance	Equality language in disclosures does not always align with higher implementation scores	Respondents described policy statements unsupported by training, grievance systems, or clear routines	Legal Provision; Feedback and Institutional Learning	Formal commitment may advance faster than practical realization
Inclusive policy design	Higher-RRI organizations show stronger benefit outcomes and more consistent implementation	Interviewees linked clearer policy language and procedures to fewer disputes and better usability	Administrative Accessibility; Outcome Equality	Inclusive design supports both access and realization

Integrated theme	Quantitative signal	Qualitative explanation	RRI dimension(s) most implicated	Interpretation
Uneven enforcement capacity	Stronger monitoring and enforcement environments correspond to higher RRI performance	Inspectors and civil-society actors highlighted uneven expertise, complaint support, and enforcement reach	Implementation and Enforcement; Feedback and Institutional Learning	Rights realization remains uneven across institutional settings

Note: This joint display integrates econometric patterns with interview-based mechanism tracing in the explanatory sequential mixed-methods design.

Source: Analyzed and concluded by the authors

As Table 6 shows, uneven rights realization reflects multiple mechanisms, especially administrative friction, symbolic compliance, inclusive policy design, and uneven enforcement capacity.

Validity is supported through methodological triangulation across labour-market trends, firm disclosures, and stakeholder narratives; interpretive clarification and limited member checking where appropriate; and analytic transparency in coding, variable construction, and model specification. This strategy is suitable for a Thai labour context in which vulnerability is frequently intersectional, and implementation may vary sharply across sectors and populations (Meyer et al., 2019; Chuemchit et al., 2024; Lee et al., 2024). Ethical safeguards include participant anonymization, reduced institutional identifiability, and caution in interpreting early post-2025 evidence because equality-related workplace experiences may involve stigma, privacy risks, and documentary vulnerability.

Results

Descriptive Overview of Thailand's Labour-Market Context, 2015–2025

Before assessing reform-associated change, the analysis must first be located within Thailand's broader labour-market context. As shown in Table 7, the labour market between 2015 and 2025 moved through three broad phases: a relatively stable pre-pandemic baseline during 2015–2019, a period of severe disruption during 2020–2021, and a recovery and normalization phase from 2022 onward. Across the full period, the population aged 15 years and over expanded steadily, while the labour force and total employment remained broadly resilient despite a sharp short-term shock

during the COVID-19 period. This context is important because equality-related reforms did not occur under constant macroeconomic conditions. They unfolded in a labour market affected by crisis, recovery, and uneven institutional adjustment.

During 2015–2019, unemployment remained low and relatively stable, generally ranging between 0.80% and 1.24%. This period provides a useful baseline for interpreting later reform-associated change. By contrast, 2020–2021 represented the most severe labour-market disruption in the observed series. Employment fell markedly in 2020 Q2, while unemployment increased and reached its highest level in 2021 Q3. From 2022 onward, the data indicate a gradual recovery, with employment improving and unemployment declining. By 2025 Q4, labour-market conditions were considerably less strained than during the pandemic peak. Table 7 provides the macro-level background against which the econometric, index-based, and mixed-method findings should be interpreted.

Table 7 Thailand’s labour-market context across reform phases and key turning points, 2015 -2025

Period / reference point	Population aged 15+ (million)	Total labour force (million)	Employed persons (million)	Unemployed persons (million)	Unemployment rate (%)	Interpretive significance
2015 Q1 (opening baseline)	55.09	38.28	37.61	0.36	0.94	Establishes pre-reform labour-market baseline
2015–2019 (general range)	55.09– 56.68	37.91– 38.77	37.20– 38.37	0.31–0.47	0.80–1.24	Relatively stable pre-pandemic environment
2020 Q2 (major disruption)	56.82	38.17	37.08	0.75	1.95	Early pandemic shock to employment

Period / reference point	Population aged 15+ (million)	Total labour force (million)	Employed persons (million)	Unemployed persons (million)	Unemployment rate (%)	Interpretive significance
						and unemployment
2021 Q3 (peak strain)	57.13	38.64	37.71	0.87	2.25	Highest unemployment rate in the observed series
2022 Q4 (recovery consolidation)	58.73	40.14	39.59	0.46	1.20	Recovery phase becomes more evident
2023 Q4 (post- pandemic normalization)	59.02	40.67	40.25	0.33	0.80	Stronger labour-market normalization
2025 Q4 (latest observation)	59.55	40.12	39.75	0.28	0.70	Most recent post-reform labour-market context

Note: This table summarizes the major turning points in the quarterly labour-force series used in the study. Values are compiled from official NSO labour-force sources used throughout the manuscript.

Source: Analyzed and concluded by the authors

Econometric and Index-Based Evidence of Rights Realization

The baseline quantitative results suggest that Thailand's equality-related legal reforms were associated with positive but uneven movement across workplace-related indicators. The clearest early gains appeared in outcomes tied to administrative recognition and organizational procedure, particularly benefit-related access following the equal-marriage reform effective in 2025. By contrast,

deeper labour-market outcomes, especially wage-related indicators, changed more slowly and less consistently. This asymmetry is substantively plausible because partner recognition, leave eligibility, and benefit access can be adjusted through HR records, documentation systems, and internal rules, whereas wage structures are more deeply embedded in organizational hierarchy, occupational segmentation, and broader labour-market conditions.

For the 2015 reform window, the results indicate modest narrowing in wage-gap-related outcomes in more exposed contexts. This should be interpreted cautiously: the evidence points to partial improvement rather than rapid convergence. For the 2025 reform window, short-run effects are more visible in benefit-related indicators than in wage outcomes. This suggests that the early institutional effects of marriage equality are strongest where rights depend on administrative recognition and procedural eligibility rather than on broader redistribution. Event-study trajectories further support this interpretation by showing gradual post-reform adjustment rather than immediate or uniform compliance.

The Rights Realization Index (RRI) provides a broader, integrative picture of this uneven progress. As shown in Table 8, the weighted RRI increased from 0.47 in the 2015 opening baseline to 0.63 in the early 2025 marriage-equality implementation period. This represents a 0.16-point increase, or approximately a 34.0% relative improvement from the 2015 baseline. However, the trajectory was not linear. The slight decline from 0.51 in 2019 to 0.50 in 2021 suggests that pandemic-period strain affected the practical realization of rights, particularly through administrative accessibility, implementation capacity, and outcome equality. The subsequent increase to 0.55 in 2023 and 0.63 in 2025 indicates renewed progress during recovery and early post-reform implementation.

Table 8 Rights Realization Index (RRI) scores across reform phases, 2015–2025

Period / Reference Year	L (0.20)	A (0.25)	I (0.25)	O (0.20)	F (0.10)	Weighted RRI
2015 opening baseline	0.55	0.45	0.42	0.50	0.43	0.47
2019 pre-pandemic / pre-equal marriage	0.61	0.50	0.47	0.52	0.45	0.51
2021 pandemic strain	0.61	0.49	0.45	0.50	0.44	0.50
2023 recovery and normalization	0.65	0.55	0.50	0.53	0.47	0.55

Period / Reference Year	L (0.20)	A (0.25)	I (0.25)	O (0.20)	F (0.10)	Weighted RRI
2025 early marriage equality implementation	0.82	0.64	0.56	0.57	0.52	0.63

Note: $RRI = 0.20L + 0.25A + 0.25I + 0.20O + 0.10F$. The 2025 value of 0.63 represents a 0.16-point increase from the 2015 baseline of 0.47, equivalent to a 34.0% relative increase. Scores are standardized on a 0–1 scale; higher values indicate stronger alignment between formal legal recognition and realized workplace equality.

Source: Analyzed and concluded by the authors

Table 9 summarizes the main baseline quantitative findings. Overall, the evidence supports the central argument of the article: legal reform matters, but its practical effect depends on whether organizations and administrative institutions can convert formal legal recognition into operational routines. The strongest short-run gains appear in administratively mediated domains, while deeper employment structures change more slowly.

Table 9 Summary of baseline quantitative findings

Outcome/indicator	Reform window	Main reported pattern	Substantive interpretation
Wage-gap-related outcome	Post-2015	Modest narrowing in more exposed contexts	Indicates partial progress, not full convergence
Wage-gap-related outcome	Post-2025	Weak short-run movement	Wage structures adjust more slowly than administrative outcomes
Benefit-related access/uptake	Post-2025	Stronger positive movement in more exposed contexts	Early effects are clearest where spouse/partner recognition changes eligibility and procedure
Turnover/retention-related differential	Post-2025	Modest improvement in exposed contexts	Suggests limited improvement in retention-related equality
Event-study dynamics	2015 and 2025 windows	Weak pre-trends; gradual post-reform effects	Supports phased adjustment rather than immediate compliance

Outcome/indicator	Reform window	Main reported pattern	Substantive interpretation
Rights Realization Index (RRI)	Full study period	Upward but uneven movement across sectors and places	Indicates moderate but incomplete institutional realization

Note: This table summarizes the main quantitative patterns in the draft results. Full coefficient tables may be reported in an appendix or supplementary file.

Source: Analyzed and concluded by the authors

Sectoral, Spatial, and Integrative Interpretation

The results further suggest that rights realization varies across sectors and territories rather than advancing uniformly across the economy. Sectorally, stronger end-period RRI performance appears in Finance and ICT. These sectors are likely to benefit from stronger documentation systems, more formalized compliance routines, and greater administrative modernization. Manufacturing, services, tourism, and public administration also show improvement, but with more uneven depth. This pattern points to differentiated institutional readiness. Sectors with clearer HR systems and stronger compliance infrastructure appear better able to translate formal equality into routine practice, while sectors with more complex legacy procedures or weaker implementation depth adapt more slowly.

Spatially, Bangkok and several major urban provinces occupy the upper end of the observed RRI distribution, while several provinces in other regions remain in the middle or lower ranges. This does not mean that formal legal rights differ by province. Rather, it indicates that the institutional conditions required for realization differ territorially. Provinces with stronger administrative modernization, denser organizational capacity, and more developed enforcement environments appear better positioned to convert legal commitments into workable workplace practices. Table 10 summarizes these sectoral and spatial patterns.

Table 10 Sectoral and spatial interpretation of RRI patterns

Domain	Observed pattern	Interpretation
Finance and ICT	Higher end-period RRI	Administrative modernization and formal compliance likely support faster realization
Manufacturing	Moderate but uneven improvement	Adaptation appears partial and operationally variable
Services and tourism	Upward movement with uneven depth	Gains are visible, but procedural normalization remains inconsistent
Public administration	Clearer formal procedures but slower system adjustment	Formal recognition may outpace routine administrative change
Bangkok and major urban provinces	Higher RRI range	Stronger institutional capacity and enforcement support more consistent realization
Other provinces	Middle or lower RRI range	Suggests weaker administrative reach, uneven expertise, or lower implementation capacity

Note: This table provides a diagnostic, not deterministic, interpretation of sectoral and spatial RRI variation.

The differences reflect implementation depth rather than formal legal entitlement.

Source: Analyzed and concluded by the authors

These quantitative patterns become clearer when read alongside the qualitative evidence. Four mechanisms recur across the integrated findings: administrative friction, symbolic compliance, inclusive policy design, and uneven enforcement capacity. Administrative friction explains why formal rights may remain difficult to exercise when HR, payroll, and documentation systems are not adapted to gender-diverse records or partner recognition. Symbolic compliance explains why equality language in policy documents does not always translate into practical implementation. Inclusive policy design explains why clearer rules and procedures are associated with stronger benefit access and fewer disputes. Uneven enforcement capacity explains why similar legal obligations are realized more consistently in some organizations and territories than in others. Table 11 presents this integrated interpretation.

Table 11 Integrated mechanisms linking quantitative and qualitative evidence

Mechanism	Quantitative signal	Qualitative explanation	Interpretation
Administrative friction	Lower gains where administrative adaptation is weak	Interviewees report document mismatch, manual processing, and uncertainty in partner/spousal registration	Formal rights are harder to exercise when systems cannot operationalize them efficiently
Symbolic compliance	Equality language does not always align with stronger implementation	Respondents describe policy statements unsupported by training, grievance systems, or clear routines	Formal commitment may outpace practical realization
Inclusive policy design	Higher-RRI settings show stronger benefit outcomes and more consistent implementation	Interviewees link clearer rules and procedures to fewer disputes and better usability	Inclusive design supports both access and realization
Uneven enforcement capacity	Stronger enforcement environments correspond to higher RRI performance	Inspectors and civil-society actors report uneven expertise and complaint support across places	Rights realization remains territorially uneven under a common legal framework

Note: This table integrates econometric patterns with interview-based mechanism tracing. Full qualitative coding detail may be reported in an appendix or supplementary methods file.

Source: Analyzed and concluded by the authors

Integrated Mechanisms and Empirical Conclusions

The mixed-method integration suggests that Thailand’s equality reforms are best understood through a layered institutional-realization model rather than a simple before-and-after legal narrative. Four mechanisms are especially important. First, administrative friction arises where HR and payroll systems remain poorly adapted to gender-diverse records or partner recognition, making formal rights difficult to exercise in practice. Second, symbolic compliance appears where

organizations adopt inclusive language without corresponding investment in training, grievance systems, or implementation procedures. Third, inclusive policy design functions as a practical enabler of realization because clearer rules and more predictable procedures reduce ambiguity and improve usability. Fourth, uneven enforcement capacity explains why similar legal obligations are realized more consistently in some provinces and organizations than in others.

Taken together, the evidence supports three main conclusions. First, Thailand's equality-related reforms are associated with meaningful but uneven improvement in workplace-related outcomes. Second, the strongest short-run gains appear in administratively mediated domains, particularly benefit recognition, partner eligibility, documentation, and internal procedures, rather than in deeper labour-market structures such as wages. Third, the main barrier to fuller realization is no longer only the absence of legal recognition, but the uneven institutional translation of that recognition into everyday workplace practice. Thailand emerges as a case of progressive legal reform combined with partial institutional realization. The following discussion section builds on these findings by locating them within Thailand's broader labour-rights landscape of differentiated vulnerability, precarious work, and uneven institutional protection.

Discussion

From legal reform to realized workplace equality

The findings show that Thailand's equality-related reforms matter, but not in a simple or self-executing way. Across the quantitative and qualitative evidence, progress is visible in selected workplace indicators, especially those tied to administrative recognition and benefit-related access. Even so, gains remain uneven across sectors, firms, and places. Thailand is therefore best understood not as a failed reform case, nor as a completed success story, but as a case of partial institutional realization in which formal legal equality creates the basis for change without guaranteeing uniform implementation in everyday labour practice.

This interpretation also fits Thailand's wider labour landscape. The four mechanisms identified in this study-administrative friction, symbolic compliance, inclusive policy design, and uneven enforcement capacity-are unlikely to be confined to formal white-collar workplaces alone. They resonate with broader Thai labour research showing that vulnerability intensifies where precarious work, weak institutional protection, and stigma overlap. Studies of transgender sex

workers and unacceptable forms of work in Thailand's sex and entertainment sector similarly show that labour insecurity is structured not only by identity, but by occupational setting, institutional neglect, and exposure to harm (Davis et al., 2019; Villar, 2019). In this sense, the present findings reflect a wider pattern of uneven rights realization across the Thai labour market.

Administrative mediation and differentiated labour vulnerability

One of the clearest contributions of this study is its demonstration that equality reform first becomes visible through administrative mediation rather than through immediate transformation of deeper labour-market structures. The quantitative results indicate that benefit-related access and recognition respond more quickly to reform than wage structures, while the qualitative evidence shows that workers' ability to exercise rights depends heavily on documentation systems, payroll architecture, partner-recognition rules, and complaint procedures. Rights realization should therefore be understood as a problem of institutional usability, not solely of legal entitlement.

This point is reinforced by Thai research on labour populations exposed to embodied and material vulnerability. Studies of gay men and transgender women sex workers during the COVID-19 period in Phuket show that poverty, psychological distress, and labour insecurity deepen when protection remains weak (Yasami et al., 2023). Related work argues that effective protection requires not rhetorical concern, but institutional arrangements capable of responding to real vulnerability (Janyam et al., 2020). Research on occupational health and safety among sex workers reaches a similar conclusion: rights deficits often emerge through weak protection, normalized harm, and poor institutional reach rather than through formal legal exclusion alone (Chevasutho & Jiamjarasrangsri, 2022). Together, these studies strengthen the article's central claim that rights become meaningful only when institutions can make them usable under real-world labour conditions.

Migration, informal work, and uneven institutional reach

The findings also resonate with broader Thai scholarship on migration, informality, and gendered labour inequality. Research on Myanmar migrant workers shows that labour vulnerability is often shaped by documentary status, legal visibility, and limited access to formal protection (Chan, 2018). More recent work on migrant labour policy under the Pheu Thai administration similarly suggests that even progressive reform remains contingent on implementation capacity rather than

guaranteeing integration automatically (Htwe, 2025). This closely parallels the present article's core finding: formal change matters, but its effects depend on institutional translation.

A similar pattern appears in the literature on women workers and informal labour. Women homeworkers in Thailand's digital economy occupy positions marked by invisibility and structural insecurity, while women factory workers continue to face durable labour inequalities that cannot be explained by legal form alone (Intaratat, 2016; Anamwathana, 2024). Read together, these studies suggest that labour-rights realization in Thailand is socially stratified and institutionally uneven across multiple groups, not only among LGBTQ+ workers. Equality law thus enters a labour market already marked by layered precarity, uneven enforcement, and variable organizational readiness.

New labour forms, conclusions, and limits

The findings also raise questions about the future frontier of rights realization as work itself changes. Emerging research on platformized and visibility-based labour suggests that some workers appear more autonomous while remaining subject to new forms of self-governance and insecurity. Research on trans women influencers in Thailand, for example, shows that platformized creative work can be both self-directed and disciplinarian (Kirdnark, 2025). This suggests that the challenge of realization is not limited to conventional employment contracts or legacy HR systems. Even in newer labour forms, inclusion may remain conditional on recognition systems, visibility, and weakly regulated institutional arrangements.

Taken together, the findings support three conclusions. First, Thailand's equality reforms are associated with positive yet uneven progress in the realization of workplace rights. Second, the earliest gains are strongest in administratively mediated domains-such as benefit recognition, partner eligibility, documentation, and internal procedures-rather than in deeper labour-market structures like wages. Third, the principal barrier to fuller realization is no longer only the absence of formal legal recognition, but the uneven institutional conversion of that recognition into everyday practice. The four recurrent mechanisms-administrative friction, symbolic compliance, inclusive policy design, and uneven enforcement capacity-show that equality reform is mediated through institutions rather than produced automatically by law alone.

The Thai case contributes to labour-rights and governance scholarship by showing how a middle-income country can advance in formal legal equality while still experiencing uneven realization across workplaces and territories. Thailand is best understood as a case of partial but

advancing institutional realization. At the same time, the study has limits. Public labour-force data do not directly identify sexual orientation or gender identity for subgroup-specific national estimation, and the 2025 equal-marriage reform remains an early implementation episode rather than a mature long-run treatment window. Even with these constraints, the broader implication is clear: on-paper parity matters, but realized equality depends on whether institutions can make rights usable, enforceable, and durable in practice.

Conclusion

This study examined whether Thailand's equality-related legal reforms have translated into meaningful labour-rights realization for men, women, and LGBTQ+ workers. Using an explanatory sequential mixed-methods design, it combined labour-market and firm-level quantitative evidence with qualitative interviews and interpreted the findings through a five-dimensional Rights Realization Index (RRI). The results show that Thailand's reforms are associated with positive but uneven progress. Improvement is most visible in administratively mediated domains, particularly benefit-related access, partner recognition, and internal procedural adjustment, while deeper labour-market outcomes such as wages appear to change more slowly and less uniformly.

Three conclusions follow. First, legal reform matters, but it does not produce automatic equality in practice. Second, the earliest effects of reform emerge where rights can be operationalized through documentation systems, HR procedures, and benefit structures. Third, the main barrier to fuller realization is no longer only the absence of formal recognition, but the uneven institutional translation of legal rights into everyday workplace practice. Across the integrated evidence, four mechanisms recur consistently: administrative friction, symbolic compliance, inclusive policy design, and uneven enforcement capacity.

The Thai case therefore illustrates a pattern of partial but advancing institutional realization. Thailand has moved further toward formal equality, yet realized workplace equality remains conditioned by organizational readiness, administrative usability, and enforcement strength. The broader implication is clear: the future of labour-rights equality in Thailand will depend less on whether reform exists in law than on whether institutions can make those rights accessible, usable, and enforceable across diverse labour settings.

Acknowledgments

This research received no external funding. The authors are solely responsible for the study design, data collection, analysis, interpretation, and the conclusions presented in this article. Information used in this study was handled with due care and treated confidentially where appropriate.

Declaration on the Use of AI

The authors used a generative AI tool only for limited language assistance, such as grammar checking and wording refinement. The tool was not used to generate the study design, analysis, interpretation, or conclusions. All content was reviewed, revised, and approved by the authors, who take full responsibility for the manuscript.

References

- Anamwathana, P. (2024). Working conditions of women factory workers in industrializing Thailand, 1960–1990s. *Labor History*, 65(5), 713–728. <https://doi.org/10.1080/0023656X.2024.2304305>
- Berry, S., Scott, J., Ball, M., et al. (2022). Deploying nationalist discourses to reduce sex-, gender- and HIV-related stigma in Thailand. *BioSocieties*, 17, 676–694. <https://doi.org/10.1057/s41292-021-00238-4>
- Chan, S. K.-L. (2018). Deprivation of citizenship, undocumented labor and human trafficking: Myanmar migrant workers in Thailand. *Regions and Cohesion/Regiones y Cohesión/Régions et Cohésion*, 8(2), 82–106. <https://doi.org/10.3167/reco.2018.080205>
- Chevasutho, P., & Jiamjarasrangsi, W. (2022). Occupational health and safety of sex workers: A review article. *Biomedical Sciences and Clinical Medicine*, 61(3), 144–152. <https://he01.tci-thaijo.org/index.php/CMMJ-MedCMJ/article/view/257852>
- Chuemchit, M., Linn, N., Han, C. P. P., Lynn, Z., Chernkwanma, S., Taneepanichskul, N., Sirichokchatchawan, W., & Somrongthong, R. (2024). Discrimination and violence against women migrant workers in Thailand during the COVID-19 pandemic: A mixed-methods study. *PLOS ONE*. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0300388>

Civil and Commercial Code Amendment Act (No. 24), B.E. 2567. (2024, September 24). Royal Thai Government Gazette, 141(58 Gor), 1–21. [in Thai]

Davis, J. D., Miles, G. M., & Quinley, J. H., III. (2019). “Same same, but different”: A baseline study on the vulnerabilities of transgender sex workers in the sex industry in Bangkok, Thailand. *International Journal of Sociology and Social Policy*, 39(7–8), 550–573.
<https://doi.org/10.1108/IJSSP-01-2019-0022>

Doane, D. L. (2010). Approaching basic and economic security for informal workers through national and local initiatives: Case studies of home-based workers in South East Asia. *Social protection as development policy : Asian perspectives*, 190-218.

Gender Equality Act, B.E. 2558. (2015, March 13). Royal Thai Government Gazette, 132(18 Gor), 17. [in Thai]

Hasan, S. (2025). Thailand’s journey to LGBTQ+ equality in Asia: A systematic review of progress, challenges, and the dawn of marriage equality. *Thammasat Review*, 28(2), 17–71.
<https://sc01.tci-thaijo.org/index.php/tureview/article/view/241102>

Hlaing, K. H., Hoang Dang, T. N., & Tangchonlatip, K. (2025). LGBT Myanmar migrants in Thailand: Unveiling diverse forms of abuse, healthy and unhealthy coping strategies. *Journal of Homosexuality*, 72(10), 2004–2030. <https://doi.org/10.1080/00918369.2024.2411226>

Htwe, T. M. (2025). The impact of Thailand’s revised migrant labor policies: Progressive reforms and migrant integration under the Pheu Thai administration. In *Advanced labor studies research and modern practice* (pp. 305–335). IGI Global. <https://doi.org/10.4018/979-8-3373-1962-9.ch010>

Intaratat, K. (2016). Women homeworkers in Thailand’s digital economy. *Journal of International Women’s Studies*, 18(1), 87–103. <https://vc.bridgew.edu/jiws/vol18/iss1/7>

Janyam, S., Phuengsamran, D., Pangnongyang, J., Saripra, W., Jitwattanapataya, L., Songsamphan, C., Benjarattanaporn, P., & Gopinath, D. (2020). Protecting sex workers in Thailand during the COVID-19 pandemic: Opportunities to build back better. *WHO South-East Asia Journal of Public Health*, 9(2), 100–103. <https://doi.org/10.4103/2224-3151.294301>

- Jarernpanit, T., Kasemsaowaphak, P., & Wongkiam, P. (2025). Enhancing legal gender recognition frameworks: A comparative analysis between Ireland and Thailand. *Sexuality, Gender & Policy*, 8(4), e70032. <https://doi.org/10.1002/sgp2.70032>
- Kirdnark, T. (2025). Paid to live my own life: Trans women influencers, self-governance, and platformization of creative works in Thailand. *International Journal of Cultural Studies*, 28(6), 1103–1119. <https://doi.org/10.1177/13678779251336476>
- Kongtip, P., Nankongnab, N., Chaikittiporn, C., Laohaudomchok, W., Woskie, S., & Slatin, C. (2015). Informal workers in Thailand: Occupational health and social security disparities. *New Solutions*, 25(2), 189–211. <https://doi.org/10.1177/1048291115586036>
- Laikram, S., & Pathak, S. (2022). Ratification of ICRMW toward the ILO Conventions amid COVID-19 in Thailand. *Emerging Science Journal*, 6, 193–211. <https://doi.org/10.28991/esj-2022-SPER-014>
- Lee, J., Rogovin, K., & Musikawong, S. (2024). Discrimination during COVID-19: Assessing migrant workers' vulnerability to forced labor in Thailand's seafood industry. *Asian and Pacific Migration Journal*, 33(1), 118–141. <https://doi.org/10.1177/01171968241247649>
- Meyer, S. R., Robinson, W. C., Branchini, C., Abshir, N., Mar, A. A., & Decker, M. R. (2019). Gender differences in violence and other human rights abuses among migrant workers on the Thailand–Myanmar border. *Violence Against Women*, 25(8), 945–967. <https://doi.org/10.1177/1077801218805587>
- Naradech, K. (2023). Factors of gender discrimination against transgender women in private organizations in Bangkok, Thailand. *Humanities, Arts and Social Sciences Studies*, 23(3), 593–608. <https://doi.org/10.14456/hasss.2023.50>
- Newman, P. A., Reid, L., Tepjan, S., & Akkakanjanasupar, P. (2021). LGBT+ inclusion and human rights in Thailand: A scoping review of the literature. *BMC Public Health*, 21(1), 1816. <https://doi.org/10.1186/s12889-021-11798-2>
- Nopas, D. S., & Ueangchokchai, C. (2025). “You can be queer, but not a teacher”: Institutional violence and LGBTQ+ erasure in Thai education. *International Journal of Inclusive Education*, 1–15. <https://doi.org/10.1080/13603116.2025.2569542>

- Ocha, W. (2023). Buddhism, gender, and sexualities: Queer spiritualities in Thailand. *Equality, Diversity and Inclusion: An International Journal*, 42(5), 685–705.
<https://doi.org/10.1108/EDI-01-2020-0025>
- Ojanen, T. T., Burford, J., Juntrasook, A., Kongsup, A., Assatarakul, T., & Chaiyajit, N. (2019). Intersections of LGBTI exclusion and discrimination in Thailand: The role of socio-economic status. *Sexuality Research and Social Policy*, 16(4), 529–542.
<https://doi.org/10.1007/s13178-018-0361-x>
- Punnakitikashem, P., Maimun, A., & Rakthin, S. (2019). Supportive factors of job and life satisfaction: Empirical evidence from disclosed lesbian, gay, and bisexual (LGB) workforce in Thailand. *Journal of Management & Organization*, 25(5), 711–730. <https://doi.org/10.1017/jmo.2017.32>
- Reid, L., Newman, P. A., Lau, H., Tepjan, S., & Akkakanjanasupar, P. (2022). A scoping review of LGBT+ inclusion in Thailand: Policy proposals and recommendations. *Sexuality Research and Social Policy*, 19(4), 1731–1746. <https://doi.org/10.1007/s13178-022-00751-6>
- Sanders, D. (2019). Thailand and “diverse sexualities.” *Australian Journal of Asian Law*, 20(1), 165–185.
- Srikummoon, P., Thanutan, Y., Manojai, N., Prasitwattanaseree, S., Boonyapisomparn, N., Kummaraka, U., Pateekhum, C., Chiawkhun, P., Owatsakul, C., Maneeton, B., Maneeton, N., Kawilapat, S., & Traisathit, P. (2022). Discrimination against and associated stigma experienced by transgender women with intersectional identities in Thailand. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(24), 16532.
<https://doi.org/10.3390/ijerph192416532>
- Srinivas, K. R. (2022). Responsible research and innovation and India: A case for contextualization and mutual learning. In D. O'Mathúna & R. Iphofen (Eds.), *Ethics, integrity and policymaking* (Research Ethics Forum, Vol. 9, pp. 29–48). Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-031-15746-2_3
- Suriyasarn, B. (2016). Discrimination and marginalization of LGBT workers in Thailand. In T. Köllen (Ed.), *Sexual orientation and transgender issues in organizations* (pp. 197–215). Springer.
https://doi.org/10.1007/978-3-319-29623-4_12
- Villar, L. B. (2019). Unacceptable forms of work in the Thai sex and entertainment industry. *Anti-Trafficking Review*, (12), 108–126. <https://doi.org/10.14197/ATR.201219127>

Yasami, M., Zhu, H., & Dewan, M. (2023). Poverty, psychological distress, and suicidality among gay men and transgender women sex workers during the COVID-19 pandemic in Phuket, Thailand. *Sexuality Research and Social Policy*, 20(3), 1203–1219.
<https://doi.org/10.1007/s13178-023-00793-4>

Appendix A. Data Source Links and Key Variables

Data Source / Access Link	Coverage / unit	Key variables or indicators	RRI dimension or analytical use
National Statistical Office (NSO): Labour Force Survey (LFS) survey page https://www.nso.go.th/nsoweb/nso/survey_detail/9u?set_lang=en	Province-industry-year / quarterly labour-market series, 2015-2025	Working-age population, labour force, employed persons, unemployed persons, unemployment rate, sex, education, province, industry, labour-force status	Baseline labour-market outcomes, wage/employment context, Outcome Equality (O), and province-industry controls.
Bank of Thailand (BOT): Labour Force Survey (New Series), sourced from NSO https://app.bot.or.th/BTWS_STAT/statistics/ReportPage.aspx?language=eng&reportID=729	Secondary official access route for LFS time-series verification	Labour force, employment, unemployment, industry classification, regional/provincial labour indicators	Cross-checking of labour-market series and quarterly labour indicators.
Securities and Exchange Commission, Thailand (SEC): Form 56-1 One Report portal https://www.sec.or.th/onereport	Firm-year disclosures of listed companies	Human-rights or non-discrimination policy, employee welfare, anti-harassment/grievance channels, diversity and ESG reporting, policy revisions	Firm-level organizational adaptation; supports Legal Provision (L), Implementation and Enforcement (I), and Feedback (F).

Data Source / Access Link	Coverage / unit	Key variables or indicators	RRI dimension or analytical use
The Stock Exchange of Thailand (SET): report and information submission requirements https://www.set.or.th/en/listing/listed-company/simplified-regulations/disclosure/report-information-submission	Listed-company disclosure system and report submission route	Annual/quarterly financial statements and Form 56-1 One Report submission evidence	Traceability of firm disclosures and ESG-related workplace policy evidence.
Royal Thai Government Gazette: Gender Equality Act B.E. 2558 and Civil and Commercial Code Amendment Act (No. 24) B.E. 2567	National legal framework	Legal recognition of equality, non-discrimination, and marriage equality effective 23 January 2025	Legal Provision (L) and reform-window definition.
Ministry of Labour / Department of Labour Protection and Welfare materials	Administrative and enforcement context	Complaint channels, inspection information, implementation guidance, enforcement material	Implementation and Enforcement (I).

Appendix B. Full Difference-in-Differences Tables and Interpretation

Model	Outcome	Post-2015 x exposure	Post-2025 x exposure	Firm capacity x post	Enforcement x post	Fixed effects	Cluster	R2
M1	Wage gap (log difference)	-0.028*	-0.017	-0.011	-0.022**	Province- industry; year	Province- industry	0.41
M2	Benefit uptake index	+0.019*	+0.035**	+0.018**	+0.023***	Province- industry; year	Province- industry	0.46

Model	Outcome	Post-2015 x exposure	Post-2025 x exposure	Firm capacity x post	Enforcement x post	Fixed effects	Cluster	R2
M3	Turnover differential index	-0.017	-0.021**	-0.009	-0.015*	Province- industry; year	Province- industry	0.39

Note: * $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$. The table reports the coefficient summary used to support the main-text DiD interpretation.

Appendix C. Source of Abstract RRI Values

Appendix C. Source of Abstract RRI Values

RRI dimension	Weight	2015 score	2015 weighted value	2025 score	2025 weighted value
Legal Provision (L)	0.20	0.55	0.1100	0.82	0.1640
Administrative Accessibility (A)	0.25	0.45	0.1125	0.64	0.1600
Implementation and Enforcement (I)	0.25	0.42	0.1050	0.56	0.1400
Outcome Equality (O)	0.20	0.50	0.1000	0.57	0.1140
Feedback and Institutional Learning (F)	0.10	0.43	0.0430	0.52	0.0520
Weighted RRI	-	-	0.4705 -> 0.47	-	0.6300 -> 0.63
Change	-	-	-	-	+0.1595 -> +0.16 points; 34.0% relative increase

Appendix D. Sectoral Difference Table Retained from First-Submission Analysis

Sector	2015 RRI	2025 RRI	Delta RRI	Implementation interpretation
Finance and ICT	0.55	0.71	+0.16	Highest end-period realization; early HR digitization and formal compliance routines.
Manufacturing	0.46	0.60	+0.14	Lower end-period realization; slower payroll and documentation-system alignment.
Services and tourism	0.49	0.63	+0.14	Improvement visible, but symbolic compliance and weak monitoring remain.
Public administration	0.53	0.64	+0.11	Formal procedures clearer, but system adaptation remains gradual.

Appendix E. Qualitative Sample Clarification

Stage	Number	Purpose	Use in revised manuscript
Preliminary qualitative evidence pool	72	Map potential contacts, cases, documents, and stakeholder perspectives.	Screening/contextualization pool only; not reported as final interviews.
Formal key-informant sample retained	15	Provide in-depth evidence across HR/compliance, worker experience, and external oversight.	Final qualitative sample used for coding, mechanism tracing, and joint displays.

Stage	Number	Purpose	Use in revised manuscript
Reason for conservative reporting	-	Avoid overstating formal analyzable interviews and reduce confidentiality risk.	Only directly coded and anonymizable interviews are reported.

This clarification distinguishes the preliminary qualitative evidence pool from the final formal key-informant sample used for coding and mechanism tracing.

Strategies for Naming Episodes of the Hone- Krasae Program (2025)

Butsakon Kaeo-am^{1*} and Pakpoom Sookcharoen²

Received: December 1, 2025 Revised: February 21, 2026 Accepted: March 2, 2026

Abstract

This article examines the strategies used in naming episodes of the program “Hon Krasae” from January to August 2025, analyzing 172-episode titles published on the YouTube channel. The research employs content analysis to categorize the episode titles based on the strategies utilized, such as significant character names and content identification. The findings reveal that these strategies play a crucial role in attracting viewers' attention and reflect the adaptability of content creators in the digital age, effectively fostering interaction and audience engagement. Therefore, this research is significant in expanding the understanding of the dynamics of online news naming and the strategies employed to capture attention in dramatic news media.

Keywords: Naming strategy, The Hone- Krasae Program (2025)

¹ Master of Arts Program in Thai Language, Faculty of Humanities, Naresuan University

² Faculty of Humanities, Naresuan University.

*Corresponding author. E-mail: butsakonka67@nu.ac.th

กลวิธีการตั้งชื่อตอน รายการโนนกระแส ปี 2568

บุษกร แก้วอ่ำ^{1*} และ ภาควงมิ สุขเจริญ²

วันรับบทความ: December 1, 2025 วันแก้ไขบทความ February 21, 2026 วันตอบรับบทความ: March 2, 2026

บทคัดย่อ

บทความนี้ศึกษาวิธีการตั้งชื่อตอนในรายการโนนกระแส ระหว่าง มกราคม ถึง สิงหาคม พ.ศ. 2568 โดยวิเคราะห์ชื่อตอน 172 ตอนที่เผยแพร่ในช่อง YouTube การวิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) เพื่อจัดกลุ่มชื่อตอนตามกลวิธีที่ใช้ เช่น ชื่อตัวละครสำคัญและการระบุเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า กลวิธีเหล่านี้มีบทบาทสำคัญในการดึงดูดความสนใจของผู้ชม และสะท้อนถึงการปรับตัวของผู้ผลิตเนื้อหาในยุคดิจิทัล ซึ่งช่วยสร้างปฏิสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้ชมได้อย่างมีประสิทธิภาพ งานวิจัยนี้จึงมีความสำคัญในการขยายความเข้าใจเกี่ยวกับพลวัตของการตั้งชื่อข่าวออนไลน์ และกลยุทธ์การดึงดูดความสนใจในสื่อข่าวเชิงดราม่า

คำสำคัญ: กลวิธีการตั้งชื่อ รายการโนนกระแส ปี 2568

¹ หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

² คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

*Corresponding author. E-mail: butsakonka67@nu.ac.th

บทนำ

การตั้งชื่อตอนในรายการข่าวเป็นศิลปะที่สำคัญในการดึงดูดความสนใจของผู้อ่าน เช่นเดียวกับการพาดหัวข่าวที่ดีจะต้องมีความกระชับ ชัดเจน และน่าสนใจ เพื่อให้ผู้อ่านเกิดความอยากรู้อยากเห็น และคลิกอ่านเนื้อหาต่อไป ตัวอย่างกลวิธีการตั้งชื่อข่าวที่นิยมใช้ได้แก่ การใช้คำถามที่กระตุ้นความสนใจการเล่นคำ เพื่อสร้างความแปลกใหม่ หรือการใช้ตัวเลขเพื่อเพิ่มความน่าสนใจ และความเชื่อถือได้ รายการข่าวออนไลน์เป็นหนึ่งในช่องทางสื่อสารที่สำคัญในยุคดิจิทัล ซึ่งมีข้อดี หลายประการ เช่น การเข้าถึงข้อมูลที่รวดเร็วและสะดวกสบาย ผู้คนสามารถติดตามข่าวสารได้ทุกที่ทุกเวลา ผ่านอุปกรณ์มือถือหรือคอมพิวเตอร์ การพาดหัวข้อตั้งชื่อหัวข่าวถือได้ว่าเป็นโครงสร้างแรกของการสร้างข่าว แต่ในรายการข่าวออนไลน์ที่มีการนำเสนอข่าว ก็จะทำให้การตั้งชื่อแต่ละตอน (EP) ที่มีความน่าสนใจใช้ภาษาที่น่าสนใจและดึงดูดผู้เข้าชม ดังที่ Phanitch (1985) กล่าวว่า การตั้งชื่อข่าวเป็นส่วนที่สำคัญที่สุดของข่าว เป็นจุดเด่น หรือสาระสำคัญของข่าว

รายการข่าวออนไลน์มีรูปแบบที่หลากหลาย เช่น ข่าววิดีโอ บทความข่าว หรือพอดแคสต์ เพื่อให้ผู้ชมสามารถเลือกชมตามความชอบและสะดวก ส่วนใหญ่ข้อมูลได้รับการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องตามเวลาที่เกิดขึ้นจริง เพื่อให้สะท้อนข้อเท็จจริงในแต่ละช่วงเวลาได้อย่างถูกต้อง ทำให้ผู้ชมไม่พลาดข่าวสำคัญ นอกจากนี้รายการข่าวออนไลน์เปิดโอกาสให้ผู้ชมมีส่วนร่วมผ่านสื่อเครือข่ายสังคม โดยการแสดงความเห็น การเผยแพร่เนื้อหาข่าวต่อไปยังผู้อื่น และการลงความเห็นในประเด็นที่น่าสนใจ ซึ่งเป็นกระบวนการที่ช่วยส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างผู้ผลิตและผู้รับสารในพื้นที่สื่อดิจิทัล

รายการข่าวออนไลน์ที่ได้รับความนิยมในปัจจุบัน คือ “โนนกระแสด” ซึ่งมีผู้ติดตามจำนวนมาก เนื่องจากพิธีกรเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงในวงการบันเทิง จึงส่งอิทธิพลต่อการรับรู้ของผู้ชม ทั้งในด้านภาพลักษณ์และการใช้ภาษา พิธีกรใช้ถ้อยคำที่เป็นกันเอง เข้าใจง่าย และสอดคล้องกับภาษาพูดในชีวิตประจำวัน ลักษณะดังกล่าวสะท้อนกลวิธีการใช้ภาษา เช่น การใช้คำสแลงหรือสำนวนดัดแปลง ซึ่งช่วยเพิ่มความน่าสนใจให้กับบทตั้งชื่อตอนของรายการตามแนวคิดของ Kaewthep (2005) ซึ่งอธิบายว่าสื่อมวลชนมีบทบาทสำคัญในการทำหน้าที่เป็นกระจกสะท้อนสังคม โดยสื่อจะนำเสนอเหตุการณ์หรือเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมผ่านกระบวนการเลือกสรร การตีความ และการใช้ภาษาในการถ่ายทอดเรื่องราวเหล่านั้น ภาพสะท้อนที่เกิดขึ้นในสื่อจึงเปรียบเสมือน “กระจก” ที่ไม่ได้ราบเรียบ และตรงไปตรงมา แต่เป็นกระจกที่มีการปรับแต่ง ขัดเกลา หรือเน้นย้ำบางประเด็นให้เด่นชัดขึ้น และมองข้ามบางประเด็นตามมุมมอง ผลประโยชน์ของสื่อ และบริบททางสังคม ณ ขณะนั้น กรอบแนวคิดดังกล่าวสามารถนำมาอธิบายการทำงานของรายการข่าวออนไลน์ เช่น รายการโนนกระแสด ซึ่งมีการตั้งชื่อตอนที่ใช้ภาษาสะท้อนภาพทางสังคม วัฒนธรรม และอารมณ์ร่วมของสังคมในช่วงเวลานั้น ๆ

งานวิจัยก่อนหน้านี้เกี่ยวกับการใช้ภาษา และการตั้งชื่อในสื่อมีความหลากหลาย และชี้ให้เห็นประเด็นสำคัญหลายด้าน เช่น การพาดหัวข่าวออนไลน์ และพาดหัวข่าวหนังสือพิมพ์ (Khabune, 2014; Chaiwang, 2017; Netcharoen, 2019; Sangin, 2019; Itrat, 2021) พบว่าผู้ผลิตข่าวเลือกใช้คำ และโครงสร้างประโยคอย่างมีกลวิธีเพื่อดึงดูดความสนใจของผู้รับสาร ไม่ว่าจะเป็นการเลือกคำที่รุนแรง หรือสร้างความขัดแย้ง การใช้คำทับศัพท์หรือคำสแลง การใช้ภาพพจน์และโวหาร รวมถึงการจัดวางคำ ในลักษณะเฉพาะ ซึ่งสะท้อนถึงเจตนาและอคติเชิงภาษาของผู้ผลิตข่าว

ในด้านสื่อบันเทิงและสารคดี งานวิจัยของ Rueangsri (2004) ชี้ให้เห็นว่าการตั้งชื่อรายการโทรทัศน์ไม่เพียงสื่อสารเนื้อหาโดยตรง แต่ยังสะท้อนเอกลักษณ์และค่านิยมทางสังคมของสื่อ เช่น การบอกลักษณะพิเศษ การระบุประเภทของรายการ หรือการใช้โวหารเพื่อสร้างอารมณ์ และภาพพจน์

นอกจากนี้ การศึกษากลวิธีการตั้งชื่อตอนของรายการบันเทิงและสารคดี (Khwansai et al. (2020); Sangsri et al. (2020) พบว่าการตั้งชื่อมีทั้งการระบุสถานที่ การใช้สัญลักษณ์แทนคำเชื่อม การตั้งชื่อในรูปแบบปฏิบัติ และการขยายความส่งผลให้ผู้ชมสามารถเข้าใจแนวคิด และเอกลักษณ์ของรายการได้ตั้งแต่ชื่อการใช้ภาษาในชื่อตอนยังเป็นตัวสะท้อนการเปลี่ยนแปลงของสังคม และภาษาในยุคปัจจุบัน เช่น การใช้ภาษาปาก คำสแลง หรือคำทับศัพท์ภาษาอังกฤษ

การตั้งชื่อตอนในรายการข่าวเป็นศิลปะที่สำคัญในการดึงดูดความสนใจของผู้อ่าน โดยเฉพาะในยุคดิจิทัลที่การสื่อสารมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การพาดหัวข่าวที่ดีต้องมีความกระชับ ชัดเจน และน่าสนใจ เพื่อกระตุ้นความอยากรู้ของผู้อ่าน ตัวอย่างกลวิธีที่นิยมใช้ได้แก่ การตั้งคำถาม การเล่นคำ และการใช้ตัวเลขเพื่อเพิ่มความน่าสนใจ รายการข่าวออนไลน์เป็นช่องทางสื่อสารที่สำคัญ ซึ่งให้ข้อดีในการเข้าถึงข้อมูลที่รวดเร็วและสะดวกสบาย อย่างไรก็ตาม การตั้งชื่อตอนของรายการข่าวออนไลน์ยังขาดการศึกษาในลักษณะที่ครอบคลุมถึงกลวิธีที่ใช้ในยุคปัจจุบัน

การศึกษากลวิธีการตั้งชื่อตอนของรายการ “โหนกระแส” ในปี 2568 จะช่วยเติมเต็มช่องว่างทางวิชาการในด้านนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทที่ภาษาและการสื่อสารมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผลการศึกษานี้ไม่เพียงแต่จะเป็นประโยชน์ต่อการผลิตสื่อข่าว แต่ยังสามารถใช้เป็นแนวทางในการเรียนการสอนด้านการใช้ภาษาไทยในสื่อมวลชนและนิเทศศาสตร์ในอนาคตได้

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาวิจัยเรื่อง “กลวิธีการตั้งชื่อตอน รายการโหนกระแส ปี 2568” เพื่อทำความเข้าใจถึงเทคนิคที่ผู้ผลิตรายการใช้ในการดึงดูดความสนใจของผู้ชม และเพื่อให้ผลการวิจัยสามารถเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาการตั้งชื่อข่าวออนไลน์ในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษากลวิธีการตั้งชื่อตอนในรายการโนนกระแส ปี 2568

วิธีการศึกษา

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อศึกษากลวิธีการตั้งชื่อตอน รายการโนนกระแส ปี 2568 ซึ่งเป็นรายการข่าวออนไลน์ที่เผยแพร่ผ่านช่อง YouTube โดยมุ่งเน้นที่การเลือกใช้ คำและการจัดเรียงคำเพื่อสร้างความสนใจของผู้ชม ขอบเขตการศึกษาจะรวมถึงการวิเคราะห์ชื่อของตอน ทั้งหมดในปีดังกล่าว เพื่อให้เข้าใจถึงวิธีการที่ใช้ในการดึงดูดความสนใจของผู้ชมในบริบทของสื่อโทรทัศน์

การศึกษาในครั้งนี้จะไม่รวมถึงการวิเคราะห์เนื้อหาหรือกลวิธีการใช้ภาษาในรายการ ซึ่งหมายความว่า การวิจัยจะมุ่งเน้นไปที่การตั้งชื่อเป็นหลัก โดยจะสำรวจว่ากลวิธีการตั้งชื่อตอนมีผลต่อการสร้างความน่าสนใจและการสื่อสารกับผู้ชมอย่างไร

2. ข้อมูลและกลุ่มตัวอย่าง ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้คือ “ชื่อตอนข่าว” (Episode titles) ของรายการ โนนกระแส ที่เผยแพร่ผ่านช่อง YouTube กลุ่มตัวอย่าง คือชื่อตอนทั้งหมดที่ออกอากาศตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ถึง 31 สิงหาคม พ.ศ. 2568 ซึ่งออกอากาศเป็นประจำทุกวันจันทร์ถึงวันศุกร์ รวมทั้งสิ้น 172 ตอน ระยะเวลา เก็บข้อมูล 8 เดือน (1 มกราคม – 31 สิงหาคม 2568) ช่วยให้การวิจัยมองเห็นทั้งความต่อเนื่องของกระแสข่าว ภาพรวมของกลวิธีการตั้งชื่อ รายการโนนกระแส ปี 2568 ตลอดจนความนิยมของรายการในช่วงเวลาศึกษา อีกทั้งยังสอดคล้องกับกรอบเวลาการทำวิทยานิพนธ์ ทำให้สามารถเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ ครบถ้วน และสะท้อนบริบทการสื่อสารได้อย่างแท้จริง

3. วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง การวิจัยนี้ไม่ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง แต่เป็นการเก็บข้อมูลแบบ ครอบคลุม ทั้งหมด โดยรวบรวมชื่อตอนข่าวทุกตอนที่เผยแพร่ในช่อง YouTube ของรายการโนนกระแสในช่วงเวลาที่กำหนด งานวิจัยนี้ไม่ได้นำเสนอนวัตกรรมด้านเทคนิคใหม่ ๆ แต่ใช้วิธีการเก็บข้อมูลแบบ Census ในช่วงเวลา 8 เดือน โดยการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ทำให้ข้อมูลที่ได้มีความน่าเชื่อถือสูง

4. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล บันทึก “ชื่อตอนข่าว” ทุกตอน จากช่อง YouTube: โนนกระแส www.youtube.com/@honekrasaeofficial บันทึกวันที่ออกอากาศ และข้อมูลเบื้องต้น เช่น จำนวนคำในชื่อ ข่าว จัดทำฐานข้อมูล โดยเรียงลำดับตามวัน เวลา และจัดหมวดหมู่ตามประเด็นเบื้องต้น

5. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงคุณภาพ โดยอิงจากกรอบแนวคิด ดังนี้ กลวิธีการตั้งชื่อ วิเคราะห์และจำแนกวิธีการตั้งชื่อที่โดดเด่น ได้แก่ 8 กลวิธี

1. การบอกเนื้อหาหลักโดยตรง
2. การเน้นอารมณ์

3. การระบุตัวละคร
4. การระบุสถานที่
5. การระบุประเด็นปัญหา
6. การใช้ตัวเลข
7. การตั้งคำถาม
8. การตั้งชื่อแบบสืบเนื่อง

การทดสอบความน่าเชื่อถือ ผู้วิจัยจะทบทวนโดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความน่าเชื่อถือของระเบียบวิธีวิจัยและผลการวิเคราะห์ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญในด้านการวิเคราะห์เนื้อหาหรือวิจัยเชิงคุณภาพเข้ามาตรวจสอบระเบียบวิธีวิจัย โดยการให้ข้อเสนอแนะแก่การปรับปรุงกระบวนการวิเคราะห์และการตีความ

6. การนำเสนอข้อมูล อภิปรายผลแบบพรรณนาวิเคราะห์ สรุปและอภิปรายว่าการศึกษาพบกลวิธีการตั้งชื่อแบบใดบ้างในการตั้งชื่อตอนของรายการโทรทัศน์กระแส ปี 2568 สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะสรุปสาระสำคัญที่ค้นพบจากการวิจัย และให้ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาในอนาคต

บทความนี้นำเสนอประเด็นใหม่เกี่ยวกับการตั้งชื่อรายการโทรทัศน์กระแส ปี 2568 ในบริบทของ YouTube ซึ่งยังไม่เคยมีการศึกษาในลักษณะนี้มาก่อน โดยใช้วิธีวิจัยที่มุ่งเน้นการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและพลวัตของภาษาในสื่อดิจิทัล ผลการค้นพบมีคุณค่าในการพัฒนากลยุทธ์การสื่อสารสำหรับผู้ผลิตเนื้อหาบนแพลตฟอร์มดิจิทัล การปรับปรุงวิธีการนำเสนอข่าวเพื่อดึงดูดผู้ชม และการสร้างเนื้อหาที่ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคในยุคดิจิทัล การศึกษานี้จึงสำคัญทั้งในทางทฤษฎีและการประยุกต์ใช้ในวงการสื่อและการสื่อสารในอนาคต

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การตั้งชื่อเรื่องเป็นองค์ประกอบสำคัญของงานเขียนและสื่อสาร เนื่องจากเป็นจุดแรกที่เผยโฉมเนื้อหาต่อผู้รับสารและเป็นปัจจัยดึงดูดความสนใจของผู้อ่าน ดังที่ Khwansai et al. (2020) เห็นว่า หัวข้อเรื่องถือเป็นกุญแจสำคัญของงานเขียนทุกแขนง ไม่ว่าจะเป็นงานเชิงข้อเท็จจริงหรือวรรณกรรม รวมถึงสื่อในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งภาพและตัวอักษร เนื่องด้วยเป็นปรากฏการณ์แรกที่ปะทะกับสายตาผู้รับสาร ชื่อเรื่องจึงทำหน้าที่กระตุ้นความอยากรู้อยากเห็นและจูงใจให้ติดตามเนื้อหาภายใน ด้วยเหตุนี้ กลวิธีในการตั้งชื่อจึงไม่มีกฎเกณฑ์ที่จำกัดตายตัว แต่ขึ้นอยู่กับความคิดสร้างสรรค์และสไตล์เฉพาะตัวของผู้เขียนที่ต้องการสร้างเอกลักษณ์ผ่านการเลือกใช้คำหรือเทคนิคที่แปลกใหม่

ในทัศนะของ A. Boontip (1992) การตั้งชื่อเรื่องไม่เพียงช่วยให้ผู้เขียนกำหนดขอบเขตของเรื่องได้อย่างรัดกุม แต่ยังมีบทบาทในการจูงใจให้ผู้อ่านติดตามเรื่องราว การตั้งชื่อจึงควรพิจารณาเนื้อหาเป็นหลัก อาจใช้คำคม คำพังเพย หรือข้อความที่มีความขัดแย้งเพื่อสร้างความสนใจ นอกจากนี้สามารถอ้างอิงตัวละครหรือ

สถานที่สำคัญ รวมถึงสะท้อนแนวคิดและแกนเรื่องหลักได้ โดยเฉพาะในรายการข่าวออนไลน์ที่มีการแข่งขันสูง การตั้งชื่อที่ดึงดูดจะทำให้ผู้ชมมีแนวโน้มที่จะคลิกอ่านเนื้อหาต่อไป

Inthraphon (2002) ได้ขยายความเพิ่มเติมเกี่ยวกับรูปแบบการตั้งชื่อเรื่องว่า สามารถทำได้หลายวิธี เช่น การตั้งชื่อแบบตรงไปตรงมา การใช้เปรียบเทียบเพื่อสื่อสารสาระสำคัญ การสร้างความขัดแย้งเพื่อดึงดูดความสนใจ การอ้างอิงคำประพันธ์หรือคำกล่าวที่มีอยู่แล้ว การตั้งชื่อเป็นคำถาม รวมถึงการเลือกตัวละครหรือสถานที่สำคัญเป็นจุดตั้งต้น ซึ่งสามารถเห็นได้ในชื่อรายการ “โนนกระแด่” ที่ใช้การตั้งคำถามหรือการเล่นคำเพื่อกระตุ้นความสนใจของผู้ชม

B. Boontip (2000) อธิบายว่า ชื่อเรื่องที่ดีควรสัมพันธ์กับเนื้อหาหลัก มีความแปลกและโดดเด่น ใช้ภาษาง่ายต่อการเข้าใจ ไม่ยาวเกินไป และควรหลีกเลี่ยงการซ้ำกับงานอื่น ในขณะเดียวกัน Phanitch (1985) มองว่าการตั้งชื่อเรื่องเป็นกระบวนการที่สรุปสาระสำคัญและแนวคิดหลักของเรื่อง สะท้อนวัฒนธรรม ความเชื่อ และการใช้ภาษาที่กลมกลืน ซึ่งในบริบทของรายการข่าวออนไลน์ การตั้งชื่อตอนสามารถสะท้อนวัฒนธรรม และความเชื่อที่มีอยู่ในสังคมปัจจุบันได้

Sangin (2019) ข้อจำกัดด้านเวลาและพื้นที่ในการนำเสนอข่าว ส่งผลให้การสื่อความต้องมีความชัดเจน กระชับ และได้ใจความสมบูรณ์ในตัวเอง ขณะเดียวกันผู้เขียนจำเป็นต้องใช้ศิลปะทางภาษาที่แตกต่างจากภาษามาตรฐานทั่วไป เพื่อสร้างแรงดึงดูดให้ผู้อ่านสนใจติดตามเนื้อหา โดยเฉพาะในส่วนพาดหัวที่ต้องทำหน้าที่เป็นจุดเด่นเพื่อสรุปประเด็นสำคัญและกระตุ้นการรับรู้

Rueangsri (2004) ได้ศึกษา กลวิธีการตั้งชื่อรายการโทรทัศน์ ผลการศึกษาพบว่า ชื่อรายการโทรทัศน์ประเภทข่าว โดยมีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาวิธีการตั้งชื่อรายการโทรทัศน์ 2. เพื่อวิเคราะห์การใช้ภาษาในการตั้งชื่อรายการโทรทัศน์ 3. เพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนทางสังคม จากชื่อรายการโทรทัศน์ ผลการวิจัยพบว่า วิธีการตั้งชื่อที่ใช้คือ การตั้งชื่อโดยระบุคำว่า “ข่าว” การบอกเนื้อหา การบอกลักษณะพิเศษ และการระบุเวลา ส่วนการใช้ภาษาในชื่อรายการข่าวมีการใช้สัมผัส การใช้คำที่มีความหมายตรง การใช้คำที่มีความหมายโดยนัย การใช้คำที่แสดงถึงลักษณะสำคัญของข่าว ในเรื่องของภาพสะท้อนทางสังคมจากชื่อรายการข่าวสามารถสะท้อนภาพการให้ความสำคัญกับข่าว ความสนใจเรื่องเศรษฐกิจที่เพิ่มขึ้น และสังคมโลกาภิวัตน์ ชื่อรายการโทรทัศน์ประเภทความรู้และสารคดี พบว่า วิธีการตั้งชื่อรายการความรู้และสารคดีที่ใช้คือ การบอกเนื้อหา และการระบุคำว่า “สารคดี” ส่วนการใช้ภาษาในชื่อรายการความรู้และสารคดีมีการใช้สัมผัส การซ้ำคำ การย่อคำ การใช้คำต่างประเทศ การใช้จำนวนการใช้คำเชื่อม การใช้คำเทคนิค และการใช้คำอุปลักษณ์ ในเรื่องของภาพสะท้อนทางสังคมจากชื่อรายการความรู้และสารคดีสามารถสะท้อนภาพ การประกอบอาชีพ เกษตรกรรม การยึดมั่นหลักคำสอนของศาสนา ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปัญหาสังคม ความสำคัญของการศึกษา และวิถีชีวิตของคนไทย ชื่อรายการโทรทัศน์บันเทิง พบว่า วิธีการตั้งชื่อรายการบันเทิงที่ใช้คือ การบอกเนื้อหา การบอกรูปแบบ การระบุคำว่า “บันเทิง” การบอกลักษณะพิเศษ การระบุเวลา และการบอก

สถานีออกอากาศ ส่วนการใช้ภาษาในชื่อรายการบันเทิงมี การใช้สัมผัส การใช้คำเลียนเสียงการใช้คำซ้อน การใช้คำต่างประเทศ การใช้สำนวน การใช้คำเชื่อม การใช้ภาษาถิ่น และการใช้คำอุปลักษณ์ ในเรื่องของภาพสะท้อนทางสังคมจากชื่อรายการบันเทิงสามารถสะท้อนภาพค่านิยมของการบริโภค ค่านิยมสังคมไทยเป็นสังคมการแข่งขัน และวัฒนธรรมท้องถิ่น

จากแนวคิดของนักวิชาการทั้งหลาย สรุปได้ว่าการตั้งชื่อเรื่องเป็นทั้งศาสตร์ และศิลป์ของการสื่อสารที่ต้องคำนึงถึงความสัมพันธ์กับเนื้อหา ความน่าสนใจ ความกระชับ และความเข้าใจร่วมกันระหว่างผู้เขียนและผู้อ่าน ชื่อเรื่องที่ดีจึงไม่เพียงดึงดูดความสนใจ แต่ยังสามารถถ่ายทอดสาระสำคัญของเรื่องได้อย่างชัดเจน

ผู้วิจัยได้สังเคราะห์กรอบการวิเคราะห์หลักวิธีการตั้งชื่อตามงานวิจัยของ Rueangsri (2004) และได้ปรับให้สอดคล้องกับบริบทการศึกษาการตั้งชื่อตอน รายการโทรทัศน์ ปี 2568 โดยจำแนกกลวิธีออกเป็น 8 ประเภท ดังนี้

1. **การบอกเนื้อหาและเหตุการณ์สำคัญ** การนำเสนอเหตุการณ์หลักควรทำอย่างชัดเจนและตรงประเด็น เพื่อช่วยให้ผู้ชมเข้าใจแก่นของเรื่องได้ทันที
2. **การเน้นลักษณะเฉพาะและอารมณ์** ควรเน้นไปที่พฤติกรรมหรือความรู้สึกที่โดดเด่น หรือสร้างความน่าสนใจให้กับเรื่องราว เพื่อให้ผู้ชมเกิดความรู้สึกเชื่อมโยงได้ง่าย
3. **การระบุตัวละครสำคัญ** ควรมุ่งเน้นการระบุตัวบุคคลหรือกลุ่มที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับเนื้อหา เพื่อสร้างความสัมพันธ์ระดับบุคคลในเรื่อง
4. **การระบุประเด็นปัญหา** ให้ความสำคัญกับการกำหนดและเจาะจงประเด็นทางสังคม หรือสาระสำคัญที่เป็นแกนหลักของเนื้อหา ทำให้เรื่องราวมีทิศทางชัดเจน
5. **การระบุสถานที่** การอธิบายพื้นที่หรือสถานที่ที่เกี่ยวข้องจะช่วยให้เรื่องมีบริบทที่สมบูรณ์และเพิ่มความเข้าใจในเหตุการณ์
6. **การใช้ตัวเลขและข้อมูล** การนำเสนอข้อมูลเชิงตัวเลขจะเพิ่มความสนใจและสร้างความน่าเชื่อถือให้กับเรื่อง เพื่อกระตุ้นความสนใจผู้ชม
7. **การตั้งคำถามและชวนคิด** การใช้คำถามที่กระตุ้นให้ผู้ชมตีความหรือพิจารณาเรื่องราวอย่างลึกซึ้ง จะช่วยเสริมสร้างความน่าสนใจของเนื้อหา
8. **การตั้งชื่อแบบสืบเนื่อง** ควรใช้ชื่อเรื่องที่เชื่อมโยงและต่อยอดจากเรื่องก่อนหน้า เพื่อทำให้ผู้ชมสามารถติดตามลำดับเหตุการณ์ได้อย่างต่อเนื่อง

การอ้างอิงทฤษฎีในงานวิจัยนี้ทำหน้าที่เป็นฉากหลังที่สำคัญ โดยไม่ได้มีวัตถุประสงค์เพื่อท้าทายกรอบแนวคิดเดิม แต่เป็นการนำกรอบแนวคิดที่มีอยู่มาทดสอบในบริบทใหม่ ซึ่งช่วยให้ผู้วิจัยเห็นถึงความสามารถในการประยุกต์ใช้กรอบแนวคิดในสถานการณ์ที่แตกต่างออกไป กรอบเหล่านี้เป็นแนวทางที่จะช่วยให้ผู้วิจัยวิเคราะห์และเปรียบเทียบกลวิธีที่ใช้ในการตั้งชื่อตอนของรายการโทรทัศน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และตอบโจทย์วัตถุประสงค์ของงานวิจัยได้อย่างชัดเจน

นิยามศัพท์เฉพาะ

กลวิธีการตั้งชื่อ หมายถึง การกำหนดชื่อตอนของรายการ ซึ่งมีจุดประสงค์หลักเพื่อดึงดูดความสนใจของผู้ชม สื่อสารประเด็นหลักของตอนนั้น ๆ อย่างกระชับ และกระตุ้นให้เกิดความอยากรู้อยากเห็น โดยจะวิเคราะห์ประเภทของกลวิธีที่โดดเด่น เช่น การบอกเนื้อหาหลัก, การเน้นอารมณ์, การระบุตัวละคร, การใช้ตัวเลข, การตั้งคำถาม และการตั้งชื่อแบบสืบเนื่อง

กลยุทธ์ หมายถึง แผนหรือแนวทางหลักที่รายการโทรทัศน์ใช้เป็นกรอบในการตัดสินใจเลือกและกำหนดทิศทางการตั้งชื่อตอน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายสำคัญคือการดึงดูดความสนใจจากผู้ชม สร้างกระแสการพูดถึง และกระตุ้นให้เกิดการรับชมอย่างแพร่หลาย แนวทางดังกล่าวสะท้อนผ่านการเลือกใช้กลวิธีตั้งชื่อที่มุ่งสร้างความรู้สึกร่วม เน้นความขัดแย้งหรือดราม่า และใช้ถ้อยคำที่กระตุ้นอารมณ์หรือความอยากรู้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ชื่อรายการโดดเด่นและเป็นที่กล่าวถึงในพื้นที่สื่อออนไลน์

ผลการศึกษา

จากข้อมูลที่ได้ทำการวิเคราะห์การตั้งชื่อตอนของรายการโหมกระแสตั้งแต่เดือนมกราคมถึงสิงหาคม 2568 โดยเน้นเฉพาะกลวิธี เพื่อให้ครอบคลุมและละเอียดสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ชื่อตอนที่พบในกลวิธีดังต่อไปนี้ เรียงตามลำดับดังต่อไปนี้

จากข้อมูลที่ได้ทำการวิเคราะห์การตั้งชื่อตอนของรายการโหมกระแสตั้งแต่เดือนมกราคมถึงสิงหาคม 2568 โดยเน้นเฉพาะกลวิธี เพื่อให้ครอบคลุมและละเอียดสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ (EP) ที่พบในกลวิธีดังต่อไปนี้ เรียงตามลำดับดังนี้

1. การบอกเนื้อหา / เหตุการณ์หลัก

กลวิธีนี้ใช้คำหรือวลีที่สรุปเหตุการณ์หลักของเรื่องอย่างตรงไปตรงมา การบอกเนื้อหา/เหตุการณ์หลัก หมายถึง การตั้งชื่อตอนที่สรุปสาระสำคัญของเหตุการณ์โดยตรง เพื่อให้ผู้ชมเข้าใจแก่นของข่าวได้ทันที มีความสำคัญต่อการเข้าใจบริบทและผลลัพธ์ของเหตุการณ์นั้น และสามารถเชื่อมโยงเหตุการณ์ต่าง ๆ เข้าด้วยกันเพื่อสร้างความเข้าใจที่ครบถ้วน พบว่ามี 167 ตอนที่ใช้กลวิธี “การบอกเนื้อหา/เหตุการณ์หลัก” ขณะที่ไม่มีเพียง 5 ตอนที่ไม่มีเข้าข่าย ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่ากลวิธีนี้ถือเป็นแกนหลักในการสื่อสารกับผู้ชม รายการใช้คำและ

วลีที่สามารถสรุปเหตุการณ์หรือเนื้อหาหลักของข่าวได้อย่างชัดเจน โดยระบุงค์ประกอบสำคัญ เช่น ตัวละคร หรือผู้เกี่ยวข้อง การกระทำ เหตุการณ์ สถานที่ และสาเหตุ-ผลลัพธ์ ทำให้ผู้ชมสามารถรับรู้สาระสำคัญของเรื่อง ได้ทันที

ผลการวิเคราะห์ชี้ให้เห็นว่าในเดือนมกราคมมีเพียง 2 ตอนที่ไม่เข้าข่าย เนื่องจากชื่อเชิงกว้างหรือไม่ระบุเหตุการณ์อย่างชัดเจน แต่ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์เป็นต้นมา ชื่อตอนทั้งหมดอยู่ในเกณฑ์เข้าข่าย ซึ่งสะท้อนถึงการปรับกลยุทธ์ของทีมผลิตเนื้อหาให้สอดคล้องกับเนื้อหาข่าวมากขึ้น แม้ว่าชื่อตอนบางตอนจะมีคำอุทานหรือคำปราย เช่น “งามใส!” หรือ “โคตรเจิบ!” แต่ส่วนข้อความหลักที่ตามหลังยังให้ข้อมูลเนื้อหาข่าวครบถ้วน ทำให้ชื่อตอนเหล่านี้ยังคงเข้าข่ายตามเกณฑ์ที่กำหนด การวิเคราะห์เชิงลึกยังชี้ให้เห็นว่าทีมผลิตเนื้อหาได้ปรับตัวอย่างรวดเร็ว หลังพบว่าชื่อตอนบางตอนในเดือนมกราคมไม่ตอบโจทย์ โดยตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์เป็นต้นมา ชื่อตอนทุกตอนสามารถสื่อสารเนื้อหาข่าวได้ตรงประเด็นและมีโครงสร้างที่ชัดเจน ยกตัวอย่างเช่น

งามใส! โดนสาวตีกต๊อกแย่งผัว เมียบุกคอนโดเจอคาตา อีกฝ่ายลุยแจ้งบุกรุกยามวิกาล

(Hone - Krasae. (2025, January 16). EP.1847)

ชื่อดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงองค์ประกอบที่ครบถ้วนของข่าว ได้แก่ สาเหตุของเหตุการณ์ “โดนสาวตีกต๊อกแย่งผัว” การกระทำที่ตามมา “เมียบุกคอนโดเจอคาตา” และการโต้ตอบ “อีกฝ่ายลุยแจ้งบุกรุกยามวิกาล” แม้จะใช้คำอย่าง “งามใส!” ที่เน้นน้ำเสียงความรู้สึก แต่อย่างไรก็ตาม ชื่อเรื่องยังสามารถสื่อถึงเหตุการณ์และเนื้อหาหลักได้อย่างครบถ้วน

กล่าวโดยสรุป กลยุทธ์ในการตั้งชื่อรายการผ่านแนวทางการสื่อสารเนื้อหาหรือเหตุการณ์หลักถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการสรุปและถ่ายทอดแก่นสารของเรื่องราวอย่างมีประสิทธิภาพ ชื่อตอนส่วนใหญ่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งสะท้อนถึงความตั้งใจและความรับผิดชอบของรายการในการนำเสนอข่าวสารอย่างตรงไปตรงมาและเชื่อถือได้ต่อผู้ชม นอกจากนี้ ยังสามารถพิจารณาได้ว่าเป็นแนวทางปฏิบัติที่ดีสำหรับการผลิตข่าวและการสื่อสารข้อมูลในสื่อมวลชนอย่างมืออาชีพและมีระบบระเบียบ

2. การเน้นลักษณะพิเศษ / อารมณ์

กลวิธีนี้ใช้คำหรือวลีที่เน้นลักษณะพิเศษ หรืออารมณ์ความรู้สึกของการตั้งชื่อ การเน้นลักษณะพิเศษ/อารมณ์ คือกระบวนการวิเคราะห์การใช้ภาษาและการนำเสนอข้อมูลในเรื่องเล่า ข่าว หรือสื่อใด ๆ เพื่อเน้นคุณลักษณะเฉพาะของบุคคล เหตุการณ์ หรือปรากฏการณ์ และ/หรือเพื่อสร้างอารมณ์ความรู้สึกต่อผู้รับสาร ทั้งนี้อาจทำผ่านการเลือกใช้คำ วลี การเล่าเรื่อง หรือการเปรียบเทียบ เพื่อให้ลักษณะหรืออารมณ์นั้นเด่นชัด

จากการวิเคราะห์ชื่อตอนของรายการโทรทัศน์จำนวน 172 ตอนที่ออกอากาศในช่วงเดือนมกราคม - สิงหาคม พ.ศ. 2568 พบว่ามี 163 ตอนที่เข้าข่ายกลวิธีการ “เน้นลักษณะพิเศษ/อารมณ์” ขณะที่ไม่มีเพียง 8 ตอนที่ไม่มีเข้าข่าย ซึ่งแสดงให้เห็นว่ารายการมีแนวโน้มใช้ภาษาที่กระตุ้นอารมณ์และเน้นคุณลักษณะพิเศษของเหตุการณ์อย่างสม่ำเสมอเพื่อดึงดูดความสนใจของผู้ชม กลวิธีเหล่านี้ปรากฏทั้งในรูปแบบของการใช้ถ้อยคำรุนแรงและกระตุ้นอารมณ์ เช่น คำว่า โหด, น่วม, สุดโหด! หรือ โคตรเจ็บ! ซึ่งสร้างความตื่นเต้น ความตกใจ และอารมณ์ร่วมกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น นอกจากนี้ รายการยังใช้สำนวนเปรียบเทียบและคำสแลงที่ทำให้เรื่องราวมีมิติและน่าสนใจมากขึ้น เช่น เพื่อนเราเผาเรือน, คีกรายเลือด, นี่ทองแท้หรือทองม้วน? หรือคำสแลงที่เข้าถึงง่าย เช่น จั่วลม, โดนเท, หม่ายชันหมาก ซึ่งช่วยสร้างภาพลักษณ์และเน้นความพิเศษของเหตุการณ์

อีกทั้งกลวิธีการตั้งชื่อยังรวมถึงการใช้คำอุทานและคำถามเชิงวาทีศิลป์ เช่น งามไส้!, อ้าวเฮ้ย!, อึกแล้ว! รวมถึงคำถามเชิงอารมณ์ เช่น คุณคะ? ใจทำด้วยอะไร? หรือ เขาหาว่าฉันเป็นเมียร้อย ซึ่งทำหน้าที่ดึงดูดความสนใจ สร้างความสงสัย และกระตุ้นอารมณ์ของผู้ชมได้อย่างมีประสิทธิภาพ การใช้ภาษาเช่นนี้ไม่เพียงแต่รายงานเหตุการณ์ แต่ยังสร้างอารมณ์ร่วม ความตื่นเต้น และความน่าติดตาม ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะการนำเสนอข่าวที่เน้นความขัดแย้ง ปัญหาสังคม และสถานการณ์ที่มีความรุนแรง ยกตัวอย่างเช่น

คีกรายเลือด!!! น้องสาวแจ้งจับพี่สาวกักขังพ่อแม่ หวังชิงมรดก 30 ล้าน

(Hone - Krasae. (2025, February 7). EP.1863)

ชื่อดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงองค์ประกอบที่ครบถ้วนของข่าว คือมีการใช้คำว่า “คีกรายเลือด!!!” ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบถึงความขัดแย้งภายในครอบครัวด้วยลักษณะที่เน้นความรุนแรงและความสะเทือนอารมณ์ เสมือนเป็นสงครามที่เกิดขึ้นในบริบทส่วนตัวของครอบครัว การตั้งชื่อนี้ยังทำหน้าที่สำคัญในการเน้นย้ำคุณลักษณะเฉพาะของเหตุการณ์ พร้อมทั้งสร้างกรอบความเข้าใจสำหรับผู้ชม เพื่อให้ง่ายต่อการตระหนักถึงประเด็นสำคัญ เช่น การใช้ถ้อยคำที่สะท้อนความรุนแรงหรือความผิดปกติในสถานการณ์ ทำให้สารในข่าวสามารถดึงดูดสายตาและจิตใจตั้งแต่แรกเห็น อีกทั้งยังช่วยให้ผู้ชมตระหนักชัดถึงสาระสำคัญของปัญหาและความขัดแย้งที่เป็นแก่นของเรื่องราวกลวิธีนี้สามารถพัฒนาเพิ่มเติมได้ด้วยการจัดประเภทคำและวลีตามลักษณะอารมณ์ เช่น ความโกรธ ความตื่นเต้น ความสะเทือนใจ หรือแนวเสียดสี เพื่อบ่งชี้แนวโน้มว่ารายการข่าวมุ่งเน้นสร้างอารมณ์ร่วมแบบใดมากที่สุดสำหรับผู้รับสาร นอกจากนี้ การเปรียบเทียบการใช้ถ้อยคำในแต่ละเดือนหรือช่วงเวลา ยังสามารถช่วยชี้ให้เห็นถึงรูปแบบการนำเสนอที่อาจเปลี่ยนแปลงไปตามบริบทสังคมและเหตุการณ์สำคัญในช่วงเวลานั้น การศึกษาเชิงลึกในส่วนนี้อาจช่วยอธิบายว่าทำไมบางคำหรือกลวิธีจึงได้รับความนิยมในการใช้มากขึ้นในบางช่วงเวลา อันเนื่องจากปัจจัยทางสังคมหรือวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องแสดงให้เห็นว่ากลวิธีในการตั้งชื่อเรื่องอย่างมีลักษณะเฉพาะและดึงดูดอารมณ์ มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการสื่อสาร

เนื่องจากทำให้ประเด็นสำคัญและความขัดแย้งปรากฏชัดต่อผู้รับสาร นอกจากจะทำหน้าที่ถ่ายทอดข่าวสารแล้ว ยังส่งเสริมให้เกิดอารมณ์ร่วมและการติดตามต่อเนื่อง ทำให้ผู้ชมสามารถเข้าใจถึงความสำคัญของเหตุการณ์และผลกระทบของปัญหา ทั้งในระดับส่วนบุคคล ครอบครัว และสังคมโดยรวม

3. การระบุตัวละครหลัก

กลวิธีนี้ใช้คำที่ระบุตัวละครหลักของการตั้งชื่อ การระบุตัวละครหลัก คือการวิเคราะห์และจำแนกบุคคล กลุ่มบุคคล อาชีพ หรือองค์ประกอบนามธรรมที่ถูกทำให้มีบทบาทในเรื่องเล่า ข่าว หรือสื่อใด ๆ ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อเหตุการณ์และการพัฒนาเนื้อเรื่อง โดยอาจจะระบุได้โดยตรงด้วยชื่อ อาชีพ หรือบทบาทในโครงเรื่องจากการวิเคราะห์ชื่อตอนของรายการโทรทัศน์จำนวน 172 ตอนที่ออกอากาศในช่วงเดือน มกราคม ถึง สิงหาคม พ.ศ. 2568 พบว่ามี 167 ตอนที่เข้าข่ายกลวิธีการ “การระบุตัวละครหลัก” ขณะที่มียี่สิบสี่ตอนที่ไม่มีเข้าข่าย แสดงให้เห็นว่าในเชิงสื่อสาร ชื่อตอนที่ระบุบุคคล กลุ่มบุคคล หรือความสัมพันธ์เฉพาะเจาะจงสามารถสร้าง ความชัดเจนของตัวละคร ให้ผู้ชมรับรู้ได้ทันทีว่าข่าวหรือเหตุการณ์เกี่ยวข้องกับใคร การระบุชื่อเฉพาะบุคคล เช่น “เอ๋ มิรา”, “สุน เชน”, หรือ “น้องเมย์” ช่วยให้เกิด ความคุ้นเคยและความใกล้ชิด กับตัวละครทั้งในแง่ของบุคลิกภาพและความสัมพันธ์ในสังคม ขณะที่การใช้ตำแหน่ง สถานะ หรืออาชีพ เช่น “เมียหลวง”, “พยาบาลสาว”, “ทนายดังภูเก็ต”, “พระเอกซีรีส์” จะช่วยสร้าง ภาพจำเชิงสัญลักษณ์ ให้ผู้ชมสามารถตีความบทบาทและบริบทของตัวละครได้ทันที

สาวร้องอดีตแฟนเก่า อ้างเป็นทนายรายการดัง ยืมเงินหลักล้าน ตามวังหวาน แถมข่มขู่

(Hone - Krasae. (2025, March 17). EP.1889)

ชื่อดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงองค์ประกอบที่ครบถ้วนของข่าว คือชื่อตอนมีการกล่าวถึงตัวละครซึ่งเป็นบุคคล “สาว” และ “อดีตแฟนเก่า” โดยอธิบายบทบาทว่าเป็น “ทนายรายการดัง” รวมถึงสิ่งของ “เงิน” ที่เป็นองค์ประกอบสำคัญในเหตุการณ์

ผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพชี้ให้เห็นว่า ช่วงเดือนมกราคม-มีนาคม ยังมีชื่อตอนบางส่วนที่ไม่ระบุตัวละครโดยตรง แต่เน้นเหตุการณ์หรือสิ่งของเป็นหลัก ทำให้ชื่อชื่อตอนไม่สามารถสร้าง จุดสนใจเชิงตัวละครได้เต็มที่ ขณะที่ตั้งแต่ เดือนเมษายน ถึง สิงหาคม พบว่าทุกตอนมีการระบุตัวละครอย่างชัดเจน ทั้งนี้ การระบุตัวละครไม่จำกัดเพียงชื่อเต็มหรือชื่อจริงเท่านั้น แต่รวมถึงชื่อเล่น ฉายา ความสัมพันธ์ในครอบครัว (“พ่อแท้ๆ”, “ลูกสาว”, “อดีตสามี”, “แม่ปุนา”) และกลุ่มบุคคลเฉพาะ (“สาว LGBTQ”, “แก๊งโอรส”, “พระชั้นผู้ใหญ่”) ซึ่งช่วยให้ผู้ชมเกิด ภาพบุคคลในใจ และทำให้เรื่องราวมีความน่าสนใจมากขึ้น

นอกจากนี้ การระบุตัวละครยังสัมพันธ์กับ ความต่อเนื่องของตอนต่อไป เช่น ข้อตอน “นารีพิฆาต สงฆ์#...” ใช้ตัวละครเดิมเป็นแกนกลางในการเชื่อมโยง ทำให้ผู้ชมเกิดความสนใจติดตามอย่างต่อเนื่อง การวิเคราะห์เชิงคุณภาพยังพบว่าการระบุตัวละครมักถูกผสมผสานกับ กลวิธีอื่น เช่น การใช้คำกระตุ้นอารมณ์ หรือการบอกเนื้อหาข่าวตรง ๆ ในข้อเดียวกัน ส่งผลให้ข้อข้อตอนมีทั้ง ความชัดเจนของตัวละคร ความดึงดูดทางอารมณ์ และความสามารถในการสื่อสารเนื้อหาหลักพร้อมกัน

แสดงให้เห็นว่าการระบุตัวละครในข้อข้อตอนทำหน้าที่เป็น เครื่องมือเชิงคุณภาพในการสร้างจุดสนใจของผู้ชม และเป็นส่วนหนึ่งของกลยุทธ์การผลิตเนื้อหาที่มีประสิทธิภาพ ช่วยสร้างทั้ง การรับรู้ตัวละคร ความต่อเนื่องของเรื่อง และจดจำรายการของข้อตอน

4. การระบุประเด็นปัญหา

กลวิธีนี้ใช้คำหรือวลีที่เน้นการระบุประเด็นปัญหา การระบุประเด็นปัญหา คือ กระบวนการวิเคราะห์ และชี้ให้เห็นปัญหา ปมขัดแย้ง หรือประเด็นที่เป็นข้อถกเถียงในเรื่องเล่า ข่าว หรือสื่อใด ๆ ซึ่งมีผลต่อการพัฒนา เนื้อเรื่อง เหตุการณ์ หรือความเข้าใจของผู้รับสาร จากการวิเคราะห์ข้อตอนของรายการโทรทัศน์ จำนวนทั้งสิ้น 172 ตอน ที่ออกอากาศระหว่างเดือน มกราคม ถึง สิงหาคม พ.ศ. 2568 พบว่ามี 156 ตอนที่สะท้อน ประเด็นปัญหาสังคมอย่างชัดเจน ขณะที่เพียง 14 ตอนที่ไม่เข้าข่าย การศึกษาเชิงคุณภาพครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าประเด็นปัญหาที่ปรากฏในรายการมีความหลากหลายและครอบคลุมหลายมิติ ตั้งแต่ความรุนแรง และการทำร้ายร่างกาย การฉ้อโกงและการหลอกลวง ความขัดแย้งในครอบครัวและความสัมพันธ์ ปัญหาทางกฎหมายและการทุจริต ประเด็นด้านศาสนา รวมถึงความมั่นคงของประเทศ โดยประเด็นความรุนแรงในครอบครัว การทะเลาะวิวาทบนท้องถนน การหลอกล่อทรัพย์สิน และความขัดแย้งเรื่องมรดก การนอกใจ หรือการทอดทิ้งภาระในครอบครัว ถือเป็นเรื่องที่พบได้บ่อยที่สุด สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงความเปราะบาง ในระดับปัจเจกและครอบครัว ตลอดจนความท้าทายที่เกิดขึ้นในสังคมไทยในวงกว้าง ตัวอย่างเช่น

เพื่อนเราเผาเรือน สาวให้เพื่อนมาเลี้ยงแมว แต่กลับขโมยกระเป๋าแบรนด์เนมรวม 5 แสน

(Hone - Krasae. (2025, February 3). EP.1859)

ข้อดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงองค์ประกอบที่ครบถ้วนของข่าวที่มีการระบุประเด็นปัญหา คือ การหักหลัง และลักทรัพย์ ซึ่งเป็นความขัดแย้งที่ทำลายความสัมพันธ์และความไว้วางใจ นอกจากนี้ การตั้งข้อตอนบางครั้งยัง สะท้อนความต่อเนื่องและความซับซ้อนของประเด็นที่น่าเสนอ เช่น การใช้คำเชื่อมโยงระหว่างตอน โดยการ ใช้สัญลักษณ์ (#) ที่เป็นภาคต่อของปัญหาความขัดแย้งในแต่ละตอน ทำให้ผู้ชมรับรู้ว่ามีปัญหานั้นมีความยืดเยื้อ และไม่ได้เกิดขึ้นเพียงชั่วคราว กลวิธีนี้ยังแสดงให้เห็นถึงความตั้งใจของผู้ผลิตรายการในการสร้างการรับรู้ และความเข้าใจต่อปัญหาที่มีหลายมิติ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาส่วนบุคคล ครอบครัว หรือสังคมที่เกี่ยวข้องกับกฎหมาย ศาสนา และความมั่นคงของประเทศ

กล่าวโดยสรุป กลวิธีนี้ชี้ให้เห็นว่ารายการโทรทัศน์ไม่ได้เพียงรายงานเหตุการณ์หรือข้อเท็จจริง แต่การตั้งชื่อตอนมีบทบาทสำคัญในการทำให้ประเด็นปัญหาปรากฏและเด่นชัดต่อผู้ชม เช่น ความรุนแรง การฉ้อโกง ความขัดแย้งในครอบครัว ปัญหาทางกฎหมาย และประเด็นทางศีลธรรม นอกจากนี้ กลวิธีการตั้งชื่อนี้ยังช่วยสร้างกรอบการตีความและเน้นย้ำผลกระทบของปัญหาต่อสังคมโดยรวม กลวิธีนี้จึงสะท้อนให้เห็นบทบาทของสื่อในการกำหนดกรอบความเข้าใจของผู้ชม และความสำคัญของการนำเสนอประเด็นสังคมที่หลากหลายและซับซ้อนอย่างมีวิจารณญาณ

5. การระบุสถานที่/จุดเกิดเหตุ/ตำแหน่ง

กลวิธีนี้ใช้คำหรือวลีที่การระบุสถานที่/จุดเกิดเหตุ/ตำแหน่งของการตั้งชื่อ การระบุสถานที่/จุดเกิดเหตุ/ตำแหน่ง คือกระบวนการวิเคราะห์และชี้ให้เห็นบริเวณ พื้นที่ หรือจุดที่เกิดเหตุการณ์ในเรื่องเล่าข่าวหรือสื่อใด ๆ เพื่อให้ผู้อ่านหรือผู้รับสารเข้าใจบริบทเชิงพื้นที่และความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์และตัวละครอย่างชัดเจน จากการวิเคราะห์ชื่อตอนของรายการโทรทัศน์จำนวน 172 ตอนที่ออกอากาศในช่วงเดือน มกราคม ถึง สิงหาคม พ.ศ. 2568 พบว่ากลวิธี “การระบุสถานที่/จุดเกิดเหตุ/ตำแหน่ง” ถูกนำมาใช้ในการตั้งชื่อถึง 95 ตอน ในขณะที่ 76 ตอนไม่ได้ใช้กลวิธีนี้ ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าการระบุสถานที่มีบทบาทสำคัญในการดึงดูดความสนใจของผู้ชมและสร้างบริบทเชิงพื้นที่ให้กับเนื้อหา การตั้งชื่อที่ระบุสถานที่ไม่ได้จำกัดเพียงการกล่าวถึงพื้นที่ทั่วไปเท่านั้น แต่ยังสะท้อนมิติที่หลากหลายของเรื่องราว ทั้งในระดับท้องถิ่น เช่น การระบุวัด ป่า หรือถนน ซึ่งช่วยให้ผู้ชมจินตนาการถึงเหตุการณ์ได้อย่างใกล้ชิดและเป็นรูปธรรม ไปจนถึงการกล่าวถึงพื้นที่ในระดับกว้าง เช่น ชายแดนไทย-กัมพูชา หรือประเทศต่าง ๆ ซึ่งสะท้อนขอบเขตของเหตุการณ์ที่อาจเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ตัวอย่างเช่น

บานปลาย! ชายแดนระอุ ไทยพร้อมปกป้องอธิปไตย หลังถูกกัมพูชาระดมยิงฝั่งไทย

(Hone - Krasae. (2025, July 24). EP.1981)

ชื่อดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงองค์ประกอบที่ครบถ้วนของข่าวที่มีการระบุสถานที่เกิดเหตุคือ ชายแดน ซึ่งเป็นบริเวณที่มีการปะทะกัน แม้ไม่ได้ระบุจังหวัดหรืออำเภอ แต่ “ชายแดนฝั่งไทย” เป็น พื้นที่เกิดเหตุที่เข้าใจได้ ในระดับภูมิศาสตร์ นอกจากนี้ ยังพบว่าการระบุสถานที่เชิงสถาบันหรือองค์กร เช่น โรงพยาบาล เรือนจำ หรือบริษัท ทำให้เห็นความเชื่อมโยงระหว่างบุคคลกับหน่วยงาน และสะท้อนประเด็นปัญหาในบริบทวิชาชีพหรือองค์กร ในบางกรณี รายการใช้สถานที่เชิงเปรียบเทียบหรือนามธรรม เช่น โลกหลายใบ หรือจักรวาล เพื่อสื่อถึงความซับซ้อน ความยิ่งใหญ่ หรือการเชื่อมโยงของเหตุการณ์ในมิติต่าง ๆ ซึ่งทำให้เรื่องราวมีความน่าสนใจและครอบคลุมกว่าที่ผู้ชมคาดคิด ขณะเดียวกัน การใช้สถานที่ในความเชื่อ เช่น ลานพญานาค หรือสวรรค์ แสดงให้เห็นว่าประเด็นทางศาสนาและความเชื่อยังเป็นที่สนใจของผู้ชม และช่วยดึงดูดกลุ่มผู้ชมที่ให้ความสำคัญกับเรื่องดังกล่าว

กล่าวโดยสรุป การใช้กลวิธี “การระบุสถานที่/จุดเกิดเหตุ/ตำแหน่ง” ในการตั้งชื่อตอนมีความหลากหลายและมีนัยสำคัญต่อการรับรู้ของผู้ชม การระบุสถานที่ไม่ได้จำกัดอยู่เพียงมิติทางกายภาพ แต่ยังรวมถึงมิติสัญลักษณ์และนามธรรม การตั้งชื่อเช่นนี้ช่วยสร้างความชัดเจน ทำให้เรื่องราวมีความเป็นจริง และส่งผลให้ผู้ชมสามารถเข้าใจ เห็นภาพ และรู้สึกเชื่อมโยงกับเนื้อหาได้อย่างใกล้ชิด

6. การระบุจำนวน/ตัวเลข/มูลค่า/ปริมาณ

การระบุจำนวน/ตัวเลข/มูลค่า/ปริมาณ หมายถึง การให้ข้อมูลเชิงปริมาณเกี่ยวกับจำนวน สิ่งของ เหตุการณ์ บุคคล อายุ มูลค่า หรือขนาดของสิ่งต่าง ๆ ซึ่งสามารถระบุได้หลายลักษณะ เช่น

1. ตัวเลขเจาะจง ระบุจำนวนหรือมูลค่าแบบชัดเจน เช่น 3 คน, 5 ล้านบาท, อายุ 12 ปี
2. ตัวเลขไม่เจาะจง ปริมาณโดยประมาณหรือไม่ชัดเจน เช่น มาก, น้อย, หลาย, บางส่วน
3. ตัวเลขบอกลำดับ/ต่อเนื่อง ระบุลำดับหรือเวอร์ชัน เช่น ภาค 2, #2
4. ตัวเลขเชิงเวลา/อายุ ระบุช่วงเวลา ช่วงชีวิต หรืออายุ เช่น อายุ 18 ปี, ปีที่ 2568 หน้าที่หลัก

จากการวิเคราะห์ชื่อตอนของรายการโทรทัศน์จำนวน 172 ตอนที่ออกอากาศในช่วงเดือน มกราคม ถึง สิงหาคม พ.ศ. 2568 พบว่ามี 97 ตอนที่ใช้กลวิธี “การระบุจำนวน/ตัวเลข/มูลค่า/ปริมาณ” ขณะที่ 75 ตอน ไม่ได้ใช้กลวิธีนี้ (หมายเหตุ: จำนวนตอนทั้งหมดไม่ตรงกับผลรวม เนื่องจากมีชื่อตอนหนึ่งในเดือนมีนาคมที่ออกอากาศ 2 วันแต่มีเนื้อหาแตกต่างกัน) ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าการระบุข้อมูลเชิงปริมาณมีบทบาทสำคัญในการสร้างความน่าสนใจและเพิ่มความน่าเชื่อถือให้กับเนื้อหาข่าว ตัวอย่างเช่น

เจ้าอาวาสวัดม่วง เงินหาย 10 ล้าน ทองอีก 250 บาท ด้านพระลูกวัดแฉกแค่แตงนิทาน

(Hone - Krasae. (2025, July 3). EP.1966)

ชื่อดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงองค์ประกอบที่ครบถ้วนของข่าวที่มีการระบุการระบุจำนวน/ตัวเลข/มูลค่า/ปริมาณ คือคำว่า “10 ล้าน” และ “250 บาท” ระบุจำนวนเจาะจงของมูลค่า ซึ่งช่วยให้ข้อมูลชัดเจนและดึงดูดความสนใจของผู้ชมได้ทันที อีกทั้งยังพบว่าในตอนอื่นๆ ที่มีการใช้ ตัวเลขไม่เจาะจงหรือประมาณค่า เช่น “เพียบ”, “เป็นล้าน”, “หลักล้าน”, “นับร้อย”, “ยกพวก”, “เยอะ”, “ครึ่งล้าน” และ “นับแสนบาท” สร้างความรู้สึกว่าเหตุการณ์นั้นมีขนาดใหญ่หรือส่งผลกระทบในวงกว้าง ขณะที่ ตัวเลขบอกลำดับหรือต่อเนื่อง เช่น “ภาค 2”, “#2”, “#3”, “#4”, “#5” หรือ “มือที่สาม” ช่วยให้ผู้ชมติดตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นหลายตอนได้อย่างต่อเนื่อง และ ตัวเลขเชิงเวลา/อายุ เช่น “2567”, “80 ปี”, “5 วัน”, “19 ปี”, “93”, “แปดปี” หรือ “สองเดือน” ช่วยให้ผู้ชมเข้าใจบริบทของเหตุการณ์ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

แสดงให้เห็นว่าการใช้กลวิธี “การระบุจำนวน/ตัวเลข/มูลค่า/ปริมาณ” ในการตั้งชื่อตอนถือเป็นเครื่องมือสำคัญของรายการโทรทัศน์ ไม่เพียงแต่ช่วยให้ชื่อตอนมีความน่าสนใจและสื่อสารข้อมูลเชิงปริมาณได้ชัดเจน

แต่ยังสร้างความรู้สึกมีส่วนร่วมและความสำคัญต่อผู้ชม ทำให้เรื่องราวดูยิ่งใหญ่ มีน้ำหนัก และกระตุ้นให้ผู้ชมติดตามข่าวสารอย่างใกล้ชิด

7. การตั้งคำถามเชิงกระตุ้นและเชิงวาทศิลป์

การตั้งคำถาม / ชวนคิด และคำถามเชิงประจักษ์/เชิงวาทศิลป์ หมายถึง กลวิธีที่ผู้ผลิตสื่อใช้เพื่อกระตุ้นความสนใจและความคิดของผู้รับสาร จากการวิเคราะห์ข้อตอนของรายการโทรทัศน์จำนวนทั้งสิ้น 172 ตอน ที่ออกอากาศระหว่างเดือนมกราคมถึงสิงหาคม พ.ศ. 2568 พบว่ามีเพียง 28 ตอนที่ใช้กลวิธี “การตั้งคำถามเชิงกระตุ้นและเชิงวาทศิลป์” ในขณะที่อีก 144 ตอนไม่เข้าข่าย ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่ากลวิธีนี้ถูกนำมาใช้อย่างจำกัดเมื่อเปรียบเทียบกับกลวิธีหลักอย่าง “การบอกเนื้อหา/เหตุการณ์หลัก” อย่างไรก็ตาม การใช้คำถามในชื่อเรื่องมีบทบาทเชิงกลยุทธ์ที่สำคัญ เพราะช่วยกระตุ้นความสนใจของผู้ชม สร้างความอยากรู้อยากเห็น และเปิดพื้นที่ให้ผู้ชมตีความหรือมีส่วนร่วมทางความคิดมากกว่าการรับข้อมูลเพียงฝ่ายเดียว ตัวอย่างเช่น

ใครหว่า? หมอคุณดังรอกีวองปราบฯ เชิญ วัดครึ่งหนึ่งกรรมการครึ่งหนึ่ง

(Hone - Krasae. (2025, August 6). EP.1990)

ชื่อดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงองค์ประกอบที่ครบถ้วนของข่าวที่มีการระบุนำการตั้งคำถามเชิงกระตุ้นและเชิงวาทศิลป์ คือ คำถาม ใครหว่า? เป็นเชิงประจักษ์/วาทศิลป์ ไม่ได้ต้องการคำตอบจริง การวิเคราะห์เชิงลึกแสดงให้เห็นว่า แม้จำนวนตอนที่ใช้กลวิธีนี้จะไม่มาก แต่เมื่อถูกนำมาใช้แล้วกลับมีพลังในการสร้างความแตกต่างจากข้อตอนส่วนใหญ่ที่มุ่งรายงานข้อเท็จจริงอย่างตรงไปตรงมา การใช้คำถามไม่เพียงสร้างความอยากรู้อยากเห็นแต่ยังทำให้ผู้ชมเกิดอารมณ์ร่วมกับเหตุการณ์ และมองประเด็นจากมุมมองเชิงสังคมหรือเชิงวิพากษ์มากยิ่งขึ้น การเลือกใช้กลวิธีนี้จึงสะท้อนให้เห็นถึงความตั้งใจของผู้ผลิตรายการที่จะสร้างการปฏิสัมพันธ์ในเชิงความคิดกับผู้ชม มากกว่าการสื่อสารเชิงข้อมูลแบบฝ่ายเดียว

แสดงให้เห็นว่ากลวิธี “การตั้งคำถามเชิงกระตุ้นและเชิงวาทศิลป์” แม้จะถูกนำมาใช้น้อยเมื่อเทียบกับกลวิธีอื่น แต่กลับมีบทบาทสำคัญในเชิงคุณภาพ เพราะช่วยสร้างการจดจำและเพิ่มมิติทางอารมณ์และการตีความให้กับข้อตอนของรายการโทรทัศน์ การใช้คำถามจึงถือเป็นกลยุทธ์เฉพาะที่ช่วยให้ชื่อเรื่องมีพลังในการสื่อสารมากขึ้น และยังสะท้อนถึงความหลากหลายของแนวทางการตั้งชื่อที่ทีมผลิตเลือกใช้เพื่อดึงดูดความสนใจของผู้ชมและทำให้รายการแตกต่างอย่างชัดเจนจากการนำเสนอข่าวเชิงรายงานปกติ

8. การตั้งชื่อแบบสืบเนื่อง

การตั้งชื่อแบบสืบเนื่องหมายถึงกลวิธีในการกำหนดชื่อตอนหรือชื่องานที่มีความเชื่อมโยงกับตอนก่อนหน้า เพื่อแสดงให้เห็นผู้ชมรับรู้ถึงความสัมพันธ์และการต่อยอดของเหตุการณ์หรือประเด็นที่ปรากฏในเนื้อหา การเชื่อมโยงนี้อาจทำได้หลายรูปแบบ เช่น

1. การใช้คำสำคัญหรือถ้อยคำเดิมซ้ำ
2. การไม่มีคำซ้ำ (คีย์เวิร์ด) แต่เนื้อหายังคงเกี่ยวข้อง
3. การใช้ตัวเลขหรือตัวบ่งชี้ลำดับ

จากการวิเคราะห์ชื่อตอนของรายการโทรทัศน์จำนวน 172 ตอนที่ออกอากาศในช่วงเดือน มกราคม ถึงสิงหาคม พ.ศ. 2568 พบว่ามี 55 ตอน ที่ใช้กลวิธี “การตั้งชื่อแบบสืบเนื่อง” ซึ่งคิดเป็นสัดส่วนสำคัญที่แสดงถึงกลยุทธ์เชิงรุกในการจัดการนำเสนอข่าวสาร ตัวอย่างเช่น

#3 ใครหว่า? หมอดูคนดังรอคิวกองปราบฯ เชิญ วัดครึ่งหนึ่งกรรมการครั้งนี้

(Hone - Krasae. (2025, August 8). EP.1992)

ชื่อดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงองค์ประกอบที่ครบถ้วนของข่าวที่มีการระบุ การตั้งชื่อแบบสืบเนื่องคือพบว่าชื่อตอนดังกล่าวเข้าข่ายรูปแบบการใช้ตัวเลข/ตัวบ่งชี้ลำดับ และคำสำคัญเดิมซ้ำ มีการใช้ตัวบ่งชี้ “#3” และใช้ คำสำคัญซ้ำ ทั้งหมดของชื่อตอน เพื่อแสดงความต่อเนื่องและขยายผลของประเด็นหมอดูคนดัง จาก รายการโนนกระแส EP. 1991วันที่ 7 ส.ค.2568 ชื่อตอนว่า #2 ใครหว่า? หมอดูคนดังรอคิวกองปราบฯ เชิญวัดครึ่งหนึ่งกรรมการครั้งนี้ กลวิธีนี้ถูกนำมาใช้เพื่อวัตถุประสงค์หลักในการ สร้างการรับรู้ถึงความต่อเนื่องของเหตุการณ์และประเด็น รวมถึง สร้างความจดจำของตัวละคร ในระยะยาว โดยมีการใช้งานอย่างเป็นระบบ ดังนี้

1. การสืบเนื่องแบบชัดเจน รูปแบบที่โดดเด่นที่สุดคือการใช้ คำสำคัญเดิมซ้ำ ควบคู่ไปกับ ตัวบ่งชี้ลำดับ (เช่น “ภาค 2”, “#2”, “(3)”) เพื่อสร้างชุดเรื่องราวที่ยาวนานและมีขอบเขตชัดเจน เช่น ชุดข่าว “นารีพิฆาตสงฆ์” ที่สืบเนื่องกันถึง 7 ตอน หรือชุด “ชายแดนระอุ” ที่ต่อเนื่อง 6 ตอน การใช้ตัวเลขลำดับอย่างต่อเนื่องเช่นนี้แสดงถึงความตั้งใจของรายการในการติดตามสถานการณ์ที่กำลังดำเนินอยู่และย้ำให้ผู้ชมทราบว่าประเด็นดังกล่าวยังไม่สิ้นสุด

2. การสืบเนื่องเชิงเนื้อหาและการผูกปม กลวิธีนี้มีความซับซ้อนขึ้น โดยมุ่งเน้นการติดตามผลกระทบหรือมุมมองใหม่ของบุคคล/เหตุการณ์เดิม แม้ชื่อตอนจะเปลี่ยนไปทั้งหมด (เช่น การติดตามผลดราม่า “ดิว อริสรา” หรือผลกระทบจากคดี “ผู้กำกับใจ”) และที่สำคัญที่สุดคือการใช้การตั้งชื่อแบบสืบเนื่องเพื่อ ผูกโยงคดีที่แตกต่างกัน (เช่น การนำเรื่องราวของ “หมอดูคนดัง” และ “พระอลงกต” มารวมกันในตอนสรุป) เพื่อสร้างโครงสร้างเรื่องเล่าเชิงข่าวสารขนาดใหญ่ที่ตื้นตันและสรุปปมทั้งหมดเข้าด้วยกัน

กล่าวโดยสรุป การใช้กลวิธี “การตั้งชื่อแบบสืบเนื่อง” ไม่ใช่เพียงแค่การแจ้งลำดับตอน แต่เป็นเครื่องมือเชิงกลยุทธ์ ที่รายการโทรทัศน์ใช้ในการ กำหนดทิศทางเรื่องเล่า ในระยะยาว สร้างความรู้สึกผูกพันกับเนื้อหา และเพิ่มแรงจูงใจให้ผู้ชมต้องติดตามข่าวสารอย่างใกล้ชิดเพื่อทำความเข้าใจบทสรุปของ “มหากาพย์ข่าว” ที่ถูกวางโครงเรื่องไว้ล่วงหน้า

ผู้วิจัยจัดตารางสรุป กลวิธีการตั้งชื่อที่ถูกพบตั้งแต่ข้อที่ 1-8 ให้ครบทุกหมวด แยกตามเดือนและรวมทั้งหมดเพื่อสามารถดูภาพรวมได้เข้าใจมากยิ่งขึ้น ดังนี้

ตารางที่ 1 สรุปกลวิธีการตั้งชื่อที่ถูกพบตั้งแต่ข้อที่ 1 - 8 ให้ครบทุกหมวด

เดือน	1. เนื้อหา/ เหตุการณ์หลัก	2. ลักษณะ พิเศษ/ อารมณ์	3. ตัว ละครหลัก	4. ประเด็น ปัญหา	5. สถานที่/ จุดเกิด เหตุ	6. ตัวเลข/ มูลค่า/ จำนวน	7. คำถาม/ ชวนคิด	8. สืบเนื่อง
มกราคม	21 จาก 23	21 จาก 23	21 จาก 23	18 จาก 23	11 จาก 23	11 จาก 23	5 จาก 23	1 จาก 23
กุมภาพันธ์	20 ครบ	18 จาก 20	19 จาก 20	20 ครบ	14 จาก 20	12 จาก 20	0 จาก 20	2 จาก 20
มีนาคม	21 ครบ	17 จาก 21	21 ครบ	16 จาก 21	10 จาก 21	7 จาก 21	3 จาก 21	7 จาก 21
เมษายน	19 จาก 22	22 ครบ	22 ครบ	19 จาก 22	12 จาก 22	14 จาก 22	2 จาก 22	6 จาก 22
พฤษภาคม	22 ครบ	21 จาก 22	22 ครบ	22 ครบ	11 จาก 22	10 จาก 22	2 จาก 22	4 จาก 22
มิถุนายน	21 ครบ	21 ครบ	21 ครบ	21 ครบ	8 จาก 21	14 จาก 21	2 จาก 21	2 จาก 21
กรกฎาคม	22 ครบ	22 ครบ	22 ครบ	22 ครบ	11 จาก 22	16 จาก 22	2 จาก 22	14 จาก 22
สิงหาคม	21 ครบ	21 ครบ	20 จาก 21	21 ครบ	18 จาก 21	13 จาก 21	12 จาก 21	19 จาก 21
รวม	167	163	168	159	95	97	28	55

ที่มา : Analyzed and concluded by the author

หมายเหตุ : จากในตารางหรือคำอธิบายผลการเก็บข้อมูล มีการใช้รูปแบบตัวเลขในลักษณะ “X จาก Y” หรือ “X/Y” เพื่อแสดงระดับความสมบูรณ์ของข้อมูลในแต่ละหมวดหมู่ โดยมีความหมายดังนี้ตัวเลขหน้า “จาก” (X) = จำนวนครั้งที่พบข้อมูลในหมวดหมู่นั้น ๆ ภายในเดือนนั้นตัวเลขหลัง “จาก” (Y) = จำนวนตอนทั้งหมดที่มีการวิเคราะห์ในเดือนนั้น ดังนั้น ตัวเลข “X จาก Y” จึงหมายความว่า “พบข้อมูลจำนวน X ตอนจากตอนทั้งหมด Y ตอน ที่มีอยู่ในเดือนนั้น” ตัวอย่างเช่น 19 จาก 22 หมายถึง พบข้อมูล 19 ตอน จากจำนวนตอนทั้งหมด 22 ตอน 12 จาก 21 หมายถึง มีการบันทึกข้อมูลใน 12 ตอน จากตอนทั้งหมด 21 ตอน ในกรณีที่ใช้คำว่า “ครบ” หมายถึงมีการบันทึกข้อมูลในทุกตอนของเดือนนั้น หรือคิดเป็น 100% ของจำนวนตอนทั้งหมดเช่น “22 ครบ” = พบข้อมูลครบทั้ง 22/22 ตอน

อภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ความถี่ของกลวิธีในการนำเสนอเนื้อหาข้างต้นชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่า กลยุทธ์การสื่อสารที่โดดเด่นของสื่อมวลชนไทยคือการเน้นการดึงดูดความสนใจของผู้รับสารผ่านการสร้างความผูกพันทางอารมณ์และตัวบุคคลเป็นหลัก โดยให้ความสำคัญสูงสุดกับการนำเสนอ ตัวละครหลักปรากฏ 168 ครั้ง และเนื้อหา/เหตุการณ์หลักปรากฏ 167 ครั้ง ซึ่งเป็นการยืนยันถึงภารกิจพื้นฐานในการรายงานข้อเท็จจริง ควบคู่ไปกับการใช้บุคคลเป็นศูนย์กลาง เพื่ออำนวยความสะดวกในการจดจำและการเข้าถึงทางอารมณ์ การใช้ลักษณะพิเศษ/อารมณ์ปรากฏ 163 ครั้ง และการขับเคลื่อนเรื่องราวด้วยประเด็นปัญหาปรากฏ 159 ครั้ง ในสัดส่วนที่สูงตามมา สะท้อนว่าสื่อให้คุณค่าแก่ความเร้าใจและความขัดแย้งในฐานะกลไกหลักในการกำหนดวาระและรักษาความสนใจ

การศึกษาของ Kolandai-Matchett and Armoudian (2020) พบว่า การวางกรอบสารมีหลายรูปแบบที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารเพื่อการอนุรักษ์ทางทะเล ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการวิเคราะห์นี้ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของ Emotional Frames ที่สื่อสารโดยเลือกใช้สื่อที่มีผลต่ออารมณ์ เช่น ความกลัวหรือความเห็นใจ ซึ่งสามารถเห็นได้จากการนำเสนอข่าวที่กระตุ้นความรู้สึกของผู้ชม เพื่อให้เกิดการตอบสนองที่เข้มข้น

การกำหนดกรอบข่าว (News Framing) เป็นวิธีการให้คำอธิบายต่อเรื่องราวทั้งหมด โดยเฉพาะในบริบทของการรายงานข่าวที่นักข่าวต้องพิจารณาว่าเหตุการณ์ใดมีคุณค่าพอที่จะเป็นข่าว (News value) การใช้กรอบข่าวช่วยให้นักข่าวสามารถจัดระเบียบและตีความเหตุการณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ในขณะเดียวกันก็ทำลายหลักการทางวารสารศาสตร์ที่ยึดถือกันมานานว่า “ข่าวควรจะเป็นวัตถุวิสัย” (Objectivity) ทฤษฎีกรอบข่าว (News Framing Theory) ซึ่งได้รับการพัฒนาจากงานของ Goffman (1974) ชี้ให้เห็นว่า นักข่าวไม่สามารถหลีกเลี่ยงการใช้กรอบเพื่อทำความเข้าใจเหตุการณ์ได้ และสิ่งนี้ทำให้เกิดข้อจำกัดในความเป็นกลางของการรายงานข่าว เนื่องจากรอบที่เลือกใช้สามารถถูกครอบงำโดยสถาบันสังคมที่มีอำนาจ ซึ่งมีอิทธิพลต่อวิธีการที่นักข่าวนำเสนอข่าวสาร การเลือกกรอบที่ส่งเสริมสถานภาพเดิม (Status quo) อาจทำให้เกิดการบิดเบือนความเป็นจริงและทำให้ผู้ชมไม่สามารถมองเห็นมุมมองที่หลากหลายได้

ในบริบทของการวิเคราะห์การตั้งข้อตอนในรายการโทรทัศน์ ผลการศึกษาในปี 2568 แสดงให้เห็นถึงการเน้นการนำเสนอที่ดึงดูดความสนใจของผู้รับสารผ่านการสร้างความผูกพันทางอารมณ์และตัวบุคคลเป็นหลัก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการกำหนดกรอบข่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้ Emotional Frames ที่กระตุ้นอารมณ์ เช่น ความกลัวหรือความเห็นใจ เพื่อให้ผู้ชมมีปฏิกิริยาต่อข่าวอย่างเข้มข้น

การตั้งข้อตอนข่าวในรายการโทรทัศน์มีบทบาทสำคัญในการดึงดูดความสนใจของผู้ชม โดยการนำเสนอแนวคิดการสื่อสารที่มุ่งเน้นบุคคลจากงานวิจัยของ Riachi (2018) ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของ

การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ดูแลและผู้ป่วย ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการตั้งชื่อตอนข่าวได้ การตั้งชื่อตอนข่าวในรายการโทรทัศน์กระแสดังกล่าวสะท้อนถึงการใช้กลยุทธ์การสื่อสารที่มุ่งเน้นบุคคล โดยการสร้างความผูกพันทางอารมณ์ผ่านการใช้ตัวละครหลักและเหตุการณ์ที่เชื่อมโยงกับประสบการณ์ของผู้ชม

การนำแนวคิดจาก Riachi (2018) มาอภิปรายเกี่ยวกับการตั้งชื่อตอนในรายการโทรทัศน์กระแสดังกล่าว ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจในกลยุทธ์การสื่อสารที่มุ่งเน้นบุคคล และเน้นถึงความสำคัญของการสร้างความผูกพันทางอารมณ์ในเนื้อหาข่าว เผยให้เห็นรูปแบบการใช้ภาษาของสื่อที่เน้นการจัดวางบุคคลเป็นศูนย์กลาง การกระตุ้นอารมณ์ และการเน้นความขัดแย้งมากกว่าการให้รายละเอียดเชิงปริมาณหรือการส่งเสริมการคิดวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ของผู้รับสาร การสื่อสารที่มุ่งเน้นบุคคล (Person-Centered Communication) สร้างความสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้ชมในกระบวนการสื่อสาร กลยุทธ์เหล่านี้ช่วยให้ผู้ชมรู้สึกมีส่วนร่วม และเชื่อมโยงกับเนื้อหา ทำให้เกิดการตอบสนองทางอารมณ์ที่ผู้รับสารมีต่อข่าว

ในส่วนของการวิจัยที่มีความถี่ต่ำกว่า พบว่าการใช้ตัวเลขหรือมูลค่าปรากฏ 97 ครั้ง และการระบุสถานที่หรือจุดเกิดเหตุปรากฏ 95 ครั้ง ลดบทบาทลงอย่างชัดเจนเมื่อเทียบกับหมวดที่มุ่งเน้นความผูกพันกับตัวบุคคล ซึ่งสะท้อนข้อจำกัดด้านการให้ข้อมูลเชิงประจักษ์และรายละเอียดของบริบท ขณะที่กลวิธีที่เกี่ยวข้องกับมิติการติดตามผลและการคิดวิเคราะห์ที่มีสัดส่วนน้อยที่สุด ได้แก่ การสืบเนื่องของเหตุการณ์ปรากฏ 55 ครั้ง และการตั้งคำถามหรือเชิญชวนให้คิดปรากฏ 28 ครั้ง กลุ่มข้อมูลนี้แสดงให้เห็นถึงความโน้มเอียงของสื่อในการเน้นประเด็นที่ทันต่อเหตุการณ์ โดยให้ความสำคัญน้อยต่อการขยายความหรือประเมินผลในเชิงลึก การวิเคราะห์ครั้งนี้เผยให้เห็นรูปแบบการใช้ภาษาของสื่อที่เน้นการจัดวางบุคคลเป็นศูนย์กลาง การกระตุ้นอารมณ์ และการเน้นความขัดแย้งมากกว่าการให้รายละเอียดเชิงปริมาณหรือการส่งเสริมการคิดวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ของผู้รับสาร

ผลการวิจัยนี้มีความสอดคล้องกับงานของ Chaiwang (2017) ที่ศึกษารูปแบบการพาดหัวข่าวในเว็บไซต์หนังสือพิมพ์ พบว่าสื่อออนไลน์ให้ความสำคัญกับการใช้ภาษาเชิงอารมณ์ การเน้นบทบาทของตัวบุคคล การอ้างอิงตัวเลข และการใช้ศัพท์ทับศัพท์หรือถ้อยคำเร้าอารมณ์ เพื่อสร้างแรงดึงดูดในทันที งานวิจัยการตั้งชื่อตอนรายการโทรทัศน์กระแสดังกล่าว ปี 2568 แสดงลักษณะเดียวกันอย่างชัดเจน โดยเฉพาะการใช้ ตัวละครหลัก และเหตุการณ์เป็นแกนกลาง การเน้นอารมณ์ในชื่อเรื่อง รวมถึงการลดบทบาทของรูปแบบชื่อที่ต้องอาศัยการตีความเชิงสำนวนหรือความหมายสองชั้น การเปรียบเทียบนี้ชี้ให้เห็นว่ากลวิธีการใช้ภาษาในสื่อออนไลน์ไทยมีทิศทางร่วมคือการให้ความสำคัญกับ “ความเร้าใจ ความชัดเจน และตัวบุคคล” มากกว่าการนำเสนอเชิงวิเคราะห์หรือสร้างพื้นที่ให้ผู้ชมตั้งคำถาม

แม้ว่างานของ Chaiwang (2017) และงานวิจัยฉบับนี้จะมีความสอดคล้องกันในด้านการเน้นอารมณ์ ตัวบุคคล และการใช้ถ้อยคำเร้าอารมณ์เพื่อดึงดูดความสนใจผู้รับสาร แต่ยังปรากฏความแตกต่างเชิงรูปแบบที่มีนัยสำคัญ ซึ่งสะท้อนบริบทของแพลตฟอร์มและพฤติกรรมผู้ชมที่ต่างกันอย่างชัดเจน งานของ Chaiwang

(2017) พบรูปแบบเฉพาะหลายประการ เช่น การระบุเพศในหัวข่าว, การใช้เครื่องหมายเพื่อเรียกความสนใจอย่างเฉพาะทาง, การกำกับด้วยคำว่า (ชมคลิป), (ชมภาพ) หรือ (ภาพชุด) ตลอดจนการใช้อักษรย่อและคำย่อในชื่อเฉพาะ ซึ่งเป็นเทคนิคที่เน้นการเชื่อมโยงเนื้อหาข่าวกับวัตถุเชิงสื่อ (Media Object) ที่ปรากฏบนเว็บไซต์โดยตรง เช่น วิดีโอ ภาพนิ่ง หรือต้นฉบับข่าว อย่างไรก็ตาม รูปแบบเหล่านี้ไม่ปรากฏในการตั้งชื่อตอนรายการโนकरแสด ปี 2568 เนื่องจากการผลิตเนื้อหาอยู่บนแพลตฟอร์มวิดีโอเต็มรูปแบบซึ่งไม่จำเป็นต้องกำกับลักษณะสื่อเพิ่มเติมในชื่อเรื่อง อีกทั้งการตั้งชื่อตอนของรายการบน YouTube เน้นมิติของ “เหตุการณ์-ตัวละคร-ความขัดแย้ง” มากกว่าองค์ประกอบทางเทคนิคของการนำเสนอข่าว

นอกจากนี้ งานของ Chaiwang (2017) ยังพบการพาดหัวข่าวโดยระบุอาชีพ, การใช้คำทับศัพท์ภาษาอังกฤษ และการเน้นความขัดแย้งอย่างเป็นกลวิธีหลัก ขณะที่งานวิจัยฉบับนี้แม้พบองค์ประกอบใกล้เคียง เช่น การระบุสถานะของบุคคล (เช่น เมียหลวง, พระลูกวัด, ทนายดัง) และการใช้คำทับศัพท์บางส่วน แต่สัดส่วนและความชัดเจนของการใช้ไม่สูงเท่าในงานของ Chaiwang (2017) และไม่ได้ถูกจัดเป็นหมวดเฉพาะในกรอบวิเคราะห์ที่ผู้วิจัยเลือกใช้ในงานวิจัยฉบับนี้ ทั้งยังไม่พบการใช้หัวข่าวแบบ Misleading หรือหัวข่าวที่ไม่ตรงกับเนื้อหา ซึ่งงานของ Chaiwang (2017) มองว่าเป็นหนึ่งในรูปแบบที่สื่อออนไลน์ใช้แม้จะมีความเสี่ยงด้านจริยธรรม แต่ในกรณีของโนकरแสด ปี 2568 ชื่อเรื่องมีการอิงข้อเท็จจริงโดยตรงเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของรายการสดที่มุ่งรายงานเหตุการณ์จริงแบบเร่งด่วน

กล่าวโดยสรุป ความแตกต่างระหว่างสองงานวิจัยจึงไม่ได้สะท้อนเพียงความหลากหลายของรูปแบบภาษาเท่านั้น แต่ยังชี้ให้เห็นว่าบริบทแพลตฟอร์มและรูปแบบสื่อนำไปสู่การเลือกใช้กลวิธีที่ไม่เหมือนกัน เว็บไซต์ข่าวเน้นเทคนิคการจัดวางตัวหนังสือและองค์ประกอบสื่อผสมเพื่อแข่งขันในพื้นที่ข่าวเชิงตัวอักษร ขณะที่รายการโนकरแสดมุ่งเน้นการสร้าง “โครงเรื่อง-ตัวละคร-ความขัดแย้ง” ในฐานะเครื่องมือหลักในการดึงดูดผู้ชมบนแพลตฟอร์มวิดีโอ ซึ่งเป็นลักษณะที่ไม่ถูกกล่าวถึงในงานของ Chaiwang (2017) มาก่อน และทำให้เห็นว่าการตั้งชื่อในสื่อออนไลน์ปัจจุบันไม่ได้อาศัยเพียงรูปแบบการดึงความสนใจแบบดั้งเดิมเท่านั้น แต่ยังพัฒนาไปสู่การสร้าง ‘โครงเรื่อง’ ที่เชื่อมโยงกันเป็นลำดับคล้ายการเล่าเรื่องระยะยาว ผู้ผลิตเนื้อหาจึงไม่ได้ใช้ชื่อเรื่องเพียงเพื่อสรุปเหตุการณ์ แต่ใช้เป็นเครื่องมือจัดวางโครงสร้างการรับรู้ของผู้ชมให้ติดตามต่อเนื่องซึ่งสะท้อนบทบาทใหม่ของการตั้งชื่อในบริบทสื่อดิจิทัลยุคนี้อย่างชัดเจน

โดยภาพรวม การศึกษาครั้งนี้ช่วยให้เห็นแนวโน้มสำคัญของารตั้งชื่อตอนในสื่อออนไลน์ร่วมสมัย ซึ่งให้ความสำคัญกับการนำเสนอเหตุการณ์ผ่านตัวละคร อารมณ์ และความขัดแย้งเป็นหลัก มากกว่ารูปแบบที่เน้นโครงสร้างข่าวตามแบบหนังสือพิมพ์ ในขณะเดียวกัน ความแตกต่างบางประการระหว่างผลการศึกษานี้กับงานวิจัยก่อนหน้านี้ของ Chaiwang (2017) เช่น การไม่พบรูปแบบการกำกับลักษณะสื่อ (เช่น ชมคลิป/ชมภาพ) หรือการระบุเพศในชื่อเรื่อง สะท้อนให้เห็นว่าสื่อแต่ละประเภทมีเงื่อนไขการผลิตและกลยุทธการสื่อสารที่ต่างกัน ความหลากหลายของรูปแบบที่พบจึงไม่ได้เป็นเพียงข้อมูลเชิงปริมาณ แต่ชี้ให้เห็นทิศทางการใช้ภาษา

ในสื่อสังคมยุคปัจจุบันที่เน้นความกระชับ น่าสนใจ และสื่อสารอารมณ์อย่างเข้มข้น ทั้งยังสะท้อนพลวัตของภาษาไทยในบริบทดิจิทัลที่เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในอนาคต

1. ควรขยายการศึกษาไปยังรายการข่าวหรือรายการสนทนาประเภทเดียวกันในแพลตฟอร์มอื่นเพื่อเปรียบเทียบว่ากลวิธีการตั้งชื่อใน YouTube มีความแตกต่างจากสื่อบนแพลตฟอร์มโทรทัศน์ดั้งเดิม เว็บไซต์ข่าว หรือสื่อสังคมอื่นเพียงใด การเปรียบเทียบนี้จะช่วยให้เห็นลักษณะเฉพาะของการใช้กลวิธีการตั้งชื่อในแต่ละสื่อได้ชัดเจนขึ้น

2. ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการตั้งชื่อกับพฤติกรรมการรับชมของผู้ใช้ เช่น จำนวนผู้เข้าชม หรือระดับการมีส่วนร่วมของผู้ชม เพื่อให้เข้าใจว่ากลวิธีใดมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจรับชมมากที่สุด ซึ่งจะช่วยให้เสริมมุมมองด้านผลกระทบทางการสื่อสารของการตั้งชื่อในสื่อออนไลน์ร่วมสมัย

บรรณานุกรม

- Boontip, A. (1992). *Southern Thai dialect*. Sahamitr Offset Bang Lamphu, Bangkok. [in Thai]
- Boontip, B. (2000). *Writing*. Ramkhamhaeng University Press, Bangkok. [in Thai]
- Chaiwang, N. (2017). *Headline patterns on Thai newspaper websites* (Master's report). Dhurakij Pundit University, Bangkok. <https://libdoc.dpu.ac.th/thesis/Nontawat.Cha.pdf>. [in Thai]
- Goffman, E. (1974). *Frame analysis: An essay on the organization of experience*. Harvard University Press.
- Hone-Krasae. (2025a, July 3). *Abbot of Muang Temple loses 10 million baht and 250 baht worth of gold, temple monk reveals it's just a fabricated story* [Video]. YouTube. <https://youtu.be/Z4cCAs6mrd8?si=IWYgLtCsyNpcMWcl>
- Hone-Krasae. (2025b, February 7). *Blood feud!!! Younger sister reports elder sister for confinement, parents hope to seize inheritance of 30 million baht* [Video]. YouTube. <https://youtu.be/T9Kg0xh16t8?si=ITwZJ341uhnOdz1a>

Hone-Krasae. (2025c, July 24). *Escalation! Border tensions, Thailand ready to defend sovereignty after Cambodia fires at Thai side* [Video]. YouTube.

<https://youtu.be/Vsqhp3aNFYM?si=OnG3HHWdA2tiZpwl>

Hone-Krasae. (2025d, February 3). *Our friend burned the house, a girl lets her friend take care of the cat but ends up stealing designer bags worth 500,000 baht* [Video]. YouTube.

<https://youtu.be/MgkFUfdD9zw?si=79A0Hrq7Zt70cNUc>

Hone-Krasae. (2025e, January 16). *Ugly scene! Girl on TikTok raids the wife in the condo and gets caught in an attack tonight* [Video]. YouTube.

<https://youtu.be/Y3uowMjrLoo?si=NUrbWnuQKz4IYvFP>

Hone-Krasae. (2025f, March 17). *Woman complains about ex-boyfriend claiming to be a lawyer from a famous program, borrows millions, harasses and threatens* [Video]. YouTube.

<https://youtu.be/Z35hOmaZ80o?si=zbTaN0hpBTdQWom9>

Hone-Krasae. (2025g, August 6). *Who is it? Famous fortune teller waits for the Crime Suppression Division, half to the temple, half to the committee* [Video]. YouTube.

<https://youtu.be/6ULvu3g2Cz0?si=zEenrEfjSgjUEQgN>

Hone-Krasae. (2025h, August 8). *#3 Who is it? Famous fortune teller waits for the Crime Suppression Division, half to the temple, half to the committee* [Video]. YouTube.

<https://youtu.be/0e42vaJcIIQ?si=TGhZO7tOsXbh0du4>

Inthraphon, W. (2002). *Writing skills*. Department of Information Studies, Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University. [in Thai]

<https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jca/article/view/259164/174235>

Ittrat, K. (2021). *News Headlines and audience perception of COVID-19 news on the Facebook page Workpoint Today* (Master's report). Faculty of Journalism and Mass Communication, Thammasat University Press. [in Thai].

Kaewthep, K. (2005). *Summary of philosophy of communication and communication theory*. Sukhothai Thammathirat University Press. [in Thai].

- Kolandai-Matchett, K. & Armoudian, M. (2020). Message framing strategies for effective marine conservation communication. *Aquatic Conservation: Marine and Freshwater Ecosystems*, 13(12), 2441–2463. <https://doi.org/10.1002/aqc.3349>
- Khwansai, S. et al. (2020). Strategies in episode naming reflecting uniqueness: Tueruen Travel and Travel Around the World programs. *Dokkaew Paritthas Journal*, 1(2), 48–60. <https://www.human.nu.ac.th/wp-content/uploads/2024/10/DK-12-pp.-48-60.pdf> [in Thai]
- Khabune, T (2014). *An analysis of language use in headlines of Thairath newspaper*. (Master's thesis). Naresuan University Press. [in Thai]
- Netcharoen, N. (2019). *Linguistic strategies in clickbait headlines of online news*. Journal of the Faculty of Arts, Silpakorn University, 39(2), 237–263. Retrieved from <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/jasu/article/view/185178> [in Thai]
- Phanitch, A. (1985). *Headline language in contemporary newspapers*. Library Journal, 29(4), 46–57. https://so06.tci-thaijo.org/index.php/tla_bulletin/article/view/171588
- Rueangsri, P. (2004). *Strategies in naming television programs* (Master's thesis). University of the Thai Chamber of Commerce, Bangkok. <https://scholar.utcc.ac.th/server/api/core/bitstreams/870a17c8-67f0-4166-bacf-48e187ec440d/content> [in Thai]
- Riachi, R. (2018). *Person-centred communication in dementia care: A qualitative study of the use of SPECAL® by carers in the UK*. Journal of Social Work Practice, 32(3), 303–321. <https://doi.org/10.1080/02650533.2017.1381948>
- Sangin, T. (2019). *Linguistic strategies of online news headlines*. Journal of Letters, Silpakorn University, 41(2), 172–186. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jletters/article/view/211516>
- Sangsri, D., Meanpet, P., Khumkham, A., & Chookaew, P. (2020). *Language use in naming clips of Hone Krasae program*. Dokkaew Paritthas Journal, 2(1), 27–41. <https://www.human.nu.ac.th/wp-content/uploads/2024/10/DK-21-pp.-27-41.pdf>

Development of Basic Korean Vocabulary List for Tourism and Hospitality Industry

Wimonmart Moenhor¹ and Sumalee Soonchan^{2,*}

Received: December 25, 2025 Revised: April 9, 2026 Accepted: April 22, 2026

Abstract

This research aims to establish a fundamental Korean vocabulary list for the tourism and hospitality industry, specifically targeting Thai tourism service personnel. The study is situated within the framework of Korean for Occupational Purposes (KOP). The methodology employed corpus linguistics to analyze and select high-frequency vocabulary, which was then integrated with qualitative evaluations from a panel of seven experts. The findings yielded a final list of 1,150 essential words categorized into three key dimensions: 1) Proficiency levels, where intermediate-level vocabulary constituted the largest proportion at 51%; 2) Parts of speech, focusing on general nouns (NNG), verbs (VV), and adverbs (MAG); and 3) Six primary tourism business sectors, such as transportation, accommodation, food and beverage, and tour agencies. This comprehensive vocabulary list serves as a crucial foundation for developing specialized curricula and instructional materials aimed at effectively enhancing the communicative competence of personnel within the Thai tourism industry.

Keywords: Korean for Specific Purposes (KSP), Fundamental Vocabulary, Tourism and Hospitality Industry, Corpus Linguistics, Tourism Service Personnel

^{1,2} School of Humanities, University of the Thai Chamber of Commerce

* Corresponding author. E-mail: sumalee_soo@utcc.ac.th

การพัฒนารายการคำศัพท์พื้นฐานภาษาเกาหลี สำหรับงานอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและบริการ

วิมลมาส หมื่นหอ¹ และ สุมาลี สุนจันทร์^{2,*}

วันรับบทความ: December 25, 2025 วันแก้ไขบทความ: April 9, 2026 วันตอบรับบทความ: April 22, 2026

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างรายการคำศัพท์พื้นฐานภาษาเกาหลีสำหรับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและบริการ โดยมุ่งเน้นบุคลากรในงานบริการท่องเที่ยวผ่านแนวคิดภาษาเกาหลีเพื่อวัตถุประสงค์ทางวิชาชีพ ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยทางคลังข้อมูลภาษา (Corpus Linguistics) เพื่อวิเคราะห์และคัดเลือกคำศัพท์ที่มีความถี่สูงร่วมกับการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ 7 ท่าน ผลการวิจัยพบคำศัพท์พื้นฐานรวม 1,150 คำ ซึ่งจำแนกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1) ระดับความยากง่าย พบว่าคำศัพท์ระดับกลางมีสัดส่วนสูงสุด (ร้อยละ 51) 2) ชนิดของคำ โดยเน้นคำนามทั่วไป (NNG) คำกริยา (VV) และคำวิเศษณ์ (MAG) และ 3) หมวดธุรกิจท่องเที่ยว 6 ด้านหลัก เช่น ธุรกิจคมนาคมขนส่ง ธุรกิจที่พัก ธุรกิจอาหารและเครื่องดื่ม และธุรกิจนำเที่ยว รายการคำศัพท์นี้จะเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรและสื่อการสอนเฉพาะทางเพื่อยกระดับสมรรถนะการสื่อสารของบุคลากรในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยอย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: ภาษาเกาหลีเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะ คำศัพท์พื้นฐาน อุตสาหกรรมท่องเที่ยวและบริการ คลังข้อมูลภาษา บุคลากรในงานบริการท่องเที่ยว

^{1,2} คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

* Corresponding author. E-mail: sumalee_soo@utcc.ac.th

บทนำ

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวและบริการเป็นหนึ่งในกลไกขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจที่สำคัญที่สุดของประเทศไทย ข้อมูลจากสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ระบุว่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) ของไทยในไตรมาสที่ 3 ของปี พ.ศ. 2567 เติบโตขึ้น 3% ซึ่งส่วนหนึ่งมาจากการฟื้นตัวของภาคการท่องเที่ยว โดยคาดการณ์ว่าในปี พ.ศ. 2567 รายได้จากการท่องเที่ยวจากนักท่องเที่ยวต่างชาติจะสูงถึง 1.5 ล้านล้านบาท และคาดว่าจะเติบโตต่อไปอีกในปีถัดไป (The Government Public Relations Department, 2024) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ยังได้รายงาน ว่ามีจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางมายังประเทศไทยในช่วงปลายปี พ.ศ. 2567 สูงถึง 35.5 ล้านคน ซึ่งเกินกว่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ และเฉพาะช่วงเทศกาลปีใหม่นักท่องเที่ยวเข้ามาในประเทศไทยเฉลี่ยวันละ 125,000 คน

ข้อมูลคาดการณ์ภาคการท่องเที่ยวและการบริการของประเทศไทยล่าสุดมีแนวโน้มที่จะเติบโตอย่างต่อเนื่องด้วยอัตราการเติบโตเฉลี่ยต่อปี (Compound Annual Growth Rate: CAGR) ที่ 2.1% โดยคาดว่าจะมูลค่าตลาดจะเพิ่มจาก 3.0 ล้านล้านบาทในปี พ.ศ. 2568 เป็นมากกว่า 3.3 ล้านล้านบาทภายในปี พ.ศ. 2573 และคาดว่าจะจำนวนนักท่องเที่ยวจะสูงถึง 41.1 ล้านคนในปี พ.ศ. 2568 และจะขยายตัวสูงขึ้นเป็นมากกว่า 47.6 ล้านคนภายในปี พ.ศ. 2573 (“Thailand Tourism Industry Outlook 2025-2030,” 2025)

ความสำเร็จเชิงมหภาคที่วัดจากผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (Gross Domestic Product: GDP) และจำนวนนักท่องเที่ยวได้สร้างแรงกดดันและความท้าทายในระดับจุลภาคต่อบุคลากรในภาคบริการอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ การฟื้นตัวอย่างรวดเร็วของอุตสาหกรรมทำให้เกิดปัญหาการขาดแคลนแรงงาน โดยผู้ประกอบการหลายรายตั้งแต่ว่านวดสปาไปจนถึงโรงแรมต่างประสบปัญหาในการสรรหาพนักงานเพื่อรองรับจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดด (“Service-Tourism sector in 'crisis' due to labor shortage!,” 2023) การขาดแคลนบุคลากรที่มีความสามารถและทักษะที่เหมาะสมกับการบริการระหว่างประเทศโดยเฉพาะในด้านการใช้ภาษาต่างประเทศ จึงกลายเป็นความท้าทายที่สำคัญที่อาจบั่นทอนศักยภาพในการแข่งขันของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยในระยะยาว หากไม่สามารถรักษามาตรฐานคุณภาพการบริการให้สอดคล้องกับความคาดหวังของนักท่องเที่ยวที่หลากหลายได้ (Promariya, 2023)

ในบรรดานักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมาประเทศไทยนั้น ตลาดนักท่องเที่ยวจากประเทศเกาหลีใต้ถือเป็นกลุ่มเป้าหมายที่มีความสำคัญและมีศักยภาพสูงอย่างยิ่ง ข้อมูลจากกองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬาของปี พ.ศ.2566 ชี้ให้เห็นว่านักท่องเที่ยวเกาหลีใต้เป็นกลุ่มที่เดินทางมาประเทศไทยมากเป็นอันดับ 3 รองจากมาเลเซียและจีน โดยมีจำนวนสูงถึง 1,658,688 คน และในปี พ.ศ.2567 นักท่องเที่ยวเกาหลีใต้

ที่เดินทางมาประเทศไทยมีจำนวนเพิ่มขึ้นถึง 1,868,945 คน และยังเป็นหนึ่งในสิบอันดับแรกที่สร้างรายได้รวมให้กับการท่องเที่ยวไทยอีกด้วย (Ministry of Tourism and Sports, 2025)

ถึงแม้ว่าจำนวนนักท่องเที่ยวเกาหลีได้จัดอยู่ในอันดับต้น ๆ แต่ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวต่อทริปของนักท่องเที่ยวกลับอยู่ในอันดับที่ต่ำกว่าจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามา ซึ่งให้เห็นถึง “ช่องว่างของศักยภาพ” ที่อาจยังไม่ได้ถูกดึงออกมาอย่างเต็มที่ สาเหตุหนึ่งอาจมาจากการขาดเครื่องมือสื่อสารที่มีประสิทธิภาพทำให้พนักงานบริการไม่สามารถนำเสนอหรือแนะนำบริการที่สร้างมูลค่าเพิ่มได้อย่างเต็มที่ นอกจากนี้ องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเกาหลี (Korea Tourism Organization: KTO) เปิดเผยว่า นักท่องเที่ยวเกาหลีได้ให้ความสำคัญกับความปลอดภัย ความโปร่งใสในการจองและคุณภาพการบริการ (“South Korea invades Thai tourism market, annual arrivals expected to reach 360,000,” 2025) ดังนั้น การมีเครื่องมือสื่อสารที่เหมาะสมจึงไม่เพียงช่วยเพิ่มโอกาสทางรายได้ แต่ยังช่วยสร้างความเชื่อมั่นและยกระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ได้อีกด้วย

อุปสรรคด้านภาษาถือเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างที่สำคัญในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและบริการของไทย ผลการศึกษาในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทยพบว่าบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวยังคงมีปัญหาด้านทักษะภาษาอังกฤษในระดับปานกลาง (Moderate) โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะการฟังและการพูด ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นอย่างยิ่งในการสื่อสารกับชาวต่างชาติ (Hetthong, 2020) และผลการศึกษาในกรุงเทพมหานครก็ชี้ไปในทิศทางเดียวกันว่าพนักงานในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวยังคงต้องได้รับการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษอย่างเร่งด่วน โดยเฉพาะด้านการฟังและการพูด (Kuosuwan, 2016)

เมื่อพิจารณาในบริบทของภาษาเกาหลี ปัญหาที่มีความเฉพาะเจาะจงยิ่งขึ้นจากการที่บุคลากรไทยขาดแคลนทักษะภาษานี้โดยตรง Kiatcharas (2011) ได้ศึกษาปัญหาในการสื่อสารระหว่างพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินชาวไทยกับผู้โดยสารชาวเกาหลีได้พบว่าปัญหาหลักคือ ผู้โดยสารชาวเกาหลีไม่เข้าใจภาษาอังกฤษและมีคำศัพท์จำกัด ส่งผลให้พนักงานต้องแก้ไขสถานการณ์เฉพาะหน้าด้วยการใช้ “วลีภาษาเกาหลีที่ท่องจำมา” และภาษากาย เพื่อสื่อสารกับผู้โดยสารเกี่ยวกับความปลอดภัยและบริการต่าง ๆ บนเครื่อง ข้อค้นพบนี้เป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ที่สำคัญที่ยืนยันว่าบุคลากรภาคบริการมีความพยายามที่จะใช้ภาษาเกาหลีเพื่อแก้ไขปัญหการสื่อสาร แต่ขาดแคลนเครื่องมือที่เป็นระบบและได้มาตรฐาน ซึ่งส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการทำงาน ความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว และอาจส่งผลกระทบต่อความก้าวหน้าในอาชีพการงานของบุคลากร และการเติบโตของจำนวนนักท่องเที่ยวชาวเกาหลีในระยะยาว

อุปสรรคทางภาษายังเป็นปัญหาที่สำคัญในมุมมองของนักท่องเที่ยวเกาหลีเองด้วยเช่นกัน Lee and Lee (2025) ระบุว่านักท่องเที่ยวเกาหลีได้ซึ่งมาจากสังคมที่ใช้ภาษาเดียวเป็นหลัก มีแนวโน้มที่จะประสบปัญหาในการสื่อสารเมื่อเดินทางไปต่างประเทศ เนื่องจากภาษาเกาหลีเป็นภาษาที่ใช้น้อยนอกประเทศเกาหลีใต้ โดยมีผู้ใช้เป็นภาษาแม่คิดเป็นเพียงประมาณ 1% ของประชากรโลกทำให้การสื่อสารระหว่าง

วัฒนธรรมของนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้สามารถนำไปสู่ความเข้าใจผิดและจำกัดโอกาสในการมีส่วนร่วมกับกิจกรรมทางวัฒนธรรมท้องถิ่นได้

นอกจากนี้การขาดทักษะทางภาษาเกาหลีของพนักงานบริการในประเทศไทยอาจส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์เชิงสังคมและวัฒนธรรมระหว่างสองประเทศ ดังนั้น การพัฒนาเครื่องมือสื่อสารที่ใช้ภาษาเกาหลีอย่างสุภาพและเป็นมืออาชีพจึงไม่ได้เป็นเพียงการสื่อสารข้อมูล แต่ยังเป็นการสร้างความประทับใจที่ดี ซึ่งจะช่วยสร้าง “ความรู้สึกปลอดภัยและความโปร่งใส” ที่นักท่องเที่ยวเกาหลีได้ให้ความสำคัญ

Nation (2016) ได้ระบุว่าคำศัพท์มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการเรียนรู้ภาษา ความรู้ด้านคำศัพท์เป็นเงื่อนไขเบื้องต้นสำหรับความสามารถทางภาษาอื่น ๆ รายการคำศัพท์มีความสำคัญอย่างยิ่งยวดต่อการออกแบบหลักสูตรคำศัพท์ที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า คำศัพท์เป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญที่สุดในการเรียนภาษาไม่ว่าจะเป็นการเรียนการสอนในห้องเรียนผ่านตำราหรือการเรียนรู้อาษาเพิ่มเติมด้วยตัวเอง

จากการสำรวจพบว่าสื่อการเรียนรู้อาษาเกาหลีที่มีอยู่ในปัจจุบันสำหรับผู้เรียนชาวไทยมักจะเน้นที่คำศัพท์และไวยากรณ์ในระดับทั่วไป ซึ่งอาจไม่ครอบคลุมบริบทการใช้งานจริงที่จำเป็นสำหรับพนักงานในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและบริการโดยเฉพาะ สิ่งนี้ทำให้เกิดช่องว่างด้านทักษะทางภาษาที่อาจเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาคุณภาพการบริการและความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยในตลาดท่องเที่ยวโลก งานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมคำศัพท์ วิเคราะห์ความถี่ของคำศัพท์พื้นฐานภาษาเกาหลีสำหรับงานอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและบริการ และสร้างรายการคำศัพท์พื้นฐานภาษาเกาหลี โดยจำแนกคำศัพท์ตามระดับ ชนิดของคำและการใช้ตามประเภทของงาน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อรวบรวมคำศัพท์และวิเคราะห์ความถี่ของคำศัพท์พื้นฐานภาษาเกาหลีสำหรับงานอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและบริการ
2. เพื่อสร้างรายการคำศัพท์พื้นฐานภาษาเกาหลีโดยจำแนกคำศัพท์ตามระดับ ชนิดของคำศัพท์และการใช้ตามหมวดหมู่ธุรกิจ

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ตาม พ.ร.บ. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522 เพื่อสร้างรายการคำศัพท์พื้นฐานภาษาเกาหลีสำหรับงานอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและบริการตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งได้ให้ความหมายของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไว้ว่า หมายถึง อุตสาหกรรมที่จัดให้มีหรือให้บริการเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ทั้งภายในและภายนอกราชอาณาจักรโดยมีค่าตอบแทนและหมายรวมถึง 1. ธุรกิจการคมนาคมขนส่ง 2. ธุรกิจที่พัก 3. ธุรกิจอาหารและเครื่องดื่ม 4. ธุรกิจนันทนาการ 5. ธุรกิจจำหน่ายสินค้าของที่ระลึก 6. ธุรกิจนันทนาการและสปา เป็นต้น

นิยามคำศัพท์

1. ความถี่สูง เป็นคำที่ใช้อธิบายคำศัพท์ที่มี จำนวนความถี่ในการปรากฏสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการวิเคราะห์คลังข้อมูลภาษา (Corpus Linguistics) ในบริบทของการคัดเลือกคำศัพท์เพื่อการศึกษา คำศัพท์ที่มีความถี่สูงแสดงถึงคำที่มีความเป็นวัตรปฏิบัติและความสมเหตุสมผลสูง เนื่องจากเป็นคำที่ผู้ใช้ภาษานั้น ๆ ใช้บ่อยครั้งในสถานการณ์จริง

2. วิธีการเชิงวัตถุวิสัย (Objective Method) เป็นวิธีการเลือกคำศัพท์โดยใช้ข้อมูลตัวเลขหรือสถิติที่มีอยู่จริงเป็นหลัก เช่น การนับจำนวนครั้งที่คำนั้นปรากฏซ้ำในตำราเรียนเพื่อให้การคัดเลือกมีความน่าเชื่อถือและเป็นกลางที่สุด

3. วิธีการเชิงอัตวิสัย (Subjective Method) เป็นวิธีการเลือกคำศัพท์โดยใช้ดุลยพินิจหรือการตัดสินใจของผู้เชี่ยวชาญเป็นหลัก วิธีนี้เน้นการเลือกคำที่คิดว่าจำเป็นที่สุดหรือสำคัญที่สุดในทางปฏิบัติ แม้ว่าคำนั้นอาจจะปรากฏไม่บ่อยในข้อมูลสถิติก็ตาม

4. วิธีการประนีประนอม (Eclectic Method) เป็นวิธีที่ผสมผสานทั้งสองวิธีเข้าด้วยกัน โดยเริ่มจากการใช้ข้อมูลสถิติ (วัตถุวิสัย) ก่อน จากนั้นจึงให้ผู้เชี่ยวชาญปรับปรุง แก้ไข หรือเพิ่มเติมคำศัพท์ตามความเหมาะสมด้านการศึกษา (อัตวิสัย)

บททวนวรรณกรรม

1. ความสำคัญของคำศัพท์

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับบทบาทของคำศัพท์ต่อการพัฒนาทักษะภาษา นักวิชาการหลายคนมีความเห็นสอดคล้องกันว่าคำศัพท์เป็นหน่วยพื้นฐานและเป็นหัวใจสำคัญของการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ Nation (2001) ชี้ให้เห็นว่าคำศัพท์คือตัวเชื่อมโยงระหว่างรูปแบบเสียง ความหมาย และการนำไปใช้ในบริบทจริง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Folse (2004) ที่เน้นย้ำว่าหากขาดคำศัพท์ที่จำเป็น ผู้เรียนจะไม่สามารถถ่ายทอดสารใด ๆ ออกไปได้เลย แม้จะมีความรู้ด้านไวยากรณ์ที่ถูกต้องก็ตาม ทั้งนี้ Wilkins (1972) ได้นำเสนอในเชิงเปรียบเทียบว่า แม้ไวยากรณ์จะเป็นโครงสร้างที่สำคัญ แต่การสื่อสารจะไร้ประสิทธิภาพทันทีหากผู้เรียนขาดความรู้ด้านคำศัพท์

ยิ่งไปกว่านั้น Nation (2001) and Schmitt (2010) มีความเห็นร่วมกันว่าการรู้คำศัพท์อย่างลึกซึ้งเป็นปัจจัยสำคัญในพัฒนาการของทักษะภาษาทุกมิติ ทั้งด้านการฟัง การอ่าน การพูด และการเขียน เช่น ความสำเร็จของทักษะการฟังและอ่านขึ้นอยู่กับความสามารถในการจดจำและการตีความความหมายของคำที่ปรากฏในข้อความได้อย่างถูกต้อง ความสำเร็จของทักษะการพูดและเขียนขึ้นอยู่กับทางเลือกใช้คำศัพท์ที่หลากหลายและเหมาะสมกับบริบทสังคม

จากการประมวลแนวคิดของนักวิชาการข้างต้นจะเห็นได้ว่าสภาพการณ์ของการเรียนรู้ภาษาในปัจจุบันให้ความสำคัญกับ “คลังคำศัพท์” ในฐานะเครื่องมือเชิงยุทธศาสตร์ที่ส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมและการเชื่อมโยงความรู้ในระดับที่ลึกซึ้งกว่าการจำเพียงโครงสร้างไวยากรณ์เพียงอย่างเดียว

2. คลังข้อมูลภาษา (Corpus Linguistics) และการหาความถี่ของคำ

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับคลังข้อมูลภาษาและการวิเคราะห์ความถี่ของคำ สามารถสรุปสภาพการณ์และวิเคราะห์ความเกี่ยวเนื่องของทฤษฎีได้ดังนี้

Crystal (1991, as cited in Aroonmanakun, 2002), Aroonmanakun (2002) and Seo and Han (1999) มีความเห็นสอดคล้องกันว่า คลังข้อมูลภาษาคือการรวบรวมข้อมูลภาษาเขียนและภาษาพูดที่ใช้จริงในปริมาณมาก จัดเก็บในระบบคอมพิวเตอร์เพื่อให้สามารถอ่านและประมวลผลได้ โดย Seo and Han (1999) ได้จำแนกลักษณะสำคัญที่ทำให้คลังข้อมูลเป็นวัตถุวิสัยไว้ 3 ประการ คือ ความเป็นตัวแทน ความสมดุล และขนาดใหญ่ ซึ่ง Choi (2014) วิเคราะห์เพิ่มเติมว่าการวิจัยโดยใช้คลังข้อมูลช่วยให้ข้อสรุปทางภาษาศาสตร์ทำได้และมีความแม่นยำสูง

Aroonmanakun (2002) ระบุว่าคลังข้อมูลมีประโยชน์ครอบคลุมทั้งด้านการวิจัย การแปล และการประมวลผลภาษาธรรมชาติ โดยเฉพาะในด้านการสอนภาษาที่มุ่งเน้นการจัดทำหลักสูตรจากข้อมูลการใช้จริง ซึ่งสอดคล้องกับสภาพการณ์ในงานวิจัยของ Thorndike (1921, as cited in Aroonmanakun,

2002) ที่แสดงให้เห็นว่าการใช้คลังข้อมูลขนาดใหญ่เป็นเครื่องมือสำคัญในการเตรียมการสอนและคัดเลือกคำศัพท์ที่เหมาะสมสำหรับผู้เรียน

การวิเคราะห์คำศัพท์ในปัจจุบันให้ความสำคัญกับ “ความถี่” (Frequency) เป็นเกณฑ์หลักในการคัดเลือกคำศัพท์ โดย Schmitt (2010) ชี้ให้เห็นว่าความแตกต่างของคำศัพท์ขึ้นอยู่กับบริบทและช่องทางการสื่อสาร (ภาษาพูดและภาษาเขียน) จึงจำเป็นต้องมีคลังข้อมูลที่เพียงพอ ในการวิเคราะห์เปรียบเทียบวัตถุประสงค์การหาความถี่ Sinhaneeti (1981) and Fries (1940, as cited in Sinhaneeti, 1981) ตั้งสมมติฐานบนหลักการเดียวกันคือ “สิ่งที่ใช้บ่อยย่อมเป็นประโยชน์สูงสุด” แนวคิดนี้ถือเป็นรากฐานสำคัญที่นำไปสู่การจัดทำรายการคำศัพท์ที่ใช้บ่อย (Word Frequency Lists) อย่างแพร่หลายในปัจจุบัน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเริ่มต้นจากคำศัพท์ที่มีมูลค่าการใช้งานสูงสุดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ภาษาเกาหลีเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะ (Korean for Specific Purposes: KSP)

จากการประมวลแนวคิดเกี่ยวกับภาษาเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะ สามารถวิเคราะห์และจำแนกขอบเขตการเรียนการสอนได้ดังนี้

Dudley-Evans and St. John (1998) ให้คำนิยามพื้นฐานผ่านแนวคิดภาษาอังกฤษเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะ (English for Specific Purposes: ESP) ว่าเป็นการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นการใช้ภาษาในบริบทพิเศษและสถานการณ์เฉพาะ ซึ่งมีความแตกต่างจากการสอนภาษาทั่วไป (General Purposes) เนื่องจากเป็นการออกแบบหลักสูตรที่สะท้อนความต้องการที่แท้จริงของผู้เรียน ทั้งในด้านคำศัพท์ ไวยากรณ์ และสถานการณ์จำลองที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ เช่น การท่องเที่ยว หรือธุรกิจระหว่างประเทศ แนวคิดดังกล่าว นับเป็นรากฐานสำคัญที่ส่งอิทธิพลต่อทัศนคติและการพัฒนารูปแบบการสอนภาษาเกาหลีเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะ (KSP) ในปัจจุบัน

ในเชิงโครงสร้าง Lee (2003) ได้วิเคราะห์และจัดประเภทของ KSP ออกเป็น 2 สายงานหลัก คือ ภาษาเกาหลีเพื่อวัตถุประสงค์ทางวิชาการ (Academic Purposes) และภาษาเกาหลีเพื่อวัตถุประสงค์ทางวิชาชีพ (Occupational Purposes) โดยในส่วนของภาษาเกาหลีเพื่อวัตถุประสงค์ทางวิชาชีพนั้น สามารถวิเคราะห์เจาะจงลงไปในกลุ่มที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง ซึ่งครอบคลุมสาขาต่าง ๆ อาทิ ภาษาเกาหลีเพื่อธุรกิจ ภาษาเกาหลีเพื่อการวิจัย และโดยเฉพาะอย่างยิ่งภาษาเกาหลีเพื่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นประเด็นหลักของงานวิจัยฉบับนี้

เมื่อพิจารณาเชิงเปรียบเทียบระหว่างทฤษฎีของ Dudley-Evans and St. John (1998) and Lee (2003) จะเห็นสภาพการณ์ที่สอดคล้องกันว่า การศึกษาภาษาเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะมีเป้าหมายสูงสุดเพื่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานจริง การระบุและคัดเลือกคำศัพท์ในงานวิจัยนี้จึงเป็นการดำเนินการตามแนวทาง KSP เพื่อตอบสนองความต้องการเฉพาะด้านของกลุ่มวิชาชีพในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ

4. คำยืมภาษาอังกฤษในภาษาเกาหลี (Konglish)

Konglish” (콩글리시) เป็นคำยืมจากภาษาต่างประเทศ (외래어) ที่ผ่านการปรับเปลี่ยนโครงสร้างภาษาและการออกเสียงด้วยอักษรฮันกึลตามกฎของสถาบันภาษาเกาหลีแห่งชาติ (National Institute of Korean Language, 2024) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Kiaer (2018) and Lawrence (2012) ที่ชี้ให้เห็นถึงวิวัฒนาการทางภาษาที่ไม่ได้เป็นเพียงความผิดพลาดทางการสื่อสาร แต่เป็นเครื่องมือสำคัญในการปรับตัวของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและบริการในยุคโลกาภิวัตน์

จากการทบทวนวรรณกรรม ผู้วิจัยสามารถจำแนกลักษณะเด่นของ Konglish ได้เป็น 3 รูปแบบหลัก คือ 1) การปรับระบบเสียง (Phonological Adaptation) เพื่อแทนที่หน่วยเสียงภาษาอังกฤษที่ไม่มีในภาษาเกาหลี เช่น Coffee เป็น 커피 (คอ-ฟี) 2) การย่อคำ (Shortening) เพื่อความคล่องตัวในการสื่อสาร วิชาชีพ เช่น Air Conditioner เป็น 에어컨 (เอ-ออ-คอน) และ 3) การเปลี่ยนแปลงความหมาย (Semantic Shift) ให้สอดคล้องกับบริบทวัฒนธรรมเกาหลี เช่น Service เป็น 서비스 (ซอ-ปี-ซ็อ) ที่นำมานิยามใหม่ในความหมายของ “ของสมนาคุณ” หรือ “การให้บริการฟรี”

การศึกษารวบรวมคำศัพท์ Konglish เหล่านี้จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการลดอุปสรรคการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม ช่วยให้ผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยเข้าใจรายการคำศัพท์ที่ปรากฏในชีวิตประจำวัน ตั้งแต่ขั้นตอนการจอง (Booking) ไปจนถึงการให้บริการหน้างาน ซึ่งจะส่งผลให้การสื่อสารมีความเป็นธรรมชาติและมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับเจ้าของภาษาอย่างแท้จริง

5. การสร้างรายการคำศัพท์ในประเทศ

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการคำศัพท์ในบริบทของประเทศไทย พบว่าแนวทางการรวบรวมข้อมูลมี 2 รูปแบบหลัก คือ Suthisom (2014) and Wongsuta (2024) ใช้วิธีการเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์ผ่านแบบสอบถามและการสัมภาษณ์เพื่อประเมินความเข้าใจและปัญหาการสื่อสารในบริบทเฉพาะ เช่น การเรียนวิทยาศาสตร์ของนักศึกษาชาวจีน และงานบริการในสถาบันเสริมความงาม Tongpoon-Patanasorn (2017), Bunyarat (2020) and Sengchuen (2022) มุ่งเน้นการวิเคราะห์คลังข้อมูลขนาดใหญ่ (Corpus) ที่รวบรวมจากเอกสารที่ใช้จริง เช่น ตำรา บทความวิจัย เอกสารอุตสาหกรรม หรือแนวข้อสอบแบบทดสอบภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารระหว่างประเทศ (Test of English for International Communication: TOEIC) เพื่อความแม่นยำทางสถิติ

เมื่อพิจารณาเชิงเปรียบเทียบด้านผลการจัดทำรายการคำศัพท์ พบว่า รายการคำศัพท์ที่สร้างขึ้นมีจำนวนแตกต่างกันตามขอบเขตของเนื้อหา โดยมีตั้งแต่จำนวนประมาณ 400 คำ ในสาขาวิชาเฉพาะทาง

(Tongpoon-Patanasorn, 2017; Bunyarat (2020) ไปจนถึงกว่า 1,000 คำ ในบริบทที่ครอบคลุมเนื้อหาพื้นฐานกว้าง ๆ (Suthisom, 2014; Wongsuta, 2024)

ในการการจำแนกประเภทคำศัพท์ Bunyarat (2020) and Sengchuen (2022) มีการวิเคราะห์เชิงลึกที่สอดคล้องกัน โดยจำแนกคำศัพท์ออกเป็นกลุ่มคำศัพท์ทั่วไป คำศัพท์วิชาการ และคำศัพท์เฉพาะทาง เพื่อให้เห็นสัดส่วนความสำคัญของคำศัพท์ในแต่ละระดับ งานวิจัยของ Bunyarat (2020) and Wongsuta (2024) สะท้อนสภาพการณ์ที่ตรงกันคือ ปัญหาการสื่อสารในสายวิชาชีพส่วนใหญ่เกิดจากการที่ตำราเรียนหรือหลักสูตรยังขาดแคลนคำศัพท์เฉพาะทางที่จำเป็นในการปฏิบัติงานจริง ดังนั้น การสร้างรายการคำศัพท์ที่อ้างอิงจากคลังข้อมูลการใช้งานจริงจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนและการบริการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

6. การสร้างรายการคำศัพท์ในประเทศเกาหลีใต้

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารายการคำศัพท์ในบริบทของภาษาเกาหลีเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะ (KSP) พบว่าแนวทางการสร้างรายการคำศัพท์ในประเทศเกาหลีใต้มีการพัฒนาอย่างเป็นลำดับขั้น โดยจำแนกตามแหล่งข้อมูลได้ 3 รูปแบบ คือ Kim (2007) and Lee (2012) ศึกษาจากสื่อการสอนและพจนานุกรมโดยเริ่มต้นจากการวิเคราะห์คำศัพท์จากตำราและพจนานุกรมเทคนิคเฉพาะทางซึ่ง Lee (2012) ได้เพิ่มกระบวนการประเมินความสำคัญโดยผู้เชี่ยวชาญเพื่อความแม่นยำทางวิชาการ Kim (2010) and Liu (2018) ศึกษาผ่านคลังข้อมูลภาษา โดยมุ่งเน้นการใช้ข้อมูลภาษาที่ใช้จริง เช่น คู่มือการฝึกอบรม และตำราเฉพาะทางมาประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์เพื่อหาความถี่ และ Kalapan (2021) ได้ขยายขอบเขตการเก็บข้อมูลสู่เว็บไซต์พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ขนาดใหญ่ เพื่อให้ได้คำศัพท์ที่ทันสมัยและสอดคล้องกับพฤติกรรมผู้บริโภคยุคปัจจุบัน

เมื่อพิจารณาในเชิงลึกพบว่างานวิจัยแต่ละเรื่องมีจุดเด่นและข้อจำกัดที่แตกต่างกัน Lee (2012) มีข้อจำกัดที่เน้นเฉพาะคำนาม ในขณะที่ Kim (2010) and Kalapan (2021) ประสบความสำเร็จในการสร้างรายการคำศัพท์ที่มีความถี่สูงและจำแนกตามประเภทสินค้าหรือธุรกิจแต่ยังขาดการจัดหมวดหมู่คำศัพท์ตามลำดับขั้นความสำคัญในการเรียนรู้ ในขณะที่ Kim (2007) and Kalapan (2021) มีข้อค้นพบที่สอดคล้องกันว่าแม้จะได้รายการคำศัพท์จำนวนมากแต่ยังขาดการวิเคราะห์ที่เชื่อมโยงกับการสื่อสารในสถานการณ์จริง ซึ่ง Liu (2018) ได้พยายามแก้ไขปัญหานี้โดยการสร้างรายการคำศัพท์พื้นฐานที่นำไปประยุกต์ใช้ในหลักสูตรล่ามการท่องเที่ยวได้จริง

จากการทบทวนวรรณกรรมทั้งหมดสะท้อนให้เห็นว่าการวิจัยด้านคำศัพท์ภาษาเกาหลีเพื่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยวและบริการยังอยู่ในระยะเริ่มต้น โดยเฉพาะในบริบทของประเทศไทยยังขาดการศึกษาเพื่อพัฒนารายการคำศัพท์เป็นการเฉพาะ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นความจำเป็นในการพัฒนารายการคำศัพท์ที่ไม่ได้คำนึงเพียง “ความถี่” เท่านั้น แต่ยังอาศัย “การประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ” และ “การจัดหมวดหมู่คำศัพท์อย่าง

เป็นรูปธรรม” เพื่อให้ได้รายการคำศัพท์ที่มีประสิทธิภาพต่อการผลิตตำราและหลักสูตรการสอนภาษาเกาหลี
สำหรับงานอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและบริการอย่างแท้จริง

วิธีการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอน วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยโดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 5 ประเด็น
สามารถสรุปได้ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 วิธีการดำเนินการวิจัยโดยสรุป

ขั้นตอน	ข้อมูล	การดำเนินงาน	เครื่องมือที่ใช้
1. การกำหนดเกณฑ์และวิธีการในการคัดเลือก			
2. การคัดเลือกข้อมูลและการสร้างคลังข้อมูล			
2.1 การ คัดเลือกข้อมูล	หนังสือ	คัดเลือกหนังสือ และสแกนเป็นไฟล์ PDF	เครื่องสแกน
	เว็บไซต์	คัดเลือกเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจท่องเที่ยวและ บริการ	เว็บไซต์อินเทอร์เน็ต
2.2 การสร้าง คลังข้อมูล	หนังสือ	การดึงข้อมูล : ใช้ฟังก์ชัน OCR เพื่อดึงข้อความ ภาษาเกาหลีจากไฟล์หนังสือที่สแกน	โปรแกรม ALPDF (v04.04)
		การรวบรวมและตรวจสอบ : ตรวจสอบทีละ ประโยคและรวบรวมข้อความที่ดึงมา	โปรแกรม Hangul 2018
		การแก้ไข : ตรวจสอบและแก้ไขการสะกดคำ การเว้นวรรค และการพิมพ์ผิดอีกครั้ง	Spelling Check โปรแกรม Hangul 2018
	เว็บไซต์	คัดลอกคำและประโยค บนเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องกับ ธุรกิจท่องเที่ยวและบริการ 6 ประเภท	โปรแกรม Chrome
		การแก้ไข : ตรวจสอบและแก้ไขการสะกดคำ และการพิมพ์ผิดอีกครั้ง	Spelling Check โปรแกรม Hangul 2018
3. การวิเคราะห์คลังข้อมูล			
3.1 การ วิเคราะห์ หน่วยคำ	จากทั้ง 2 แหล่ง	รวมคำศัพท์จากทั้ง 2 แหล่ง (คลังข้อมูล) และ วิเคราะห์หน่วยคำ / แก้ไขหน่วยคำ เพื่อกำหนด	เครื่องมือวิเคราะห์ หน่วยคำ Kkma (꼬꼬마)

ขั้นตอน	ข้อมูล	การดำเนินงาน	เครื่องมือที่ใช้
		เกณฑ์ในการคัดเลือกคำศัพท์ตามชนิดของคำ ในขั้นตอนถัดไป	형태소 분석기) Microsoft 365 (Excel)
3.2 การ วิเคราะห์ ความถี่และ คัดเลือก คำศัพท์ความถี่ สูง	จากทั้ง 2 แหล่ง	วิเคราะห์ความถี่ของคำ: เลือกคำศัพท์ที่มีการ ปรากฏ 10 ครั้งขึ้นไปจำกัดชนิดของคำที่นำมา วิเคราะห์: NNG, VV, และ MAG ยกเว้นคำศัพท์ ตามเกณฑ์ที่กำหนด: เช่น คำศัพท์พื้นฐานทั่วไป	ฟังก์ชัน Pivot Table ของ Microsoft 365 (Excel)
4. การประเมิน โดย ผู้เชี่ยวชาญ	คำศัพท์ ความถี่สูง	ส่งแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญทำการประเมิน วิเคราะห์ผลประเมิน : คัดออก แทนที่ ปรับเปลี่ยนหมวดหมู่ และเพิ่มคำศัพท์ตาม การประเมิน	อีเมล (Email) Microsoft 365 (Excel)
5. การ ตรวจทานและ คัดเลือก คำศัพท์ขั้น สุดท้าย	คำศัพท์ หลังการ ประเมินใน ข้อ 4	ตรวจทานตามเกณฑ์การคัดเลือกคำศัพท์ และคัดเลือกคำศัพท์ขั้นสุดท้าย	Microsoft 365 (Excel)

ที่มา: Analyzed and concluded by the author

1. การกำหนดเกณฑ์และวิธีการในการคัดเลือกคำศัพท์

1.1 เกณฑ์การคัดเลือกคำศัพท์

1) ความถี่สูง (고빈도) : ต้องเป็นคำศัพท์ที่ปรากฏและใช้งานบ่อยครั้งในข้อมูลภาษา

2) ความคุ้นเคยและความทันสมัย (친숙성 및 시대성) : ต้องเป็นคำศัพท์ที่

ผู้ปฏิบัติงานคุ้นเคยและเป็นคำที่ชาวเกาหลีใช้จริงในยุคนปัจจุบัน

3) ความจำเป็นและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง (필요성 및 활용성) : ต้องเป็นคำศัพท์ที่มีความจำเป็นในสถานการณ์ปฏิบัติงานจริงของงานบริการและการท่องเที่ยว และสามารถนำไปใช้ในการสนทนาและปฏิบัติงานในสถานการณ์ที่หลากหลายในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการได้จริง

4) ความเกี่ยวข้องกับหัวข้อ (주제 관련성) : ต้องเป็นคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับงานและบริบทของธุรกิจอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและบริการโดยตรง

1.2 วิธีการคัดเลือกคำศัพท์

Im Ji-ryong (1991, as cited in Liu, 2018) ได้รวบรวมงานวิจัยเกี่ยวกับวิธีการคัดเลือกคำศัพท์สามารถสรุปเป็นแนวทางได้ดังนี้

1) วิธีการเชิงวัตถุวิสัย (Objective Method) วิธีการนี้อาศัย ข้อมูลการสำรวจทางสถิติและข้อมูลเชิงปริมาณโดยเน้นที่จำนวนความถี่ที่ปรากฏในการใช้งานจริงเป็นหลัก

2) วิธีการเชิงอัตวิสัย (Subjective Method) เป็นวิธีการคัดเลือกคำศัพท์ที่จำเป็นโดยอาศัยการตัดสินใจส่วนบุคคลของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งมีลักษณะเป็นเชิงคุณภาพที่เข้มข้นกว่าวิธีการเชิงวัตถุวิสัย

3) วิธีการประนีประนอม (Eclectic Method) วิธีการนี้เป็นการรวมเอาลักษณะเด่นของสองวิธีข้างต้นเข้าไว้ด้วยกัน มักถูกเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า วิธีการแบบบูรณาการ (Comprehensive Method) กล่าวคือ เป็นวิธีการคัดเลือกคำศัพท์โดยเริ่มต้นจากข้อมูลคำศัพท์ที่คัดเลือกมาโดยวิธีการเชิงวัตถุวิสัย แล้วเพิ่มขั้นตอนการปรับปรุงแก้ไขผ่านการตัดสินใจเชิงอัตวิสัยของผู้เชี่ยวชาญ

ในงานวิจัยนี้เลือกใช้วิธีการประนีประนอม (Eclectic Method) โดยแบ่งกระบวนการคัดเลือกคำศัพท์ออกเป็นสองขั้นตอนหลัก ได้แก่ ขั้นตอนการคัดเลือกคำศัพท์ตามความถี่ จากนั้นนำข้อมูลคำศัพท์ที่รับมาเข้ากระบวนการคัดเลือกคำศัพท์ตามการประเมินของผู้เชี่ยวชาญอีกครั้ง

2. การคัดเลือกข้อมูลและการสร้างคลังข้อมูล

2.1 การคัดเลือกข้อมูล

ข้อมูลที่จะนำมาสร้างคลังข้อมูลคำศัพท์ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มหลัก ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ข้อมูลจากหนังสือ เนื่องจากปัจจุบันประเทศเกาหลีได้ขยายตลาดหนังสือหรือตำราภาษาเกาหลีที่จัดทำขึ้นสำหรับงานอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและบริการโดยเฉพาะผู้วิจัยจึงได้คัดเลือกหนังสือภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยวที่มีคำแปลเป็นภาษาเกาหลีจำนวน 5 เล่ม ดังรายละเอียดในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 รายการหนังสือภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยว

	ชื่อหนังสือ	ผู้เขียน	สำนักพิมพ์	ปีที่พิมพ์
A-Book	착한 여행영어 회화 (Pure and Simple Travel English Conversation)	Thomas & Anders Frederiksen ผู้แปล: Carl Ahn	Jinmyong Printing	ครั้งที่ 1 : 2016 ครั้งที่ 6 : 2020
B-Book	Smart 여행영어 (Smart Travel English)	Lee Soo-yong	Mentors Printing	ครั้งที่ 1 : 2017 ครั้งที่ 2 : 2019
C-Book	해외여행편 (Overseas as Travel Edition)	Nobu Yamada ผู้แปล : Park Ji- yong	Darakwon Printing	ครั้งที่ 1 : 2019 ครั้งที่ 2 : 2022
D-Book	관광여행 영어 회화 (Tourism English Conversation)	Choel Sakong	Seolimmunhwasa Printing	28 ก.พ. 2017
E-Book	상황별 여행 영어 (Situational English for Travel)	Lee Hye-jin	Nexusbook Printing	ครั้งที่ 1 : 2016 ครั้งที่ 4 : 2018

ที่มา: Analyzed and concluded by the author

กลุ่มที่ 2 ข้อมูลจากเว็บไซต์ เพื่อให้ได้ปริมาณคำศัพท์ที่มากเพียงพอต่อการศึกษาผู้วิจัยจึงได้คัดเลือกคำศัพท์จากเว็บไซต์เพิ่มเติม โดยเน้นเว็บไซต์เกี่ยวกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการของประเทศเกาหลีใต้ที่ครอบคลุม 6 ธุรกิจหลักของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและบริการ ธุรกิจละ 5 เว็บไซต์ โดยเฉพาะเว็บไซต์ที่มีข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวไทย โดยคัดเลือกเนื้อหาที่เกี่ยวข้องตามขอบเขตการวิจัยเท่านั้น

ตารางที่ 3 รายชื่อเว็บไซต์ 6 ธุรกิจหลักของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและบริการ

หมวดหมู่	ลำดับ	ชื่อเว็บไซต์	Keyword
1. ธุรกิจคมนาคมขนส่ง	1	Korean Air	สายการบิน
	2	Thai Airways	สายการบิน
	3	12GO	รถไฟ
	4	Rentalcars.com	รถเช่า
	5	การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย	MRT, BTS, แท็กซี่
2. ธุรกิจที่พัก	1	Airbnb	ที่พัก
	2	Booking.com	ที่พัก
	3	TripAdvisor	โรงแรม
	4	Agoda	โรงแรม
	5	HotelsCombined	โรงแรม
3. ธุรกิจอาหารและเครื่องดื่ม	1	HotelsCombined	ร้านอาหาร
	2	Blog (บล็อก)	ร้านอาหาร
	3	Mango Travel	คาเฟ่
	4	TripAdvisor	คาเฟ่
	5	Blog (บล็อก)	เดลิเวอรี่
4. ธุรกิจนำเที่ยว	1	การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย	ทัวร์ไทย
	2	Mango Travel	ทัวร์
	3	KKday	ข้อมูลท่องเที่ยว
	4	Klook	ทัวร์
	5	Myrealtrip	ทัวร์
5. ธุรกิจจำหน่ายสินค้าของที่ระลึก	1	KKday	ช้อปปิ้ง
	2	Korean Air	ช้อปปิ้ง
	3	HotelsCombined	ช้อปปิ้ง
	4	Shopee	ช้อปปิ้งออนไลน์
	5	การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย	ช้อปปิ้ง
	1	การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย	กอล์ฟ, สปา

หมวดหมู่	ลำดับ	ชื่อเว็บไซต์	Keyword
6. ธุรกิจนันทนาการและสปา	2	Tourvis	กอล์ฟ
	3	Pharon Golf	กอล์ฟ
	4	Klook	สปา
	5	Agoda	สปา

ที่มา: Analyzed and concluded by the author

2.2 การสร้างคลังข้อมูลภาษา (Corpus Linguistics)

2.2.1 การดึงและรวบรวมข้อมูลคำศัพท์

ผู้วิจัยได้ดำเนินการดึงและรวบรวมข้อมูลคำศัพท์จากแหล่งข้อมูลหนังสือจำนวน 5 เล่มตามขั้นตอนหลัก 2 ส่วน ดังนี้

1) การสแกนหนังสือต้นฉบับให้เป็นไฟล์ PDF โดยใช้เครื่องสแกนเนอร์ จากนั้นจึงใช้ฟังก์ชันการรู้จำตัวอักษรด้วยแสง OCR (Optical Character Recognition) เพื่อสกัดข้อความออกจากไฟล์ภาพดังกล่าว

2) การพิมพ์แก้ไขด้วยตนเองเพื่อปรับปรุงข้อความที่ผิดพลาดหรือขาดหายไป รวมถึงการพิมพ์ส่วนที่โปรแกรม OCR ไม่สามารถรู้จำได้และผู้วิจัยได้กำหนดเครื่องมือ ขอบเขตข้อมูล และวิธีในการรวบรวมข้อมูลคำศัพท์จากแหล่งข้อมูลเว็บไซต์ ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

- 1) ใช้เว็บเบราว์เซอร์ Google Chrome ในการเข้าถึงเว็บไซต์เป้าหมาย
- 2) คัดเลือกเฉพาะเนื้อหาหลักของแต่ละหน้าเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องตามขอบเขตของการวิจัยเท่านั้น โดยการคัดลอกโดยตรง กรณีที่เว็บไซต์มีกลไกห้ามคัดลอก หรือห้ามลากข้อมูล (Data Dragging) และพิมพ์ข้อมูลด้วยตนเองในโปรแกรม Hangul 2018

2.2.2 การตรวจสอบและแก้ไขข้อผิดพลาด

เนื่องจากอาจมีข้อผิดพลาดต่าง ๆ ปะปนอยู่ ผู้วิจัยจึงใช้ฟังก์ชันการตรวจสอบการสะกดคำ (Spelling Check) และค้นหา/แทนที่ของโปรแกรม Hangul 2018 เพื่อแก้ไขข้อผิดพลาดเหล่านี้โดยเฉพาะ

2.2.3 ผลสรุปคลังข้อมูล (Corpus) ที่สร้างขึ้นจากแหล่งข้อมูลทั้งสองประเภท (หนังสือและเว็บไซต์) โดยมีการจำแนกคำศัพท์ตามประเภทของ 6 ธุรกิจหลักในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและบริการ มีรายละเอียดทางสถิติของข้อความ (Tokens) ดังนี้

- จำนวนพยางค์รวม (อักขระ/Syllables) : 220,657 พยางค์ (ไม่รวมการเว้นวรรค)
- จำนวนคำศัพท์รวมทั้งสิ้น (Total Word Tokens) : 66,939 คำ ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 รายละเอียดสถิติของคลังข้อมูลที่ผ่านการประมวลผลและจำแนกตามธุรกิจหลัก

หมวดหมู่		A-Book	B-Book	C-Book	D-Book	E-Book	รวม (Book)	Website 1	Website 2	Website 3	Website 4	Website 5	รวม(Website)	รวมทั้งหมด
1. ธุรกิจ คมนาคม ขนส่ง	พยางค์	4,402	7,748	2,236	5,818	6,741	26,945	2,935	1,369	2,623	2,270	4,933	14,130	41,075
	คำ	1,278	2,293	725	1,719	2,035	8,050	996	427	857	706	1,393	4,379	12,429
2. ธุรกิจที่ พัก	พยางค์	1,430	3,030	905	1,803	3,764	10,932	9,540	8,843	2,109	2,989	1,232	24,713	35,645
	คำ	444	918	284	535	1,151	3,332	3,264	2,610	773	939	487	8,073	11,405
3. ธุรกิจ อาหาร และ เครื่องดื่ม	พยางค์	1,920	1,876	1,054	1,868	4,019	10,737	3,964	2,607	8,286	558	2,590	18,005	28,742
	คำ	598	559	335	570	1,216	3,278	1,237	760	2,608	210	821	5,636	8,914
4. ธุรกิจ นำเที่ยว	พยางค์	670	-	444	632	1,825	3,571	8,201	3,439	19,035	3,157	7,586	41,418	44,989
	คำ	211	-	149	193	581	1,134	2,382	1,091	5,523	1,003	2,112	12,111	13,245
5. ธุรกิจ จำหน่าย สินค้าของ ที่ระลึก	พยางค์	2,105	1,586	489	2,117	2,719	9,016	3,122	2,109	17,364	6,169	4,275	33,039	42,055
	คำ	641	508	157	672	832	2,810	926	610	5,259	1,858	1,203	9,856	12,666
6. ธุรกิจ นันทนาการ และสปา	พยางค์	-	-	-	-	96	96	3,907	9,867	9,886	1,666	2,729	28,055	28,151
	คำ	-	-	-	-	31	31	1,250	2,860	2,760	517	862	8,249	8,280
รวมพยางค์ (ไม่รวม ช่วงเว้นวรรค)		10,527	14,240	5,128	12,338	19,068	61,297	31,669	28,234	59,303	16,809	23,345	159,360	220,657
รวมจำนวนคำ		3,172	4,278	1,650	3,720	5,815	18,635	10,055	8,358	17,780	5,233	6,878	48,304	66,939

ที่มา: Analyzed and concluded by the author

3. การวิเคราะห์คลังข้อมูล

3.1 การวิเคราะห์หน่วยคำ

งานวิจัยนี้ได้เลือกใช้ Kkma (Kkma Morphological Analyzer)³ เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์หน่วยคำ โดย Kkma เป็นโปรแกรมวิเคราะห์หน่วยคำภาษาเกาหลีและระบุชนิดของคำแต่ละคำในประโยคว่ามีหน้าที่ตามหลักภาษาอย่างไร (Part-of-Speech Tagging)

³ เป็นโปรแกรมที่พัฒนาโดยห้องปฏิบัติการ IDS (Intelligent Data Systems) ของมหาวิทยาลัยแห่งชาติโซล (Seoul National University)

3.2 การวิเคราะห์ความถี่และการคัดเลือกคำศัพท์ความถี่สูง

3.2.1 การวิเคราะห์ความถี่แยกตามแหล่งข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการส่งออกผลลัพธ์จากการวิเคราะห์หน่วยคำไปยังไฟล์ Microsoft Excel จากนั้นจึงใช้ฟังก์ชันตารางสรุปผล Pivot Table ของโปรแกรม Microsoft Excel เพื่อดำเนินการดังนี้

- 1) จัดเรียงความถี่ของคำศัพท์ตามชนิดของคำ (Part-of-Speech)
- 2) ใช้เครื่องมือดังกล่าวในการจัดเรียงข้อมูลตามลำดับความถี่สูง

3.2.2 การกำหนดเกณฑ์และการคัดเลือกคำศัพท์ความถี่สูง

จากการคัดเลือกคำศัพท์ที่มีความถี่ในการปรากฏตั้งแต่ 10 ครั้งขึ้นไป พบว่ามีคำศัพท์รวมทั้งสิ้น 4,132 คำ จากนั้นก็กรองคำศัพท์ดังกล่าวอย่างรอบคอบ ตามเกณฑ์การคัดเลือกคำศัพท์ดังต่อไปนี้

- 1) จำกัดชนิดของคำศัพท์แค่เฉพาะ คำนามทั่วไป (NNG) คำกริยา (VV) และ คำวิเศษณ์ (MAG)⁴
- 2) ยกเว้นคำศัพท์พื้นฐานทั่วไป
- 3) ยกเว้นคำศัพท์พยางค์เดียว
- 4) คงคำพ้องความหมาย
- 5) คัดเลือกคำพ้องรูปที่มีความหมายต่างกันโดยยึดความหมายที่ใช้บ่อยที่สุดในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและบริการมากกว่าความหมายทั่วไป

จากกระบวนการกลั่นกรองคำศัพท์ตามเกณฑ์ข้างต้น พบรายการคำศัพท์ที่ถูกคัดเลือกจำนวนทั้งหมด 1,108 คำ ซึ่งจะถูกประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญในขั้นตอนต่อไป

4. การประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ

4.1 วิธีการและเกณฑ์การประเมินรายการคำศัพท์ จำนวน 1,108 คำ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสำรวจโดยใช้แบบสอบถามในรูปแบบไฟล์ excel จัดส่งและรับคำตอบกลับทางอีเมล โดยกลุ่มผู้เชี่ยวชาญประกอบด้วย อาจารย์ผู้สอนภาษาเกาหลีในมหาวิทยาลัยของประเทศไทยจำนวน 4 ท่าน และอาจารย์ผู้สอนด้านการท่องเที่ยว 3 ท่าน โดยแต่ละท่านมีประสบการณ์ในการสอนไม่ต่ำกว่า 5 ปี

หลังจากรวมคะแนนจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 7 ท่านแล้ว ผู้วิจัยดำเนินการกลั่นกรองคำศัพท์เพิ่มเติมอีกครั้งตามข้อเสนอแนะและความคิดเห็นที่เป็นเอกฉันท์ของผู้เชี่ยวชาญ โดยมีกระบวนการดังนี้

- คัดคำศัพท์ที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุดออกจากรายการ
- แทนที่โดยปรับเปลี่ยนเป็นคำศัพท์อื่นตามที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะ

⁴ NNG, VV และ MAG เป็นชื่อ Tag เป็นรหัสกำกับชนิดของคำ (POS Tags) ในโปรแกรมวิเคราะห์ภาษาเกาหลี Kkma โดย NNG แทนคำนามทั่วไป, VV แทนคำกริยา และ MAG แทนคำวิเศษณ์

- ปรับหมวดหมู่ให้สอดคล้องกับบริบทของธุรกิจอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและบริการ
- เพิ่มคำศัพท์ใหม่ตามผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะ

หลังจากผ่านกระบวนการประเมินและปรับปรุงรายการคำศัพท์ตามข้อเสนอแนะและการเห็นชอบของผู้เชี่ยวชาญแล้ว คำศัพท์ถูกคัดออกจำนวน 28 คำ และถูกเพิ่มเข้ามาจำนวน 87 คำ ดังนั้นคำศัพท์ที่ถูกนำไปตรวจทานและคัดเลือกในขั้นสุดท้ายจึงมีจำนวนรวมทั้งสิ้น 1,167 คำ

5. การตรวจทานและการคัดเลือกคำศัพท์ขั้นสุดท้าย

คำศัพท์ที่ผ่านกระบวนการประเมินและปรับปรุงตามข้อเสนอแนะและการเห็นชอบของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 1,167 คำ ถูกนำเข้าสู่ขั้นตอนการตรวจทานขั้นสุดท้ายโดยใช้วิธีการเชิงอัตวิสัย (Subjective Method) ของผู้วิจัยอีกครั้ง ในการตรวจทานขั้นสุดท้าย มีการคัดคำศัพท์ออกจำนวน 17 คำ จำแนกตามเหตุผลดังนี้ คำซ้ำซ้อน 3 คำ คำพ้องรูป 1 คำ คำกริยาคุณศัพท์ (형용사) 3 คำ และคำศัพท์พื้นฐานทั่วไป 10 คำ ดังนั้นคำศัพท์ที่ได้รับการคัดเลือกขั้นสุดท้าย สำหรับงานวิจัยนี้จึงมีจำนวนรวมทั้งสิ้น 1,150 คำ

ผลการวิจัย

เพื่อนำเสนอผลการวิจัยเชิงประจักษ์ ผู้วิจัยได้จำแนกและนำเสนอรายการคำศัพท์ที่ผ่านกระบวนการวิเคราะห์ การประเมิน และการคัดเลือกขั้นสุดท้าย จำนวนทั้งสิ้น 1,150 คำ ภายใต้อัน 3 ประเด็นหลักดังต่อไปนี้

1. รายการคำศัพท์จำแนกตามระดับของคำ (ระดับต้น ระดับกลาง และระดับสูง)

1.1 การอ้างอิงรายการคำศัพท์มาตรฐาน

งานวิจัยนี้อ้างอิงการจัดระดับของคำตามความยากง่ายตาม “งานวิจัยการประยุกต์ใช้หลักสูตรมาตรฐานภาษาเกาหลีที่ใช้สากล (ระยะที่ 4) (국제 통용 한국어 표준 교육과정 적용 연구 (4단계))” ซึ่งเผยแพร่โดยสถาบันภาษาเกาหลีแห่งชาติ ในปี ค.ศ. 2017 มีวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุงหลักสูตรมาตรฐานโดยแบ่งระดับความสามารถของผู้เรียนออกเป็น 6 ระดับ (ระดับ 1-6) ตามมาตรฐานสากล มีการจำแนกคำศัพท์ออกเป็น 6 ระดับ มีจำนวนคำศัพท์ทั้งหมด 10,635 คำ (Kim et al., 2017)

จากการนำคำศัพท์พื้นฐานภาษาเกาหลีสำหรับงานอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและบริการ มาจัดเป็น 3 ระดับหลัก โดยอ้างอิงการแบ่งระดับตามหลักสูตรมาตรฐานภาษาเกาหลีที่ใช้สากล (ระยะที่ 4) ส่วนคำศัพท์ที่ไม่ได้รวมอยู่ในรายการคำศัพท์มาตรฐานข้างต้น เช่น จำแนกคำศัพท์เฉพาะทางและคำยืมจากภาษาต่างประเทศไว้ในกลุ่มคำศัพท์ระดับสูง (고급) เพื่อให้ครอบคลุมคำศัพท์ที่จำเป็นในการปฏิบัติงานเฉพาะทางได้ผลลัพธ์ ดังตารางที่ 5

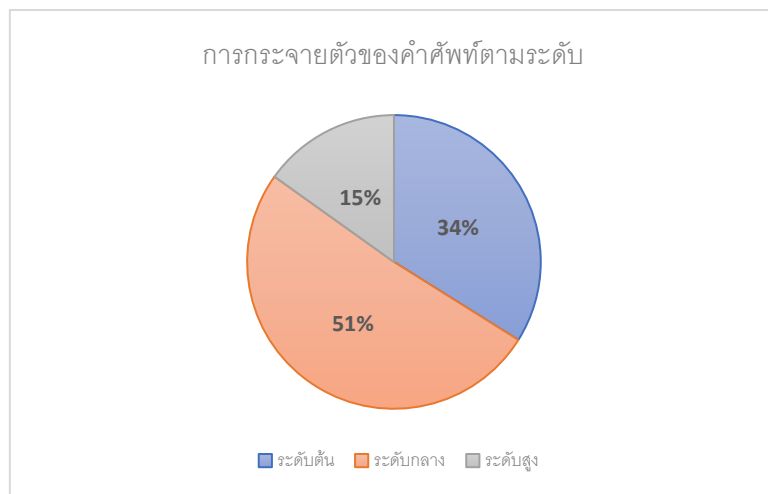
ตารางที่ 5 เกณฑ์การจำแนกตามระดับคำศัพท์พื้นฐานสำหรับงานอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและบริการ

ระดับ	คำศัพท์รวม	ระดับคำศัพท์เพื่องานอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและบริการ
ระดับ 1 (1 급)	735 คำ	คำศัพท์ระดับต้น (초 급)
ระดับ 2 (2 급)	1,100 คำ	
ระดับ 3 (3 급)	1,655 คำ	คำศัพท์ระดับกลาง (중 급)
ระดับ 4 (4 급)	2,200 คำ	
ระดับ 5 (5 급)	2,365 คำ	คำศัพท์ระดับสูง (고 급)
ระดับ 6 (6 급)	2,580 คำ	
คำศัพท์ที่ไม่ได้รวมอยู่ในรายการมาตรฐาน		คำศัพท์ระดับสูง (고 급)
รวมทั้งหมด	10,635 คำ	

ที่มา: Analyzed and Concluded by the author

1.2 การกระจายตัวตามระดับความยากง่ายของคำศัพท์

ผู้วิจัยได้ดำเนินการจำแนกคำศัพท์ที่คัดเลือกมาตามระดับ ดังการกระจายตัวในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การกระจายตัวตามระดับความยากง่ายของคำศัพท์

ที่มา: Analyzed and Concluded by the author

จากการวิเคราะห์การกระจายตัวของคำศัพท์ตามระดับ จำนวน 1,150 คำ ดังภาพที่ 1 มีการกระจายตัวดังนี้

คำศัพท์ระดับต้น (초급 어휘) มีจำนวน 390 คำ คิดเป็นร้อยละ 34 ของจำนวนคำศัพท์ทั้งหมด และหากจำแนกตามระดับคำศัพท์ 6 ระดับ จะจำแนกได้เป็น ระดับ 1 (1급) จำนวน 100 คำ และ ระดับ 2 (2급) จำนวน 290 คำ มีข้อสังเกตคือ แม้ว่าในขั้นตอนการดำเนินการวิจัยได้ดำเนินการยกเว้นและคัดคำศัพท์พื้นฐานในชีวิตประจำวันทั่วไปที่ไม่ใช่คำศัพท์เฉพาะทางออกไปแล้ว แต่เนื่องจากคำศัพท์เพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะทางวิชาชีพยังมีความทับซ้อนกับคำศัพท์พื้นฐานบางส่วน จึงทำให้คำศัพท์ส่วนหนึ่งยังถูกจัดอยู่ในหมวดคำศัพท์ระดับต้นเพื่อสนับสนุนการสื่อสารขั้นพื้นฐานที่สุดในงานบริการ

คำศัพท์ระดับกลาง (중급 어휘) มีจำนวน 586 คำ คิดเป็นร้อยละ 51 ของจำนวนคำศัพท์ทั้งหมด หากจำแนกตามระดับคำศัพท์ 6 ระดับ จะจำแนกได้เป็น ระดับ 3 (3급) จำนวน 392 คำ และระดับ 4 (4급) จำนวน 194 คำ จากผลการวิเคราะห์ คำศัพท์ระดับกลางมีสัดส่วนสูงสุด ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าเป็นชุดคำศัพท์ที่จำเป็นที่สุดสำหรับการปฏิบัติงานบริการและการสื่อสารตามขั้นตอนมาตรฐานในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและบริการ คำศัพท์กลุ่มนี้ครอบคลุมหน้าที่สำคัญในการจัดการ เช่น การเช็คอิน-เช็คเอาท์ การสั่งอาหาร หรือการให้ข้อมูลเชิงลึกในระดับปานกลาง ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการปฏิบัติงานบริการในชีวิตประจำวัน

คำศัพท์ระดับสูง (고급 어휘) มีจำนวน 174 คำ คิดเป็นร้อยละ 15 ของจำนวนคำศัพท์ทั้งหมด หากจำแนกตามระดับคำศัพท์ 6 ระดับ จะจำแนกได้เป็น ระดับ 5 (5급) จำนวน 136 คำ และระดับ 6 (6급) จำนวน 38 คำ คำศัพท์ระดับสูงมีความสำคัญอย่างยิ่งแม้ว่าจะมีสัดส่วนน้อยที่สุดเนื่องจากเป็นกลุ่มคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสถานการณ์ที่ซับซ้อนและการให้ข้อมูลเชิงลึก รวมถึงคำศัพท์เฉพาะทางที่ไม่ได้อยู่ในรายการมาตรฐาน

คำศัพท์ที่ใช้มากที่สุดสำหรับการปฏิบัติงานอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและบริการขั้นพื้นฐานคือ คำศัพท์ระดับกลาง (중급 어휘) อย่างไรก็ตาม เพื่อให้การปฏิบัติงานของบุคลากรบริการเป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพในการรับมือกับความหลากหลายของสถานการณ์ จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการเรียนรู้คำศัพท์ระดับสูง (고급 어휘) ควบคู่ไปด้วย

2. รายการคำศัพท์จำแนกตามชนิดของคำ (Part-of-Speech)

2.1 เกณฑ์การจำกัดและคัดเลือกชนิดของคำ

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการจำกัดและคัดเลือกชนิดของคำศัพท์ที่นำมาวิเคราะห์ความถี่และคัดเลือกไว้เฉพาะ 3 ชนิดหลัก ตามความสำคัญในบริบทงานบริการ

1) คำนามทั่วไป (NNG) : คำศัพท์ที่จำเป็นสำหรับการระบุบุคคล สถานที่ วัตถุและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับงานบริการ

2) คำกริยา (VV) : คำศัพท์ที่สำคัญสำหรับการแสดงการกระทำ การเคลื่อนไหวและขั้นตอนการบริการ

3) คำวิเศษณ์ (MAG) : คำศัพท์ที่จำเป็นสำหรับการขยายความหรือระบุรายละเอียดของการกระทำหรือสภาวะในการสื่อสาร

คำศัพท์ที่นอกเหนือจากชนิดของคำที่กำหนดข้างต้น ได้ถูกคัดออกจากการวิเคราะห์รายการคำศัพท์ขั้นสุดท้าย เพื่อให้รายการคำศัพท์มีความเฉพาะเจาะจงและตรงตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย

2.2 ผลการจำแนกคำศัพท์ตามชนิดของคำ

ผู้วิจัยคัดเลือกคำศัพท์ในขั้นสุดท้าย จำนวน 1,150 คำ ตามชนิดของคำ และได้ผลลัพธ์ดังนี้ คำนามทั่วไป (NNG) จำนวน 994 คำ ซึ่งมีสัดส่วนสูงที่สุดถึงร้อยละ 86.4 ของรายการคำศัพท์ทั้งหมด สอดคล้องกับลักษณะของภาษาเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะที่มักเน้นคำศัพท์ประเภทคำนามเพื่อระบุสิ่งของ สถานที่ และแนวคิดเชิงธุรกิจ คำกริยา (VV) จำนวน 122 คำ คิดเป็น ร้อยละ 10.6 ซึ่งเป็นคำสำคัญที่ใช้แสดงกระบวนการทำงานและการให้บริการ และคำวิเศษณ์ (MAG) จำนวน 34 คำ คิดเป็นร้อยละ 3.0 ใช้เพื่อเพิ่มรายละเอียดและขยายความในการสื่อสารให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น

3. รายการคำศัพท์จำแนกตามหมวดหมู่ธุรกิจในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและบริการ

ผู้วิจัยได้คัดเลือกคำศัพท์โดยยึดเกณฑ์ 4 ประการตามวัตถุประสงค์และขอบเขตของการวิจัยที่กำหนดไว้ คือ ความถี่สูง (고빈도) ความคุ้นเคยและความทันสมัย (친숙성 및 시대성) ความจำเป็นและประโยชน์ในการใช้งานจริง (필요성 및 활용성) และความเกี่ยวข้องกับหัวข้อ (주제 관련성) โดยให้ความสำคัญอย่างมากกับเกณฑ์ด้านความจำเป็นและประโยชน์ในการใช้งานจริง และความเกี่ยวข้องกับหัวข้อเพื่อมุ่งเน้นคำศัพท์ที่ใช้ในการสื่อสารและการปฏิบัติงานจริงในสถานการณ์ต่าง ๆ ของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและบริการโดยตรง

จากการดำเนินการคัดเลือกตามหมวดหมู่ธุรกิจข้างต้น จนถึงการคัดเลือกคำศัพท์ขั้นสุดท้าย พบว่ามีคำศัพท์รวมทั้งสิ้น 1,150 คำ โดยคำศัพท์เหล่านี้ได้รับการจัดหมวดหมู่ตามขอบเขตธุรกิจทั้ง 6 ด้าน รวมถึงหมวด “อื่น ๆ” ซึ่งเพิ่มเข้ามาตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้ครอบคลุมคำศัพท์ที่ใช้ร่วมกันในหลายภาคส่วน ดังแสดงในตารางที่ 6 และ 7

ตารางที่ 6 รายละเอียดจำนวนคำศัพท์ในแต่ละหมวดหมู่ธุรกิจ

ลำดับ	หมวดหมู่ธุรกิจ	จำนวนคำศัพท์
1	ธุรกิจคมนาคมขนส่ง	178
2	ธุรกิจที่พัก	86
3	ธุรกิจอาหารและเครื่องดื่ม	76
4	ธุรกิจนำเที่ยว	577
5	ธุรกิจจำหน่ายสินค้าและของที่ระลึก	126
6	ธุรกิจนันทนาการและสปา	58
7	อื่น ๆ	49
	รวมทั้งหมด	1,150

ที่มา : Analyzed and Concluded by the author

ตารางที่ 7 รายการคำศัพท์ฉบับสมบูรณ์ที่จำแนกตามประเภทธุรกิจ

ลำดับ	หมวดหมู่	รายการคำศัพท์
1	ธุรกิจ คมนาคม ขนส่ง 178 คำ	갈아타다, 개찰구, 거리, 검사대, 게이트, 경로, 경비, 경유, 경차, 고속, 고속도로, 고장, 공항, 과태료, 관광버스, 교차로, 교통, 교통사고, 교통수단, 교통편, 구역, 국가, 국내, 국내선, 국제공항, 국제선, 귀국, 금연석, 급행, 기내, 기내식, 기장, 난기류, 노선, 누르다, 담요, 대형, 대형차, 도시, 도착, 도착지, 두통약, 드라이빙, 등받이, 렌터카, 렌트, 막차, 매다, 멀미, 멀미약, 면허증, 목적지, 몰다, 발권, 배송, 배차, 벨트, 변속기, 보관함, 보안, 보트, 복도석, 바다, 비상구, 비자, 비즈니스석, 비행, 비행시간, 사고, 선반, 세관, 셀프, 셔틀버스, 소지품, 소형차, 수단, 수속, 수하물, 순환, 승강장, 승객,

ลำดับ	หมวดหมู่	รายการคำศัพท์
		승무원, 승차권, 승차하다, 시트, 신호등, 안전벨트, 여권, 연결, 연착, 열차, 예매, 오일, 왕복, 왕복표, 요금, 운반, 운송, 운전, 운행, 위탁, 유류, 유아, 이륙, 이어폰, 이코노미석, 인원, 일등석, 일반석, 일행, 입국, 장거리, 전동차, 전역, 전철, 접이식, 정거장, 정류장, 정차, 젖히다, 종착지, 좌석, 주소, 주유소, 주차, 주차장, 준수하다, 중형차, 지방, 지속, 지역, 지연, 직항, 짐칸, 차량, 착륙, 창가석, 첫차, 초과, 출구, 출국, 출발, 출발일, 출발지, 출입국, 취소, 카트, 칸, 크기, 탑승, 탑승객, 탑승구, 탑승권, 터미널, 통과하다, 통로, 통로석, 트렁크, 티켓, 편도, 표시등, 표지판, 플랫폼, 픽업, 하차하다, 할증료, 항공, 항공권, 항공기, 항공료, 항공사, 항공편, 헤드폰, 확인, 환승, 휘발유, 휴게소, 흡연석
2	ธุรกิจที่พัก 86 คำ	객실, 게스트, 게스트하우스, 고치다, 귀중품, 규정, 깨우다, 다과, 닭다, 도보, 디렉스룸, 디파짓, 라운지, 럭셔리, 로비, 룸서비스, 리조트, 머물다, 먹거리, 면적, 모닝콜, 묵다, 발견, 베개, 변기, 보증금, 복도, 볼거리, 부대시설, 빈방, 샴푸, 성급, 세탁, 수건, 숙박, 숙박료, 숙박비, 숙소, 스위트룸, 슬라이퍼, 식탁, 식품, 싱글룸, 싱글베, 업그레이드, 에어컨, 연회장, 온도, 욕실, 욕조, 인실, 인테리어, 입실, 자동, 장식,

ลำดับ	หมวดหมู่	รายการคำศัพท์
		전등, 전망, 제공, 조식, 중심부, 짐, 청소, 체크아웃, 체크인, 치약, 치우다, 침구, 침대, 타월, 퇴실, 투숙, 투숙객, 트윈룸, 트윈베드, 특급, 편리, 프런트, 해변, 호스텔, 호실, 호텔, 홀, 확정, 휴양지, 흡연, 흡연실
3	ธุรกิจ อาหารและ เครื่องดื่ม 76 คำ	계산서, 굵다, 나이프, 냅킨, 다이닝, 달걀, 디저트, 레스토랑, 맛보다, 매너, 메뉴, 메뉴판, 미식가, 바라다, 바로, 반찬, 배달, 뷔페, 비건, 뿌리다, 사이드, 샌드위치, 샐러드, 생선, 생수, 석식, 설탕, 성분, 소스, 수프, 숟가락, 술집, 스테이크, 스파게티, 시식하다, 식사, 썰다, 알레르기, 알코올, 양식, 양파, 얼음, 예약자, 와인, 요리, 원조, 위스키, 음료, 음식점, 자판기, 재료, 정통, 주류, 주문, 중식, 즉석, 채식, 채식주의, 채식주의자, 치즈, 카운, 카페, 칵테일, 커플, 탄산음료, 테이블, 패스트푸드점, 편의점, 포크, 푸딩, 해산물, 햄버거, 향신료, 홍차, 후식, 후추
4	ธุรกิจนำ เที่ยว 577 คำ	가득, 가이드, 가입하다, 가장, 가져가다, 가져다주다, 가져오다, 각종, 감각, 값, 강조, 갖추다, 개발, 개별, 개인, 개장, 개최, 갤러리, 거의, 거절, 거주, 건의, 걸치다, 검색, 결과, 결정, 결합, 경기, 경우, 경험, 계약, 계약금, 계정, 계획, 고객, 고대, 고도, 고려, 고르다, 고요, 곧, 공간, 공식, 공유, 공지,

ลำดับ	หมวดหมู่	รายการคำศัพท์
		과정, 관광, 관광객, 관광명소, 관광지, 관람, 관련, 관리, 관심, 관심거리, 구경, 구비, 구성, 구조, 구하다, 국왕, 국제, 규모, 규칙, 그러다, 글로벌, 금, 금액, 금연, 금지, 기간, 기기, 기능, 기록, 기본, 기본요금, 기술, 기준, 기한, 깨다, 꼽히다, 짝, 끌다, 끼다, 나누다, 나머지, 나이트클럽, 나타나다, 남기다, 남다, 남성, 내려가다, 내부, 내용, 넘다, 넘치다, 놓치다, 누리다, 느끼다, 느낌, 다가오다, 단계, 단점, 단체, 달리다, 담다, 담당자, 당사, 당일, 대금, 대기, 대기자, 대부분, 대비, 대신, 대여, 대체, 대표, 대회, 더불다, 데리다, 도심, 도와주다, 도움, 도움말, 도전, 독립, 동반, 동시, 동전, 동행, 둘러보다, 들다, 등급, 등록, 따로, 따르다, 떨어지다, 뜨는, 또한, 뜨다, 로컬, 리스트, 마감, 마련, 마음, 마지막, 만료, 만족, 만족도, 말씀, 맞추다, 맞춤, 맡기다, 매력, 매표소, 먼저, 멈추다, 메시지, 메인, 며칠, 명단, 명문, 명성, 명소, 모두, 모시다, 모이다, 목록, 무료, 문의, 문제, 문화, 물품, 미리, 미술관, 민족, 믿다, 밋, 박물관, 반납, 반려, 반입, 반환, 받아들이다, 발급, 발생, 발전, 방문, 방문객, 방법, 방식, 방지, 방향, 배정, 버튼, 벌금, 범위, 벗어나다, 변경, 변동, 별도, 보관, 보관소, 보상, 보장, 보통,

ลำดับ	หมวดหมู่	รายการคำศัพท์
		보험, 보험료, 보호, 복귀, 복장, 부과, 부담, 부분, 부족, 부치다, 부탁, 북부, 분실하다, 분위기, 불가, 불교, 불리다, 불법, 불상, 불편, 봄비다, 비교, 비밀, 비용, 비즈니스, 비하다, 빠지다, 빠다, 사업자, 사용, 사원, 사이, 사인하다, 사전, 사정, 사항, 사회, 살펴보다, 상급, 상태, 상황, 생각, 생년월일, 생산, 서류, 서명, 서비스, 선발, 선사, 선정, 선호, 선호도, 설계, 설립, 성과, 성인, 성장, 성장세, 성함, 세계, 세기, 세우다, 세트, 센트럴, 소비자, 소요, 속도, 쇼, 수도, 수락, 수령, 수리, 수용, 수정, 수족관, 수준, 수표, 숙련, 스트레스, 승인, 시각, 시간표, 시기, 시내, 시대, 시설, 시청, 식물, 신고, 신분증, 신청, 싣다, 실내, 실례, 실용, 아동, 아웃, 아이템, 안내소, 안전, 알리다, 알아보다, 야간, 야외, 어른, 어린이, 언급, 얻다, 업로드, 에너지, 엔터테인먼트, 여부, 여성, 여행객, 여행사, 여행자, 여행지, 역사, 역사박물관, 역시, 연락, 연락처, 연령, 연장, 연중무휴, 열대, 열리다, 영업, 영업시간, 예방, 예상, 예술, 예약, 예약객, 예정, 오래, 온라인, 올라가다, 올리다, 옮기다, 옵션, 완료, 완벽, 완성, 완전, 완전히, 완화, 왕, 왕국, 왕궁, 왕실, 왕조, 외부, 요건, 요구, 요청, 용품, 운영, 원하다, 원화, 위반, 위약금,

ลำดับ	หมวดหมู่	รายการคำศัพท์
		위치, 위하다, 유료, 유의, 유적, 유지, 유형, 유효, 응답, 의무, 의미, 의하다, 이끌다, 이동, 이루다, 이루어지다, 이르다, 이미지, 이어지다, 이용, 이제, 인기, 인상, 인용, 인증, 인하다, 일반, 일부, 일어나다, 일정, 일정표, 일차, 잃어버리다, 입구, 입력, 입장권, 입장료, 자리, 자연, 자유, 자체, 작동, 작성, 작품, 잡다, 장기, 장점, 장치, 재확인, 저장, 적용, 전문, 전시, 전액, 전용, 전자, 전장, 전체, 전통, 절, 절차, 접근, 접수, 정리, 정보, 정신, 정원, 정책, 정치, 정하다, 제안, 제외, 제출, 제한, 조정하다, 조화, 조회, 종류, 종업원, 종합, 주간, 주고받다, 주머니, 주목, 주변, 주의, 주제, 주중, 준비, 줄이다, 중간, 중심지, 중앙, 즐거움, 즐기다, 증명서, 증빙, 지나가다, 지내다, 지니다, 지도, 지원, 지점, 지정, 지키다, 지폐, 직원, 직접, 진입, 진행, 짓다, 찍다, 차다, 차지, 참고, 참여, 창고, 찾아보다, 채우다, 책임, 책자, 처리, 청구, 체증, 체크, 체험, 초대, 최대, 최소, 최신, 최초, 추가, 추천, 축제, 출입, 출처, 취급, 취미, 취소료, 취향, 친절, 카테고리, 컨셉, 콘텐츠, 클래스, 클래식, 탑, 탕, 태국인, 통보, 통화, 투어, 특별, 특별히, 특색, 특징, 특히, 파다, 파손, 패키지, 편의, 펼쳐지다, 평온, 평일, 폐점, 포함, 표시, 표현,

ลำดับ	หมวดหมู่	รายการคำศัพท์
		풀다, 품목, 프리미엄, 플라자, 필수, 필요, 하루, 함께, 합류, 해결, 해당, 해외, 해외여행, 해제, 행사, 향상, 허가, 허용, 현금, 현대, 현재, 현지, 현지인, 호수, 혹은, 환경, 환급, 환영, 환율, 환전, 환전소, 활동, 활용, 회원, 효과, 후기, 휴무일, 휴업, 흥미, 흥정
5	ธุรกิจ จำหน่าย สินค้าของที่ ระลึก 126 คำ	가격, 가격대, 가격표, 가전제품, 가정용품, 가족, 견직물, 결제, 계산, 계산대, 계산원, 공동품, 공예품, 관세, 교환, 구매, 구입, 귀금속, 기념품, 기념품점, 꿀, 넥타이, 노점, 노트북, 담배, 도매, 도자기, 돌려받다, 동양, 디자이너, 디자인, 링크, 마스크, 마켓, 만료일, 매장, 메이크업, 멤버십, 면세, 면세점, 면세품, 명세서, 명품, 모양, 물, 반바지, 반품, 배터리, 보석, 봉투, 부가가치세, 부가세, 브랜드, 블라우스, 사은품, 상자, 상점, 상품, 색깔, 색상, 서적, 세금, 세일, 소매, 쇼핑, 쇼핑객, 쇼핑몰, 쇼핑센터, 수공예, 수공예품, 슈퍼마켓, 스타일, 신고서, 신용카드, 실크, 안내, 액세서리, 야시장, 약관, 어울리다, 영수증, 예술품, 우편, 의류, 이벤트, 입점, 잔돈, 장난감, 점원, 제품, 지불, 직불, 착용, 청바지, 체인점, 체크카드, 치르다, 치수, 카메라, 쿠폰, 크림, 키링, 탈의실, 텍스리펀, 특가, 판매,

ลำดับ	หมวดหมู่	รายการคำศัพท์
		판매대, 판매원, 판매점, 패션, 패션몰, 포장, 포함되다, 품질, 품질, 프로모션, 피팅룸, 할부, 할인, 할인권, 할인점, 핸드백, 향수, 혜택, 화장품, 환불
6	ธุรกิจ นันทนาการ และสปา 58 คำ	강하게, 고급, 골퍼, 골프, 골프공, 골프백, 골프장, 골프채, 골프텔, 그린피, 근육, 대마초, 마사지, 마사지사, 목적, 미용, 발마사지, 벙커, 부드럽게, 뷰티, 세계, 수상, 스킨케어, 스트레칭, 스파, 스포츠, 아로마마사지, 약하게, 오일마사지, 온천, 요가, 요법, 입욕, 장갑, 질병, 치다, 치료, 치료법, 카트비, 캐디, 캐디피, 컨디션, 클럽, 통증, 트리트먼트, 티업, 티, 프로샵, 피, 피부, 피트니스, 허브, 허브찜질, 헬스, 혈액, 활력, 효능, 휴식
7	อื่น ๆ 49 คำ	가성비, 가지다, 거스름돈, 구체, 기타, 긴급, 널리, 노력, 다소, 대하다, 더하다, 덜, 물론, 미만, 반드시, 복사, 비교적, 비상, 사본, 상세, 선금, 선택, 세부, 수수료, 순서, 시스템, 여전히, 예약금, 예절, 이상, 이하, 일전, 잇다, 잘못, 잠시, 정도, 제도, 조건, 즉시, 지참하다, 차례, 차이, 최고, 태도, 통하다, 편안, 표기, 형태, 효율
รวม		1,150 คำ

ที่มา : Analyzed and Concluded by the author

สำหรับรายการคำศัพท์ฉบับสมบูรณ์ ซึ่งประกอบด้วยข้อมูลรายละเอียด ได้แก่ คำศัพท์ภาษาเกาหลี คำแปลภาษาไทยและภาษาอังกฤษ การจำแนกระดับความยากง่ายของคำศัพท์ และการระบุชนิดของคำ (Part-of-Speech) ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมและนำเสนอไว้ในส่วน ภาคผนวก ก ถึง ภาคผนวก ค เพื่อความสะดวกในการสืบค้นและนำไปประยุกต์ใช้ประโยชน์ทางการศึกษาต่อไป

อภิปรายผล

จากการดำเนินงานวิจัย มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ความสอดคล้องระหว่างคลังข้อมูลและสถานการณ์จริง

รายการคำศัพท์ 1,150 คำที่คัดเลือกได้นั้นมีความสอดคล้องระหว่างข้อมูลเชิงปริมาณ (ความถี่) และเชิงคุณภาพ (ความเห็นผู้เชี่ยวชาญ) โดยเฉพาะคำศัพท์ในหมวดธุรกิจนำเที่ยวที่มีปริมาณคำศัพท์สูงที่สุด สะท้อนให้เห็นว่าการบรรยายข้อมูลเชิงลึกเป็นภาระงานหลักที่ต้องการคลังคำศัพท์ที่กว้างขวาง สามารถนำข้อมูลนี้ไปใช้ในการออกแบบคู่มือการปฏิบัติงานมาตรฐานสำหรับมัคคุเทศก์และพนักงานต้อนรับ เพื่อให้การสื่อสารข้อมูลด้านการท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

1. นัยสำคัญของคำศัพท์ระดับกลาง

การที่คำศัพท์ระดับกลางมีสัดส่วนสูงที่สุดถึงร้อยละ 51 แสดงให้เห็นว่าความสามารถทางภาษาที่จำเป็นในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและบริการไม่ได้จำกัดเพียงแค่การสื่อสารขั้นพื้นฐาน แต่เป็นระดับที่สามารถรับมือกับความซับซ้อนของการบริการได้ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลนี้เป็นเกณฑ์ในการจัดทำหลักสูตรด้านอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและบริการและการพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวได้

2. บทบาทของคำนามทั่วไปในการสื่อสารวิชาชีพ

สัดส่วนของคำนามทั่วไป (NNG) ที่สูงถึงร้อยละ 86.4 สะท้อนให้เห็นว่าองค์ประกอบสำคัญในการสื่อสารด้านการท่องเที่ยวคือการระบุตัวตนของวัตถุ สถานที่ และแนวคิดที่เป็นสากล ซึ่งภาคธุรกิจสามารถนำรายการคำนามเหล่านี้ไปใช้ในการพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์และป้ายสัญลักษณ์ที่จำเป็นได้

3. การบูรณาการคำศัพท์พื้นฐานและคำศัพท์เฉพาะทาง

แม้จะมีการยกเว้นคำศัพท์พื้นฐานทั่วไปออกไปบางส่วน แต่ผู้วิจัยยังคงคำศัพท์พื้นฐานที่มีความเกี่ยวข้องกับงานบริการเอาไว้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า การจำแนกคำศัพท์เฉพาะออกจากคำศัพท์ทั่วไปอย่างเด็ดขาดนั้นทำได้ยาก และการคงคำศัพท์พื้นฐานที่จำเป็นไว้จะช่วยให้การสื่อสารในงานบริการสั้นไหลและมีประสิทธิภาพมากขึ้น สามารถนำผลการวิจัยนี้ไปใช้ในด้านการพัฒนาหลักสูตร เช่น การสร้างบทเรียนสถานการณ์จำลองที่ร้อยเรียงคำศัพท์พื้นฐานและศัพท์เทคนิคเข้าด้วยกัน แทนการท่องจำแยกเป็นคำ ๆ

การพัฒนารายการคำศัพท์นี้จึงไม่ใช่เพียงการรวบรวมข้อมูลทางภาษาศาสตร์ แต่เป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย ข้อมูลเหล่านี้สามารถส่งต่อไปยังหน่วยงานภาครัฐและเอกชนเพื่อนำไปประโยชน์ต่อไป

บทสรุป

งานวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อคัดเลือกและสร้างรายการคำศัพท์พื้นฐานภาษาเกาหลีสำหรับงานอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและบริการ โดยมุ่งเน้นกลุ่มเป้าหมายที่เป็นบุคลากรในหน่วยงานบริการชาวไทย ซึ่งถือเป็นการต่อยอดจากการเรียนภาษาเกาหลีระดับพื้นฐานสู่การประยุกต์ใช้ในระดับวิชาชีพเฉพาะทาง แม้ว่าขอบเขตของ “ภาษาเกาหลีสำหรับงานอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและบริการ” จะเป็นแนวคิดที่ค่อนข้างใหม่ในบริบทการสอนภาษาเกาหลีในประเทศไทย เนื่องจากที่ผ่านมาการศึกษาคำศัพท์ภาษาเกาหลีส่วนใหญ่ มักมุ่งเน้นไปที่ภาษาเกาหลีเพื่อวัตถุประสงค์ทั่วไป (Korean for General Purposes: KGP) แต่งานวิจัยฉบับนี้ได้ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นเชิงประจักษ์ในการจัดการศึกษาด้านภาษาเกาหลีเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะ (Korean for Specific Purposes: KSP) เพื่อยกระดับสมรรถนะการสื่อสารของบุคลากรในอุตสาหกรรมให้สูงขึ้น และรองรับการขยายตัวของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและบริการภายในประเทศที่ต้องใช้ภาษาเกาหลีในการสื่อสาร

งานวิจัยนี้ได้ดำเนินการรวบรวมคำศัพท์และวิเคราะห์ความถี่ของคำศัพท์พื้นฐานภาษาเกาหลีสำหรับงานอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและบริการผ่านระเบียบวิธีวิจัยทางคลังข้อมูลภาษา (Corpus Linguistics) บูรณาการร่วมกับการประเมินความสำคัญโดยผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้มั่นใจว่ารายการคำศัพท์ที่ได้นั้นสามารถนำไปปฏิบัติงานได้จริง สอดคล้องกับบริบทของธุรกิจท่องเที่ยวในประเทศไทย จากนั้น นำรายการคำศัพท์มาจำแนกออกเป็น 3 หมวดหมู่ ได้แก่ 1) จำแนกตามระดับความยากง่าย 2) จำแนกตามชนิดของคำ 3) จำแนกตามหมวดหมู่ธุรกิจงานอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและบริการ เพื่อเป็นรากฐานในการพัฒนาสื่อการสอนต่อไป ข้อสังเกตที่สำคัญพบว่า รายการคำศัพท์จำแนกตามระดับความยากง่ายของคำมีคำศัพท์ระดับกลางเป็นสัดส่วนสูงที่สุด รายการคำศัพท์จำแนกตามชนิดของคำมีคำนามทั่วไปเป็นสัดส่วนสูงที่สุด และรายการคำศัพท์จำแนกตามหมวดหมู่ธุรกิจมีคำศัพท์หมวดธุรกิจนำเที่ยวเป็นสัดส่วนสูงที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

สถาบันการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำรายการคำศัพท์ 1,150 คำไปใช้เป็นฐานข้อมูลในการจัดทำตำราเรียนหรือพจนานุกรมศัพท์เฉพาะทางสำหรับงานอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและบริการในประเทศไทย นอกจากนี้ผู้สอนยังสามารถนำผลของการวิจัยไปใช้ในการจัดลำดับการสอนคำศัพท์ระดับต้น

ระดับกลาง และระดับสูง รวมถึงใช้การจำแนกคำศัพท์ตามหมวดหมู่ธุรกิจเพื่อช่วยให้ผู้เรียนจดจำคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกันได้ง่ายขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับการคัดเลือกคำศัพท์ที่เฉพาะเจาะจงกับประเภทของสถานที่ท่องเที่ยว เช่น คำศัพท์ด้านประวัติศาสตร์ศิลปะ หรือคำศัพท์ด้านอุทยานแห่งชาติ เพื่อให้รายการคำศัพท์มีความสมบูรณ์มากขึ้น

2.2 ควรมีการรวบรวมคลังข้อมูลจากการบันทึกเสียงการปฏิบัติงานจริงของบุคลากรในงานบริการด้านต่าง ๆ มาวิเคราะห์เพิ่มเติมเพื่อให้ได้คำศัพท์ที่สะท้อนการสื่อสารงานได้ดียิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลงไปได้ด้วยดีด้วยความกรุณาและการสนับสนุนจากหลายฝ่ายผู้วิจัยขอขอบคุณ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทยที่ได้มอบทุนสนับสนุนการวิจัย ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การดำเนินงานวิจัยครั้งนี้สำเร็จสมบูรณ์ ทั้งนี้ ในกระบวนการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการขอรับการรับรองจริยธรรมและจรรยาบรรณทางวิชาการเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

ขอขอบคุณ อาจารย์มยองชิก ยุน ที่ได้กรุณาให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัย ตลอดจนให้คำปรึกษา แนะนำ และตรวจทานแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่

ขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ที่กรุณาสละเวลาในการประเมินเครื่องมือวิจัย พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นอันทรงคุณค่า ซึ่งช่วยให้งานวิจัยฉบับนี้มีความสมบูรณ์และถูกต้องตามหลักวิชาการยิ่งขึ้น

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่างานวิจัยฉบับนี้จะก่อให้เกิดคุณค่าและประโยชน์ต่อวงการวิชาการ ตลอดจนผู้ที่สนใจศึกษาในด้านอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและบริการ หากมีข้อบกพร่องประการใด ผู้วิจัยขออภัยมา ณ ที่นี้ และขออภัยรับคำแนะนำเพื่อนำไปปรับปรุงในโอกาสต่อไป

บรรณานุกรม

Aroonmanakun, W. (2002). *Corpus linguistics*. Faculty of Arts, Chulalongkorn University.

<https://www.arts.chula.ac.th/~ling/contents/File/CorpLingII.pdf> [in Thai]

Bunyarat, P. (2020). A corpus-based study of specialized vocabularies in industrial work for developing industrial word lists of English for science and technology class. *Journal of Language and Culture*, 39(2), 122–151. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/JLC/article/download/248689/167467> [in Thai]

- Choi, J. W. (2014). *Theory and practice of corpus linguistics*. *Sae Guk-eo Saeng-hwal (New Korean Language Life)*, 24(1), 5–23. [in Korean]
- Duddley-Evans, T. and St John, M. J. (1998). *Developments in English for Specific Purposes*. Cambridge University Press.
- Folse, K. (2004). *Myths about teaching and learning second language vocabulary: What research says*. *TESL Reporter*, 37(2), 1–13. <https://www.solidmemor.com/assets/pdf/Folse-2004-MythsAboutTeachingAndLearningSecondLanguageVocabulary.pdf>
- Hetthong, R. (2020). *The English use problems of tourist guides in the Southern Gulf of Thailand provincial cluster*. *Humanities and Social Sciences Journal, Ubon Ratchathani Rajabhat University*, 11(1), 135–150. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/humanjubru/article/view/208939> [in Thai]
- Kalapan, A. (2021). *A study on fundamental vocabulary selection for the development of Thailand's universities' business Korean curriculum—Focusing on the K-beauty field* [Master's thesis, Busan University of Foreign Studies]. <https://www.riss.kr/link?id=T15888076> [in Korean]
- Kiaer, J. (2018). *The evolution of Korean–English words in global Korea*. Routledge.
- Kiatcharas, T. (2011). *A study of English communication problems between Thai cabin crews and Korean passengers* [Master's thesis, Srinakharinwirot University]. http://thesis.swu.ac.th/swuthesis/Bus_Eng_Int_Com/Thiyapa_K.pdf
- Kim, J. S., et al. (2017). *A study on the application of the international standard Korean language education curriculum (phase 4)* [Research report]. National Institute of Korean Language. <https://kleocean.com/wp-content/uploads/2023/04/2017%EB%85%84-%EA%B5%AD%EC%A0%9C-%ED%86%B5%EC%9A%A9-%ED%95%9C%EA%B5%AD%EC%96%B4-%ED%91%9C%EC%A4%80-%EA%B5%90%EC%9C%A1%EA%B3%BC%EC%A0%95-%EC%A0%81%EC%9A%A9-%EC%97%B0%EA%B5%AC4%EB%8B%A8%EA%B3%84.pdf> [in Korean]

- Kim, M. S. (2010). *A study on selection of fundamental vocabularies for teaching business Korean* [Master's thesis, Ewha Womans University] [https://www.riss.kr/link?id= T12115200](https://www.riss.kr/link?id=T12115200) [in Korean]
- Kim, Y. J. (2007). *A study of the teaching methods in the Korean lexical field specific to occupations* [Master's thesis, Sangmyoung University]. <https://www.riss.kr/link?id=T11054940> [in Korean]
- Kuosuwan, B. (2016). *The readiness of English communication skills of tourism employees in Bangkok for entering the ASEAN community. International Journal of Environmental and Science Education, 11*(16), 12903–12907. http://www.ijese.net/makale_indir/IJESE_1761_article_586fe89e9753a.pdf
- Lee, K. H., & Lee, N. H. (2025). *Applying cultural-historical activity theory to understand Korean tourists' experiences with language translation applications. Current Issues in Tourism, 1–18.* <https://doi.org/10.1080/13683500.2025.2464773>
- Lee, M. H. (2003). *Research on Korean for occupational purposes: Examination of the current state of the education and the development of business Korean. International Korean Language Education Association, 14*(2), 227–253. [https://kiss.kstudy.com/ Detail/Ar?key=2262425](https://kiss.kstudy.com/Detail/Ar?key=2262425) [in Korean]
- Lee, S. J. (2012). *A selection and analysis of IT fundamental vocabularies for occupational Korean language education* [Master's thesis, Yonsei University]. <https://www.riss.kr/link?id=T12943368> [in Korean]
- Liu, Y. (2018). *A study on selection of Korean basic vocabulary for Chinese tourist interpretational purpose learners* [Master's thesis, Inha University]. <https://www.riss.kr/link?id=T14890354> [in Korean]
- Ministry of Tourism and Sports. (2025). *International tourist arrivals to Thailand, Jan. - Dec. 2024P.* <https://www.mots.go.th/news/category/759> [in Thai]
- Nation, I. S. P. (2001). *Learning Vocabulary in Another Language*. Cambridge University Press.
- Nation, I. S. P. (2016). *Making and using word lists for language learning and testing*. John Benjamins Publishing Company. <https://doi.org/10.1075/z.208>

National Institute of Korean Language. (2024). *Loanword orthography* (*외래어 표기법*).

Retrieved February 27, 2026, from https://www.korean.go.kr/front/page/pageView.do?page_id=P000104&mn_id=97 [in Korean]

Lawrence, B. J. (2012). *The Korean English linguistic landscape*. *World Englishes*, 31(1), 70–92.
<https://doi.org/10.1111/j.1467-971X.2011.01741.x>

Promariya, M. (2023). *The study of government measures to solving labour shortage problems in the tourism industry: A case study in hotel and accommodation business, Phuket, Thailand* [Master's thesis, Srinakharinwirot University]. <https://ir-ithesis.swu.ac.th/dspace/handle/123456789/2784> [in Thai]

Schmitt, N. (2010). *Researching vocabulary: A vocabulary research manual*. Palgrave Macmillan.
<https://doi.org/10.1057/9780230293977>

Sengchuen, N. (2022). *A corpus-based study of TOEIC listening vocabulary for developing TOEIC listening word list for the listening exam*. *The Golden Teak: Humanities and Social Science Journal*, 29(1), 74–90. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/tgt/article/view/264293/177641> [in Thai]

Seo, S. K., & Han, Y. G. (1999). *Introduction to Korean language information science* (*국어정보학 입문*). Thaeaksa. [in Korean]

Krungthep Turakij. (2023, January 18). *Service-tourism sector in crisis due to labor shortage*.
<https://www.bangkokbiznews.com/business/economic/1048542> [in Thai]

Sinhaneeti, O. (1981). *A specialized English word list for the tourism and hospitality industry* [Unpublished master's thesis]. Mahidol University.

Prachachat Turakij Online. (2025, August 8). *South Korea invades Thai tourism market, annual arrivals expected to reach 360,000*. <https://www.prachachat.net/tourism/news-1861675> [in Thai]

- Suthisom, P. (2020). *A list of 1,000 basic vocabulary items for teaching and learning the course "Science and technology for quality of life and society" (SC 103) for Chinese students using Thai as a second language at Dhurakij Pundit University*. *Suthiparithat Journal*, 29(92), 294–303. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/DPUSuthiparithatJournal/article/view/244531> [in Thai]
- Intellify Global. (n.d.). *Thailand tourism industry outlook 2025–2030*. Retrieved August 11, 2025, from <https://www.intellifyglobal.com/thailand-tourism-industry-outlook-2025/> [in Thai]
- The Government Public Relations Department. (2024, November 22). *Thailand's GDP climbs 3% in Q3 of 2024, tourism sparks economic momentum*. <https://thailand.prd.go.th/en/content/category/detail/id/2078/iid/341900>
- Tongpoon-Patanasorn, A. (2017). *Constructing an academic word list of business English: A corpus-based approach*. *Journal of Humanities and Social Sciences (HUSOKKU)*, 34(2), 1–31. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/HUSO/article/view/100956> [in Thai]
- Wilkins, D. A. (1972). *Linguistics in language teaching*. Edward Arnold.
- Wongsuta, S. (2024). Development of high-frequency basic medical Chinese vocabulary lists for beauty institutes in Lampang Province. *Journal of Humanities, Chiang Mai University*, 25(1), 27–47. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/JHUMANS/article/download/272198/183237/1143393> [in Thai]

How Chinese Teachers in Thai Public Vocational Colleges Perceive Cultural Teaching and Navigate Practical Dilemmas : A Qualitative Study

Ruiming Li¹ and Kanokporn Numtong^{2,*}

Received: February 4, 2026 Revised: March 23, 2026 Accepted: March 23, 2026

Abstract

Cultural teaching is widely recognised as central to communicative development in international Chinese language education, yet it remains difficult to sustain in Thailand's vocational colleges, where time, assessment visibility, and employability relevance shape what teachers can realistically do. This study interviewed 24 Chinese language teachers in Thai public vocational colleges using semi-structured in-depth interviews and a constructivist grounded theory approach. The findings show that cultural teaching functions as a vocationally situated and institutionally embedded practice, while teachers' dilemmas converge into three structural gaps: legitimacy, resource, and governance. In response, the study proposes an Integrated Support Framework and a staged pathway of legitimization, consolidation, and deepening to support more sustainable cultural teaching in vocational education.

Keywords: cultural teaching, vocational education, Thailand, grounded theory, support framework

^{1,2} Faculty of Humanities, Kasetsart University

* Corresponding author E-mail: kanokporn.n@ku.th

การรับรู้ของครูชาวจีนในวิทยาลัยอาชีวศึกษาของรัฐในประเทศไทย ต่อการสอนวัฒนธรรมและการรับมือกับปัญหาเชิงปฏิบัติ: การศึกษาเชิงคุณภาพ

Ruiming Li¹ และ กนกพร นุ่มทอง^{2,*}

วันรับบทความ: February 4, 2026 วันแก้ไขบทความ: March 23, 2026 วันตอบรับบทความ: March 23, 2026

บทคัดย่อ

การสอนวัฒนธรรมได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาความสามารถในการสื่อสารในการศึกษาภาษาจีนนานาชาติ แต่ยังคงยากต่อการดำรงไว้ในวิทยาลัยอาชีวศึกษาในประเทศไทย ซึ่งข้อจำกัดด้านเวลา ความชัดเจนของการประเมินผล และความเกี่ยวข้องกับภาระงานทำล้นกำหนดสิ่งที่ครูสามารถดำเนินการได้จริง งานวิจัยนี้สัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้างครูภาษาจีน 24 คนในวิทยาลัยอาชีวศึกษาของรัฐในประเทศไทย โดยใช้แนวทางทฤษฎีฐานรากเชิงสร้าง ความหมาย ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าการสอนวัฒนธรรมเป็นทั้งการปฏิบัติที่ยึดโยงกับบริบทวิชาชีพและฝังอยู่ในสถาบัน ขณะที่ปัญหาของครูบรรจบอยู่ในช่องว่างเชิงโครงสร้าง 3 ประการ ได้แก่ ความชอบธรรม ทรัพยากร และการกำกับดูแล เพื่อตอบสนองต่อปัญหาเหล่านี้ งานวิจัยจึงเสนอกรอบการสนับสนุนแบบบูรณาการ และเส้นทางการพัฒนาเป็นลำดับ ได้แก่ การสร้างความชอบธรรม การเสริมความมั่นคง และการยกระดับเชิงลึก เพื่อสนับสนุนการสอนวัฒนธรรมให้มีความยั่งยืนมากขึ้นในบริบทการอาชีวศึกษา

คำสำคัญ: การสอนวัฒนธรรม อาชีวศึกษา ประเทศไทย ทฤษฎีฐานราก กรอบการสนับสนุน

^{1,2} คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

*Corresponding author E-mail: kanokporn.n@ku.th

Introduction

International Chinese language education has expanded substantially in recent decades, and this expansion has sharpened attention to cultural teaching in Chinese language education, understood in this study as Chinese cultural teaching, as a core dimension of communicative development rather than an optional enrichment (Yang et al., 2020). Culture structures what utterances mean in context, how politeness and authority are interpreted, and how relationships are managed in interaction. In this sense, Chinese cultural teaching is directly tied to communicative competence because learners must learn to interpret culturally patterned expectations and respond appropriately in situated encounters (Baker, 2015). Chinese cultural learning is also expected to be enacted through classroom interaction and interpretive work, not through isolated cultural facts detached from communication (Liddicoat & Scarino, 2013).

Thailand provides a salient setting for this issue because Chinese learning is embedded in a service-oriented economy and a large vocational education sector, where language education is commonly expected to support workplace communication and employability (Chalamwong & Suebnusorn, 2018). Thailand's vocational system operates at national scale, and one recent study reports that institutions overseen by the Office of the Vocational Education Commission include 433 colleges (Sakdapat, 2024). In such a context, Chinese cultural teaching in vocational Chinese classrooms has clear practical relevance because vocational learners are likely to encounter culturally diverse clients, partners, and service expectations soon after graduation (Jiracheewewong, 2022).

Chinese cultural teaching in Thai vocational colleges is nevertheless confronted by persistent constraints that are experienced as everyday difficulties in classroom practice (Duangmanee & Waluyo, 2023). In addition, Chinese cultural learning is difficult to stabilise when assessment tools do not make intercultural learning visible, comparable, and reportable within institutional routines (Scarino, 2009). ICC frameworks define learning targets involving interpretive skills, interactional judgement, and appropriate participation across cultural contexts (Deardorff, 2006). This means Chinese cultural teaching requires sequencing and guided practice over time. These requirements often collide with vocational time discipline and the demand to prioritise language components that Chinese cultural teaching requires sequencing and guided practice over time. These requirements

often collide with vocational time discipline and the demand to prioritise language components that Chinese cultural teaching requires sequencing and guided practice over time. These requirements often collide with vocational time discipline and the demand to prioritise language components that are easier to test. In practice, this can mean that teachers prioritise language items and task components that can be more readily assessed, while cultural content is reduced to brief explanations, attached to isolated examples, or introduced only when it can be directly connected to visible workplace scenarios such as service etiquette, customer interaction, or role-specific communicative behaviour. Teachers also face the practical challenge of translating broad Chinese cultural aims into classroom routines that feel relevant to students who are strongly oriented toward immediate usability and workplace relevance. When Chinese cultural teaching is not clearly positioned as an assessed learning trajectory, classroom culture work can become episodic, dependent on individual teacher effort, and vulnerable to displacement when workload increases. Classroom decisions in such settings are shaped by contextual demands and institutional norms, so the space available for Chinese cultural teaching is not determined by teacher intention alone (Borg, 2003).

These realities create a clear need for research that begins from the lived conditions of vocational education rather than from abstract prescriptions about what Chinese cultural teaching should be. The gap is not simply a shortage of cultural content. The gap concerns how Chinese cultural teaching can be made feasible and sustainable within vocational structures that reward measurable outputs, regulate curriculum time, and require demonstrable relevance to occupational tasks. Teachers are the key actors who translate institutional expectations into classroom practice, and their perceptions offer an empirical entry point for understanding how Chinese cultural teaching is interpreted, prioritised, and adapted under constraint (Öztürk & Gürbüz, 2017). Teacher development also depends on enabling conditions that support experimentation, collaboration, and the gradual refinement of practice, rather than relying on individual improvisation (Sellberg & Lindwall, 2025). Without a context sensitive understanding of teachers' dilemmas and the support conditions that shape their practice, improvement efforts risk remaining generic and difficult to implement in vocational colleges. This study therefore focuses on Chinese language teachers in Thai vocational colleges and treats Chinese cultural teaching as a vocationally situated communicative practice involving culturally patterned meanings, interactional norms, and workplace-

relevant intercultural judgement, which requires institutional support to become coherent, consistent, and sustainable.

Accordingly, this study pursues the following two research objectives:

1) To understand Chinese language teachers' perceptions and main dilemmas in the process of cultural teaching in Thai vocational colleges.

2) To construct a support framework and improvement pathways for Chinese language teachers' cultural teaching that fit the context of vocational education in Thailand.

Literature Review

Theoretical basis

Intercultural Communicative Competence (ICC) offers an appropriate lens for understanding cultural teaching as a competence-oriented process rather than as the transmission of detached cultural facts (Byram, 2020). In this study, Chinese cultural teaching refers to the pedagogical work through which teachers help learners engage with culturally patterned meanings, norms, and practices associated with Chinese communicative life (Yang et al., 2020). This includes, for example, politeness expectations, relational positioning, workplace interaction conventions, and value-laden interpretive frames. The point of such teaching is not simply to provide cultural information, but to help learners interpret, compare, and respond appropriately in situated communication (Gong et al., 2018). ICC is therefore relevant here because it clarifies what cultural teaching is expected to develop and provides a principled basis for interpreting teachers' pedagogical choices beyond a simple list of cultural topics (Baker, 2022).

In ICC and intercultural language education-oriented scholarship, cultural teaching is generally understood to involve more than the transmission of factual information about a target culture. It commonly encompasses learners' engagement with culturally shaped meanings and interpretive frames, pragmatic and relational norms for interaction, and forms of comparison, reflection, and judgement that support appropriate communication across cultural contexts (Baker, 2022; Byram, 2020). For the purposes of the present study, this broad understanding is narrowed to the vocational Chinese context. More specifically, cultural teaching is treated here as pedagogical work through which teachers help learners engage with culturally patterned meanings relevant to communication, pragmatic and relational norms, workplace-related interactional

conventions, and value-sensitive issues that may require explanation, comparison, or guided discussion in class. In this sense, cultural teaching is not approached merely as an add-on body of cultural facts, nor as a wholly separate curricular domain detached from language learning. Rather, it is understood as a transversal communicative capacity enacted through Chinese language teaching, vocationally relevant scenarios, and guided intercultural interpretation in classroom practice.

Once cultural teaching is understood in this competence-oriented and vocationally situated sense, attention must also be given to how intercultural development is supported and made visible in educational settings. Intercultural competence has been conceptualised as an assessable learning outcome, with progress depending on structured opportunities for interaction, interpretation, and reflection (Deardorff, 2006). This has direct implications for classroom design. Cultural learning is more likely to become cumulative when teachers create recurring tasks that prompt learners to interpret meanings, compare perspectives, and reflect on interaction, rather than treating culture as occasional enrichment detached from communicative practice (Baker, 2012). In this sense, teachers are central not only because they introduce cultural content, but also because they decide how cultural learning is framed, practised, and recognised as evidence of development (Scarino, 2010).

In addition, cultural teaching in language education must be understood in relation to institutional priorities and accountability demands. In vocational education and training, curriculum structures and professional expectations strongly influence what teachers can sustain and what forms of learning become visible within institutional routines. This is especially relevant in Thailand, where employability-oriented programme logics and system-level arrangements shape how language outcomes are prioritised and assessed (OECD, 2021). For this reason, ICC is adopted in this study not only as a conceptual lens for understanding teachers' perceptions of cultural teaching under vocational constraints, but also as a means of clarifying why intercultural teaching in vocational settings cannot be understood apart from institutional priorities, accountability demands, and employability-oriented programme logics (Meier & Styger, 2025).

Current Status of Research

Research in intercultural language education has developed strong theoretical arguments for integrating culture into language teaching, yet evidence repeatedly shows a persistent gap between intercultural intentions and what becomes routinised in classrooms, especially when teachers must prioritise time, assessment visibility, and manageable interactional risk (Heggernes, 2021). In the field of Chinese as a foreign language, large-scale mappings show rapid growth and topic diversification, but they also suggest that studies more often emphasise outcomes, materials, or general pedagogical variables than the day-to-day processes through which cultural teaching is enacted and stabilised in instruction (Chan et al., 2022). Systematic reviews similarly indicate that the broader CSL and CFL literature has historically paid greater attention to linguistic learning and instructional effectiveness than to the question of how culture is taught as a developmental competence through sustained classroom interaction (Ma et al., 2017). As a result, cultural teaching is often treated as a normative requirement, while its feasibility as a situated and sustainable practice remains less clearly explained. What remains particularly underdeveloped is an explanation of how such intercultural aspirations are negotiated when teaching is embedded in vocational structures that privilege measurable performance, immediate usability, and occupational relevance.

Within Thailand, Chinese language education has expanded through institutional and policy channels that have increased the visibility of Chinese language and culture across educational sectors, yet this expansion does not automatically explain how Chinese cultural teaching is conceptualised and enacted inside vocational programme structures (Zeng, 2023). Vocational education is commonly shaped by competency and employability logics that prioritise modular pacing, demonstrable performance outcomes, and accountable evaluation (Chalapati & Chalapati, 2020). These conditions can compress the curricular space available for interpretive cultural learning, especially when reflection, scenario-based practice, and interactional judgement are less easily assessed than language forms or task completion. Existing discussions therefore clarify why Chinese matters in Thailand, but they do not sufficiently explain how competence-oriented cultural teaching can be sustained when general intercultural teaching models encounter vocational programme logics organised around occupational relevance, measurable outputs, and tightly regulated curriculum time.

Research on language teacher cognition has long shown that teaching practices emerge from the interaction between teachers' professional knowledge and beliefs and the contextual demands that enable or restrict particular pedagogical choices (Borg, 2003). In intercultural teaching, this interaction becomes even more significant because appropriate learning is often judged through interpretation, negotiation, and the handling of misunderstandings and value differences. In the context of teaching Chinese as an additional language, studies have shown that teachers' pedagogical cultural knowledge and intercultural orientations shape how culture is selected, framed, and translated into classroom action, while institutional constraints and resource conditions influence what can actually be sustained in practice (Gong et al., 2018). What remains less clearly theorised is how vocational constraints systematically generate recurring coping patterns, such as content triage, task simplification, and precautionary avoidance, even when teachers recognise the value of deeper intercultural work.

Comparative scholarship further indicates that implementing intercultural goals depends not on teacher goodwill alone, but also on training opportunities, institutional expectations, and available support structures (Sercu & Bandura, 2005). More recent studies likewise suggest that teachers' intentions to implement intercultural teaching are frequently moderated by practical barriers, including limited time, unclear assessment criteria, and the difficulty of handling sensitive classroom discussion in ways that feel professionally safe and institutionally legitimate (Lu et al., 2026). Taken together, the literature indicates a clear need for research that foregrounds Chinese language teachers' perceptions and dilemmas in Thai vocational colleges and that develops context-fitted support structures and improvement pathways grounded in those realities. More specifically, the present study extends existing ICC-based and vocational education research by shifting the focus from general advocacy of intercultural teaching to a process-level explanation of how cultural teaching is interpreted, prioritised, constrained, and sustained within vocationally structured educational settings. (Corbett, 2022).

Methodology

Research design

This study adopts a qualitative research design to address two objectives. The first is to explore how Chinese teachers in Thai vocational colleges perceive Chinese cultural teaching and navigate practical dilemmas in everyday instructional practice. The second is to develop an empirically grounded support framework and improvement pathways that fit the vocational education context in Thailand. A constructivist grounded theory orientation is applied because it is well suited to examining meaning making, professional reasoning, and context-dependent decision processes through participants' accounts (Corbin & Strauss, 1990). At the same time, the study retains the classic grounded theory commitment to developing conceptual categories grounded in data and progressively refined through constant comparison (Chametzky, 2022). Following Charmaz's constructivist stance, we treat categories as co-constructed interpretations while retaining the constant-comparative logic of grounded theory to refine conceptual properties progressively. Intercultural Communicative Competence serves as an interpretive lens that sensitises the analysis to competence-oriented cultural teaching, including teachers' understandings of cultural goals, their pedagogical choices, and their handling of culturally situated interaction in vocational classrooms (Byram, 1997). In this study, the ICC framework informs the construction of interview prompts and supports conceptual interpretation, while the coding process remains inductive so that categories are developed from teachers' narratives rather than imposed as predetermined themes (Strauss & Corbin, 1998). Semi structured in depth interviews are used as the main method because they enable teachers to describe concrete classroom episodes, explain rationales behind cultural content selection and task design, and articulate how institutional conditions shape what is feasible in vocational education (H. Kallio et al., 2016). Data collection and analysis proceeded iteratively, with constant comparison guiding category refinement and strengthening analytic coherence until theoretical saturation was reached (Guest et al., 2006). Throughout this process, analytic trustworthiness was supported by repeated comparison across interviews and across coding stages, so that emerging interpretations were continuously checked against new and previously coded material. Because all participants were Chinese-national teachers, all interviews were conducted in Chinese. Consistent with a constructivist grounded theory approach, reflexive attention was

maintained throughout coding and category development, and analytic notes were used to document key interpretive decisions and category refinement as the analysis progressed. Theoretical saturation was judged not by sample size alone, but by whether additional interviews continued to generate new meanings or extend the properties of the emerging categories.

The resulting grounded theory categories and their integration were used not only to explain teachers' perceptions and dilemmas, but also to translate recurrent needs and constraints into a context-fitted support framework and staged improvement pathway that directly respond to the study's second objective. Sample and sampling. Participants were Chinese nationals working as Chinese language teachers in Thai public vocational colleges who had direct responsibility for cultural teaching, either through stand-alone cultural modules or through the integration of cultural content into foundation Chinese courses, culture-integrated general Chinese courses, and profession-oriented Chinese courses designed for specific vocational fields. In this study, Chinese nationality was treated as part of the inclusion criteria in order to define the participant group clearly and consistently across recruitment and analysis. Inclusion therefore focused on teachers who could provide first-hand accounts of planning and delivering cultural teaching under vocational constraints, including limited class hours, assessment expectations, and heterogeneous student preparedness. Sampling combined gatekeeper-mediated access and snowball recruitment, supported by purposive selection and later theoretical sampling as analysis developed. Initial access was facilitated by an experienced teacher who served as a gatekeeper and recommended information-rich cases across colleges and majors. After each interview, participants were invited to recommend colleagues who met the inclusion criteria, enabling the study to reach teachers across different vocational programmes and institutional contexts. To clarify the institutional context of the sample, the participating teachers were drawn through snowball recruitment from 21 Thai public vocational colleges rather than from a single institutional setting. They worked across different vocational teaching contexts and programme clusters, including tourism, hospitality, business and commerce, logistics, and other service-oriented areas in which Chinese was linked to future workplace communication. The courses represented in the sample included foundation Chinese courses, culture-integrated general Chinese courses, and profession-oriented Chinese courses, covering teaching emphases such as general language development, the integration of cultural topics into Chinese learning, and vocationally related communication. Although the identities of individual

colleges are not reported in order to protect confidentiality, this contextual variation was analytically important because cultural teaching in vocational education is shaped not only by teachers' personal beliefs, but also by programme expectations, student profiles, occupational relevance, and the extent to which culture-related learning can be embedded into assessable vocational tasks. Because grounded theory sampling is iterative, the study did not fix a target N in advance, but began with an initial expectation of approximately 20–25 interviews based on methodological guidance that sample adequacy should be determined by the study's information power, including a focused aim, a specific participant group, the use of an established sensitising framework, and in depth dialogue quality (Malterud et al., 2016). In line with this logic, recruitment continued until saturation was demonstrated in analysis rather than by counting cases. Saturation was evaluated by monitoring whether additional interviews continued to generate new codes and, more importantly, new meanings and properties within the emerging categories (Aldiabat & Le Navenec, 2018). Following this distinction, saturation was judged to have been reached when additional interviews no longer generated substantively new open codes or extended the meanings and properties of the emerging categories. On this basis, 22 interviews were sufficient for theory construction, and two further interviews were conducted as a saturation check to confirm category stability, after which no substantive extension of the conceptual categories was observed.

Research instrument

The guide was developed with reference to ICC as a sensitising framework so that prompts could elicit teachers' understandings of cultural teaching goals, their classroom enactment of cultural content, and their approaches to supporting students' intercultural development in vocationally oriented settings (Byram, 1997). At the same time, the guide was designed in accordance with qualitative interview principles that emphasise open ended wording, logical sequencing, and flexibility for probing, which strengthens content validity by ensuring that participants can provide detailed narratives and examples rather than brief evaluative statements (H. Kallio et al., 2016). The interview guide is also methodologically appropriate for grounded theory research because it supports the elicitation of process-oriented accounts, including how teachers make decisions, adjust strategies, and cope with constraints, which provides the type of rich incident-based data needed for constant comparison and category development (Charmaz, 2006).

The interview guide contains 31 open ended questions that progress from background information to perceptions and practices, then to dilemmas and coping, and finally to support needs and improvement expectations. This progression improves the scientific reasonableness of the instrument because it establishes contextual grounding before asking for reflective interpretations, and it reduces participant burden by moving from descriptive to more evaluative prompts in a natural conversational flow (H.Kallio et al., 2016). Questions address teachers' definitions of culture, criteria for cultural content selection, forms of classroom activity and task design, student reactions and misunderstandings, tensions between language teaching and cultural teaching, challenges linked to time, assessment and resources, and perceptions of what institutional or professional support would make cultural teaching more sustainable in vocational education. More specifically, the guide was designed to elicit not only teachers' treatment of cultural topics or cultural knowledge, but also their handling of pragmatic norms, workplace-relevant interactional conventions, comparative reflection on Chinese Thai differences, and value-sensitive issues that might generate misunderstanding, hesitation, or guided classroom discussion. The full interview outline is presented in Table 1 to enhance transparency and enable readers to evaluate instrument coverage and alignment with the study aims.

Table 1. Interview Outline Table

Open-ended Interview Questions for Teachers
1. Could you briefly introduce your teaching background in Thai vocational colleges, including the types of courses you teach and your current teaching responsibilities?
2. Have you previously taught Chinese in other educational settings (such as secondary schools, universities, or Confucius Institutes)? If so, how does teaching in vocational colleges differ from these contexts?
3. In your own understanding, what does “culture” include? How would you explain “what counts as culture” to your students or colleagues?
4. Compared with teaching Chinese in academic-track institutions, what differences do you perceive regarding expectations for cultural teaching in vocational colleges?

Open-ended Interview Questions for Teachers
5. In your view, what role should cultural teaching play in Chinese language courses in Thai vocational education? If someone asked why culture needs to be taught in this context, how would you respond?
6. When preparing lessons, how do you decide which cultural content is appropriate to introduce? Please illustrate with one or two examples from your own teaching.
7. For vocational college learners, which aspects of Chinese culture do you consider essential to teach, and which can be simplified or postponed? What criteria guide your decisions?
8. How do you balance linguistic knowledge, language skill development, and cultural content during your teaching? Have you felt any tension among these components?
9. Do you articulate culture-related objectives explicitly in your lesson plans? If so, how do you usually formulate such objectives?
10. Could you recall a memorable moment in your classroom when you were teaching a cultural topic? What content did you choose, what activities did you use, and how did students respond?
11. What common interests, misunderstandings, or confusions do students usually exhibit when engaging with cultural content? How do these reactions influence your instructional decisions in class?
12. Do you design culture-related tasks connected to workplace scenarios (e.g., front-desk service, tour guiding, complaint handling)? If yes, please describe an example and its classroom effect.
13. When teaching different majors or different grade levels, do you adjust your cultural content, depth of explanation, or task design? What informs these adjustments?
14. Has there been a moment in your classroom when a student's question or comment led you to change your planned approach to explaining a cultural issue? Please describe what happened.
15. What challenges have you encountered in teaching culture in vocational colleges, such as time constraints, limited materials, students' linguistic foundation, or assessment requirements?

Open-ended Interview Questions for Teachers
16. Have you experienced situations where certain cultural topics seemed important for students' future work but you had to simplify or omit them due to institutional constraints? Please provide examples.
17. Have you encountered noticeable value conflicts or cognitive disagreements when teaching cultural content—for example, students expressing discomfort or disagreement with certain Chinese norms or practices?
18. In what ways do you think the institutional culture, student profiles, or employment orientation of vocational colleges influence students' responses to cultural teaching?
19. Do you perceive expectations from parents, administrators, or partner companies regarding the “practical usefulness” of Chinese language courses? How do such expectations shape your cultural teaching?
20. When students question or reject a cultural phenomenon, how do you usually handle the situation (e.g., reinterpretation, guided discussion, temporary suspension)?
21. When selecting cultural examples, do you worry about reinforcing stereotypes or causing misunderstandings? How do you adjust your teaching in such cases?
22. Do you encourage students to compare Chinese and Thai cultural practices from their own perspectives or to reflect on cultural differences? What topics usually prompt such reflection?
23. Are there cultural topics you intentionally avoid (e.g., politics, religion, gender, workplace hierarchy)? What considerations lead you to make such choices?
24. Looking back at your teaching, have you recognized moments when your own cultural assumptions or value positions influenced how you presented cultural content? Did this lead you to revise your teaching strategies?
25. What types of support or resources would be most helpful for improving cultural teaching in vocational colleges (e.g., teaching materials, case banks, curriculum time, assessment flexibility, professional development opportunities)?
26. Have you participated in culture-related teacher training or professional learning? To what extent did these programs address your real challenges in vocational education?
27. If you had the opportunity to redesign a module specifically for cultural teaching in vocational colleges, what content and teaching methods would you most want to include?

Open-ended Interview Questions for Teachers
28. From a professional development perspective, what forms of training do you think would most effectively enhance teachers' capacity for cultural teaching (e.g., workplace immersion, intercultural case discussions, classroom observation and feedback, collaborative lesson planning)?
29. If you could give one recommendation to your institution or partner organizations regarding support for cultural teaching, what would it be?
30. Beyond all the topics we have discussed, are there additional experiences, observations, or reflections related to cultural teaching in Thai vocational colleges that you believe are important for this study to capture?
31. If you were to summarize your overall impression or main insight about teaching Chinese culture in Thai vocational colleges in one or two sentences, what would you say?

Source: Analyzed and concluded by the authors

Results

Descriptive Statistical Analysis

Table 2 provides a concise profile of the participating teachers. The sample is predominantly young and early career, with all participants holding stable full-time or long-term contracts and relatively high educational attainment. Participants reported broad teaching responsibilities across foundation, profession oriented, and culture integrated courses, indicating that cultural content is routinely embedded in vocational Chinese programmes rather than treated as a peripheral add on. At the same time, most teachers reported that intentional cultural teaching is frequent or occasional and that challenges are encountered with similar regularity, which establishes a clear descriptive context for the subsequent qualitative analysis.

Table 2. Basic Information

Screening dimension	Category	n	%
Age (Q1)	20–29 years	19	79.2
	30–39 years	5	20.8
	40–49 years	0	0

Screening dimension	Category	n	%
	50 years or above	0	0
Gender (Q2)	Male	9	37.5
	Female	15	62.5
Highest educational qualification (Q3)	Bachelor's degree	10	41.7
	Master's degree	14	58.3
	Doctoral degree	0	0
Full-time / long-term contract status (Q4)	Yes	24	100
	No	0	0
Types of courses currently taught (multiple responses) (Q5)*	Chinese language foundation courses	19	79.2
	Courses integrating Chinese cultural content	24	100
	Profession-oriented Chinese courses	16	66.7
	Other	3	12.5
Years of experience teaching Chinese (incl. cultural components) (Q6)	Less than 1 year	0	0
	1–3 years	17	70.8
	3–5 years	6	25.0
	5–10 years	1	4.2
	More than 10 years	0	0
Frequency of intentional cultural teaching (Q7)	Yes, frequently	14	58.3
	Occasionally	10	41.7
	Rarely / almost never	0	0
Challenges encountered in teaching cultural content (Q8)	Frequently	14	58.3
	Occasionally	9	37.5
	Rarely / almost never	1	4.2
Willingness to participate in a 45– 60 min interview (Q9)	Yes	24	100
	Unsure	0	0

Screening dimension	Category	n	%
	No	0	0
Consent to audio-recording (Q10)	Yes	24	100
	No	0	0

Source: Analyzed and concluded by the authors

Grounded-Theory Three-Stage Coding Results

Table 3 reports the three-stage grounded theory coding structure developed from the interview data. Through iterative constant comparison, the analysis moved from open codes capturing recurrent meanings in teachers' accounts, to axial categories that organised these meanings into interactional and institutional processes, and finally to five selective categories that integrate the teachers' experiences into a coherent explanatory framework of cultural teaching in Thai vocational colleges (Charmaz, 2006). The resulting coding system shows that cultural teaching is not a discrete classroom activity, but a process shaped by a situated professional ecology, legitimised through pragmatic curricular reasoning, enacted through negotiated pedagogical work, governed through intercultural interaction management, and oriented toward reflexive systemic reconstruction. Across the interview data, cultural teaching was described not as a single content block but as a patterned set of practical emphases and pedagogical enactments. In content terms, teachers most often referred to culturally patterned meanings relevant to communication, pragmatic and relational norms, workplace-related interactional conventions, and issues that required explanation, comparison, or careful handling because they could easily give rise to misunderstanding or discomfort. In enactment terms, cultural teaching was commonly realised through explanation and clarification, scenario-based vocational tasks, guided comparison between Chinese and Thai practices, and the managed handling of misunderstanding, tension, or sensitive classroom discussion. This pattern does not impose a predefined framework on the data; rather, it summarises how cultural teaching most commonly appeared in the participants' accounts and helps clarify the concept in the context of vocational Chinese classrooms.

First, the selective category Situated Professional Ecology captures how teachers' cultural teaching is anchored in their professional trajectories and in cross setting comparisons that make vocational education appear as a distinct instructional environment. Within this ecology, teachers' decisions are patterned by an institutional constraint structure in which expectations and structural limits delimit what cultural teaching can realistically achieve. Second, Pragmatic Curricular Legitimation reflects the reasoning through which teachers justify culture as legitimate content in vocational programmes, particularly by linking cultural teaching to employability and occupational relevance. This legitimation process is accompanied by a clear content triage logic in which teachers differentiate between essential cultural content that must be taught and cultural content that is deferred or simplified under time and assessment pressures.

Third, Negotiated Pedagogical Enactment explains how cultural teaching is accomplished in practice through teachers' active negotiation of resources, objectives, and task forms. Teachers rely on bricolage resource acquisition and ongoing language culture balancing, translate cultural aims into workplace scenario tasks, and cope with classroom contingency through real time pedagogical pivots and occasional pedagogical reduction. Fourth, Intercultural Interaction Governance captures the interactional core of cultural teaching, where teachers manage learner interpretation dynamics including curiosity triggers, misunderstandings, and high impact classroom moments. In parallel, teachers engage in intercultural risk governance by handling value tension episodes, facilitating conflict, managing stereotyping risks, avoiding sensitive topics when necessary, and reflecting on their own positionality while prompting comparative reflection. Fifth, Reflexive Systemic Reconstruction integrates teachers' future oriented accounts, showing that they develop a professional reflexive vision for redesigning cultural teaching while also articulating institutional support mechanisms through concrete resource requests and recommendations. Taken together, the coding results clarify the process structure through which cultural teaching is defined, constrained, enacted, governed, and reimagined in Thai vocational education.

Table 3. Three-level coding

Selective category	Linked axial categories	Linked open codes
1. Situated Professional Ecology	1. Professional anchoring	1.Teaching trajectory; 2. Cross-setting comparison; 4. Contextual distinction

Selective category	Linked axial categories	Linked open codes
	2. Institutional constraint structure	7. Institutional expectation framing; 20 Structural constraints
2. Pragmatic Curricular Legitimation	3. Cultural legitimacy justification	3. Culture scope; 5 Cultural teaching rationale; 6. Employability alignment
	4. Content triage logic	8. Content selection criteria; 9. Essential culture set; 10. Deferred culture set
3. Negotiated Pedagogical Enactment	5. Bricolage resource acquisition	21. Resource bricolage; 12. Language–culture balancing; 13. Culture objective articulation
	6. Vocational task translation	17. Workplace scenario tasks; 18 .Major-level adaptation
	7. Classroom contingency coping	19. Real-time pedagogical pivot; 11. Pedagogical reduction strategy
4. Intercultural Interaction Governance	8. Learner interpretation dynamics	15. Student curiosity triggers; 16. Student misunderstandings; 14. High-impact pedagogical moments
	9. Intercultural risk governance	23. Value tension episodes; 24. Conflict facilitation; 25. Stereotype management; 27. Sensitive topic avoidance; 28. Teacher positionality awareness; 26. Comparative reflection prompts
5. Reflexive Systemic Reconstruction	10. Professional reflexive vision	30. Curriculum design vision; 32. Core essence metaphor
	11. Institutional support mechanisms	29. Support resource wishlist; 31. Institutional support recommendation

Source: Analyzed and concluded by the authors

Integrated Support Framework and Improvement Pathway

Figure 1 presents the integrated support framework derived from the grounded theory coding results and translates the five selective categories into a process-oriented explanation of how cultural teaching can be strengthened in Thai vocational colleges. Rather than treating teachers' dilemmas as isolated classroom problems, the framework links them to structural conditions that shape what teachers can legitimately teach, what resources they can mobilise, and how intercultural interaction can be governed in vocational settings. To make this logic clear, the figure can be read in three steps: first, the structural gaps generated from teachers' experiences; second, the integrated support pillars that respond to those gaps; and third, the staged pathway through which improvement can become sustainable.

More explicitly, the three structural gaps shown in Figure 1 were developed as an analytical compression of the five selective categories presented in Figure 1 rather than as a one-to-one restatement of them. The legitimacy gap is informed jointly by Situated Professional Ecology and Pragmatic Curricular Legitimation. The former captures the institutional and contextual conditions within which cultural teaching is positioned in vocational education, while the latter shows how teachers justify cultural teaching through curricular relevance, employability alignment, and decisions about essential versus deferrable content. The resource gap is informed primarily by Negotiated Pedagogical Enactment, because this category shows how teachers rely on bricolage, adaptation, and pedagogical reduction when the resources needed for sustained cultural teaching are unevenly available. In this study, those resources include not only teaching materials and task templates, but also instructional time, institutionally supported teaching conditions, and practice-linked support for workplace-relevant scenarios. The governance gap is informed primarily by Intercultural Interaction Governance, and here governance refers mainly to the classroom-level management of misunderstanding, value tension, stereotype risk, sensitive topics, and comparative reflection in intercultural teaching. Although this gap is shaped indirectly by assessment expectations and wider institutional norms, its most immediate expression lies in the governance of classroom interaction itself. By contrast, Reflexive Systemic Reconstruction does not constitute a fourth structural gap. Instead, it functions as an integrative and forward-looking category that translates the

problems identified through the three gaps into the Integrated Support Framework and the staged pathway of legitimization, consolidation, and deepening.

On the left side of the figure, four practice domains generated from Categories 1 to 4 are consolidated into three structural gaps. Situated professional ecology and pragmatic curricular legitimization together reveal a legitimacy gap, because teachers must repeatedly justify why cultural teaching matters and how it aligns with employability-oriented vocational curricula. Negotiated pedagogical enactment highlights a resource gap because teachers often rely on bricolage and ad hoc adaptation when the resources needed for sustained cultural teaching are not systematically available. Intercultural interaction governance reveals a governance gap because teachers must manage misunderstanding, value tension, sensitivity boundaries, and related interactional risks without stable pedagogical guidance, shared norms, or sufficient professional support.

The middle panel of Figure 1 specifies three integrated support pillars that respond directly to these structural gaps. These are competency-based curricular legitimization support, a task-based vocational resource ecosystem, and professional intercultural governance support. Together, these pillars indicate that sustainable improvement cannot depend on individual teacher effort alone. Instead, support must be organised in ways that make cultural teaching more institutionally legible, more practically resourced, and more professionally governable. The right side of the figure therefore represents reflexive systemic reconstruction as the long-term vision, emphasising that meaningful change depends on moving beyond individual coping and toward a stronger institutional carrying capacity for cultural teaching.

The lower band of Figure 1 expresses this transformation as a staged improvement pathway. Phase 1 focuses on legitimization by stabilising cultural teaching as a competency-based curricular responsibility within vocational education logics. Phase 2 focuses on consolidation by building a usable ecosystem of vocational tasks, scenarios, and resources that teachers can adapt without excessive bricolage. Phase 3 focuses on deepening by strengthening intercultural governance capacity, including norms and support for handling value tensions, guiding comparative reflection, and managing sensitivity boundaries in culturally diverse classrooms. Together, the framework and pathway clarify how recurrent support needs identified in teachers' narratives can be reorganised into an actionable structure for vocational settings.

In Figure 1, the staged pathway begins with legitimization because teachers' accounts show that cultural teaching becomes sustainable only when it is recognisable within the local evaluative logic of vocational curricula, especially employability alignment, timetable discipline, and assessable outputs. This sequencing is consistent with the view that practices persist when they can be publicly justified and institutionally defended, rather than remaining dependent on individual commitment alone (Suchman, 1995). Phase 1 is therefore not an additional step after implementation, but the condition that makes later resource building and governance routines more likely to take hold.

The move from consolidation to deepening is then theorised as a capacity shift rather than a simple increase in effort. When vocationally relevant materials and task templates are scarce, teachers' cultural teaching predictably relies on bricolage, which is adaptive but difficult to transfer across majors and cohorts (Baker & Nelson, 2005). Building a reusable task-based resource ecosystem therefore functions as a consolidation mechanism that stabilises implementation before more demanding work of intercultural governance can be expected. This also explains why the three pillars are presented as coupled supports: when constraints span legitimacy, resources, and professional risk, sustainable improvement requires a configuration of supports that fits the setting and unfolds through sequential conditions (Aarons et al., 2011; Damschroder et al., 2009).

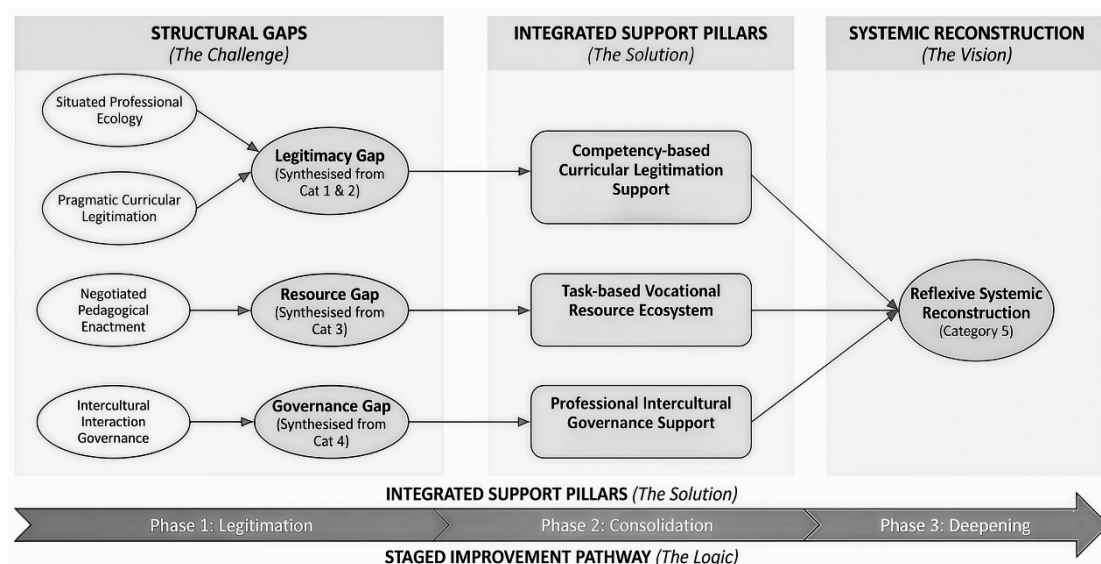

Figure 1. Integrated Support Framework for Cultural Teaching

Source: Analyzed and concluded by the author

Discussion

The dilemmas reported by teachers are therefore not isolated classroom level difficulties, but practice outcomes shaped by three interlocking structural conditions, namely curricular legitimacy, resource provision, and interaction governance. With respect to the second objective, the discussion then translates this structural account into an actionable support logic by consolidating recurrent teacher needs and recommendations into an integrated support framework and a staged improvement pathway. This pathway clarifies why strengthening cultural teaching must unfold through sequential phases of legitimation, consolidation, and deepening, rather than through sporadic training initiatives or the simple accumulation of individual effort. On this basis, the section proceeds to elaborate the theoretical implications, practical implications, and study limitations, thereby addressing the research objectives and clarifying the scholarly contributions and applied value of the study.

Theoretical Implications

This study contributes to theory by extending intercultural and language education research from a predominantly pedagogy centred account toward a structurally situated explanation of cultural teaching in vocational contexts. Much existing work has treated cultural teaching through competence frameworks and classroom level design, clarifying what intercultural learning should involve and how it can be supported through meaningful tasks and reflection (Deardorff, 2006). Teacher cognition research further shows that teachers' beliefs and contextual judgements matter for what is enacted in practice (Borg, 2003). However, these lines of scholarship often leave under specified how vocational institutional arrangements shape the boundaries of what teachers can justify, resource, and sustain. This study locates cultural teaching within a situated professional ecology. It therefore explains constraints as institutionally produced rather than reducing variation to differences in teachers' capacity or willingness. It therefore reframes cultural teaching as an organisationally embedded practice in which institutional positioning becomes part of the mechanism, not merely the backdrop. More specifically, the study shows that such cultural teaching is enacted less as the transmission of isolated cultural facts than as a transversal communicative

practice involving interpretive meaning-making, pragmatic and relational norms, workplace interaction conventions, and the guided handling of value-sensitive issues in vocational settings.

A second theoretical contribution lies in offering a mechanism-based account that differs from the common tendency to summarise challenges as a descriptive inventory. Studies of vocational and workplace oriented intercultural competence emphasise that real world interaction, uncertainty, and service expectations matter for competence development, but they often remain outcome oriented rather than specifying how dilemmas are generated and stabilised inside institutional routines (Koc, 2021). In parallel, work on bricolage has shown that improvisation is not random creativity but a patterned response to persistent scarcity (Baker & Nelson, 2005). Building on these insights, this study specifies three mechanism-distinct gaps—legitimacy, resource, and governance—to explain why teachers repeatedly drift toward defensible and low-risk forms of cultural teaching even when they recognise the value of deeper intercultural learning. The value of deeper intercultural learning. The distinctive theoretical move is that the gaps are not treated as separate obstacles but as interacting structural conditions that configure teachers' action space and reproduce coping cycles over time. In this sense, the study provides an explanatory vocabulary that connects institutional legibility, resource circulation, and interactional risk to recurring classroom decisions, thereby making persistence itself intelligible.

What this study adds is a sequenced mechanism logic that explains why these supports do not function as parallel options in vocational culture teaching. Competency based education research has argued that implementation depends on the clarity and evaluability of learning expectations, and it has offered guidance for aligning practice with assessable outcomes (Biggs & Tang, 2003). Research on task-oriented language teaching in vocational education likewise suggests that workplace aligned tasks can enhance contextual fit and learning usability (Chen et al., 2025). Separately, scholarship on professional learning communities highlights how collaborative structures can convert individual experience into shared routines and organisational capacity (Oppi & Eisenschmidt, 2022). What this study adds is a sequenced mechanism logic that explains why these supports do not function as parallel options in vocational culture teaching.

It argues that legitimization establishes institutional visibility, consolidation stabilises implementable capacity through reusable task organised resources, and deepening builds governance routines that make multi-site intercultural interaction predictable and professionally

supported. The contribution is therefore not merely proposing more support, but theorising how support must be ordered and coupled to shift cultural teaching from individualised coping toward sustainable reconstruction.

Practical Implications

This study has practical significance in that it translates Chinese teachers' largely individualised and experience-driven efforts in cultural teaching within Thai vocational colleges into a set of actionable enabling conditions that multiple stakeholders can jointly build and sustain. More concretely, the three support pillars proposed in this study can be translated into several practical directions for future development. In terms of curricular legitimization, cultural learning can be embedded more explicitly into course and programme learning outcomes, with assessment criteria designed to capture students' abilities in interpretation, comparison, scenario response, and reflective judgement. In terms of resource ecosystem development, teaching materials may be organised as reusable case resources according to vocational sector, communicative scenario, and level of task complexity, so that teachers can adapt them more efficiently across programmes and cohorts. In terms of governance support, future development may include institutional procedures and teacher training modules that help teachers respond more confidently to misunderstanding, sensitive topics, value tension, stereotype risk, and guided comparative reflection in classroom practice.

For system-level actors such as vocational education authorities and curriculum designers, the most direct pathway is to render cultural learning legible within competency language and assessable outcomes that fit vocational timetabling and evaluation logics, for example by aligning culture-related learning with evidence that can be credibly demonstrated in scenario performance, service scripts, and brief reflective outputs. For college leaders and programme managers, improvement is less about organising more one-off activities than about institutionalising a task-oriented resource circulation mechanism: developing reusable case-based materials anchored in occupational scenarios, establishing routines for updating and sharing resources across majors, and reducing the recurring "start-from-scratch" burden that currently drives teachers into high-cost bricolage. For enterprise and practicum partners, feasible engagement lies in co-specifying typical workplace interaction scenarios and feedback criteria, thereby enabling teachers to translate cultural

content into teachable, practisable, and evaluable vocational tasks rather than abstract narration. For frontline teachers and Thai co-teachers, the practical route is to organise cultural teaching around authentic vocational tasks while putting explicit interaction rules and response procedures in place for sensitive discussions, so that intercultural risk is no longer privatised as individual teacher responsibility. Taken together, these pathways strengthen institutional carrying capacity by stabilising curricular legitimacy, improving resource transferability, and making intercultural interaction more governable, thereby increasing the likelihood that cultural teaching can be sustained with depth and continuity across cohorts and practice sites.

Limitations

This study offers a mechanism-oriented explanation of Chinese cultural teaching in Thai vocational colleges, yet its claims should be interpreted within several boundaries. The evidence is generated from in depth interviews with Chinese teachers, which provides strong access to teachers' sense making, adaptive practices, and perceived constraints, but it also means that institutional production of legitimacy, resourcing, and governance is reconstructed primarily through the teacher perspective rather than through systematic triangulation with administrators, Thai co teachers, enterprise mentors, students, parents, or policy documents. The study is further bounded by contextual specificity. Thai public vocational education has particular curricular pacing, assessment expectations, and school enterprise arrangements that shape what cultural teaching can plausibly become, so the structural gaps and the coupled support pillars are best treated as an analytically transferable explanation rather than a one to one template for other systems. In addition, the analysis relies on retrospective accounts rather than longitudinal observation, which limits how precisely the timing and turning points of practice change can be specified, especially when considering how bricolage and risk avoidance may stabilise over semesters and how staged improvement may unfold under shifting institutional conditions.

Against this background, the Integrated Support Framework proposed in this study provides an analytically grounded foundation for future research on contextual adaptation, pilot application, and evaluative testing. Subsequent studies may further refine the framework by examining how its components operate in specific institutional settings and under different implementation conditions.

Conclusion and Future Research

Conclusion

This study through a constructivist grounded theory analysis of interview data, develops an explanatory account of why persistent dilemmas arise and what conditions make sustainable improvement possible. The findings show that cultural teaching is experienced less as the delivery of cultural facts than as an institutionally embedded practice shaped by a situated professional ecology, pragmatic curricular legitimation, negotiated pedagogical enactment, and intercultural interaction governance, with teachers continually calibrating cultural scope, task relevance, and classroom contingencies under vocational constraints. Synthesising these patterns, the study identifies three mechanism distinct structural gaps that delimit teachers' action space: a legitimacy gap that keeps cultural teaching institutionally marginal and weakly assessable, a resource gap that normalises bricolage and undermines transferability across majors and cohorts, and a governance gap that heightens interactional uncertainty and encourages precautionary routines when value tensions and sensitive topics arise. In response, the study proposes an Integrated Support Framework in which competency based curricular legitimation support, a task based vocational resource ecosystem, and professional intercultural governance support operate as coupled enabling pillars, and it further clarifies a staged improvement pathway through legitimation, consolidation, and deepening, by which cultural teaching can shift from individualised coping toward reflexive systemic reconstruction within vocational education settings.

Future Research

Future research can extend these contributions by strengthening transferability, causal plausibility, and evaluability. Comparative designs across institutional types, programme clusters, and governance arrangements would help clarify which elements of the structural gap explanation are robust across contexts and which require recalibration. Multi actor triangulation is also needed to map how legitimacy, resource circulation, and interaction governance are co produced through decision making and coordination, which can be achieved by integrating interviews with leaders and partners, student perspectives, and documentary evidence such as syllabi, assessment rubrics, internship agreements, and activity guidelines. Process sensitive studies that follow cultural teaching across multiple teaching cycles could directly observe reproduction loops and stage transitions,

identifying concrete triggers that shift practice from coping to reconstruction. Finally, measurement development and mixed methods testing could translate the proposed gaps and pillars into operational indicators, enabling evaluation of staged interventions and the conditions under which particular support configurations become sufficient to sustain deeper, safer, and more vocationally aligned intercultural learning.

Acknowledgements

This article is part of the Master's thesis entitled "*How Chinese Teachers in Thailand Perceive Cultural Teaching and Navigate Practical Dilemmas: A Qualitative Study in the Vocational Education Context*" for the Master's program (Eastern Languages), Department of Eastern Languages, Faculty of Humanities, Kasetsart University. Prof. Dr. Kanokporn Numtong is the principal advisor.

This study received formal ethics approval from the Institutional Review Board for Human Subjects Research, Sirindhorn College of Public Health, Yala, Thailand. The IRB approval number is SCPHYLIBR 2568 956.

References

- Aarons, G. A., Hurlburt, M., & Horwitz, S. M. (2011). Advancing a conceptual model of evidence-based practice implementation in public service sectors. *Administration and Policy in Mental Health and Mental Health Services Research*, 38(1), 4–23. <https://doi.org/10.1007/s10488-010-0327-7>
- Aldiabat, K. M., & Le Navenec, C.-L. (2018). Data saturation: The mysterious step in grounded theory methodology. *The Qualitative Report*, 23(1), 245–261. <https://doi.org/10.46743/2160-3715/2018.2994>
- Baker, T., & Nelson, R. E. (2005). Creating something from nothing: Resource construction through entrepreneurial bricolage. *Administrative Science Quarterly*, 50(3), 329–366. <https://doi.org/10.2189/asqu.2005.50.3.329>
- Baker, W. (2012). From cultural awareness to intercultural awareness: Culture in ELT. *ELT Journal*, 66(1), 62–70. <https://doi.org/10.1093/elt/ccr017>

- Baker, W. (2015). Research into practice: Cultural and intercultural awareness. *Language Teaching*, 48(1), 130–141. <https://doi.org/10.1017/S0261444814000287>
- Baker, W. (2022). *Intercultural and transcultural awareness in language teaching*. Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/9781108874120>
- Biggs, J. (2003). *Teaching for quality learning at university* (2nd ed.). Society for Research into Higher Education & Open University Press.
- Borg, S. (2003). Teacher cognition in language teaching: A review of research on what language teachers think, know, believe, and do. *Language Teaching*, 36(2), 81–109. <https://doi.org/10.1017/S0261444803001903>
- Byram, M. (1997). *Teaching and assessing intercultural communicative competence*. Multilingual Matters.
- Byram, M. (2020). *Teaching and assessing intercultural communicative competence: Revisited*. Multilingual Matters.
- Chalamwong, Y., & Suebnusorn, W. (2018). Vocational education in Thailand: Its evolution, strengths, limitations, and blueprint for the future. In G. W. Fry (Ed.), *Education in Thailand: An old elephant in search of a new mahout* (pp. 163–187). Springer. https://doi.org/10.1007/978-981-10-7857-6_7
- Chalapathi, N., & Chalapathi, S. (2020). Building a skilled workforce: Public discourses on vocational education in Thailand. *International Journal for Research in Vocational Education and Training*, 7(1), 67–90. <https://doi.org/10.13152/IJRVET.7.1.4>
- Chametzky, B. (2022). Coding in classic grounded theory: I've done an interview; now what? *Grounded Theory Review*, 21(2), 22–32. <https://groundedtheoryreview.org/index.php/gtr/article/view/416>
- Chan, J., Woore, R., Molway, L., & Mutton, T. (2022). Learning and teaching Chinese as a foreign language: A scoping review. *Review of Education*, 10(3), e3370. <https://doi.org/10.1002/rev3.3370>
- Charmaz, K. (2006). *Constructing grounded theory: A practical guide through qualitative analysis*. SAGE Publications.

- Chen, X., Jantharajit, N., & Thongpanit, P. (2025). Enhancing analytical reading and writing skills in vocational education: The role of collaborative and task-based learning. *Journal of Education and Learning*, 14(2), 150–158. <https://doi.org/10.5539/jel.v14n2p150>
- Corbett, J. (2022). *An intercultural approach to English language teaching* (2nd ed., Vol. 36). Multilingual Matters. <https://doi.org/10.21832/CORBET8618>
- Corbin, J. M., & Strauss, A. L. (1990). Grounded theory research: Procedures, canons, and evaluative criteria. *Qualitative Sociology*, 13(1), 3–21. <https://doi.org/10.1007/BF00988593>
- Damschroder, L. J., Aron, D. C., Keith, R. E., Kirsh, S. R., Alexander, J. A., & Lowery, J. C. (2009). Fostering implementation of health services research findings into practice: A consolidated framework for advancing implementation science. *Implementation Science*, 4, 50. <https://doi.org/10.1186/1748-5908-4-50>
- Deardorff, D. K. (2006). Identification and assessment of intercultural competence as a student outcome of internationalization. *Journal of Studies in International Education*, 10(3), 241–266. <https://doi.org/10.1177/1028315306287002>
- Duangmanee, K., & Waluyo, B. (2023). Active learning and professional development: A case of Thai Chinese teachers. *Social Sciences*, 12(1), 38. <https://doi.org/10.3390/socsci12010038>
- Gong, Y., Hu, X., & Lai, C. (2018). Chinese as a second language teachers' cognition in teaching intercultural communicative competence. *System*, 78, 224–233. <https://doi.org/10.1016/j.system.2018.09.009>
- Gong, Y., Gao, X., & Lyu, B. (2020). Teaching Chinese as a second or foreign language to non-Chinese learners in mainland China (2014–2018). *Language Teaching*, 53(1), 44–62. <https://doi.org/10.1017/S0261444819000387>
- Guest, G., Bunce, A., & Johnson, L. (2006). How many interviews are enough? An experiment with data saturation and variability. *Field Methods*, 18(1), 59–82. <https://doi.org/10.1177/1525822X05279903>
- Heggernes, S. L. (2021). A critical review of the role of texts in fostering intercultural communicative competence in the English language classroom. *Educational Research Review*, 33, 100390. <https://doi.org/10.1016/j.edurev.2021.100390>
- Jiracheewewong, E. (2022). Does higher education enhance employability skills enough for today's graduates? *STOU Education Journal*, 15(2), 1–20.

- Kallio, H., Pietilä, A.-M., Johnson, M., & Kangasniemi, M. (2016). Developing a framework for a qualitative semi-structured interview guide. *Journal of Advanced Nursing*, 72(12), 2954–2965. <https://doi.org/10.1111/jan.13031>
- Koç, E. (2021). Intercultural competence in tourism and hospitality: Self-efficacy beliefs and the Dunning–Kruger effect. *International Journal of Intercultural Relations*, 82, 175–184. <https://doi.org/10.1016/j.ijintrel.2021.04.003>
- Liddicoat, A. J., & Scarino, A. (2013). *Intercultural language teaching and learning*. Wiley Blackwell
- Lu, B., Shao, X., Ge, L., & Wu, J. (2025). Challenges and opportunities in implementing intercultural education in higher education: The perceptions and practice of foreign language teachers in a Chinese university. *Language and Intercultural Communication*, 26(1), 87–103. <https://doi.org/10.1080/14708477.2024.2425972>
- Ma, X., Gong, Y., Gao, X., & Xiang, Y. (2017). The teaching of Chinese as a second or foreign language: A systematic review of the literature 2005–2015. *Journal of Multilingual and Multicultural Development*, 38(9), 815–830. <https://doi.org/10.1080/01434632.2016.1268146>
- Malterud, K., Siersma, V. D., & Guassora, A. D. (2016). Sample size in qualitative interview studies: Guided by information power. *Qualitative Health Research*, 26(13), 1753–1760. <https://doi.org/10.1177/1049732315617444>
- Meier, G., & Styger, E. (2025). Language socialisation in vocational education and training (VET): New directions for language education. *Research Papers in Education*, 1–33. <https://doi.org/10.1080/02671522.2025.2571972>
- Organisation for Economic Co-operation and Development. (2021). *Vocational education and training in Thailand*. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/cc20bf6d-en>
- Oppi, P., & Eisenschmidt, E. (2022). Developing a professional learning community through teacher leadership: A case in one Estonian school. *Teaching and Teacher Education: Leadership and Professional Development*, 1, 100011. <https://doi.org/10.1016/j.tatelp.2022.100011>
- Öztürk, G., & Gürbüz, N. (2017). Re-defining language teacher cognition through a data-driven model: The case of three EFL teachers. *Cogent Education*, 4(1), 1290333. <https://doi.org/10.1080/2331186X.2017.1290333>

- Sakdapat, N. (2024). Approaches for sustainable professional skill development for vocational education students in Thailand. *F1000Research*, 13, 401.
<https://doi.org/10.12688/f1000research.146802.1>
- Scarino, A. (2009). Assessing intercultural capability in learning languages: Some issues and considerations. *Language Teaching*, 42(1), 67–80. <https://doi.org/10.1017/S0261444808005417>
- Scarino, A. (2010). Assessing intercultural capability in learning languages: A renewed understanding of language, culture, learning, and the nature of assessment. *The Modern Language Journal*, 94(2), 324–329. <https://doi.org/10.1111/j.1540-4781.2010.01026.x>
- Sellberg, C., & Lindwall, O. (2025). Simulation-based training in professional education: Learning, participation, and instructional design. *Instructional Science*, 54, 9. <https://doi.org/10.1007/s11251-025-09763-2>
- Sercu, L., & Bandura, E. (2005). *Foreign language teachers and intercultural competence: An international investigation*. Multilingual Matters.
- Strauss, A., & Corbin, J. (1998). *Basics of qualitative research: Techniques and procedures for developing grounded theory* (2nd ed.). SAGE Publications.
- Zeng, M. (2023). *Research on Chinese language education policy and Chinese language education development in Thailand* (Master's independent study). Chulalongkorn University.
<https://digital.car.chula.ac.th/chelated/10524/>

An Assessment of Teachers' Needs for Developing Skills in Using Artificial Intelligence AI and Digital Tools for Teaching and Learning in Schools under the Pathumbenja School Network Secondary Educational Service Area Office Pathum Thani

Sumatee Keawmanee^{1,*} Sudarat Sarnswang² and Suchada Nanthachai³

Received: January 14, 2026 Revised: March 19, 2026 Accepted: April 2, 2026

Abstract

This study aimed to examine the current and desirable conditions and to assess teachers' needs for developing skills in using (Artificial Intelligence: AI) and digital tools for instructional management in schools under the Pathum Bencha Consortium, Secondary Educational Service Area Office Pathum Thani. The sample consisted of 250 teachers. The research instrument was a five-point rating scale questionnaire with 30 items, with content validity ranging from 0.67 to 1.00 and a reliability coefficient of 0.851. Data were analyzed using mean, standard deviation, and the modified Priority Needs Index (PNI modified). The study covered six aspects: knowledge of AI, use of AI tools, instructional design, assessment, professional development, and AI ethics. The findings revealed that desirable conditions were higher than current conditions in all aspects, with knowledge of AI identified as the highest priority need.

Keywords: Needs Assessment, Artificial Intelligence, Digital Tools, Teaching and Learning

^{1,2,3} Department of Educational Administration, Faculty of Education, Kasetsart University

*Corresponding author. E-mail: sumatee.k@ku.th

การประเมินความต้องการจำเป็นของครูในการพัฒนาทักษะ การใช้ปัญญาประดิษฐ์ AI และเครื่องมือดิจิทัลในการเรียน การสอนในสถานศึกษากลุ่มสหวิทยาเขตปทุมเบญจา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี

สุเมธี แก้วมณี^{1*} สุดารัตน์ สารสว่าง² และ สุชาดา นันทะไชย³

วันรับบทความ January 14, 2026 วันแก้ไขบทความ: March 19, 2026 วันตอบรับบทความ: April 2, 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และประเมินความต้องการจำเป็นของครูในการพัฒนาทักษะการใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) และเครื่องมือดิจิทัลในการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยาเขตปทุมเบญจา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยครูจำนวน 250 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามมาตรฐาน ค่า 5 ระดับ จำนวน 30 ข้อ มีค่าความตรงเชิงเนื้อหา 0.67-1.00 และค่าความเชื่อมั่น 0.851 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง (PNI Modified) ครอบคลุม 6 ด้าน ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับ AI การใช้เครื่องมือ AI การออกแบบการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล ความต้องการพัฒนาและจริยธรรมการใช้ AI ผลการวิจัยพบว่าสภาพที่พึงประสงค์สูงกว่าสภาพปัจจุบันทุกด้าน โดยด้านความรู้เกี่ยวกับ AI มีความต้องการจำเป็นสูงสุด

คำสำคัญ: การประเมินความต้องการจำเป็น ปัญญาประดิษฐ์ เครื่องมือดิจิทัล การจัดการเรียนการสอน

^{1,2,3} ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

*Corresponding author. E-mail: sumatee.k@ku.th

บทนำ

ในช่วงการเปลี่ยนผ่านสู่ศตวรรษที่ 21 โลกได้เข้าสู่ยุคของการปฏิวัติทางเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Revolution) และปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) ที่ได้เปลี่ยนแปลงโครงสร้างพื้นฐานของสังคมโลกอย่างรวดเร็วและลึกซึ้ง การเกิดขึ้นของเทคโนโลยี AI ที่เข้าถึงได้ง่าย เช่น ChatGPT, Google Bard, Claude และเครื่องมือสร้างเนื้อหาดิจิทัลต่าง ๆ ได้สร้างโอกาสใหม่และเปลี่ยนแปลงรูปแบบการดำเนินชีวิตการทำงานและการเรียนรู้ของมนุษย์อย่างไม่เคยมีมาก่อน โดยเฉพาะในด้านการศึกษาที่ถือเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และความก้าวหน้าของประเทศชาติ สถานการณ์โลกในปัจจุบันแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการเตรียมพร้อมทรัพยากรมนุษย์สำหรับยุค AI อย่างชัดเจน รายงานของ (World Economic Forum, 2023) ระบุว่า ภายในปี 2027 จะมีงานใหม่ประมาณ 69 ล้านตำแหน่งที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยี AI และการวิเคราะห์ข้อมูล ในขณะที่งานบางประเภทจะลดลงประมาณ 83 ล้านตำแหน่ง ซึ่งหมายความว่าระบบการศึกษาทั่วโลกจำเป็นต้องปรับตัวเพื่อเตรียมผู้เรียนให้มีทักษะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานในอนาคต

ในบริบทของประเทศไทย กระทรวงศึกษาธิการได้ตระหนักถึงความสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาในยุคดิจิทัล โดยได้ประกาศแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 -2579 ที่เน้นการใช้เทคโนโลยีเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา รวมทั้งได้กำหนดนโยบาย Smart Teacher for Smart Student เพื่อผลักดันให้ครูมีสมรรถนะในการใช้เทคโนโลยีนวัตกรรม และ AI ในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตามการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติในระดับสถานศึกษายังเผชิญกับอุปสรรค และความท้าทายหลายประการ (Ministry of Education, 2017)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี โดยเฉพาะกลุ่มสหวิทยาเขตปทุมเบญจา ซึ่งประกอบด้วยโรงเรียนมัธยมศึกษา 5 แห่ง มีครูผู้สอนรวมกว่า 654 คน ต่างต้องเผชิญกับความท้าทายในการยกระดับคุณภาพการศึกษาให้ทันสมัยและสอดคล้องกับบริบทของยุคดิจิทัล จากการสำรวจเบื้องต้นพบว่า สถานศึกษาในเครือข่ายมีระดับการพัฒนาด้านเทคโนโลยีที่แตกต่างกัน นอกจากนี้ ครูในแต่ละสถานศึกษายังมีระดับความรู้และทักษะในการใช้เทคโนโลยีที่หลากหลาย (Pathum Thani Secondary Educational Service Area Office, 2024)

ดังนั้น การประเมินความต้องการจำเป็นของครูในการพัฒนาทักษะการใช้ปัญญาประดิษฐ์ และเครื่องมือดิจิทัลในการเรียนการสอน จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้สามารถวางแผนและพัฒนาครูได้อย่างมีประสิทธิภาพตรงตามความต้องการและสภาพจริงของสถานศึกษาเพื่อเป็นฐานข้อมูลในการออกแบบและพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมที่เหมาะสม ส่งผลให้การพัฒนาครูมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาการศึกษาในยุคดิจิทัล

ทบทวนวรรณกรรมและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) เป็นสาขาหนึ่งของวิทยาการคอมพิวเตอร์ที่มุ่งพัฒนาระบบคอมพิวเตอร์ให้สามารถปฏิบัติงานที่ต้องอาศัยความฉลาดของมนุษย์ เช่น การเรียนรู้ การวิเคราะห์ การตัดสินใจ และการแก้ปัญหา (Russell & Norvig, 2020) ได้นิยาม AI ว่าเป็นการศึกษาและการออกแบบระบบปัญญาที่สามารถรับรู้สภาพแวดล้อมและดำเนินการเพื่อเพิ่มโอกาสความสำเร็จในการบรรลุเป้าหมายในบริบทของการศึกษา (Holmes et al., 2019) อธิบายว่า AI ในการศึกษาหมายถึงการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี AI เพื่อสนับสนุนและปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอน การประเมินผลและการบริหารจัดการการศึกษา (Luckin et al., 2022) ซึ่งให้เห็นถึงศักยภาพของ AI ที่สามารถปรับเปลี่ยนรูปแบบการศึกษาแบบดั้งเดิม โดยเน้นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีการปรับแต่งเนื้อหาตามความต้องการเฉพาะบุคคลและสามารถสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลาย และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การประยุกต์ใช้ AI ในการศึกษายังช่วยให้ครูสามารถวิเคราะห์ข้อมูลการเรียนรู้ของนักเรียนได้อย่างลึกซึ้งซึ่งทำให้สามารถให้การสนับสนุนที่เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละคนได้มากขึ้น

2. เครื่องมือดิจิทัลในการเรียนการสอน เครื่องมือดิจิทัลในการเรียนการสอนหมายถึง เทคโนโลยีและแอปพลิเคชันที่ใช้สนับสนุนกระบวนการเรียนรู้และการสอน ซึ่งอาจรวมถึงซอฟต์แวร์การสอน แพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์ เครื่องมือสร้างเนื้อหาดิจิทัลและระบบการจัดการการเรียนรู้ (Learning Management System: LMS) (Redecker & Punie, 2017) ได้พัฒนากรอบความสามารถดิจิทัลสำหรับครู (DigCompEdu) ซึ่งระบุถึงความสามารถที่จำเป็นในการใช้เครื่องมือดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ (Chen et al., 2020) ได้ทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการใช้ AI ในการศึกษาและพบว่า เครื่องมือดิจิทัลที่มีการนำ AI มาใช้สามารถแบ่งออกเป็น 4 ประเภทหลัก ได้แก่ (1) ระบบการสอนอัจฉริยะ (Intelligent Tutoring Systems) ที่ปรับเนื้อหาตามความต้องการของผู้เรียน (2) ระบบตอบคำถามอัตโนมัติ (Automated Question Answering) ที่ช่วยครูในการตอบคำถามของนักเรียน (3) เครื่องมือประเมินผลอัตโนมัติ (Automated Assessment) ที่ช่วยในการตรวจและให้ข้อเสนอแนะ และ (4) ระบบแนะนำการเรียนรู้ (Learning Recommendation Systems) ที่แนะนำเนื้อหาและกิจกรรมที่เหมาะสมกับผู้เรียน

3. ทักษะที่จำเป็นของครูในยุคดิจิทัล (Mishra & Koehler, 2006) ได้นำเสนอกรอบแนวคิด TPACK (Technological Pedagogical Content Knowledge) ซึ่งเป็นกรอบที่อธิบายความรู้ที่จำเป็นสำหรับครูในการบูรณาการเทคโนโลยีเข้ากับการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยประกอบด้วยความรู้ 3 ด้านหลัก คือ ความรู้ด้านเนื้อหา (Content Knowledge: CK) ความรู้ด้านการสอน (Pedagogical Knowledge: PK) และความรู้ด้านเทคโนโลยี (Technological Knowledge: TK) รวมถึงการบูรณาการของความรู้ทั้ง 3 ด้าน

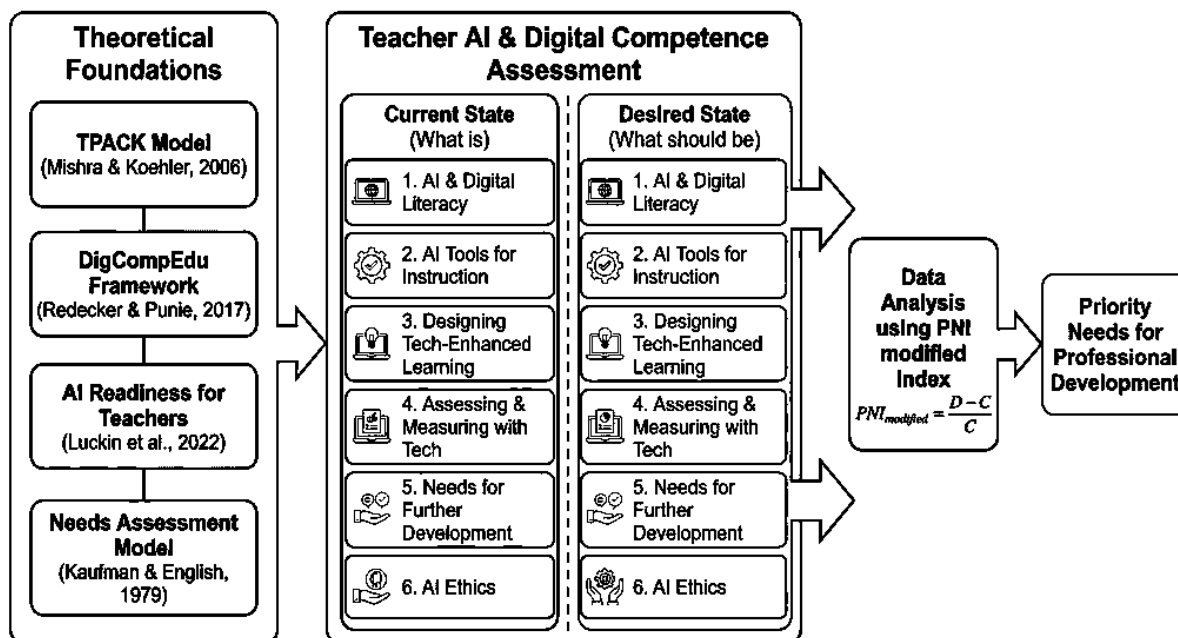
(Luckin et al., 2022) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมครูสำหรับยุค AI โดยระบุทักษะที่จำเป็น 5 ประการ ได้แก่ (1) ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับ AI และการทำงานของระบบ AI (2) ความสามารถในการประเมินและคัดเลือกเครื่องมือ AI ที่เหมาะสมกับบริบทการสอน (3) ทักษะการออกแบบการเรียนรู้ การสอนที่บูรณาการ AI (4) ความรู้เกี่ยวกับจริยธรรมและความปลอดภัยในการใช้ AI และ (5) ความสามารถในการประเมินผลกระทบของ AI ต่อการเรียนรู้ของนักเรียน

4. การประเมินความต้องการจำเป็น (Needs Assessment) เป็นกระบวนการที่เป็นระบบในการระบุ ช่องว่างระหว่างสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ (Kaufman & English, 1979) ได้นิยามการประเมิน ความต้องการจำเป็นว่า เป็นกระบวนการที่เป็นทางการในการกำหนดช่องว่างระหว่างผลลัพธ์ปัจจุบันและ ผลลัพธ์ที่ต้องการ และจัดลำดับความสำคัญของช่องว่างเหล่านั้น (Witkin & Altschuld, 1995) ได้อธิบายว่า การประเมินความต้องการจำเป็นเป็นกระบวนการที่เป็นระบบในการกำหนดความจำเป็นและลำดับความสำคัญ ของความจำเป็นเหล่านั้น เพื่อใช้ในการตัดสินใจและการจัดสรรทรัพยากรในการศึกษาครั้งนี้ใช้ดัชนีลำดับ ความสำคัญของความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง (Modified Priority Needs Index: PNI Modified) ซึ่งเป็น วิธีการที่พัฒนาขึ้นเพื่อวัดความต้องการจำเป็นและจัดลำดับความสำคัญโดยคำนวณจากความแตกต่าง ระหว่างสภาพที่พึงประสงค์และสภาพปัจจุบัน หาค่าด้วยสภาพที่พึงประสงค์ ค่า PNI Modified ที่ได้จะอยู่ ระหว่าง 0 - 1 โดยค่าที่มากกว่าแสดงถึงความจำเป็นที่สูงกว่า

จากการสังเคราะห์วรรณกรรมข้างต้น พบว่างานวิจัยที่ผ่านมาส่วนใหญ่มุ่งศึกษาบทบาทของ AI ต่อผู้เรียน เช่น การพัฒนาระบบการสอนอัจฉริยะและการเรียนรู้เฉพาะบุคคล (Holmes et al., 2019; Chen et al., 2020) ในขณะที่ยังมีการศึกษาจำกัดเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นของครูในการพัฒนาทักษะ ด้าน AI โดยเฉพาะในบริบทของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในประเทศไทย ช่องว่างของงานวิจัยดังกล่าว ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นของการวิจัยครั้งนี้ที่มุ่งศึกษาความต้องการจำเป็นของครูในบริบท เฉพาะของกลุ่มสหวิทยาเขตปทุมเบญจา เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการวางแผนพัฒนาศักยภาพครูและกำหนด นโยบายด้านการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การศึกษาครั้งนี้ยังมุ่งเน้นการวิเคราะห์ช่องว่างระหว่างสภาพที่เป็นจริงกับสภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะครู ด้าน AI อย่างเป็นระบบ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่สะท้อนความต้องการที่แท้จริงของครูผู้สอน อีกทั้งยังช่วย สนับสนุนการออกแบบแนวทางการพัฒนาวิชาชีพครูที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา และความก้าวหน้า ทางเทคโนโลยีในปัจจุบัน ผลการวิจัยที่ได้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องใน การกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาครู ตลอดจนส่งเสริมการบูรณาการ AI ในการจัดการเรียนการสอนอย่าง มีประสิทธิภาพและยั่งยืนต่อไป

การประเมินความต้องการจำเป็นของครูในการพัฒนาทักษะการใช้ปัญญาประดิษฐ์ AI และเครื่องมือดิจิทัลในการเรียนการสอน
ในสถานศึกษากลุ่มสหวิทยาเขตปทุมเบญจา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี

กรอบแนวคิดการวิจัย

ที่มา: Analyzed and concluded by the authors

การวิจัยครั้งนี้มุ่งประเมินความต้องการจำเป็นของครูในการพัฒนาทักษะการใช้ ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) และเครื่องมือดิจิทัลในการจัดการเรียนการสอน โดยกรอบแนวคิดการวิจัย พัฒนาขึ้นจากการบูรณาการแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย กรอบแนวคิดความรู้ทางเทคโนโลยี เนื้อหา และวิธีสอน (TPACK) ของ (Mishra & Koehler, 2006) กรอบความสามารถดิจิทัลสำหรับครู DigCompEdu ของ (Redecker & Punie, 2017) แนวคิดการเตรียมความพร้อมครูสำหรับยุคปัญญาประดิษฐ์ ของ (Luckin et al., 2022) และแนวคิดการประเมินความต้องการจำเป็นของ (Kaufman & English, 1979)

กรอบแนวคิดดังกล่าวใช้เป็นฐานในการกำหนดตัวแปรการวิจัย โดยมุ่งศึกษาสภาพปัจจุบัน และ สภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะครูด้านการใช้ AI และเครื่องมือดิจิทัล จากนั้นนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ความ ต้องการจำเป็นด้วยดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง (PNI Modified) ของ (Wongwanich, 2005) ตัวแปรตามของการวิจัย คือ ความต้องการจำเป็นของครูในการพัฒนาทักษะการ ใช้ AI และเครื่องมือดิจิทัลในการเรียนการสอน ซึ่งประกอบด้วย 6 ด้านหลัก ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ AI และเทคโนโลยีดิจิทัล ความสามารถในการใช้เครื่องมือ AI เพื่อการจัดการเรียนการสอน ความสามารถในการ ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยี ความสามารถในการประเมินและวัดผลการเรียนรู้โดย ใช้เทคโนโลยี ความต้องการในการพัฒนาและอบรมเพิ่มเติม และจริยธรรมของปัญญาประดิษฐ์

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการพัฒนาทักษะการใช้ปัญญาประดิษฐ์ AI และเครื่องมือดิจิทัลในการเรียนการสอนของครู ในสถานศึกษากลุ่มสหวิทยาเขตปทุมเบญจา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี
2. เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะการใช้ปัญญาประดิษฐ์ AI และเครื่องมือดิจิทัลในการเรียนการสอนของครู ในสถานศึกษากลุ่มสหวิทยาเขตปทุมเบญจา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี

สมมติฐานการวิจัย

1. สภาพที่พึงประสงค์ในการพัฒนาทักษะการใช้ปัญญาประดิษฐ์และเครื่องมือดิจิทัลในการเรียนการสอนของครู มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าสภาพปัจจุบันอย่างมีนัยสำคัญในทุกด้าน
2. ครูมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะการใช้ปัญญาประดิษฐ์และเครื่องมือดิจิทัลในการเรียนการสอนอยู่ในระดับมากในทุกด้าน

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้ศึกษาความต้องการจำเป็นของครูในการพัฒนาทักษะการใช้ปัญญาประดิษฐ์และเครื่องมือดิจิทัลในการเรียนการสอน โดยครอบคลุม 6 ด้าน ได้แก่ (1) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ AI และเทคโนโลยีดิจิทัล (2) ความสามารถในการใช้เครื่องมือ AI เพื่อการจัดการเรียนการสอน (3) ความสามารถในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยี (4) ความสามารถในการประเมินและวัดผลการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยี (5) ความต้องการในการพัฒนาและอบรมเพิ่มเติมและ (6) จริยธรรมของปัญญาประดิษฐ์
2. ขอบเขตด้านประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูผู้สอนในสถานศึกษากลุ่มสหวิทยาเขตปทุมเบญจา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี จำนวนทั้งสิ้น 654 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 250 คน
3. ขอบเขตด้านพื้นที่ การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการในสถานศึกษากลุ่มสหวิทยาเขตปทุมเบญจา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูผู้สอนในสถานศึกษากลุ่มสหวิทยาเขตปทุมเบญจา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี จำนวนทั้งสิ้น 654 คน จาก 5 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนคณะราษฎรบำรุงปทุมธานี โรงเรียนหอวังปทุมธานี โรงเรียนธรรมศาสตร์คลองหลวงวิทยาคม โรงเรียนชัยสิทธิ์พัฒนาสาธิตบำรุง และโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า ปทุมธานี กลุ่มตัวอย่างกำหนดขนาดโดยใช้สูตรของ (Yamane, 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ร้อยละ 5 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 250 คน การสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามโรงเรียน (Stratified Random Sampling) และสุ่มอย่างง่ายภายในแต่ละโรงเรียน (Simple Random Sampling) โดยกำหนดสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างตามจำนวนครูในแต่ละโรงเรียนอย่างเหมาะสม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 30 ข้อ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และข้อคำถามเกี่ยวกับสภาพที่พึงประสงค์การสร้างเครื่องมือดำเนินการ 2 ขั้นตอน คือ

1. การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา 1 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการศึกษาและ AI 1 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา 1 ท่าน เพื่อพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ ความถูกต้องของภาษาที่ใช้ และความครอบคลุมของเนื้อหา โดยใช้เกณฑ์การประเมิน 3 ระดับ คือ +1 หมายถึง แน่ใจว่าสอดคล้อง 0 หมายถึง ไม่แน่ใจ และ -1 หมายถึง แน่ใจว่าไม่สอดคล้อง จากนั้นนำผลการประเมินมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) โดยใช้สูตร $IOC = \sum R / N$ เมื่อ $\sum R$ คือ ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ และ N คือ จำนวนผู้เชี่ยวชาญ ผลการวิเคราะห์พบว่า ค่า IOC ของแบบสอบถามอยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00 ซึ่งถือว่ามีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาที่ยอมรับได้ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ว่า ต้องมีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.50 (Turner & Carlson, 2003) โดยข้อคำถามที่มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.50 จะถูกปรับปรุงหรือตัดออก

2. การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แต่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน จากโรงเรียนมัธยมศึกษาในพื้นที่ใกล้เคียงที่ไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มา

วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach's Alpha Coefficient) ตามแนวคิดของ (Cronbach, 1951) ซึ่งเป็นวิธีการที่เหมาะสมสำหรับแบบสอบถามที่มีคำตอบหลายระดับ

ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ได้ค่าระหว่าง 0.67 - 1.00 และวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาได้ค่าเท่ากับ 0.851 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ โดยเริ่มจากการขออนุญาตหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและประสานงานกับผู้บริหารสถานศึกษา จากนั้นดำเนินการเก็บข้อมูล การเก็บข้อมูลใช้แบบสอบถามออนไลน์ผ่าน Google Forms เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์วิธีการตอบ และให้ความสำคัญกับจริยธรรมการวิจัย ทั้งนี้ การวิจัยครั้งนี้ได้รับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยของสถาบันแล้ว เพื่อให้มั่นใจว่าการดำเนินงานวิจัยเป็นไปตามหลักจริยธรรมสากลในการวิจัยกับมนุษย์ ผลการเก็บรวบรวมข้อมูลได้รับแบบสอบถามคืนครบทั้ง 250 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 และมีความสมบูรณ์สามารถนำไปวิเคราะห์ข้อมูลได้ทั้งหมด

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ SPSS เวอร์ชัน 29.00 โดยดำเนินการเตรียมข้อมูล การลงรหัสข้อมูล และการตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูล รวมถึงการคำนวณตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์ จากนั้นจึงวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่ออธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ตลอดจนสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการพัฒนาทักษะการใช้ปัญญาประดิษฐ์ และเครื่องมือดิจิทัลในการจัดการเรียนการสอน

การประเมินความต้องการจำเป็นใช้ดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง (Modified Priority Needs Index: PNI Modified) ของ (Wongwanich, 2005) เพื่อจัดลำดับความสำคัญของการพัฒนาทักษะในแต่ละด้าน โดยผู้วิจัยได้นำผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นใน 3 ลำดับแรก (Top Three Priority Needs) มาใช้เป็นประเด็นหลักในการวิเคราะห์เชิงลึกและอภิปรายผลการวิจัย พร้อมทั้งตรวจสอบความสอดคล้องของผลการวิเคราะห์กับวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดการวิจัย เพื่อเสริมสร้างความน่าเชื่อถือของผลการวิจัยและรองรับการนำไปใช้ประโยชน์เชิงพัฒนา

การประเมินความต้องการจำเป็นของครูในการพัฒนาทักษะการใช้ปัญญาประดิษฐ์ AI และเครื่องมือดิจิทัลในการเรียนการสอน
 ในสถานศึกษากลุ่มสหวิทยาเขตปทุมเบญจา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 250 ฉบับ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นครูเพศหญิง จำนวน 155 คน คิดเป็นร้อยละ 62.00 ขณะที่เพศชาย มีจำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 38.00 ครูผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 30 – 40 ปี จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 32.80 ด้านระดับการศึกษา พบว่าส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 230 คน คิดเป็นร้อยละ 92.00 และเมื่อพิจารณาประสบการณ์การทำงาน พบว่าครูผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงานระหว่าง 5 –10 ปี จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 32.40 ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นครูวัยทำงานที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการพัฒนาทักษะการใช้ปัญญาประดิษฐ์ AI และเครื่องมือดิจิทัลในการเรียนการสอนของครู ในสถานศึกษากลุ่มสหวิทยาเขตปทุมเบญจา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ในภาพรวม

ที่	การพัฒนาทักษะการใช้ปัญญาประดิษฐ์ AI และเครื่องมือดิจิทัล	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI Modified	อันดับ
		$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ		
1.	ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ AI และเทคโนโลยีดิจิทัล	2.822	0.958	ปานกลาง	4.084	0.924	มากที่สุด	0.258	1
2.	ด้านความสามารถในการใช้เครื่องมือ AI เพื่อการจัดการเรียนการสอน	2.932	0.670	ปานกลาง	4.112	0.981	มากที่สุด	0.239	5
3.	ด้านความสามารถในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยี	2.890	0.928	ปานกลาง	4.132	0.961	มากที่สุด	0.250	2
4.	ด้านความสามารถในการประเมินและวัดผลการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยี	2.917	0.918	ปานกลาง	4.102	0.912	มากที่สุด	0.242	4

ที่	การพัฒนาทักษะการใช้ปัญญาประดิษฐ์ AI และเครื่องมือดิจิทัล	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI Modified	อันดับ
		$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ		
5.	ด้านความต้องการในการพัฒนาและอบรมเพิ่มเติม	2.910	0.971	ปานกลาง	4.102	0.912	มากที่สุด	0.242	4
6.	ด้านจริยธรรมของปัญญาประดิษฐ์	2.966	1.000	ปานกลาง	4.126	0.979	มากที่สุด	0.235	6

ที่มา: Analyzed and concluded by the authors

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของการพัฒนาทักษะการใช้ปัญญาประดิษฐ์ และเครื่องมือดิจิทัลในการจัดการเรียนการสอนของครูในกลุ่มสหวิทยาเขตปทุมเบญจา พบว่า โดยภาพรวมครูมีระดับความสามารถอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านจริยธรรมของปัญญาประดิษฐ์มีค่าเฉลี่ยสูงสุด สะท้อนให้เห็นว่าครูให้ความสำคัญต่อการใช้ AI อย่างมีความรับผิดชอบและคำนึงถึงผลกระทบต่อผู้เรียน รองลงมาคือ ด้านความสามารถในการใช้เครื่องมือ AI เพื่อการจัดการเรียนการสอน และด้านความสามารถในการประเมินและวัดผลการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยี ซึ่งแสดงให้เห็นว่าครูเริ่มนำ AI และเครื่องมือดิจิทัลมาใช้สนับสนุนการเรียนการสอนในระดับหนึ่ง อย่างไรก็ตาม ด้านความสามารถในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยี และด้านความต้องการในการพัฒนาและอบรมเพิ่มเติมนั้นยังอยู่ในระดับปานกลาง ขณะที่ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ AI และเทคโนโลยีดิจิทัลมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด สะท้อนถึงข้อจำกัดด้านพื้นฐานความรู้เชิงแนวคิด ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลการบูรณาการปัญญาประดิษฐ์ในการจัดการเรียนการสอน และชี้ให้เห็นถึงความจำเป็น ในการพัฒนาครูด้านดังกล่าวอย่างเป็นระบบต่อไป

ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น (Needs Assessment) ในการพัฒนาทักษะการใช้ปัญญาประดิษฐ์ AI และเครื่องมือดิจิทัลในการเรียนการสอนของครูในสถานศึกษากลุ่มสหวิทยาเขตปทุมเบญจา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี โดยการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นมีวัตถุประสงค์เพื่อเรียงลำดับความสำคัญของด้านต่าง ๆ ที่ครูจำเป็นต้องได้รับการพัฒนา ซึ่งผลการวิเคราะห์พบว่า ในภาพรวมสภาพปัจจุบันของครูในทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.822 - 2.966) ขณะที่สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.084 - 4.148) สะท้อนให้เห็นว่ามีช่องว่างระหว่างสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์อย่างชัดเจนในทุกด้าน

เมื่อพิจารณาคำดัชนีความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง (PNI Modified) พบว่า ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ AI และเทคโนโลยีดิจิทัลมีความต้องการจำเป็นสูงสุด โดยมีค่า PNI Modified เท่ากับ 0.258 อยู่ในอันดับที่ 1 ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าครูมีความต้องการจำเป็นที่จะต้องได้รับการพัฒนาความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับปัญญาประดิษฐ์และเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นลำดับแรก เนื่องจากเป็นรากฐานสำคัญที่จะนำไปสู่การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้านตามลำดับความสำคัญ 3 อันดับแรก พบว่า ในอันดับที่ 1 ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ AI และเทคโนโลยีดิจิทัล มีค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบันเท่ากับ 2.822 (S.D. = 0.958) ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง และมีค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์เท่ากับ 4.084 (S.D. = 0.924) อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่า PNI Modified เท่ากับ 0.258 ซึ่งหมายความว่าครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดพื้นฐานของ AI หลักการทำงานของเทคโนโลยี AI ข้อดีและข้อจำกัดของการใช้ AI ในการศึกษา รวมถึงความเข้าใจถึงบทบาทของเทคโนโลยีดิจิทัลที่สนับสนุนการทำงานร่วมกับ AI ในระดับปานกลาง แต่มีความต้องการที่จะพัฒนาความรู้ความเข้าใจในด้านนี้ให้อยู่ในระดับมากที่สุด

ในอันดับที่ 2 ด้านความสามารถในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยี มีค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบันเท่ากับ 2.890 (S.D. = 0.928) ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง และมีค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์เท่ากับ 4.132 (S.D. = 0.961) อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่า PNI Modified เท่ากับ 0.250 ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าครูมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยี AI ในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้การเลือกใช้เทคโนโลยี AI ที่เหมาะสมกับแต่ละบทเรียน การออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียนการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน และการประเมินประสิทธิผลของเทคโนโลยีที่เลือกใช้ในระดับปานกลาง แต่มีความต้องการพัฒนาทักษะในด้านนี้ให้อยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพเป็นสิ่งสำคัญที่ส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพการเรียนการสอน

ในอันดับที่ 3 ด้านความสามารถในการประเมินและวัดผลการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยี มีค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบันเท่ากับ 2.917 (S.D. = 0.918) ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง และมีค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์เท่ากับ 4.148 (S.D. = 0.972) อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่า PNI modified เท่ากับ 0.247 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าครูมีความสามารถในการสร้างแบบทดสอบออนไลน์ด้วยเทคโนโลยี AI การใช้ระบบวิเคราะห์ผลการเรียนเพื่อปรับการสอน การใช้เทคโนโลยี AI ในการประเมินผลระหว่างเรียนและประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การนำข้อมูลจากระบบ AI มาปรับปรุงการสอน และการสื่อสารผลการประเมินให้ผู้เรียนเข้าใจในระดับ ปานกลาง แต่มีความต้องการที่จะพัฒนาทักษะในด้านนี้ให้อยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากการประเมินและวัดผลการเรียนรู้ที่ถูกต้องและมีประสิทธิภาพเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน

ประเด็นที่ควรได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วนที่สุด ได้แก่ ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ AI และเทคโนโลยีดิจิทัล เนื่องจากมีค่าความต้องการจำเป็นสูงสุด (PNI modified = 0.258) ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะนำไปสู่การพัฒนาทักษะในด้านอื่นๆ ตามมา รองลงมาคือ ด้านความสามารถในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยี (PNI modified = 0.250) และด้านความสามารถในการประเมินและวัดผลการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยี (PNI modified = 0.247) ตามลำดับ ทั้งสามด้านนี้เป็นทักษะหลักที่จำเป็นอย่างยิ่งต่อการนำเทคโนโลยี AI และเครื่องมือดิจิทัลมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ และควรได้รับการพัฒนาเป็นลำดับแรก เพื่อให้ครูสามารถบูรณาการเทคโนโลยีเข้ากับการจัดการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

สรุป และอภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการพัฒนาทักษะการใช้ปัญญาประดิษฐ์ AI และเครื่องมือดิจิทัลในการเรียนการสอนของครู และ (2) ประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะดังกล่าวของครูในสถานศึกษากลุ่มสหวิทยาเขตปทุมเบญจา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า ค่าเฉลี่ยของสภาพที่พึงประสงค์สูงกว่าค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบันทุกด้าน โดยภาพรวมสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.23$) ขณะที่สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.28$) ซึ่งให้เห็นอย่างชัดเจนถึงช่องว่างระหว่างสภาพที่เป็นอยู่กับสภาพที่ครูคาดหวังอย่างชัดเจน อันเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ที่แสดงถึงความจำเป็นในการพัฒนาทักษะการใช้ AI และเครื่องมือดิจิทัลของครูอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันของการพัฒนาทักษะการใช้ AI และเครื่องมือดิจิทัลของครูอยู่ในระดับปานกลาง ขณะที่สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก ผลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าครูมีความต้องการยกระดับศักยภาพด้านดังกล่าวให้สอดคล้องกับบริบทการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ (Luckin et al., 2022) ที่ชี้ให้เห็นว่าการเตรียมความพร้อมครูสำหรับยุค AI เป็นประเด็นเร่งด่วน โดยเฉพาะการเสริมสร้างความรู้พื้นฐานและความเข้าใจเชิงแนวคิดเกี่ยวกับ AI

เมื่อพิจารณาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ AI และเทคโนโลยีดิจิทัลมีความต้องการจำเป็นสูงสุด สะท้อนให้เห็นว่าครูส่วนใหญ่ยังขาดความรู้พื้นฐานซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการนำ AI ไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ ผลดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ (Mishra & Koehler, 2006) ตามกรอบ TPACK ที่ระบุว่าความรู้ด้านเทคโนโลยีเป็นองค์ประกอบสำคัญในการบูรณาการการสอนให้เกิดประสิทธิผล นอกจากนี้ ความสามารถในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้

โดยใช้เทคโนโลยี และความสามารถในการประเมินและวัดผลการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีมีความต้องการจำเป็นในลำดับถัดมา ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ (Holmes et al., 2019; Chen et al., 2020) ที่ชี้ให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้และการประเมินผลในยุคดิจิทัลจำเป็นต้องอาศัยทักษะของครูในการเลือก ใช้ และออกแบบเครื่องมือดิจิทัลและ AI อย่างเหมาะสม เมื่อเปรียบเทียบกับงานวิจัยในบริบทใกล้เคียง พบว่า (Laktong, 2020) ที่ศึกษาความต้องการด้านการรู้ดิจิทัลของครูในสังกัด สพฐ. มีผลสอดคล้องกันในการขาดความรู้พื้นฐานด้านเทคโนโลยี ในทำนองเดียวกัน (Donphila, 2023) พบว่าครูในเขตพื้นที่มัธยมศึกษาภาคอีสานมีความต้องการพัฒนาทักษะดิจิทัลในระดับสูง อย่างไรก็ตาม การวิจัยครั้งนี้ พบระดับความต้องการจำเป็นด้านจริยธรรม AI สูงกว่าที่พบในงานวิจัยก่อนหน้านี้ ซึ่งอาจบ่งชี้ว่าครูในยุคปัจจุบันตระหนักถึงผลกระทบเชิงจริยธรรมของ AI มากขึ้น สอดคล้องกับแนวโน้มระดับโลก ที่ให้ความสำคัญกับการใช้ AI อย่างมีความรับผิดชอบ (UNESCO, 2021) ข้อค้นพบเหล่านี้ยืนยันว่าการพัฒนาครูควรมุ่งเน้นทั้งด้านความรู้ ความสามารถเชิงปฏิบัติ และการประยุกต์ใช้ AI เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานีควรจัดทำหลักสูตรการฝึกอบรมที่ครอบคลุมทุกด้านตามลำดับความต้องการจำเป็น โดยเริ่มจากการพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ AI และเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นอันดับแรก ตามด้วยการพัฒนาทักษะในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ และการประเมินผลโดยใช้เทคโนโลยี ทั้งนี้ ควรออกแบบแผนพัฒนาครูเป็นลำดับขั้นตอน 3 ระดับ ได้แก่ (1) ระดับพื้นฐาน: ความรู้ความเข้าใจ AI และเครื่องมือดิจิทัลเบื้องต้น (2) ระดับกลาง: การประยุกต์ใช้ AI ในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดประเมินผล และ (3) ระดับประยุกต์: การบูรณาการ AI อย่างสร้างสรรค์เพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนการสอน พร้อมทั้งออกแบบหลักสูตรอบรมแยกตามระดับความสามารถของครูเป็นรายบุคคล (Differentiated Professional Development) เพื่อให้การพัฒนาตรงตามความต้องการและมีประสิทธิภาพสูงสุด

2. สถานศึกษาควรจัดให้มีชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC) เพื่อให้ครูได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์และเรียนรู้ซึ่งกันและกันเกี่ยวกับการใช้ AI และเครื่องมือดิจิทัลในการสอน โดยอาจจัดให้มีการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ โดยกำหนดรูปแบบ การดำเนินงาน PLC ให้ชัดเจน เช่น จัดประชุม PLC อย่างน้อยเดือนละ 2 ครั้ง กำหนดหัวข้อ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ตามลำดับความต้องการจำเป็นที่พบจากการวิจัย มีการบันทึก Best Practice และเผยแพร่ภายในเครือข่าย รวมทั้งกำหนดให้มีการนำความรู้ไปทดลองใช้จริงในชั้นเรียนและนำผลมารายงานในการประชุมครั้งถัดไป

3. สถานศึกษาควรจัดสรรงบประมาณสำหรับการจัดหาโครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยีที่เพียงพอ และทันสมัย รวมถึงการบำรุงรักษาและอัปเดตระบบอย่างสม่ำเสมอ เพื่อสนับสนุนให้ครูสามารถนำ AI และเครื่องมือดิจิทัลมาใช้ในการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. สถานศึกษาควรจัดให้มีระบบพี่เลี้ยง (Mentoring) โดยให้ครูที่มีความเชี่ยวชาญในการใช้เทคโนโลยีช่วยเหลือและให้คำปรึกษาแก่ครูท่านอื่น ซึ่งจะช่วยให้การถ่ายทอดความรู้และทักษะเป็นไป อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งนี้ ควรกำหนดโครงสร้างระบบพี่เลี้ยงให้ชัดเจน ได้แก่ คัดเลือกครูพี่เลี้ยง (AI Champion) โรงเรียนละอย่างน้อย 2 คน กำหนดบทบาทหน้าที่และเป้าหมายการพัฒนาร่วมกันระหว่างพี่เลี้ยงกับครูผู้รับการพัฒนาคัดให้มีการสังเกตชั้นเรียนและให้ Feedback อย่างสม่ำเสมอ พร้อมทั้งติดตามและประเมินผลการพัฒนาเป็นระยะเพื่อให้ระบบพี่เลี้ยงเกิดประสิทธิผลอย่างเป็นรูปธรรม

5. ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูมีทัศนคติที่ดีต่อการใช้เทคโนโลยีและ AI ในการสอน โดยการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการนำนวัตกรรมมาใช้ และยอมรับข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นในช่วงแรกของการเรียนรู้

6. ควรมีการติดตามและประเมินผลการพัฒนาทักษะของครูอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถปรับปรุงและพัฒนาโปรแกรมการฝึกอบรมให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมถึงการจัดทำฐานข้อมูลความเชี่ยวชาญของครูเพื่อใช้ในการวางแผนพัฒนาบุคลากร

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมครูในการใช้ปัญญาประดิษฐ์และเครื่องมือดิจิทัลที่มีประสิทธิภาพ โดยอ้างอิงจากความต้องการจำเป็นที่พบในการวิจัยครั้งนี้

2. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาทักษะการใช้ AI และเครื่องมือดิจิทัลของครู เพื่อนำไปสู่การออกแบบโปรแกรมการพัฒนาที่เหมาะสม

3. ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบความต้องการจำเป็นของครูในสถานศึกษาที่มีบริบทแตกต่างกัน เพื่อให้เข้าใจความหลากหลายของความต้องการและสามารถออกแบบการพัฒนาที่เหมาะสมกับแต่ละบริบท

4. ควรมีการวิจัยติดตามผลการพัฒนาทักษะของครูหลังจากได้รับการฝึกอบรม เพื่อประเมินประสิทธิผลของโปรแกรมการพัฒนาและผลกระทบต่อคุณภาพการเรียนการสอน

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุดาร์ตน์ สารสว่าง อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และรองศาสตราจารย์ ดร.สุชาติ นันทะไชย อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่ได้ให้คำปรึกษา แนะนำ และตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดี ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้อำนวยการและคณะครูในสถานศึกษากลุ่มสหวิทยาเขตปทุมเบญจา ทั้ง 5 โรงเรียน ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล รวมถึงครูผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่านที่สละเวลาให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ ต่อการวิจัยครั้งนี้ สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ บิดา มารดา และครอบครัว ที่คอยให้กำลังใจ สนับสนุน และเป็นแรงผลักดันให้ผู้วิจัยมีความมุ่งมั่นในการศึกษาจนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

บรรณานุกรม

- Chen, L., Chen, P., & Lin, Z. (2020). Artificial intelligence in education: A review. *IEEE Access*, 8, 75264–75278. <https://doi.org/10.1109/ACCESS.2020.2988510>
- Cronbach, L. J. (1951). Coefficient alpha and the internal structure of tests. *Psychometrika*, 16(3), 297–334.
- Donphila, A. (2023). *Needs assessment and guidelines for developing digital skills of 21st-century teachers under the Mukdahan Secondary Educational Service Area Office* [Unpublished master's thesis]. Sakon Nakhon Rajabhat University. [In Thai]
- Holmes, W., Bialik, M., & Fadel, C. (2019). *Artificial intelligence in education: Promises and implications for teaching and learning*. Center for Curriculum Redesign.
- Kaufman, R. A., & English, F. W. (1979). *Needs assessment: Concept and application*. Educational Technology Publications.
- Laktong, S. (2020). *Needs assessment of teachers' digital literacy under the Office of the Basic Education Commission* [Unpublished master's thesis]. Kasetsart University. [In Thai]
- Luckin, R., Cukurova, K., Kent, A., & du Boulay, B. (2022). Empowering educators to be AI-ready. *Computers and Education: Artificial Intelligence*, 3, 100076. <https://doi.org/10.1016/j.caeai.2022.100076>

- Ministry of Education. (2017). *National education plan B.E. 2560–2579 (2017–2036)*. Office of the Education Council. [In Thai]
- Mishra, P., & Koehler, M. J. (2006). *Technological pedagogical content knowledge: A framework for teacher knowledge*. *Teachers College Record*, 108(6), 1017–1054.
- Pathum Thani Secondary Educational Service Area Office. (2024). *Educational information report, academic year 2024*. Pathum Thani Secondary Educational Service Area Office. [In Thai]
- Redecker, C., & Punie, Y. (2017). *European framework for the digital competence of educators: DigCompEdu*. Publications Office of the European Union.
- Russell, S. J., & Norvig, P. (2020). *Artificial intelligence: A modern approach* (4th ed.). Pearson.
- Turner, R. C., & Carlson, L. (2003). Indexes of item-objective congruence for multidimensional items. *International Journal of Testing*, 3(2), 163–171.
- UNESCO. (2021). *AI and education: Guidance for policy-makers*. UNESCO.
- Witkin, B. R., & Altschuld, J. W. (1995). *Planning and conducting needs assessments: A practical guide*. SAGE Publications.
- Wongwanich, S. (2005). *Needs assessment research* (3rd ed.). Chulalongkorn University Press. [In Thai]
- World Economic Forum. (2023). *The future of jobs report 2023*. World Economic Forum. <https://www.weforum.org/reports/the-future-of-jobs-report-2023>
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis* (3rd ed.). Harper & Row.

Thailand's Capacity to Host Global Music Mega Events: A Comparative Policy Analysis of Taylor Swift's The Eras Tour in the Republic of Singapore

Orachun Thatsanithong^{1,*} and Kassara Sukpatch²

Received: January 2, 2026 Revised: April 14, 2026 Accepted: May 6, 2026

Abstract

This study examines Thailand's capacity to host international music mega events through a comparative policy analysis with Singapore, using Taylor Swift's The Eras Tour as a case study. A qualitative approach was employed, including in-depth interviews and focus group discussions with 25 key stakeholders. The findings indicate that Thailand's main limitation lies not in market demand, but in fragmented governance, which leads to discontinuities in operational processes and reduces the overall participant experience. In contrast, Singapore's integrated governance enables more efficient and coordinated event management. The study proposes practical policy recommendations to enhance Thailand's capability in managing music mega events and to strengthen its competitiveness as a global tourism destination.

Keywords: Comparative Policy Analysis, Music Tourism, Mega Events, Event Governance, Destination Competitiveness

^{1,2} Graduate School of Tourism Management, National Institute of Development Administration (NIDA)

* Corresponding author. E-mail: Orachun.tha@outlook.com

ศักยภาพของประเทศไทยในการเป็นเจ้าภาพจัดงานดนตรี ระดับโลก: การวิเคราะห์นโยบายเชิงเปรียบเทียบจากกรณีศึกษา ดิ เอราส์ ทัวร์ ของเทย์เลอร์ สวิฟต์ ณ สาธารณรัฐสิงคโปร์

อรชุน ทศนีย์ทอง^{1,*} และ เกศรา สุกเพชร²

วันรับบทความ: January 2, 2026 วันแก้ไขบทความ: April 14, 2026 วันตอบรับบทความ: May 6, 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มุ่งวิเคราะห์ความสามารถของประเทศไทยในการเป็นเจ้าภาพจัดงานดนตรีระดับโลก โดยใช้การวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบด้านนโยบายระหว่างประเทศไทยและสาธารณรัฐสิงคโปร์ ผ่านกรณีศึกษา งานคอนเสิร์ต The Eras Tour ของ Taylor Swift และใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม จำนวน 25 คน ผลการศึกษาพบว่า ข้อจำกัดสำคัญของประเทศไทยไม่ได้อยู่ที่อุปสงค์ของตลาด แต่อยู่ที่โครงสร้างการกำกับดูแลแบบแยกส่วน ซึ่งส่งผลให้กระบวนการดำเนินงานขาดความต่อเนื่อง และลดทอนคุณภาพประสบการณ์ของผู้เข้าร่วม ในขณะที่สาธารณรัฐสิงคโปร์มีการบริหารจัดการแบบบูรณาการ ที่เชื่อมต่อประสิทธิภาพของระบบ งานวิจัยนี้เสนอแนวทางเชิงนโยบายเพื่อยกระดับการจัดการงานมหกรรมดนตรีของประเทศไทยให้สามารถแข่งขันในระดับสากลได้อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: การวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบด้านนโยบาย การท่องเที่ยวเชิงดนตรี งานมหกรรมขนาดใหญ่
ธรรมาภิบาลการจัดงาน ความสามารถในการแข่งขันของจุดหมายปลายทาง

^{1,2} คณะการจัดการการท่องเที่ยว สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

*Corresponding author. E-mail: Orachun.tha@outlook.com

บทนำ

ในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา อุตสาหกรรมดนตรีระดับโลกได้เปลี่ยนผ่านอย่างมีนัยสำคัญจากบทบาทเชิงวัฒนธรรมและความบันเทิง ปรับทิศทางไปสู่การเป็น “กลไกเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Mechanism)” ที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและการพัฒนาเมืองในระดับสากลด้วยงานเทศกาลดนตรีระดับนานาชาติ โดยเฉพาะงานแสดงดนตรีในรูปแบบคอนเสิร์ตและเทศกาลดนตรีขนาดใหญ่ (Global Music Mega Events) ซึ่งได้รับการยอมรับในฐานะเครื่องมือเชิงนโยบายที่สามารถสร้างผลกระทบทางเศรษฐกิจแบบข้ามภาคส่วน (Cross Sectoral Impacts) ทั้งในมิติของการท่องเที่ยว การคมนาคม การค้าปลีก และบริการที่มีความเกี่ยวเนื่อง (Getz & Page, 2016a; Richards & Palmer, 2010) และที่มักไปกว่านั้นงานมหกรรมงานเทศกาลดนตรีดังกล่าวยังมีบทบาทในการยกระดับภาพลักษณ์ของประเทศและเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันของจุดหมายปลายทางในเวทีโลก ภายใต้กรอบแนวคิดเศรษฐกิจแห่งประสบการณ์ (Experience Economy) การสร้างคุณค่าทางเศรษฐกิจไม่ได้ตั้งอยู่บนการผลิตสินค้าและบริการเพียงอย่างเดียว โดยเกิดจากการออกแบบและจัดการ “ประสบการณ์ (Experience)” ที่มีความหมายต่อผู้บริโภค (Pine & Gilmore, 1999) ในบริบทของงานดนตรีระดับโลก ผู้เข้าร่วมไม่ได้เข้ามาประเมินคุณค่าของกิจกรรมจากการแสดงบนเวทีเท่านั้นแต่พิจารณาจากประสบการณ์องค์รวม (Holistic Experience) ที่ครอบคลุมตั้งแต่กระบวนการตัดสินใจเข้าร่วมงาน การเข้าถึงข้อมูล การเดินทาง การเชื่อมต่อถึงโครงสร้างพื้นฐาน ความสะดวกสบาย ความปลอดภัย ตลอดจนการบริหารจัดการภายหลังจบกิจกรรม (Getz & Page, 2008) ดังนั้น ความสำเร็จของการจัดงานจึงไม่ได้ขึ้นอยู่กับ “ตัวกิจกรรม (Activity)” เท่านั้น แต่ขึ้นอยู่กับ “ระบบทั้งหมด (The Entire System)” ที่รองรับและเชื่อมโยงประสบการณ์ของผู้เข้าร่วมอย่างต่อเนื่อง จากปรากฏการณ์การทัวร์คอนเสิร์ตระดับโลก “The Eras Tour” ของศิลปินระดับโลก Taylor Swift เป็นกรณีศึกษาร่วมสมัยที่สะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนถึงศักยภาพของงานดนตรีระดับโลกในฐานะที่เป็น “ปรากฏการณ์ทางเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนโดยคอนเสิร์ตทัวร์” ของ Taylor Swift ผ่านงานแสดงดนตรีทัวร์คอนเสิร์ต The Eras Tour” ซึ่งสามารถสร้างจำนวนเงินได้อย่างมหาศาลให้กับเมืองและประเทศที่จัดแสดง ผ่านการจองโรงแรม ร้านอาหาร การท่องเที่ยว และการใช้จ่ายที่เกี่ยวข้อง ช่วยกระตุ้น GDP ท้องถิ่นอย่างมาก แสดงให้เห็นถึงผลกระทบทางเศรษฐกิจแบบข้ามภาคส่วนอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งในมิติด้านการท่องเที่ยว การใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวรวมถึงผู้บริโภคกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้อง (International Federation of the Phonographic Industry [IFPI], 2024) โดยเฉพาะกรณีของสาธารณรัฐสิงคโปร์ซึ่งสามารถดึงดูดการจัดงานและแปลงกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมให้กลายเป็นแรงขับเคลื่อนเศรษฐกิจในระดับประเทศได้อย่างเป็นรูปธรรม ความสำเร็จดังกล่าวไม่ได้เกิดขึ้นโดยบังเอิญ แต่เป็นผลจากการออกแบบระบบเชิงนโยบายที่มีความบูรณาการ

(Integrated Governance) มีทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ที่ชัดเจน และมีกลไกการตัดสินใจที่มีเอกภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาที่ขับเคลื่อนด้วย กิจกรรมการพัฒนาที่ขับเคลื่อนด้วยเหตุการณ์ (Event-Led Development) (Getz & Page, 2008) ที่เน้นบทบาทของรัฐในการสร้างระบบนิเวศ (Ecosystem) ที่เอื้อต่อการจัดงานขนาดใหญ่ ในทางตรงกันข้ามถึงแม้ประเทศไทยจะมีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวฐานท่องเที่ยวรวมถึงผู้บริโภครวม และทรัพยากรเชิงวัฒนธรรมในระดับสูง ซึ่งสามารถรองรับการจัดงานดนตรีระดับนานาชาติได้ในเชิงอุปสงค์ แต่ยังไม่สามารถยกระดับสู่การเป็นเจ้าภาพจัดงานระดับโลกได้อย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ สถานการณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ปัญหาสำคัญไม่ได้อยู่ที่สิ่งที่ประเทศมี แต่อยู่ที่ความสามารถของระบบในการบูรณาการองค์ประกอบต่าง ๆ ให้ทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะข้อจำกัดเชิงโครงสร้างของระบบนโยบายและการบริหารจัดการที่มีลักษณะกระจัดกระจาย (Fragmented Governance) ความซับซ้อนของกฎระเบียบ ความล่าช้าและความไม่แน่นอนของกระบวนการอนุญาต ตลอดจนการขาดกลไกการประสานงานที่มีเอกภาพ ซึ่งส่งผลให้เกิด “ความตึงเครียดเชิงระบบ (Systemic Friction)” และการลดทอนความต่อเนื่องของประสบการณ์ผู้เข้าร่วมงาน (Ansell & Gash, 2008; OECD, 2015; Scott, 2014)

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการวิจัยเกี่ยวกับงานมหกรรมขนาดใหญ่ (Mega Events) จะได้รับการศึกษาอย่างกว้างขวางในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา โดยเฉพาะในมิติของผลกระทบทางเศรษฐกิจ การท่องเที่ยว และประสบการณ์ของผู้บริโภค แต่การอธิบายปรากฏการณ์ดังกล่าวยังคงเผชิญข้อจำกัดสำคัญในระดับ “เชิงระบบ (System-Level Explanation)” โดยเฉพาะในบริบทของงานดนตรีระดับโลก ซึ่งมีลักษณะเป็นระบบสังคม เศรษฐกิจที่ซับซ้อนและเกี่ยวข้องกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากหลายภาคส่วน (Müller, 2015) ในเชิงทฤษฎี งานวิจัยส่วนใหญ่ยังคงมุ่งเน้นการอธิบายผลลัพธ์ของงานมหกรรมขนาดใหญ่ (Mega Events) ในลักษณะเชิงส่วนย่อย เช่น ผลกระทบทางเศรษฐกิจ หรือคุณค่าทางประสบการณ์ของผู้เข้าร่วม โดยยังขาด “กรอบแนวคิดเชิงบูรณาการ” ที่สามารถอธิบายกลไกเชิงเหตุและผลซึ่งเชื่อมโยงระหว่างโครงสร้างนโยบาย (Policy Structure) กระบวนการบริหารจัดการ (Management Process) และผลลัพธ์เชิงประสบการณ์ (Experiential Outcomes) อย่างเป็นระบบ (Getz & Page, 2008) ส่งผลให้ความเข้าใจเกี่ยวกับความสามารถในการแข่งขันของจุดหมายปลายทางยังคงมีลักษณะกระจัดกระจาย และไม่สามารถสะท้อนความแตกต่างเชิงระบบระหว่างประเทศได้อย่างชัดเจนในเชิงประจักษ์ แม้ว่าการวิจัยด้านงานมหกรรมขนาดใหญ่ (Mega Events) จะมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในบริบทของประเทศพัฒนาแล้วแต่การศึกษาที่ใช้การวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบด้านนโยบาย (Comparative Policy Analysis) โดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนา (Organisation for Economic Co-operation and Development [OECD], 2020; World Tourism Organization [UNWTO], 2022) เช่น ประเทศไทย ยังมีอยู่อย่างจำกัดส่งผลให้ยังขาดหลักฐานเชิงประจักษ์ที่สามารถอธิบายข้อจำกัดเชิงโครงสร้างของระบบนโยบาย รวมถึงความแตกต่างของกลไกการบริหารจัดการที่ส่งผลต่อความสามารถในการเป็นเจ้าภาพจัดงานระดับโลก ในเชิงนโยบาย งานวิจัยจำนวนมากยังคงเน้น

การวิเคราะห์ผลกระทบของกิจกรรมในลักษณะเชิงผลลัพธ์ (Impact-Oriented Studies) มากกว่าการพัฒนาแนวทางเชิงนโยบายที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง (Implementation-Oriented Policy Design) โดยเฉพาะการออกแบบ “ระบบนโยบายแบบบูรณาการ (Integrated Policy System)” ที่สามารถลดความแยกส่วนของการทำงานแบบแยกส่วน (Fragmented Governance) เพิ่มประสิทธิภาพของกระบวนการ และยกระดับคุณภาพของประสบการณ์ผู้เข้าร่วมได้อย่างเป็นรูปธรรม (Richards, 2021) ในเชิงระเบียบวิธีงานวิจัยจำนวนมากยังคงอาศัยการวิเคราะห์เชิงกรณีเดียว (Single-Case Analysis) หรือมุ่งเน้นข้อมูลจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพียงกลุ่มเดียว ขณะที่การบูรณาการมุมมองจากหลายภาคส่วน (Policy-Supply-Demand Integration) ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการอธิบายระบบงานมหกรรมขนาดใหญ่ (Mega Events) อย่างครบถ้วน ยังมีอยู่อย่างจำกัด (Bakhshi, 2021) ภายใต้ข้อจำกัดดังกล่าว จึงนำไปสู่ “ช่องว่างเชิงปัญหา (Statement of Problem)” ที่มีนัยสำคัญ กล่าวคือ แม้ว่าประเทศไทยจะมีศักยภาพด้านอุปสงค์และทรัพยากรในระดับสูง แต่ยังไม่สามารถยกระดับสู่การเป็นเจ้าภาพจัดงานดนตรีระดับโลกได้อย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ ในขณะที่สาธารณรัฐสิงคโปร์สามารถใช้งานมหกรรมขนาดใหญ่ (Mega Events) เป็นเครื่องมือเชิงยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ความแตกต่างดังกล่าวสะท้อนคำถามเชิงนโยบายที่สำคัญว่า เหตุใดประเทศที่มีศักยภาพด้านตลาดใกล้เคียงกัน จึงมีความสามารถในการแข่งขันเชิงนโยบายที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะเมื่อพิจารณากรณีของการจัดคอนเสิร์ตระดับโลก เช่น The Eras Tour ของศิลปินระดับโลก Taylor Swift ในสาธารณรัฐสิงคโปร์ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึง “ผลลัพธ์ของระบบนโยบายที่มีการบูรณาการ” อย่างเป็นรูปธรรม เพื่อตอบโจทย์ช่องว่างดังกล่าว งานวิจัยนี้จึงพัฒนากรอบการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบด้านนโยบาย (Comparative Policy Framework) ซึ่งมุ่งอธิบายความสัมพันธ์เชิงระบบระหว่างโครงสร้างนโยบาย กระบวนการบริหารจัดการ และผลลัพธ์เชิงประสบการณ์ เพื่อทำความเข้าใจกลไกที่กำหนดความสามารถในการเป็นเจ้าภาพจัดงานดนตรีระดับโลกนานาชาติในบริบทของประเทศกำลังพัฒนาดังนั้น งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

- 1.) วิเคราะห์ข้อจำกัดเชิงนโยบายและโครงสร้างที่ส่งผลกระทบต่อความสามารถของประเทศไทยในการจัดงานดนตรีระดับโลก
- 2.) เปรียบเทียบกลไกเชิงนโยบายกับกรณีของสาธารณรัฐสิงคโปร์เพื่ออธิบายความแตกต่างของระบบ
- 3.) เสนอแนวทางเชิงนโยบายเพื่อยกระดับระบบการบริหารจัดการงานมหกรรมดนตรีของประเทศไทยในอนาคต

ทบทวนวรรณกรรมและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยนี้มุ่งสังเคราะห์วรรณกรรมเชิงทฤษฎีเพื่อสนับสนุนกรอบแนวคิดเชิงเปรียบเทียบด้านนโยบาย (Comparative Policy Framework) โดยให้ความสำคัญกับการอธิบาย “กลไกเชิงเหตุผล (Causal Mechanism)” ที่เชื่อมโยงระหว่างโครงสร้างนโยบาย (Policy Structure) กระบวนการบริหารจัดการ (Management Process) และผลลัพธ์เชิงประสิทธิผลและความสามารถในการแข่งขัน (Outcomes) ในบริบทของงานดนตรีระดับโลกและงานมหกรรมขนาดใหญ่ (Mega Events) มากกว่าการอธิบายเชิงพรรณนาในลักษณะแยกส่วนการสังเคราะห์วรรณกรรมในงานวิจัยนี้จึงไม่ได้มุ่งนำเสนอแนวคิดแต่ละชุดอย่างเป็นอิสระ แต่เป็นการบูรณาการองค์ความรู้จากหลายสาขา ได้แก่ เศรษฐกิจแห่งประสบการณ์ (Experience Economy) การท่องเที่ยวเชิงกิจกรรม (Event Tourism) ทฤษฎีสถาบัน (Institutional Theory) และความสามารถในการแข่งขันของจุดหมายปลายทาง (Destination Competitiveness) เพื่อสร้างความเข้าใจเชิงระบบเกี่ยวกับความแตกต่างของศักยภาพในการเป็นเจ้าภาพจัดงานดนตรีระดับโลก

เศรษฐกิจแห่งประสบการณ์และตรรกะของคุณค่าเชิงระบบ

แนวคิดเศรษฐกิจแห่งประสบการณ์ (Experience Economy) (Pine & Gilmore, 1999) เป็นกรอบทฤษฎีสำคัญที่อธิบายการเปลี่ยนผ่านของระบบเศรษฐกิจจากการผลิตสินค้าและบริการไปสู่การสร้าง “ประสบการณ์ (Experience)” ในฐานะหน่วยพื้นฐานของคุณค่า (Unit of Value) ในบริบทนี้ผู้บริโภคไม่ได้ประเมินคุณค่าจากองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่ง แต่ประเมินจาก “ความต่อเนื่องของประสบการณ์ (Experience Continuum)” ตลอดห่วงโซ่การบริโภค ในบริบทของงานดนตรีระดับโลก แนวคิดดังกล่าวมีนัยสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากประสบการณ์ของผู้เข้าร่วมไม่ได้จำกัดอยู่เพียงการรับชมการแสดง ตั้งแต่การครอบคลุมตั้งแต่การเข้าถึงข้อมูล การซื้อบัตร การเดินทาง การเข้าถึงสถานที่ การจัดการฝูงชน ไปจนถึงการเดินทางกลับหลังจบงาน (Getz & Page, 2016a; Pine & Gilmore, 1999) กล่าวอีกนัยหนึ่ง “ประสบการณ์ (Experience)” ในบริบทของงานมหกรรมขนาดใหญ่ (Mega Events) เป็นผลลัพธ์ของระบบ (System Outcome) มากกว่าผลลัพธ์ของกิจกรรม (Event Outcome) ในมิติของการท่องเที่ยวงานดนตรีจึงถูกจัดอยู่ในกลุ่มการท่องเที่ยวเชิงกิจกรรม (Event Tourism) และการท่องเที่ยวเชิงดนตรี (Music Tourism) ซึ่งมีบทบาทในการดึงดูดนักท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่มและเพิ่มมูลค่าการใช้จ่าย “คุณภาพของประสบการณ์ (Quality of Experience; QoE)” ไม่ได้ขึ้นอยู่กับตัวงานเพียงอย่างเดียว แต่ขึ้นอยู่กับ “ความสามารถของระบบในการออกแบบและบริหารประสบการณ์อย่างบูรณาการ” (Getz & Page, 2016b) ดังนั้น แนวคิดเศรษฐกิจแห่งประสบการณ์จึงเป็นฐานสำคัญในการเชื่อมโยงระหว่าง “ผลลัพธ์เชิงประสบการณ์ (Output)” กับ “กระบวนการและโครงสร้างเชิงนโยบาย (Process and Input)” ในกรอบการวิเคราะห์ของงานวิจัยนี้

งานมหกรรมขนาดใหญ่ในฐานะเครื่องมือเชิงนโยบายและกลไกการพัฒนาเชิงระบบ

ในระดับมหภาคงานมหกรรมขนาดใหญ่ (Mega Events) ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในฐานะ “เครื่องมือเชิงนโยบาย (Policy Instrument)” ที่รัฐบาลใช้ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ การท่องเที่ยวและการพัฒนาเมือง (Richards & Palmer, 2010) ภายใต้แนวคิดการพัฒนาที่ขับเคลื่อนด้วยเหตุการณ์ (Event-Led Development) (Getz & Page, 2016a; Liu, 2015) งานมหกรรมขนาดใหญ่ (Mega Events) สามารถทำหน้าที่เป็นตัวเร่งของการลงทุน การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และการสร้างภาพลักษณ์ของประเทศในวาระมหกรรมในด้านเชิงนโยบายชี้ให้เห็นว่า ความสำเร็จของงานมหกรรมขนาดใหญ่ (Mega Events) ไม่ได้ขึ้นอยู่กับ “ขนาดของอุปสงค์” แต่ขึ้นอยู่กับ “คุณภาพของการออกแบบและบูรณาการนโยบาย” (OECD, 2020) กล่าวคือ ประเทศที่สามารถแปลงกิจกรรมทางวัฒนธรรมให้กลายเป็นผลลัพธ์ทางเศรษฐกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ คือ ประเทศที่มีโครงสร้างนโยบายที่เอื้อต่อการประสานงานข้ามภาคส่วน ในกรณีของงานแสดงคอนเสิร์ต The Eras Tour ของศิลปินระดับโลกอย่าง Taylor Swift ซึ่งถูกอธิบายในบริบทของ “Swiftonomics” แสดงให้เห็นว่างานมหกรรมขนาดใหญ่ (Mega Events) สามารถสร้างผลกระทบทางเศรษฐกิจในระดับมหภาคได้อย่างมาก แต่ผลลัพธ์ดังกล่าวไม่ได้เกิดขึ้นโดยอัตโนมัติ เป็นผลจาก “ความสามารถของรัฐในการออกแบบระบบที่รองรับกิจกรรมดังกล่าว” (IFPI, 2024; OECD, 2020) ดังนั้น งานมหกรรมขนาดใหญ่ (Mega Events) จึงควรถูกทำความเข้าใจในฐานะ “Policy-Enabled Phenomenon” มากกว่าปรากฏการณ์ที่ขับเคลื่อนโดยตลาดเพียงอย่างเดียว

ทฤษฎีสถาบันและธรรมาภิบาลในฐานะตัวกำหนดผลลัพธ์

ทฤษฎีสถาบัน (Institutional Theory) ให้กรอบการอธิบายที่สำคัญต่อความแตกต่างของผลลัพธ์ระหว่างประเทศ โดยเสนอว่า โครงสร้าง กฎเกณฑ์ และรูปแบบการบริหารจัดการของสถาบันมีบทบาทในการกำหนดพฤติกรรมขององค์กรและผลลัพธ์เชิงระบบ (Scott, 2014) ซึ่งในบริบทของงานมหกรรมขนาดใหญ่ (Mega Events) โครงสร้างธรรมาภิบาลจึงทำหน้าที่เป็น “ตัวแปรกำหนด (Determinant)” ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของกระบวนการบริหารจัดการประเทศที่มีโครงสร้างแบบบูรณาการ (Integrated Governance) และกลไกการตัดสินใจแบบรวมศูนย์ (Single Command) มีแนวโน้มที่จะสามารถลดความไม่แน่นอน เพิ่มความเร็วในการดำเนินงาน และสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในทางตรงกันข้าม โครงสร้างแบบแยกส่วน (Fragmented Governance) หรือการทำงานแบบแยกส่วนระหว่างหน่วยงาน (Multi-Agency Silos) และจะนำไปสู่ต้นทุนการประสานงานที่สูงเกิดความล่าช้าและความไม่แน่นอนเชิงนโยบาย ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการดึงดูดงานมหกรรมขนาดใหญ่ (Mega Events) แนวคิดการกำกับดูแลแบบร่วมมือ (Collaborative Governance) ซึ่งเสนอกรอบแนวคิดที่อธิบายการมีส่วนร่วมของภาครัฐและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

จากหลายภาคส่วนในการตัดสินใจเชิงนโยบายแบบมีฉันทามติ (Ansell & Gash, 2008) ต่อมา Emerson et al. (2012) ได้ขยายแนวคิดดังกล่าวไปสู่กรอบการวิเคราะห์เชิงบูรณาการที่ครอบคลุมทั้งมิติของโครงสร้างกระบวนการ และพลวัตของระบบความร่วมมือ จึงออกแบบมาเพื่อนำมาใช้เพื่ออธิบายความจำเป็นของการประสานงานข้ามหน่วยงาน และภาคส่วนต่าง ๆ ในการจัดการนโยบายที่มีความซับซ้อนสูง

โครงสร้างพื้นฐาน โลจิสติกส์ และข้อจำกัดเชิงระบบ

โครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์เป็นองค์ประกอบเชิงโครงสร้างที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนด “คุณภาพของกระบวนการ” และ “ผลลัพธ์ของประสบการณ์” โดยเฉพาะในบริบทของงานมหกรรมขนาดใหญ่ (Mega Events) ที่มีผู้เข้าร่วมจำนวนมาก (Getz & Page, 2016b) ประเด็นการเชื่อมต่อไมล์สุดท้าย (Last-Mile Connectivity) ถูกระบุว่าเป็น “คอขวดเชิงโครงสร้าง” ที่สามารถลดทอนคุณภาพของประสบการณ์ได้อย่างมีนัยสำคัญ (Zhang et al., 2009) เนื่องจากเป็นจุดที่ความต้องการเดินทางมีความเข้มข้นสูงและต้องอาศัยการบูรณาการของหลายระบบ และในขณะเดียวกัน แนวคิดขีดความสามารถในการรองรับ (Carrying Capacity) ให้กรอบในการประเมินความสามารถของระบบในการรองรับผู้เข้าร่วมงาน โดยครอบคลุมทั้งมิติทางกายภาพ สังคม และการรับรู้ของผู้บริโภค (Butler, 1996; UNWTO, 1981) ดังนั้น โครงสร้างพื้นฐานจึงไม่ใช่เพียง “ทรัพยากร” เป็น “ตัวแปรเชิงระบบ” ที่หน้าที่เป็นตัวเชื่อมโยงการป้อนข้อมูล (Input) กับกระบวนการ (Process) และกำหนดคุณภาพของผลลัพธ์ (Output)

ความสามารถในการแข่งขันของจุดหมายปลายทางในมิติของระบบนโยบาย

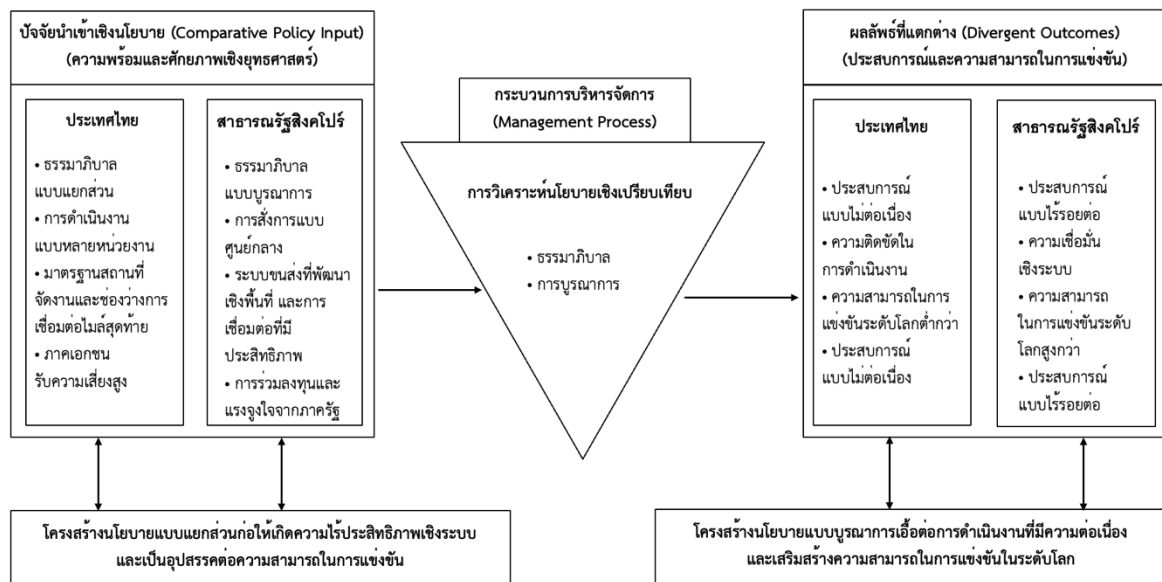
ทฤษฎีความสามารถในการแข่งขันของจุดหมายปลายทาง (Ritchie & Crouch, 2003) ย้ำว่าความได้เปรียบเชิงแข่งขันไม่ได้เกิดจากทรัพยากรเพียงอย่างเดียว แต่เกิดจากความสามารถในการ “จัดการและบูรณาการทรัพยากร” ผ่านโครงสร้างนโยบายและการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ เมื่อเชื่อมโยงกับแนวคิดเศรษฐกิจแห่งประสบการณ์ จะเห็นได้ว่าการแข่งขันในตลาดงานคนตรีระดับโลกมิใช่การแข่งขันด้านศิลปินหรือขนาดตลาด ซึ่งเป็นการแข่งขันเชิง “ระบบนโยบายและธรรมาภิบาล” ที่กำหนดว่าประเทศสามารถสร้างประสบการณ์ที่มีคุณค่าและความเชื่อมั่นเชิงระบบได้มากเพียงใด

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการสังเคราะห์วรรณกรรม งานวิจัยนี้ได้กำหนดกรอบแนวคิดโดยประยุกต์ใช้ แบบจำลองปัจจัยนำเข้า-กระบวนการ-ผลลัพธ์ (Input-Process-Output: IPO Model) (Bertalanffy, 1968) เป็นโครงสร้างหลักในการอธิบายความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลของตัวแปรในการศึกษา โดยบูรณาการร่วมกับ แนวคิดระบบของการจัดงาน (Event System) (Getz & Page, 2016b) ทฤษฎีความสามารถในการแข่งขันของจุดหมาย

ศักยภาพของประเทศไทยในการเป็นเจ้าภาพจัดงานคนตรีระดับโลก: การวิเคราะห์นโยบายเชิงเปรียบเทียบจากกรณีศึกษา ดี เอราส์ ทัวร์ ของเทย์เลอร์ สวิฟต์ ณ สาธารณรัฐสิงคโปร์

ปลายทาง (Destination Competitiveness Theory) (Ritchie & Crouch, 2003) และ ทฤษฎีการกำกับดูแลแบบร่วมมือ (Collaborative Governance) (Ansell & Gash, 2008) เพื่ออธิบายกลไกการบริหารจัดการงานมหกรรมขนาดใหญ่ในมิติของนโยบาย กระบวนการดำเนินงาน และผลลัพธ์เชิงประสิทธิผล โดยแบ่งตัวแปรออกเป็น 3 กลุ่มหลักที่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล (Causal Chain) ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ที่มา: Analyzed and concluded by the author

จากภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัยฉบับนี้พัฒนาขึ้นจากการบูรณาการแนวคิดเชิงทฤษฎีที่สำคัญในสาขาการจัดการงาน การท่องเที่ยว และนโยบายสาธารณะ โดยเฉพาะงานวิจัยด้านงานมหกรรมขนาดใหญ่ (Mega Events) และธรรมาภิบาล (Müller, 2015; OECD, 2020; Richards, 2021) ซึ่งร่วมกันชี้ให้เห็นว่าการอธิบายความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการจัดงานมหกรรมขนาดใหญ่ จำเป็นต้องพิจารณาในมิติ “เชิงระบบ (System-Level Analysis)” ที่เชื่อมโยงองค์ประกอบต่าง ๆ อย่างเป็นลำดับขั้นภายใต้กรอบแนวคิดนี้ งานวิจัยตั้งอยู่บนสมมติฐานสำคัญว่า “ผลลัพธ์ของระบบไม่ได้เกิดขึ้นโดยบังเอิญ แต่เป็นผลสะท้อนจากระดับการบูรณาการของระบบ (Degree of System Integration)” ซึ่งทำหน้าที่เป็นกลไกกำหนดความต่อเนื่องของกระบวนการและคุณภาพของผลลัพธ์ โดยความสัมพันธ์ดังกล่าวสามารถอธิบายผ่านโครงสร้างเชิงเหตุและผล ที่เชื่อมโยงระหว่าง โครงสร้างนโยบาย กระบวนการบริหารจัดการ และผลลัพธ์เชิงประสิทธิผล เพื่อให้สามารถอธิบายกลไกดังกล่าวได้อย่างเป็นระบบ กรอบแนวคิดนี้จึงแบ่งออกเป็น 3 มิติหลักที่เชื่อมโยงกัน ได้แก่

1.) ข้อมูลเชิงนโยบายเปรียบเทียบ 2.) กระบวนการบริหารจัดการ และ 3.) ผลลัพธ์ที่แตกต่างกัน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.) ปัจจัยนำเข้าเชิงนโยบาย (Comparative Policy Input) ในมิตินี้อธิบายถึง “เงื่อนไขตั้งต้นของระบบ” โดยเน้นบทบาทของโครงสร้างนโยบายและธรรมาภิบาล (Governance Structure) ในฐานะตัวกำหนดขอบเขตความสำเร็จของการดำเนินงาน แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับกรอบความสามารถในการแข่งขันของจุดหมายปลายทาง (Ritchie & Crouch, 2003) ที่ชี้ให้เห็นว่า นโยบายและการกำกับดูแลระดับมหภาคคือรากฐานสำคัญ ในบริบทของงานมหกรรมขนาดใหญ่ (Mega Events) งานวิจัยชี้ให้เห็นว่า ความแยกส่วนของการทำงาน (Fragmented Governance) และการขาดกลไกการประสานงานระหว่างหน่วยงาน เป็นต้นเหตุที่นำไปสู่ความไร้ประสิทธิภาพ ความล่าช้า และต้นทุนการประสานงานที่สูง (Ansell & Gash, 2008; Müller, 2015) ในทางตรงกันข้าม ระบบที่มีธรรมาภิบาลแบบบูรณาการ (Integrated Governance) และมีศูนย์กลางการสั่งการ (Single Command) จะเอื้อต่อความชัดเจนและความสามารถในการคาดการณ์ (Richards, 2021) ดังนั้น โครงสร้างนโยบายจึงไม่ใช่เพียงสภาพแวดล้อม แต่เป็น “ตัวกำหนดศักยภาพเชิงระบบ” ที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อกระบวนการในขั้นต่อไป

2.) กระบวนการบริหารจัดการ (Management Process) มิตินี้อธิบายถึง “กลไกการแปลงนโยบายสู่การปฏิบัติ” โดยกระบวนการบริหารจัดการทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการถ่ายทอดเงื่อนไขเชิงโครงสร้างไปสู่ผลลัพธ์ ครอบคลุมประเด็นด้านโลจิสติกส์ การจัดการฝูงชน (Crowd Flow) และการเชื่อมต่อการเดินทางช่วงสุดท้าย (Last-Mile Connectivity) แนวคิดนี้สอดคล้องกับทฤษฎีระบบของการจัดงาน (Event System) (Getz & Page, 2016a, 2016b) ซึ่งมองว่ากิจกรรมขนาดใหญ่คือระบบบริการที่ซับซ้อน ปัญหาหลักของการจัดงานมักไม่ได้เกิดจากตัวกิจกรรมบนเวที แต่เกิดจาก “ระบบสนับสนุนโดยรอบ” ที่ขาดการบูรณาการ (Müller, 2015) ระบบที่มีโครงสร้างนโยบายที่เข้มแข็งจะสามารถสร้างกระบวนการดำเนินงานที่มีความต่อเนื่อง (Operational Continuity) และลดแรงเสียดทานเชิงระบบ (Systemic Friction) ลงได้ กระบวนการบริหารจัดการในที่นี้จึงเป็น “ภาพสะท้อนของคุณภาพเชิงโครงสร้างระดับนโยบาย” อย่างเป็นรูปธรรม

3.) ผลลัพธ์ที่แตกต่างกัน (Divergent Outcomes) มิตินี้อธิบายถึง “ผลลัพธ์ของระบบ (System Outcomes)” ซึ่งครอบคลุมทั้งประสบการณ์ของผู้เข้าร่วมและความสามารถในการแข่งขันของจุดหมายปลายทาง โดยตั้งอยู่บนแกนหลักของแนวคิดเศรษฐกิจแห่งประสบการณ์ (Experience Economy) (Pine & Gilmore, 1999) และการบริหารเส้นทางของลูกค้า (Customer Journey) (Becker & Jaakkola, 2020; Lemon & Verhoef, 2016) ที่ชี้ว่า คุณภาพของประสบการณ์ไม่ได้ประเมินจากจุดใดจุดหนึ่ง แต่เป็นผลรวมของการเชื่อมโยงทุกจุดสัมผัส (Touchpoints) ระบบที่มีการบูรณาการสูงจะนำไปสู่ “ประสบการณ์แบบไร้รอยต่อ (Seamless Experience)” ในขณะที่ระบบแบบแยกส่วนจะทำให้เกิด “ประสบการณ์ที่สะดุดและ

ศักยภาพของประเทศไทยในการเป็นเจ้าภาพจัดงานดนตรีระดับโลก: การวิเคราะห์นโยบายเชิงเปรียบเทียบจากกรณีศึกษา ดี เอราส์ ทัวร์ ของเทย์เลอร์ สวิฟต์ ณ สาธารณรัฐสิงคโปร์

“ไม่ต่อเนื่อง (Fragmented Experience)” ทำยที่สุด ความต่อเนื่องของประสบการณ์นี้จะแปรสภาพไปสู่ความเชื่อมั่นเชิงระบบ (Systemic Trust) ซึ่งเป็นตัวชี้วัดความสามารถในการแข่งขันของจุดหมายปลายทาง (Destination Competitiveness) ในระยะยาว (Ritchie & Crouch, 2003)

กล่าวโดยสรุป กรอบแนวคิดการวิจัยนี้เสนอว่า ความสามารถในการเป็นเจ้าภาพจัดงานมหกรรมดนตรีระดับโลก เป็นผลลัพธ์จากโครงสร้างเชิงเหตุและผลระหว่าง นโยบาย กระบวนการ และประสบการณ์ ภายใต้ตัวแปรสำคัญ คือ “ระดับการบูรณาการของระบบ (Degree of System Integration)” กรอบแนวคิดดังกล่าวเป็นการยกระดับการวิเคราะห์จากเดิมที่เคยมองการจัดงานเป็นเพียง “กิจกรรม” ไปสู่การอธิบายในมิติ “ระบบนิเวศของนโยบายและการบริการ” อย่างเป็นองค์รวม

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยออกแบบการศึกษาในลักษณะ “กรณีศึกษาเชิงเปรียบเทียบ (Comparative Case Study)” เพื่อวิเคราะห์กลไกเชิงระบบที่กำหนดความสามารถของประเทศในการเป็นเจ้าภาพจัดงานดนตรีระดับโลกนานาชาติ ทั้งนี้ การวิจัยตั้งอยู่บนกรอบแนวคิดการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบด้านนโยบาย (Comparative Policy Analysis) ซึ่งเปิดโอกาสให้สามารถพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างนโยบาย กระบวนการบริหารจัดการ และผลลัพธ์เชิงประสบการณ์ได้อย่างเป็นระบบ

รูปแบบการวิจัย (Research Design) ด้วยลักษณะของปรากฏการณ์ที่มีความซับซ้อนทั้งในมิติของโครงสร้างสถาบัน ธรรมเนียมปฏิบัติ และปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลายภาคส่วน การใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพจึงมีความเหมาะสมอย่างยิ่ง เนื่องจากสามารถอธิบาย “กลไกเชิงเหตุและผล (Causal Mechanisms)” และพลวัตเชิงระบบที่ไม่สามารถวัดได้โดยตรงผ่านข้อมูลเชิงปริมาณ การศึกษานี้มุ่งเน้นการเปรียบเทียบระหว่างประเทศไทยและสาธารณรัฐสิงคโปร์ โดยใช้กรณีการจัดคอนเสิร์ตระดับโลก The Eras Tour ของศิลปินระดับโลกอย่าง Taylor Swift ในสาธารณรัฐสิงคโปร์เป็นกรณีอ้างอิงหลัก ควบคู่กับการพิจารณาการจัดคอนเสิร์ตระดับโลกนานาชาติในประเทศไทย เพื่อทำความเข้าใจความแตกต่าง เชิงโครงสร้างและเชิงระบบระหว่างสองบริบท

ผู้ให้ข้อมูลและการคัดเลือก (Participants and Sampling) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในงานวิจัยนี้ประกอบด้วยผู้ที่มีบทบาทเกี่ยวข้องกับระบบการจัดงานดนตรีระดับโลกนานาชาติ จำนวนทั้งสิ้น 25 คน โดยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ภายใต้เกณฑ์สำคัญ 3 ประการ ได้แก่ 1.) มีประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับการจัดหรือเข้าร่วมงาน 2.) มีบทบาทที่เกี่ยวข้องกับระบบนโยบายหรืออุตสาหกรรม

และ 3.) สามารถให้ข้อมูลเชิงลึกที่สะท้อนมิติของโครงสร้างและประสบการณ์ได้ โดยสามารถแยกผู้ให้ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มหลัก ได้แก่

1.) **กลุ่มภาคนโยบายและภาคอุตสาหกรรม จำนวน 10 คน** ประกอบด้วยผู้แทนจากหน่วยงานภาครัฐ ผู้บริหารสถานที่จัดงาน และผู้จัดคอนเสิร์ต ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบาย การวางแผน และการดำเนินงานในระดับปฏิบัติการ กลุ่มนี้สะท้อนมิติของธรรมาภิบาล กลไกการตัดสินใจและข้อจำกัดเชิงโครงสร้าง

2.) **กลุ่มผู้เข้าร่วมงานของงานคอนเสิร์ต THE ERAS TOUR ณ สาธารณรัฐสิงคโปร์ จำนวน 15 คน** เป็นผู้เข้าร่วมงานที่เป็นนักท่องเที่ยวกลุ่มคอนเสิร์ตที่มีประสบการณ์เข้าร่วมงานดนตรีระดับนานาชาติทั้งในประเทศไทยและสาธารณรัฐสิงคโปร์ โดยถูกจัดเป็น 3 กลุ่มย่อย ประกอบไปด้วยกลุ่มละจำนวน 5 คน สำหรับการสนทนากลุ่ม โดยมีระยะเวลา 3 ชั่วโมง ในช่องทาง Online ผ่านระบบการประชุมออนไลน์ โปรแกรม Zoom จำนวน 2 กลุ่มย่อยในรูปแบบแยกห้อง ห้องย่อยใช้ระยะเวลา 3 ชั่วโมง และห้องประชุมย่อย ร้านกาแฟแบบปิด ระยะเวลา 3 ชั่วโมง ในการสนทนากลุ่ม เพื่อสะท้อนมุมมองเชิงเปรียบเทียบด้านประสบการณ์

เครื่องมือการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) เป็นเครื่องมือที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีลักษณะเป็นการสัมภาษณ์ที่มีกรอบคำถามหลักที่กำหนดไว้ล่วงหน้า แต่เปิดโอกาสให้ผู้วิจัยสามารถปรับลำดับคำถามและตั้งคำถามเพิ่มเติม (Probing Questions) ตามบริบทของผู้ให้ข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกและสะท้อนประสบการณ์อย่างรอบด้าน (Kvale, 1996; Patton, 2002) แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับหลักการของการวิจัยเชิงคุณภาพที่มุ่งเน้นความยืดหยุ่นและการทำความเข้าใจปรากฏการณ์ในบริบทจริง โดย Creswell (2013) อธิบายว่า แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) เป็นวิธีการที่ช่วยให้ผู้วิจัยสามารถรักษาความสมดุลระหว่าง “ความเป็นระบบของคำถาม” และ “ความยืดหยุ่นในการเก็บข้อมูล” ขณะที่ Bryman and Teevan (2005) ได้เสนอว่า เครื่องมือนี้เหมาะสมอย่างยิ่งสำหรับการศึกษาเชิงเปรียบเทียบ เนื่องจากสามารถรักษาโครงสร้างของข้อมูลให้เปรียบเทียบกันได้ ขณะเดียวกันยังเปิดโอกาสให้เกิดข้อมูลเชิงลึก ดังนั้น การเลือกใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างในงานวิจัยนี้จึงมีความเหมาะสม เนื่องจากสามารถรองรับการวิเคราะห์ เชิงระบบที่เชื่อมโยงระหว่างนโยบาย กระบวนการ และผลลัพธ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วยลักษณะของแบบสัมภาษณ์เป็นคำถามปลายเปิด (Open-Ended Questions) ที่มีความยืดหยุ่นเปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถอธิบายประสบการณ์

ศักยภาพของประเทศไทยในการเป็นเจ้าภาพจัดงานคนตรีระดับโลก: การวิเคราะห์นโยบายเชิงเปรียบเทียบจากกรณีศึกษา ดี เอราส์ ทัวร์ ของเทย์เลอร์ สวิฟต์ ณ สาธารณรัฐสิงคโปร์

มุมมอง และข้อจำกัดเชิงระบบได้อย่างลึกซึ้ง ขณะเดียวกันยังคงมีโครงสร้างที่ชัดเจนเพื่อให้ข้อมูลสามารถนำมาเปรียบเทียบและวิเคราะห์ในเชิงระบบได้เพื่อให้สอดคล้องกับกรอบแนวคิดการวิจัย เครื่องมือดังกล่าวถูกออกแบบให้ครอบคลุม 3 มิติหลัก ได้แก่

1.) **ปัจจัยนำเข้าเชิงนโยบาย (Comparative Policy Input)** โดยในคำถามในมิตินี้มุ่งสำรวจโครงสร้างนโยบายและธรรมาภิบาล ซึ่งเป็น “เงื่อนไขตั้งต้นของระบบ” โดยครอบคลุมประเด็นสำคัญ เช่น ลักษณะของโครงสร้างการกำกับดูแล กลไกการตัดสินใจ บทบาทของภาครัฐ และความชัดเจนและความซับซ้อนของกฎระเบียบ เพื่อประเมินว่าโครงสร้างนโยบายส่งผลต่อความสามารถในการดำเนินงานและการตัดสินใจ

2.) **กระบวนการบริหารจัดการ (Management Process)** โดยในคำถามในมิตินี้มุ่งวิเคราะห์ “กระบวนการดำเนินงานของระบบ” โดยครอบคลุม เช่น การวางแผนและการดำเนินงานของกิจกรรมระบบ โลจิสติกส์และโครงสร้างพื้นฐาน การจัดการฝูงชน (Crowd Flow Management) การเชื่อมต่อการเดินทาง (Last-Mile Connectivity) และการใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการ เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงระดับของการบูรณาการของระบบและประสิทธิภาพของการดำเนินงาน

3.) **ผลลัพธ์เชิงประสบการณ์และการแข่งขัน (Divergent Outcomes)** ในคำถามในมิตินี้มุ่งสำรวจ “ผลลัพธ์ของระบบ” ในมุมมองของผู้เข้าร่วมงาน โดยครอบคลุม ทั้งคุณภาพและความต่อเนื่องของประสบการณ์ความพึงพอใจและความสะดวกในการเข้าร่วมงาน ความเชื่อมั่นต่อระบบ (Systemic Trust) และปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมงานในอนาคตเพื่อประเมินผลลัพธ์ในเชิงประสบการณ์และความสามารถในการแข่งขันของจุดหมายปลายทาง

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ (Instrument Validation) เพื่อให้เครื่องมือมีความน่าเชื่อถือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยพิจารณาความสอดคล้องระหว่างคำถามกับกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ของการวิจัย รวมถึงการทบทวนโดยผู้เชี่ยวชาญในสาขาที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มั่นใจว่าเครื่องมือสามารถสะท้อนประเด็นที่ต้องการศึกษาได้อย่างครอบคลุมและเหมาะสม ทั้งนี้ แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับหลักการของการพัฒนาเครื่องมือวิจัยเชิงคุณภาพที่เน้นความสอดคล้องเชิงแนวคิดและความชัดเจนของเนื้อหา (Creswell, 2013; Patton, 2002) นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการปรับปรุงคำถามอย่างเป็นระบบ โดยคำนึงถึงความชัดเจนของภาษา ความเหมาะสมของบริบท และความสามารถในการกระตุ้นให้ผู้ให้ข้อมูลสะท้อนมุมมองเชิงลึก ซึ่งเป็นหลักการสำคัญของการออกแบบแบบสัมภาษณ์กึ่ง

โครงสร้าง (Semi-Structured Interview) เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือและความเที่ยงตรงของข้อมูลเชิงคุณภาพ (Bryman & Teevan, 2005; Kvale, 1996)

การเก็บรวบรวมข้อมูล (Data Collection) การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการผ่าน 2 วิธีหลัก ได้แก่

1.) **การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)** ใช้กับกลุ่มผู้กำหนดนโยบายและภาคอุตสาหกรรม โดยใช้แนวคำถามแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถสะท้อนความคิดเห็น ประสบการณ์ และข้อจำกัดเชิงระบบได้อย่างลึกซึ้ง

2.) **การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)** ใช้กับกลุ่มผู้เข้าร่วมงาน เพื่อสำรวจประสบการณ์ตลอดเส้นทางการเข้าร่วมงาน ตั้งแต่การเดินทาง การเข้าถึงสถานที่ การจัดการฝูงชน ไปจนถึงการเดินทางกลับ ซึ่งช่วยให้สามารถระบุ “จุดเสียดขัดของประสบการณ์ (Experience Friction Points)” ได้อย่างชัดเจน ผ่านการเก็บข้อมูลดำเนินการทั้งในรูปแบบการพบปะโดยตรงและผ่านระบบออนไลน์ โดยมีการบันทึกเสียงและถอดความแบบคำต่อคำ (Verbatim Transcription) เพื่อรักษาความถูกต้องของข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis) การวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยนี้ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงประเด็น (Thematic Analysis) ตามแนวทางของ Braun and Clarke (2006) ซึ่งเป็นวิธีการที่เหมาะสมในการสกัด “รูปแบบความหมาย (Patterns of Meaning)” จากข้อมูลเชิงคุณภาพ และสามารถเชื่อมโยงข้อมูลเชิงประจักษ์เข้ากับกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีได้อย่างเป็นระบบ กระบวนการวิเคราะห์ดำเนินการเป็นลำดับขั้น ดังต่อไปนี้

1.) **การทำความคุ้นเคยกับข้อมูล (Data Familiarization)** ผู้วิจัยอ่านข้อมูลซ้ำหลายรอบเพื่อทำความเข้าใจบริบทโดยรวม พร้อมทั้งจดบันทึกข้อสังเกตเบื้องต้น

2.) **การให้รหัสข้อมูล (Initial Coding)** ดำเนินการ Coding แบบเปิด (Open Coding) โดยระบุหน่วยความหมายที่สำคัญ เช่น ธรรมชาติของ โครงสร้างนโยบาย การเชื่อมต่อการเดินทาง และประสบการณ์ของผู้เข้าร่วม

3.) **การจัดกลุ่มรหัส (Axial Coding)** นำรหัสที่มีความสัมพันธ์กันมาจัดกลุ่มเป็นหมวดหมู่ เช่น การปกครองที่กระจัดกระจาย (Fragmented Governance) ความซับซ้อนด้านกฎระเบียบ (Regulatory Complexity) และ ปัญหาการเชื่อมต่อช่วงสุดท้าย (Last-Mile Connectivity Issues)

4.) **การพัฒนาธีม (Theme Development)** สังเคราะห์หมวดหมู่เป็นประเด็นหลัก (Themes) ซึ่งจัดวางภายใต้กรอบแนวคิดของการวิจัย ได้แก่ 1.) ข้อมูลเชิงนโยบายเปรียบเทียบ (Comparative Policy Input) 2.) กระบวนการจัดการ (Management Process) และ 3.) ผลลัพธ์ที่แตกต่างกัน (Divergent Outcomes)

5.) การตรวจสอบความสอดคล้องของธีม (Reviewing Themes) ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างธีม (Theme) กับข้อมูลต้นทาง เพื่อให้มั่นใจว่าการตีความมีความถูกต้องและครอบคลุม

6.) การตีความเชิงทฤษฎี (Interpretation) เชื่อมโยงผลการวิเคราะห์กับกรอบแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ทฤษฎีสถาบัน (Institutional Theory) เศรษฐกิจแห่งประสบการณ์ (Experience Economy) และความสามารถในการแข่งขันของจุดหมายปลายทาง (Destination Competitiveness) เพื่ออธิบายความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลอย่างเป็นระบบ

ความน่าเชื่อถือของงานวิจัย (Trustworthiness) เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือของผลการวิจัย ผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) ทั้งในด้านแหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูล รวมถึงการวิเคราะห์แบบวนซ้ำ (Iterative Analysis) และการเปรียบเทียบข้อมูลอย่างต่อเนื่อง เพื่อลดอคติและเพิ่มความแม่นยำในการตีความ

จริยธรรมการวิจัย (Ethical Considerations) ผู้วิจัยได้แจ้งวัตถุประสงค์ของการวิจัยแก่ผู้ให้ข้อมูลอย่างชัดเจน และได้รับความยินยอมก่อนการเก็บข้อมูล โดยรักษาความลับและไม่เปิดเผยตัวตนของผู้ให้ข้อมูล ข้อมูลทั้งหมดถูกใช้เพื่อวัตถุประสงค์ทางวิชาการเท่านั้น

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม ไม่เพียงสะท้อนความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูล แต่เผยให้เห็น “รูปแบบเชิงระบบ (Systemic Patterns)” ที่เกิดขึ้นซ้ำอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสามารถจัดวางลงในกรอบแนวคิด 1.) ข้อมูลเชิงนโยบายเปรียบเทียบ (Comparative Policy Input) 2.) กระบวนการจัดการ (Management Process) และ 3.) ผลลัพธ์ที่แตกต่างกัน (Divergent Outcomes) ได้อย่างชัดเจน โดยการนำเสนอผลการวิจัยในส่วนนี้ได้ผาน “หลักฐานเชิงประจักษ์ (Empirical Evidence)” ผ่านคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูล เพื่อสนับสนุนการตีความเชิงทฤษฎี ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สรุปการวิเคราะห์เชิงธีมพร้อมหลักฐานสนับสนุน

Thematic Dimension	Theme	Description	Illustrative Evidence (Verbatim Quotes)	Theoretical Linkage
ข้อมูลเชิงนโยบายเปรียบเทียบ (Comparative Policy) Input	การปกครองที่กระจาย (ประเทศไทย) (Fragmented Governance, (Thailand))	โครงสร้างการบริหารแบบแยกส่วน มีหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แต่ขาดกลไกกลางในการประสานงานและตัดสินใจ ส่งผลให้เกิดความล่าช้าและความไม่แน่นอนเชิงนโยบาย	การจัดคอนเสิร์ตในประเทศไทยไม่ได้ยากที่ตัวงาน แต่ยากที่ระบบ เพราะต้องประสานหลายหน่วยงาน และแต่ละที่ก็มีขั้นตอนของตัวเองและไม่มีหน่วยงานกลางที่มีอำนาจตัดสินใจแบบเบ็ดเสร็จ ทำให้หลายเรื่องใช้เวลานาน (จากอุตสาหกรรม)	Institutional Theory (Scott, 2014): Institutional fragmentation leads to inefficiency
ข้อมูลเชิงนโยบายเปรียบเทียบ (Comparative Policy) Input	การกำกับดูแลแบบบูรณาการ (สาธารณรัฐสิงคโปร์) (Integrated Governance, Singapore)	โครงสร้างนโยบายแบบบูรณาการ มีหน่วยงานกลาง (Single Command) ทำหน้าที่กำกับสนับสนุน และอำนวยความสะดวก ทำให้การตัดสินใจมีความรวดเร็วและคาดการณ์ได้	ในสาธารณรัฐสิงคโปร์ ทุกอย่างชัดเจนมาก มีหน่วยงานหลักที่ดูแลทั้งหมด ทำให้การตัดสินใจเร็วและคาดการณ์ได้ (จากอุตสาหกรรม)	Event-led Development (Richards & Palmer, 2010); OECD (2015): Coordinated governance enhances mega-event capability
ข้อมูลเชิงนโยบายเปรียบเทียบ	โครงสร้างความเสี่ยงและบทบาทของรัฐ	ภาครัฐของประเทศไทยมีบทบาทจำกัด ขณะที่	ในประเทศไทย ผู้จัดต้องแบกรับความ	Public-Private Partnership &

ศักยภาพของประเทศไทยในการเป็นเจ้าภาพจัดงานคนตรีระดับโลก: การวิเคราะห์นโยบายเชิงเปรียบเทียบจากกรณีศึกษา ดี เอราส์ ทัวร์ ของเทย์เลอร์ สวิฟต์ ณ สาธารณรัฐสิงคโปร์

Thematic Dimension	Theme	Description	Illustrative Evidence (Verbatim Quotes)	Theoretical Linkage
(Comparative Policy) Input	(Risk Structure & State Role)	ภาคเอกชนรับความเสี่ยงสูง ต่างจากสิงคโปร์ที่รัฐมีบทบาทเป็น ผู้ประสานงาน (Facilitator) และ ผู้ร่วมลงทุน (Co-Investor)	เสี่ยงเกือบทั้งหมด ทำให้การตัดสินใจจัดงานใหญ่มีข้อจำกัด (จากอุตสาหกรรม)	State Facilitation Models
กระบวนการจัดการ (Management Process)	แรงเสียดทานเชิงระบบ (ในบริบทของประเทศไทย) (Systemic Frictions ,Thailand)	ปัญหาเชิงระบบในระดับปฏิบัติการ โดยเฉพาะการเชื่อมต่อการจัดการฝูงชน และ โลจิสติกส์ ซึ่งไม่ได้เกิดจากตัวงาน แต่เกิดจากระบบสนับสนุน	ในคอนเสิร์ตดี แต่หลังจบงานแล้วการเดินทางกลับคือ ปัญหาใหญ่ รถติด คนเยอะ ไม่มีระบบรองรับ” (จากผู้เข้าร่วม) ปัญหาไม่ได้อยู่ในฮอลล์ แต่อยู่ข้างนอกทั้งหมด (จากผู้เข้าร่วม)	Service System Theory (Getz & Page, 2016a); Infrastructure Integration
	ปัญหาการเชื่อมต่อช่วงสุดท้าย (Last-Mile Connectivity Issues)	ความไม่ต่อเนื่องของการเชื่อมต่อระหว่างสถานที่จัดงานกับระบบขนส่งหลัก ส่งผลให้เกิดความแออัด (Congestion) และลดคุณภาพของประสบการณ์	การออกจากสถานที่จัดงานใช้เวลานานมาก เพราะไม่มีการจัดการระบบขนส่งที่ดี (จากผู้เข้าร่วม)	Carrying Capacity (Butler, 1996); Urban Mobility Systems
	แผนความต่อเนื่องในการดำเนินงาน (สาธารณรัฐสิงคโปร์)	การออกแบบระบบแบบบูรณาการ ทำให้กระบวนการทั้งหมด	วางแผนที่เกี่ยวข้องทุกอย่างไว้หมด ตั้งแต่รถไฟฟ้าจนถึง	Integrated Service System;

Thematic Dimension	Theme	Description	Illustrative Evidence (Verbatim Quotes)	Theoretical Linkage
	(Operational Continuity ,Singapore)	เชื่อมโยงกันอย่างมีประสิทธิภาพ ตั้งแต่การเดินทางจนถึงการจัดการฝูงชน	ทางเข้า ไม่มีจุดที่สับสน(จากผู้เข้าร่วม) การจัดการหลังจบงานมีความรู้สึกที่ดีมาก จำนวนคนเยอะแต่ไม่รู้สึกอึดอัด (จากผู้เข้าร่วม)	Smart Event Management
ผลลัพธ์ที่แตกต่างกัน (Divergent Outcomes)	ประสบการณ์ที่กระจัดกระจาย (ประเทศไทย) (Fragmented Experience, Thailand)	ประสบการณ์ของผู้เข้าร่วมงานมีลักษณะไม่ต่อเนื่อง หรือมีประสบการณ์ที่ไม่ต่อเนื่อง(Disjointed Experience) แม้บางช่วงมีคุณภาพสูง แต่ระบบโดยรวมขาดความเชื่อมโยง	การแสดงของงานดีมาก แต่ประสบการณ์โดยรวมรู้สึกสะดุด เป็นช่วงเวลาหนึ่ง (จากผู้เข้าร่วม)	Experience Economy (Pine & Gilmore, 1999): Incomplete experience reduces value
ผลลัพธ์ที่แตกต่างกัน (Divergent Outcomes)	ประสบการณ์ไร้รอยต่อ (สาธารณรัฐสิงคโปร์) (Seamless Experience, Singapore)	ประสบการณ์ถูกออกแบบให้ต่อเนื่อง ตั้งแต่ต้นจนจบ (End-to-End Experience) สร้างความพึงพอใจและความเชื่อมั่นในระบบ	มีความรู้สึกไร้รอยต่อ ตั้งแต่เริ่มจนจบ ทุกอย่างไหลลื่น (จากผู้เข้าร่วม)	Holistic Experience Design
ผลลัพธ์ที่แตกต่างกัน	ความไว้วางใจเชิงระบบและผลกระทบทางพฤติกรรม	ความแตกต่างของประสบการณ์ส่งผลต่อความเชื่อมั่นในระบบ	ถ้ามีโอกาส เลือกไปคูที่สาธารณรัฐสิงคโปร์มากกว่า	Destination Competitiveness (Ritchie &

Thematic Dimension	Theme	Description	Illustrative Evidence (Verbatim Quotes)	Theoretical Linkage
(Divergent Outcomes)	(Systemic Trust & Behavioral Impact)	และการตัดสินใจของผู้บริโภคในการเลือกเข้าร่วมงานในอนาคต	เพราะมั่นใจในระบบ และการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพที่สูง (จากผู้เข้าร่วม)	Crouch, 2003) : Experience drives competitiveness

ที่มา: Analyzed and concluded by the author

สรุปผลการวิเคราะห์

จากการสังเคราะห์ผลการวิจัยจากทั้ง 3 มิติ ได้แก่ 1.) ข้อมูลเชิงนโยบายเปรียบเทียบ(Comparative Policy Input) 2.) กระบวนการจัดการ (Management Process) และ 3.) ผลลัพธ์ที่แตกต่างกัน (Divergent Outcomes) สามารถอธิบายภาพรวมของปรากฏการณ์ได้อย่างเป็นระบบว่า ความสามารถในการเป็นเจ้าภาพจัดงานดนตรีระดับนานาชาติ ไม่ได้เกิดจากองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่ง โดยลำพัง แต่เป็นผลลัพธ์ของ “โครงสร้างความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล (Causal Structure)” ที่เชื่อมโยงกันอย่างเป็นลำดับขั้นภายในระบบเดียวกันในเชิงโครงสร้างนโยบาย ทำหน้าที่เป็น “รากฐานเชิงกำหนด (Structural Determinant)” ที่กำหนดทั้งขอบเขตของความเป็นไปได้ (Boundary of Possibility) และทิศทางของการดำเนินงาน เมื่อโครงสร้างนโยบายมีลักษณะเป็นเอกภาพ มีการบูรณาการระหว่างหน่วยงาน และมีกลไกการตัดสินใจที่ชัดเจน ระบบย่อมสามารถแปรศักยภาพเชิงนโยบายไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้กระบวนการดำเนินงานมีความต่อเนื่อง มีความสอดคล้องประสาน และสามารถเชื่อมโยงองค์ประกอบต่าง ๆ ของระบบเข้าด้วยกันได้อย่างไร้รอยต่อ

หากโครงสร้างของนโยบายมีลักษณะกระจัดกระจาย ขาดการเชื่อมโยงและการประสาน ความร่วมมือผ่านการบูรณาการและปราศจากกลไกกลางในการประสานงาน ระบบจะเผชิญกับ “แรงต้านเชิงโครงสร้าง (Systemic Friction)” ซึ่งมีได้จำกัดอยู่เพียงระดับการกำหนดนโยบาย แต่แทรกซึมอยู่ในทุกช่วงของกระบวนการ ตั้งแต่การวางแผนเชิงกลยุทธ์ไปจนถึงการปฏิบัติจริงในภาคสนามความไม่สอดคล้องดังกล่าวก่อให้เกิดต้นทุนแฝงในระบบ ทั้งในรูปของความล่าช้า ความซ้ำซ้อน และความไม่แน่นอน ซึ่งลดทอนประสิทธิภาพของการดำเนินงานโดยรวมภายใต้เงื่อนไขดังกล่าว กระบวนการดำเนินงาน จึงมิใช่เพียง “ขั้นตอนของการทำงาน” แต่เป็น “ผลสะท้อนโดยตรงของคุณภาพเชิงโครงสร้างของนโยบาย” และเมื่อ

กระบวนการถูกจำกัดด้วยข้อบกพร่องเชิงโครงสร้าง ผลลัพธ์ที่ปรากฏในระดับประสบการณ์ จะสะท้อนข้อจำกัดดังกล่าวอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ กล่าวคือ ระบบที่ขาดการเชื่อมโยงจะนำไปสู่ “ประสบการณ์ที่ไม่ต่อเนื่อง (Fragmented Experience)” ขณะที่ระบบที่มีความสอดคล้องและการบูรณาการในระดับสูง จะสามารถสร้าง “ประสบการณ์ที่ไร้รอยต่อ (Seamless Experience)” ได้อย่างเป็นธรรมชาติและสม่ำเสมอ

ในบริบทของประเทศไทย ผลการวิเคราะห์ชี้ให้เห็นถึงการดำรงอยู่ของ “ผลกระทบแบบลูกโซ่ (Cascading Effect)” ซึ่งเริ่มต้นจากข้อจำกัดในระดับโครงสร้างนโยบาย และส่งต่อไปยังความไม่มีประสิทธิภาพในกระบวนการ ก่อนจะปรากฏอย่างชัดเจนในระดับประสบการณ์ของผู้เข้าร่วม กล่าวคือ ความไม่ชัดเจนของกลไกการบริหาร การขาดการประสานงานระหว่างหน่วยงาน และความซ้ำซ้อนของขั้นตอน มิได้เป็นเพียงปัญหาเชิงปฏิบัติการ เป็นข้อจำกัดเชิงระบบที่ลดทอนศักยภาพการแข่งขันโดยรวม ในทางตรงกันข้าม สาธารณรัฐสิงคโปร์แสดงให้เห็นถึงระบบที่มี “ความสอดคล้องภายใน (Internal Coherence)” อย่างชัดเจน โดยผ่านโครงสร้างนโยบายที่มีความบูรณาการได้เอื้อให้เกิดกระบวนการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ และนำไปสู่ผลลัพธ์เชิงประสบการณ์ที่มีความต่อเนื่อง มีคุณภาพและสามารถสร้างความเชื่อมั่นในระดับระบบ (Systemic Trust) ได้อย่างยั่งยืน ดังนั้นข้อค้นพบเชิงสังเคราะห์ของการศึกษานี้ คือ ความแตกต่างระหว่างประเทศมิได้อยู่ที่ “ระดับของทรัพยากร” หรือ “ศักยภาพของอุปสงค์” อยู่ที่ “ความสามารถในการออกแบบและบริหารระบบ” ให้สามารถเชื่อมโยงองค์ประกอบเชิงนโยบาย กระบวนการ และประสบการณ์เข้าด้วยกันได้อย่างเป็นเอกภาพ กล่าวอีกนัยหนึ่ง ความได้เปรียบเชิงแข่งขันในบริบทของการจัดงานดนตรีระดับโลก มิได้เกิดจากการมีทรัพยากรที่มากกว่า แต่เกิดจาก “ความสามารถในการทำระบบทั้งหมดทำงานร่วมกันได้อย่างไร้รอยต่อ” ซึ่งเป็นเนื้อหาสำคัญของความสามารถเชิงนโยบายในยุคเศรษฐกิจแห่งประสบการณ์

การอภิปรายผล

การอภิปรายผลในงานวิจัยนี้มุ่งนำข้อค้นพบจากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ซึ่งได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม ชาติความและวิเคราะห์ในเชิงโครงสร้างและเชิงระบบโดยเชื่อมโยงเข้ากับกรอบแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ควบคู่ไปกับการเปรียบเทียบกับงานวิจัยก่อนหน้านี้ เพื่ออธิบาย “กลไกเชิงเหตุและผล” ที่กำหนดความสามารถของประเทศในการเป็นเจ้าภาพจัดงานมหกรรมดนตรีระดับโลกอย่างรอบด้านและมีความเป็นระบบ ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ความแตกต่างของศักยภาพระหว่างประเทศมิได้เป็นผลจากปัจจัยด้านอุปสงค์หรือทรัพยากรเพียงอย่างเดียวเท่านั้นแต่มีรากฐานอยู่ที่ “โครงสร้างนโยบายและธรรมาภิบาล” ซึ่งทำหน้าที่เสมือน “สถาปัตยกรรมของระบบ” ที่กำหนดทั้งขอบเขตของความเป็นไปได้ กลไกการดำเนินงาน และคุณภาพของผลลัพธ์ในภาพรวมข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีสถาบัน (Institutional Theory) ซึ่งอธิบายว่าโครงสร้างสถาบันเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของ

ตัวแสดงและผลลัพธ์ของระบบ (Scott, 2014) และยังสอดคล้องกับงานวิจัยร่วมสมัยที่ชี้ให้เห็นว่าการปกครอง
ที่กระจายอำนาจ (Fragmented Governance) เป็นข้อจำกัดเชิงโครงสร้างที่บั่นทอนประสิทธิภาพของกิจกรรม
ขนาดใหญ่ (Mega Events) อย่างมีนัยสำคัญ (Müller, 2015; OECD, 2020; Richards, 2021)

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์สะท้อนให้เห็นภาพของ “ระบบที่ขาดเอกภาพ” ในบริบทของประเทศไทย
ซึ่งการขาดกลไกการประสานงานแบบรวมศูนย์นำไปสู่ความล่าช้า ความซ้ำซ้อน และความไม่แน่นอน
ในกระบวนการตัดสินใจ ในทางตรงกันข้าม กรณีของสาธารณรัฐสิงคโปร์สะท้อนให้เห็นถึง “ระบบที่มีการจัด
ระเบียบเชิงสถาบันอย่างเป็นเอกภาพ” ซึ่งสามารถลดความซับซ้อนของกระบวนการและเพิ่มความสามารถใน
การตอบสนองต่อความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันสอดคล้องกับแนวคิด
การกำกับดูแลแบบร่วมมือ (Collaborative Governance) (Ansell & Gash, 2008) ที่เน้นการบูรณาการ
เชิงโครงสร้างเพื่อยกระดับประสิทธิภาพของระบบ ในมิติของกระบวนการบริหารจัดการ ผลการวิจัยได้ขยาย
ความเข้าใจว่า “กระบวนการ” มิใช่เพียงลำดับของกิจกรรม แต่เป็น “กลไกเชิงแปลง” ที่สะท้อนคุณภาพของ
โครงสร้างนโยบายในระดับปฏิบัติการ โดยข้อมูลเชิงประจักษ์ชี้ให้เห็นว่า ข้อจำกัดในบริบทของประเทศไทยมิได้
อยู่ที่ตัวกิจกรรมหลัก หากแต่ปรากฏอย่างเด่นชัดใน “ระบบโดยรอบ” โดยเฉพาะในประเด็นการเชื่อมต่อการ
เดินทางและการจัดการการไหลของผู้เข้าร่วมงาน ซึ่งเป็นจุดที่เกิดความไม่ต่อเนื่องของระบบ ข้อค้นพบนี้
สอดคล้องกับแนวคิดระบบกิจกรรม (Event System) ของ Getz and Page (2016a) ที่มองว่าการจัดงานเป็น
ระบบที่ต้องอาศัยการบูรณาการขององค์ประกอบหลายส่วน และยังสอดคล้องกับ Müller (2015) ที่ชี้ว่าความ
ล้มเหลวของกิจกรรมขนาดใหญ่ (Mega Events) มักมีรากฐานอยู่ที่ “ความล้มเหลวของระบบสนับสนุน”
มากกว่าตัวกิจกรรม ในทางตรงกันข้าม สาธารณรัฐสิงคโปร์สามารถออกแบบกระบวนการให้มีความต่อเนื่อง
และลดแรงต้านเชิงระบบได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสะท้อนถึงระดับของการบูรณาการเชิงนโยบายที่สูงกว่า
อย่างเป็นรูปธรรม ในมิติของผลลัพธ์เชิงประสบการณ์ งานวิจัยนี้ได้นำเสนอข้อค้นพบที่มีนัยสำคัญเชิงทฤษฎี
โดยแสดงให้เห็นว่า “ประสบการณ์” มิใช่ผลลัพธ์ของกิจกรรมเฉพาะจุด ซึ่งเป็น “ผลลัพธ์เชิงระบบที่เกิดขึ้นจาก
ความต่อเนื่องขององค์ประกอบทั้งหมด” ตลอดเส้นทางของผู้เข้าร่วมงาน โดยข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสะท้อนให้
เห็นว่า ในบริบทของประเทศไทย ประสบการณ์มีลักษณะไม่ต่อเนื่องและมีจุดสะดุดในหลายช่วง ขณะที่
ในสาธารณรัฐสิงคโปร์ ประสบการณ์ถูกออกแบบและรับรู้ในลักษณะของความต่อเนื่องแบบไร้รอยต่อ
ข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจแห่งประสบการณ์ (Experience Economy) (Pine &
Gilmore, 1999) และงานวิจัยในประสบการณ์ของลูกค้า (Customer Experience) ที่ชี้ให้เห็นว่า ประสบการณ์
เป็นผลของการเชื่อมโยงหลายจุดสัมผัสในเส้นทางการเดินทางของลูกค้า (Customer Journey) (Becker &
Jaakkola, 2020; Lemon & Verhoef, 2016) อย่างไรก็ตาม งานวิจัยนี้ได้ขยายแนวคิดดังกล่าว โดยเสนอว่า

“ความต่อเนื่องของระบบ” เป็นเงื่อนไขเชิงโครงสร้างที่กำหนดคุณภาพของประสบการณ์ มิใช่เพียงการออกแบบในระดับกิจกรรมการวิเคราะห์ข้อมูลยังเผยให้เห็นความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลระหว่างประสบการณ์ ความเชื่อมั่นในระบบ และความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โดยประสบการณ์ที่มีความต่อเนื่องสามารถสร้างความเชื่อมั่นเชิงระบบ ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรม การตัดสินใจเข้าร่วมงานในอนาคต และนำไปสู่ความได้เปรียบเชิงการแข่งขันในระดับมหภาค ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับกรอบแนวคิดความสามารถในการแข่งขันของจุดหมายปลายทาง (Destination Competitiveness) (Ritchie & Crouch, 2003) และงานวิจัยที่เชื่อมโยงคุณภาพของประสบการณ์กับความสามารถในการแข่งขันของจุดหมายปลายทาง (Neuhof et al., 2020) เมื่อพิจารณาโดยรวมการอภิปรายผลในครั้งนี้แสดงให้เห็นถึงความสอดคล้องระหว่างข้อมูลเชิงประจักษ์กับกรอบแนวคิดการวิจัย และสามารถบูรณาการเข้ากับวรรณกรรมทั้งในเชิงทฤษฎีและเชิงประจักษ์ได้อย่างเป็นระบบ โดยข้อค้นพบของงานวิจัยนี้ได้เพียงเติมเต็มช่องว่างของวรรณกรรม หากยังนำไปสู่การยกระดับการอธิบาย “กิจกรรมขนาดใหญ่ (Mega Events)” จากการมองในฐานะ “กิจกรรม” ไปสู่การมองในฐานะ “ผลลัพธ์ของระบบเชิงนโยบายที่มีความซับซ้อนและเชื่อมโยงกันอย่างเป็นพลวัต”

โดยสรุป งานวิจัยนี้ชี้ให้เห็นอย่างเป็นระบบว่า ความสามารถในการเป็นเจ้าภาพจัดงานมหกรรมดนตรีระดับโลกมิได้เป็นฟังก์ชันของทรัพยากรหรือขนาดของตลาด แต่เป็นฟังก์ชันของ “สถาปัตยกรรมเชิงระบบ” ที่ประเทศสามารถออกแบบและขับเคลื่อนได้จริง โดยที่โครงสร้างนโยบาย กระบวนการบริหารจัดการ และประสบการณ์ของผู้เข้าร่วม มิได้ดำรงอยู่อย่างแยกส่วน หากแต่เชื่อมโยงกันเป็นลำดับเชิงเหตุและผลที่กำหนดผลลัพธ์ในระดับมหภาค ข้อค้นพบนี้นำไปสู่การจัดวางกรอบคิดใหม่ที่มองกิจกรรมขนาดใหญ่ (Mega Events) ในฐานะ “ผลลัพธ์ของระบบที่บูรณาการ” มากกว่ากิจกรรมเชิงเหตุการณ์และชี้ให้เห็นว่า ความได้เปรียบเชิงการแข่งขันมิได้เกิดจากการสะสมทรัพยากร โดยเกิดจากความสามารถในการจัดระเบียบและประสานการทำงานของระบบให้เกิดความต่อเนื่องและประสิทธิผล ในนัยดังกล่าว ความสามารถในการแข่งขันของประเทศจึงมิได้ถูกกำหนดโดยสิ่งที่มียู่ และถูกกำหนดโดย “ความสามารถในการทำให้ระบบทั้งหมดทำงานร่วมกันได้” อย่างแม่นยำ มีเสถียรภาพ และยั่งยืน

สรุปผลการวิจัย

งานวิจัยนี้นำเสนอข้อค้นพบเชิงประจักษ์ที่มีนัยสำคัญต่อการทำความเข้าใจพลวัตของการจัดงานดนตรีระดับโลก โดยชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ความสามารถในการเป็นเจ้าภาพจัดงานไม่ได้เป็นผลลัพธ์ของอุปสงค์ทางการตลาดหรือความนิยมของศิลปินเพียงอย่างเดียว แต่เป็น “ผลลัพธ์ของระบบเชิงนโยบายและการบริหารจัดการ” ที่สามารถบูรณาการองค์ประกอบต่าง ๆ เข้าด้วยกันได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีเอกภาพ

การวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบระหว่างประเทศไทยและสาธารณรัฐสิงคโปร์เผยให้เห็นว่าความแตกต่างของผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น ณ ระดับปลายทาง ที่มีรากฐานมาจาก “โครงสร้างเชิงสถาบันและนโยบาย” ซึ่งทำหน้าที่กำหนดตรรกะของระบบ (System Logic) ตั้งแต่ระดับการตัดสินใจเชิงนโยบายไปจนถึงการปฏิบัติการในภาคสนาม กล่าวคือ ระบบที่มีความบูรณาการ มีทิศทางเดียว และมีกลไกการตัดสินใจที่ชัดเจน ย่อมเอื้อให้เกิดกระบวนการดำเนินงานที่มีความต่อเนื่อง (Operational Continuity) และสามารถปรับเปลี่ยนศักยภาพเชิงโครงสร้างให้กลายเป็น “ประสบการณ์ที่มีคุณภาพ” ได้อย่างเป็นรูปธรรม ในบริบทของประเทศไทย แม้จะมีความพร้อมในด้านอุปสงค์ โครงสร้างพื้นฐาน และศักยภาพของตลาดในระดับที่เอื้ออำนวยต่อการจัดงานดนตรีระดับนานาชาติ แต่ข้อจำกัดเชิงโครงสร้าง โดยเฉพาะในมิติของธรรมาภิบาล การประสานงานเชิงนโยบาย และการออกแบบระบบที่ขาดความเชื่อมโยง ยังคงเป็น “จุดอ่อนเชิงระบบ” ที่ลดทอนประสิทธิภาพของทั้งกระบวนการ ความไม่เป็นเอกภาพของกลไกการบริหารมิได้เพียงก่อให้เกิดความล่าช้าหรือความซ้ำซ้อน แต่ส่งผลกระทบแบบลูกโซ่ (Cascading Effect) ต่อการดำเนินงานในทุกระดับ และท้ายที่สุดสะท้อนออกมาในรูปของประสบการณ์ที่ขาดความต่อเนื่องและความเชื่อมั่นของผู้บริโภค ในทางตรงกันข้าม สาธารณรัฐสิงคโปร์แสดงให้เห็นถึงบทบาทของรัฐในฐานะ “ผู้บูรณาการระบบ (System Integrator)” อย่างแท้จริง โดยรัฐไม่ได้ทำหน้าที่เพียงกำกับดูแล แต่มีบทบาทเชิงยุทธศาสตร์ในการออกแบบ การควบคุม รวมถึงการประสานองค์ประกอบต่าง ๆ ของระบบให้ทำงานร่วมกันอย่างเป็นเอกภาพที่เป็นหนึ่งเดียว ตั้งแต่ระดับนโยบายไปจนถึงระดับปฏิบัติการ ความสามารถดังกล่าวทำให้สาธารณรัฐสิงคโปร์สามารถเปลี่ยน “ความพร้อมเชิงโครงสร้าง” ให้กลายเป็น “ความได้เปรียบเชิงประสบการณ์ (Experiential Advantage)” ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญของการแข่งขันในยุคเศรษฐกิจแห่งประสบการณ์ นับว่าศักยภาพเชิงทฤษฎีของงานวิจัยนี้อยู่ที่การเสนอ “การเปลี่ยนกรอบคิด (Paradigm Shift)” จากการมองการจัดงานดนตรีในฐานะ “กิจกรรมเชิงเหตุการณ์ (Event-Centric Perspective)” ไปสู่การมองในฐานะ “ผลลัพธ์ของระบบเชิงนโยบาย (System-Based Perspective)” กล่าวคือ ความสำเร็จมิได้ขึ้นอยู่กับความสามารถในการดึงดูดศิลปินหรือการลงทุนแบบเฉพาะกิจ แต่ขึ้นอยู่กับความสามารถในการออกแบบระบบที่สามารถเชื่อมโยงนโยบาย กระบวนการ และประสบการณ์เข้าด้วยกันอย่างเป็นองค์รวม

ในเชิงนโยบาย ข้อค้นพบนี้ชี้ให้เห็นว่า การยกระดับความสามารถของประเทศไทยจำเป็นต้องเริ่มต้นจากการปฏิรูปในระดับโครงสร้าง โดยเฉพาะการสร้างกลไกการบริหารจัดการแบบบูรณาการ การลดความซ้ำซ้อนของหน่วยงาน การพัฒนาระบบการตัดสินใจที่มีเอกภาพ และการออกแบบกระบวนการที่สามารถเชื่อมโยงองค์ประกอบของระบบเข้าด้วยกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ เพื่อให้ระบบสามารถ “ทำงานร่วมกัน” ได้ ไม่ใช่เพียง “มีอยู่ร่วมกัน” กล่าวโดยสรุป ความได้เปรียบเชิงแข่งขันในบริบทของการจัดงานดนตรีระดับโลก มิได้เกิดจาก “ปริมาณของทรัพยากร” หรือ “ความนิยมของตลาด” แต่จะเกิดจาก “คุณภาพของระบบ”

และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง “ความสามารถในการทำให้ระบบทั้งหมดทำงานร่วมกันได้อย่างไร้รอยต่อ” ซึ่งถือเป็นหัวใจของการพัฒนาเชิงนโยบายในยุคที่คุณค่าทางเศรษฐกิจ ถูกขับเคลื่อนด้วยประสบการณ์

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติ (Policy and Implementation Recommendations) จากผลการวิเคราะห์เชิงระบบของงานวิจัยนี้ ซึ่งชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่า “ข้อจำกัดเชิงโครงสร้างของประเทศไทยมีได้อยู่ที่ศักยภาพด้านอุปสงค์ โดยอยู่ที่โครงสร้างการกำกับดูแลแบบแยกส่วน (Fragmented Governance)” อันก่อให้เกิดความไม่สอดคล้องของกลไกการตัดสินใจ ลดทอนประสิทธิภาพของกระบวนการ และส่งผลกระทบต่อคุณภาพของประสบการณ์ในท้ายที่สุด การยกระดับขีดความสามารถของประเทศจึงจำเป็นต้องมุ่งไปที่ “การออกแบบระบบเชิงนโยบายใหม่ (Systemic Policy Redesign)” มากกว่าการแก้ไขเชิงจุด เพื่อให้ข้อเสนอมีทั้งความเข้มแข็งเชิงแนวคิดและศักยภาพในการนำไปปฏิบัติ งานวิจัยนี้จึงจำแนกข้อเสนอออกเป็น 2 ระดับ ได้แก่ 1.) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย (Policy-Level Recommendations) และ 2.) ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ ด้านนโยบาย (Policy Implementation Recommendations) ซึ่งมีความสัมพันธ์เชิงเกื้อหนุนกันในลักษณะดังต่อไปนี้

1.) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย (Policy-Level Recommendations) การออกแบบสถาปัตยกรรมของระบบ (System Architecture) ในระดับมหภาค เพื่อเปลี่ยนผ่านจาก “การปกครองที่กระจัดกระจาย (Fragmented Governance)” ไปสู่ “การกำกับดูแลแบบบูรณาการ (Integrated Governance)” โดยรัฐต้องยกระดับบทบาทสู่การเป็น “ผู้บูรณาการระบบ (System Integrator)”

2.1) ระยะที่ 1: การปฏิรูปเชิงบริหาร (Short-Term ระยะเวลา 1-2 ปี) โดยการมุ่งลด “แรงต้านเชิงระบบ (Systemic Friction)” และสร้างความชัดเจนของโครงสร้างการกำกับดูแล ดังต่อไปนี้

(1.) การจัดตั้ง “ศูนย์บัญชาการงานมหกรรมระดับชาติ” (National Mega Event Command Center) โดยมีสำนักนายกรัฐมนตรี หรือกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นหน่วยงานเจ้าภาพหลัก ทำหน้าที่เป็นกลไก Single Command ในการตัดสินใจและประสานงานแบบบูรณาการในลักษณะศูนย์บริการร่วมหรือศูนย์บริการแบบเบ็ดเสร็จ (One-Stop Service) เพื่อลดความซ้ำซ้อนและความไม่แน่นอนของกระบวนการ

(2.) การปฏิรูปกฎระเบียบเชิงระบบ (Regulatory Guillotine) ดำเนินการทบทวนลดและปรับปรุงกฎระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อการจัดงาน โดยเฉพาะในประเด็นวีซ่า ใบอนุญาตทำงาน และ

ศักยภาพของประเทศไทยในการเป็นเจ้าภาพจัดงานดนตรีระดับโลก: การวิเคราะห์นโยบายเชิงเปรียบเทียบจากกรณีศึกษา ดี เอราส์ ทัวร์ ของเทย์เลอร์ สวิฟต์ ณ สาธารณรัฐสิงคโปร์

พิธีการศุลกากร พร้อมพัฒนาเครื่องมือเชิงนโยบาย เช่น ใบอนุญาตเร่งด่วนสำหรับงานอีเวนต์ (Event Fast-Track Permit) เป็นต้น

(3.) การพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลแบบบูรณาการ (Digital Event Facilitation Platform) เพื่อเป็นกลไกกลางในการยื่นขออนุญาต ติดตามสถานะ และประสานงานรวมถึงการเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงาน จะสามารถช่วยเพิ่มความโปร่งใส ลดความคลุมเครือ และยกระดับประสิทธิภาพของระบบ

1.2) ระยะที่ 2: การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและความร่วมมือรัฐและภาคเอกชน (Medium-Term ระยะเวลา 3 - 5 ปี) มุ่งแก้ไข “ข้อจำกัดเชิงโครงสร้าง (Structural Bottlenecks)” ดังต่อไปนี้

(1.) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการจัดงาน (Event Infrastructure) ผ่านส่งเสริมการลงทุนในสถานที่จัดงานระดับโลก (Mega Concert Venues) โดยใช้กลไกความร่วมมือรัฐภาคเอกชน เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการรองรับงานขนาดใหญ่

(2.) การยกระดับระบบการเชื่อมต่อ (Last-Mile Connectivity) ผลักดันให้เป็นวาระเชิงนโยบายระดับเมือง โดยบูรณาการหน่วยงานด้านคมนาคมและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อพัฒนาระบบขนส่งที่เชื่อมต่อกับสถานที่จัดงานอย่างมีประสิทธิภาพ

(3.) การกำหนดมาตรฐานระดับชาติด้านการบริหารจัดการงานอีเวนต์อัจฉริยะ (Smart Event Management) เพื่อส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการฝูงชน ความปลอดภัย และข้อมูลในรูปแบบที่มีความต่อเนื่อง

1.3) ระยะที่ 3: การออกแบบสถาบันใหม่ (Long-Term ระยะเวลา 5 - 10 ปี) การมุ่งสร้าง “ระบบที่ยั่งยืนและแข่งขันได้ในระดับสากล” ดังต่อไปนี้

(1.) การจัดตั้งองค์การบริหารการจัดงานมหกรรมขนาดใหญ่แห่งประเทศไทย (Thailand Mega Event Authority) ทำหน้าที่กำหนดยุทธศาสตร์ ดึงดูดงานระดับโลก และบริหารระบบนิเวศ (Ecosystem) ในรูปแบบการบูรณาการร่วมกัน

(2.) การจัดตั้งกองทุนสนับสนุนการจัดงานมหกรรมขนาดใหญ่ (Mega Event Fund) เพื่อสนับสนุนการลงทุนแบบร่วมทุน (Co-Investment) โดยใช้หลักการแนวทางที่อิงตามผลตอบแทนจากการลงทุน (Roi-Based Approach)

(3.) การพัฒนาระบบนิเวศเมืองด้านงานกิจกรรม (City-Level Event Ecosystem) เพื่อบูรณาการการพัฒนาเมือง การท่องเที่ยว และเศรษฐกิจสร้างสรรค์เข้าด้วยกัน

2.) ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติด้านนโยบาย (Policy Implementation Recommendations)

2.1) ภาคเอกชน ผู้ร่วมขับเคลื่อนระบบ (Co-Implementer) ภาคเอกชนควรมีบทบาทในการร่วมลงทุน (Co-Investment) พัฒนาเทคโนโลยี (Event Technology) และถ่ายทอดมาตรฐานการจัดการในระดับสากล รวมถึงใช้ Data Analytics เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ

2.2) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้บูรณาการระดับพื้นที่ (Local Integrator) มีบทบาทในการวางแผนระบบคมนาคม การจัดการฝูงชน และการเชื่อมโยงนโยบายด้านเมืองกับการจัดงาน

2.3) สถาบันวิชาการและหน่วยงานสนับสนุน ผู้สร้างองค์ความรู้ (Knowledge Enabler) สนับสนุนการวิจัย การประเมินผลกระทบ และทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการเชื่อมโยงองค์ความรู้ระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน

2.4) กลไกเชิงระบบ การบูรณาการผ่านแพลตฟอร์มและตัวชี้วัดร่วมควรพัฒนากลไกการประสานงานผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล พร้อมกำหนดตัวชี้วัดร่วม (Shared Kpis) เพื่อให้ทุกภาคส่วนดำเนินงานไปในทิศทางเดียวกัน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

งานวิจัยฉบับนี้จะสามารถอธิบายกลไกเชิงระบบที่กำหนดความสามารถในการเป็นเจ้าภาพจัดงานดนตรีระดับนานาชาติได้อย่างมีนัยสำคัญ อย่างไรก็ตาม เพื่อยกระดับองค์ความรู้ในสาขานโยบายการท่องเที่ยวและการจัดการงานมหกรรม งานวิจัยในอนาคตควรมุ่งเน้นประเด็นสำคัญดังต่อไปนี้

1.) **ควรมีการศึกษาวเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Analysis)** เพื่อประเมินผลกระทบทางเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวของงานมหกรรมขนาดใหญ่ (Mega Events) ในบริบทของประเทศไทยอย่างเป็นระบบ ทั้งในมิติของรายได้การจ้างงาน และผลกระทบทางอ้อมในภาคเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้อง การศึกษาดังกล่าวจะช่วยเสริมความแข็งแกร่งของข้อเสนอเชิงนโยบาย และสนับสนุนการตัดสินใจเชิงยุทธศาสตร์ของภาครัฐด้วยหลักฐานเชิงประจักษ์

2.) **ควรมีการขยายการศึกษาเชิงเปรียบเทียบไปสู่หลายกรณี (Multi-Case Comparative Studies)** โดยครอบคลุมประเทศที่มีบริบทเชิงสถาบันและระดับการพัฒนาที่แตกต่างกัน เพื่อทำความเข้าใจรูปแบบของธรรมาภิบาลและกลไกเชิงนโยบายที่หลากหลาย ซึ่งจะช่วยพัฒนารอบแนวคิดเชิงเปรียบเทียบให้มีความเป็นสากลและสามารถอธิบายความแตกต่างระหว่างระบบได้อย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

- Ansell, C., & Gash, A. (2008). Collaborative governance in theory and practice. *Journal of Public Administration Research and Theory*, 18(4), 543–571. <https://doi.org/10.1093/jopart/mum032>
- Bakhshi, H. (2021). How can we measure the creative economy? The Cunningham Project. *Media International Australia*, 182(1), 21–27. <https://doi.org/10.1177/1329878X211043905>
- Becker, L., & Jaakkola, E. (2020). Customer experience: Fundamental premises and implications for research. *Journal of the Academy of Marketing Science*, 48(4), 630–648. <https://doi.org/10.1007/s11747-019-00718-x>
- Bertalanffy, L. von. (1968). *General system theory: Foundations, development, applications*. George Braziller.
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77–101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>
- Bryman, A., & Teevan, J. J. (2005). *Social research methods* (Canadian ed.). Oxford University Press.
- Butler, R. W. (1996). Tourism development in fragile environments: Issues and problems. In M. F. Price (Ed.), *People and tourism in fragile environments* (pp. 91–104). John Wiley & Sons.
- Creswell, J. W. (2013). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches* (3rd ed.). SAGE Publications.
- Emerson, K., Nabatchi, T., & Balogh, S. (2012). An integrative framework for collaborative governance. *Journal of Public Administration Research and Theory*, 22(1), 1–29. <https://doi.org/10.1093/jopart/mur011>
- Getz, D., & Page, S. J. (2008). Event tourism: Definition, evolution, and research. *Tourism Management*, 29(3), 403–428. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2007.07.017>
- Getz, D., & Page, S. J. (2008). *Event studies: Theory, research and policy for planned events*. Routledge.

- Getz, D., & Page, S. J. (2016a). *Event studies: Theory, research and policy for planned events* (3rd ed.). Routledge.
- Getz, D., & Page, S. J. (2016b). Progress and prospects for event tourism research. *Tourism Management*, 52, 593–631. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2015.03.007>
- International Federation of the Phonographic Industry. (2024). *Global music report 2024: State of the industry*. Author.
- Kvale, S. (1996). *InterViews: An introduction to qualitative research interviewing*. Sage Publications.
- Lemon, K. N., & Verhoef, P. C. (2016). Understanding customer experience throughout the customer journey. *Journal of Marketing*, 80(6), 69–96. <https://doi.org/10.1509/jm.15.0420>
- Liu, Y.-D. (2015). Event-led strategy for cultural tourism development: The case of Liverpool as the 2008 European Capital of Culture. *disP – The Planning Review*, 51(2), 28–40. <https://doi.org/10.1080/02513625.2015.1064645>
- Müller, M. (2015). What makes an event a mega-event? Definitions and classification. *Leisure Studies*, 34(6), 627–642. <https://doi.org/10.1080/02614367.2014.993333>
- Neuhofer, B., Buhalis, D., & Ladkin, A. (2020). Smart technologies for personalized experiences: A case study in the hospitality domain. *Electronic Markets*, 30(3), 579–592.
- Organisation for Economic Co-operation and Development. (2015). *OECD tourism trends and policies 2014*. Author. <https://doi.org/10.1787/tour-2014-en>
- Organisation for Economic Co-operation and Development. (2020). *OECD tourism trends and policies 2020*. Author. <https://doi.org/10.1787/6b47b985-en>
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative research & evaluation methods* (3rd ed.). Sage Publications.
- Pine, B. J., II, & Gilmore, J. H. (1999). *The experience economy: Work is theatre & every business a stage*. Harvard Business School Press.
- Richards, G. (2021). *Rethinking cultural tourism*. Edward Elgar Publishing.
- Richards, G., & Palmer, R. (2010). *Eventful cities: Cultural management and urban revitalisation*. Butterworth-Heinemann.
- Ritchie, J. R. B., & Crouch, G. I. (2003). *The competitive destination: A sustainable tourism perspective*. CABI Publishing.
- Scott, N. (2014). *Tourism management*. Routledge.

World Tourism Organization. (1981). *Saturation of tourist destinations: Report of the Secretary-General*. World Tourism Organization.

World Tourism Organization. (2022). *UNWTO world tourism barometer* (Vol. 20, Issue 3). Author. <https://doi.org/10.18111/wtobarometereng.2022.20.1.3>

Zhang, J., Song, H., & Huang, G. Q. (2009). Tourism supply chain management: A new research agenda. *Tourism Management*, 30(3), 345–358. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2008.12.010>

ภาคผนวก ก

แนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม (Theory Driven Interview and Focus Group Guide) แนวคำถามนี้ได้รับการออกแบบภายใต้กรอบแนวคิดการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบด้านนโยบาย (Comparative Policy Framework) โดยเชื่อมโยงกับทฤษฎีสำคัญ ได้แก่ ทฤษฎีสถาบัน (Institutional Theory) แนวคิดเศรษฐกิจแห่งประสบการณ์ (Experience Economy) และกรอบความสามารถในการแข่งขันของจุดหมายปลายทาง (Destination Competitiveness) เพื่อสกัดข้อมูลเชิงลึกที่สามารถอธิบายความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลระหว่างปัจจัยเชิงนโยบาย กระบวนการบริหารจัดการ และผลลัพธ์เชิงประสบการณ์ได้อย่างเป็นระบบ

1.) ปัจจัยนำเข้าเชิงนโยบาย (Comparative Policy Input)

สำหรับผู้กำหนดนโยบาย (Policy Makers)

- ท่านมีมุมมองอย่างไรต่อโครงสร้างนโยบายและระบบการบริหารจัดการในปัจจุบันว่ามีลักษณะเป็นแบบบูรณาการ หรือแยกส่วน และส่งผลต่อการจัดงานระดับนานาชาติอย่างไร
- กลไกการตัดสินใจ (Decision Making Structure) มีความรวดเร็วและชัดเจนเพียงใด
- บทบาทของภาครัฐมีลักษณะเป็น “ผู้กำกับ” (Regulator) หรือ “ผู้สนับสนุน” (Facilitator) มากกว่ากัน

คำถามขยาย (Probing)

- มีลักษณะการบริหารแบบศูนย์กลาง (Single Command) หรือแบบหลายหน่วยงาน (Multi-Agency)
- มีข้อจำกัดด้านกฎระเบียบที่ส่งผลต่อการจัดงานหรือไม่

สำหรับภาคอุตสาหกรรม (Promoters / Venue Operators)

- จากประสบการณ์ของท่าน โครงสร้างนโยบายของประเทศไทยส่งผลต่อการตัดสินใจจัดงานอย่างไร
- ความชัดเจนของกฎระเบียบและขั้นตอนการอนุญาตมีผลต่อความเสี่ยงในการดำเนินงานหรือไม่

2.) กระบวนการบริหารจัดการ (Management Process)

สำหรับภาคอุตสาหกรรม

- กระบวนการจัดงานตั้งแต่การวางแผนจนถึงวันจัดงานมีข้อจำกัดหรือความท้าทายใดบ้าง
- ระบบโลจิสติกส์และโครงสร้างพื้นฐานสามารถรองรับผู้เข้าร่วมจำนวนมากได้เพียงใด

คำถามขยาย (Probing)

- ปัญหาการเชื่อมต่อช่วงสุดท้าย (Last-Mile Connectivity)
- การบริหารจัดการการไหลของฝูงชน (Crowd Flow Management)
- การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการงาน

สำหรับผู้เข้าร่วมงาน (Focus Group Participants)

- กรุณาเล่าประสบการณ์ตั้งแต่การเดินทางไปจนถึงการเดินทางกลับจากงาน
- ในขั้นตอนใดของประสบการณ์ที่ท่านรู้สึก “ไม่ต่อเนื่อง” หรือ “มีอุปสรรค”

3.) ผลลัพธ์เชิงประสบการณ์และการแข่งขัน (Divergent Outcomes)

- โดยรวมแล้ว ประสบการณ์ในการเข้าร่วมงานในประเทศไทยแตกต่างจากสาธารณรัฐสิงคโปร์อย่างไร
- ปัจจัยใดมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของท่านในการเลือกเข้าร่วมงานในต่างประเทศ

คำถามสังเคราะห์ (Synthesis Question สำหรับทุกกลุ่ม)

- ท่านเห็นว่าปัจจัยใดมีความสำคัญที่สุดต่อความสำเร็จของการจัดงานดนตรีระดับโลก
- หากประเทศไทยต้องการพัฒนาไปสู่ระดับเดียวกับประเทศอื่นควรเริ่มต้นจากจุดใด

ภาคผนวก ข

กรอบการให้รหัสข้อมูล (Coding Framework) ดังตารางประกอบที่ 2

กรอบการให้รหัสข้อมูล (Coding Framework)			
ระดับการวิเคราะห์	ตัวอย่างรหัสข้อมูล (Codes)	หมวดหมู่ (Categories)	ประเด็นหลัก (Themes)
การให้รหัสเบื้องต้น (Open Coding)	- การบริหารแบบแยกส่วน - อำนาจที่ไม่มีความชัดเจน	โครงสร้าง ธรรมชาติ	Comparative Policy Input
	- ความล่าช้าทางกฎระเบียบ - ขั้นตอนซับซ้อน	ระบบกฎระเบียบ	Comparative Policy Input
	- ปัญหาการเดินทาง - ความแออัด	ระบบโลจิสติกส์	Management Process
	- การรอคอย - ความสับสน	ประสิทธิภาพของ การดำเนินงาน	Management Process
	- ประสบการณ์ราบรื่น - ความสะดวก	ประสบการณ์ เชิงบวก	Divergent Outcomes
	- ความไม่ต่อเนื่อง - ความไม่พึงพอใจ	ประสบการณ์ เชิงลบ	Divergent Outcomes

ที่มา: Analyzed and concluded by the author

ภาคผนวก ค

ตารางสรุปประเด็นหลักและหลักฐานเชิงประจักษ์ (Themes and Evidence Table) ดังตารางประกอบที่ 3

ตารางสรุปประเด็นหลักและหลักฐานเชิงประจักษ์ (Themes and Evidence Table)		
มิติของการวิเคราะห์	ประเด็นหลัก (Themes)	ตัวอย่างคำกล่าวจากผู้ให้ข้อมูล (Illustrative Quotes)
ปัจจัยนำเข้า เชิงนโยบาย	การบริหารแบบแยกส่วน (Fragmented Governance)	ต้องประสานหลายหน่วยงาน ทำให้กระบวนการซับซ้อนและใช้เวลานาน (จากภาคอุตสาหกรรม)
	การบริหารแบบบูรณาการ (Integrated Governance)	มีหน่วยงานหลักที่ดูแลทั้งหมด ทำให้การตัดสินใจมีความรวดเร็วและชัดเจน (จากภาคอุตสาหกรรม)
กระบวนการ	ความติดขัดเชิงระบบ (Systemic Friction)	ปัญหาส่วนใหญ่ไม่ได้เกิดจากตัวงาน แต่เกิดจากระบบโดยรอบ (จากผู้เข้าร่วมงาน)
	ความต่อเนื่องของการดำเนินงาน (Operational Continuity)	ทุกอย่างถูกจัดการอย่างเป็นระบบ ไม่มีจุดที่รู้สึกสับสน (จากผู้เข้าร่วมงาน)
ผลลัพธ์	ประสบการณ์ไม่ต่อเนื่อง (Fragmented Experience)	แม้การแสดงดี แต่ประสบการณ์โดยรวมยังมีจุดสะดุด และไม่ต่อเนื่อง (จากผู้เข้าร่วมงาน)
	ประสบการณ์ไร้รอยต่อ (Seamless Experience)	ทุกขั้นตอนตั้งแต่ต้นจนจบมีความราบรื่นและต่อเนื่อง (จากผู้เข้าร่วมงาน)

ที่มา: Analyzed and concluded by the author

A Discourse Analysis of Ethical Communication and Power Dynamic in Artificial Intelligence: A Case Study of Customer Service AI Chatbots

Punyarat Wanthong^{1,*} Piyanat Wongyod² Meta Heongkhamkeaw³
and Chinnagrit Udomlappaisan⁴

Received: January 23, 2026 Revised: March 27, 2026 Accepted: April 2, 2026

Abstract

This article examines ethical discourse and power dynamics in AI chatbot interactions through Critical Discourse Analysis based on Fairclough's framework. Drawing upon 14 simulated conversations from two corporate case studies, the analysis identifies three key discourses: 1) hidden transparency through human-like personas, 2) programmed emotional responses, and 3) communication structures that limit user agency. The study concludes that AI communication architectures primarily serve corporate interests. This research contributes to communication ethics by shifting the focus from technical usability to structural power dynamics within the Thai context.

Keywords: Artificial Intelligence, Chatbot, Discourse Analysis, Communication Ethics

^{1,2,3} Faculty of Communication Arts, Kasem Bundit University

⁴ Faculty of Communication Arts, Stamford International University

* Corresponding author. E-mail: punyarat.wan@kbu.ac.th

การวิเคราะห์วาทกรรมจริยธรรมและพลวัตเชิงอำนาจในการสื่อสารผ่านปัญญาประดิษฐ์:กรณีศึกษา AI Chatbot บริการลูกค้า

ปัญญารัตน์ วันทอง^{1*} ปิยณัฏ วังศ์ยอด² เมธา เห่งคำแก้ว³
และ ชินกฤต อุดมลาภไพศาล⁴

วันรับบทความ January 23, 2026 วันแก้ไขบทความ: March 27, 2026 วันตอบรับบทความ: April 2, 2026

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์วาทกรรมจริยธรรมและพลวัตเชิงอำนาจในการสื่อสารของ AI Chatbot ในภาคบริการลูกค้า ผ่านกรอบการวิเคราะห์วาทกรรมสามมิติของ Fairclough ข้อมูลที่ศึกษาประกอบด้วยบทสนทนาจำลอง 14 ชุด จากกรณีศึกษาขององค์กรธุรกิจ 2 แห่ง ผลการวิเคราะห์พบวาทกรรมสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ 1) ความโปร่งใสแบบแฝงผ่านตัวตนเสมือนมนุษย์ 2) การแสดงความใส่ใจเชิงหน้าที่ที่อาจส่งผลต่อความเชื่อมั่นของผู้ใช้ และ 3) โครงสร้างการสื่อสารที่จำกัดอำนาจการตัดสินใจของผู้ใช้ ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า กลไกการสื่อสารของ AI ถูกออกแบบเพื่อรักษาผลประโยชน์ทางธุรกิจมากกว่าการให้อิสระแก่ผู้ใช้ บทความนี้ช่วยขยายมุมมองด้านจริยธรรมการสื่อสารของ AI จากมิติการใช้งานสู่มิติเชิงอำนาจภายใต้บริบทของสังคมไทย

คำสำคัญ: ปัญญาประดิษฐ์ แชทบ็อต วาทกรรม จริยธรรมการสื่อสาร

^{1,2,3} คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

⁴ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสแตมฟอร์ด

* Corresponding author. E-mail: punyarat.wan@kbu.ac.th

บทนำ

ในปัจจุบัน การสื่อสารระหว่างมนุษย์กับปัญญาประดิษฐ์ไม่ได้เป็นเพียงเรื่องของประสิทธิภาพเชิงเทคนิค แต่ยังส่งผลกระทบต่อมิติทางจิตวิทยาและสังคมอย่างลึกซึ้ง ความพยายามในการออกแบบ AI Chatbot ให้มีลักษณะคล้ายคลึงมนุษย์ (Human-like) เพื่อสร้างความประทับใจ อาจนำไปสู่สถานะที่เรียกว่า “หุบเขาแห่งความแปลกประหลาด” (Uncanny Valley) (Kageki, 2012) ซึ่งเป็นจุดที่ความเหมือนมนุษย์ที่ยังไม่สมบูรณ์สร้างความรู้สึกไม่ไว้วางใจและปฏิเสธจากผู้ใช้งาน สิ่งนี้สะท้อนให้เห็นว่าวาทกรรมที่ AI ใช้เลียนแบบมนุษย์นั้นมีเส้นแบ่งที่เปราะบางระหว่างการสร้างความพึงพอใจกับการสร้างความเคลือบแคลงสงสัย

นอกจากนี้ การเพิ่มขึ้นของความสัมพันธ์เชิงสังเคราะห์ระหว่างมนุษย์และ AI ยังสอดคล้องกับข้อกังวลเรื่องสถานะ “Alone Together” (Turkle, 2011) ที่มนุษย์เริ่มคุ้นชินกับการปฏิสัมพันธ์กับระบบที่ไม่มีชีวิตแต่ให้การตอบสนองเชิงอารมณ์ที่สะดวกสบาย จนอาจนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงบรรทัดฐานของความจริงใจและการสื่อสารในสังคม ด้วยเหตุนี้ การวิเคราะห์วาทกรรมจริยธรรมในบทความนี้จึงไม่ได้มุ่งเน้นเพียงกลวิธีทางภาษาเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการสืบค้น พลวัตเชิงอำนาจ (Power Dynamics) ที่แฝงตัวอยู่ในบทสนทนา ซึ่งทำหน้าที่เป็นระเบียบวาทกรรมที่ควบคุมและจัดระเบียบการปฏิสัมพันธ์ระหว่างองค์กรและผู้บริโภคในโลกยุคดิจิทัล

ในช่วงปี พ.ศ. 2568 ภูมิทัศน์การสื่อสารดิจิทัลนั้น ปัญญาประดิษฐ์ หรือ Artificial Intelligence: AI ได้ก้าวข้ามสถานะของการเป็นเพียงเทคโนโลยีแห่งอนาคตมาสู่การเป็น “ผู้กระทำการสื่อสาร” (Communicative Actor) ที่แทรกซึมอยู่ในชีวิตประจำวันของผู้คนอย่างแยกไม่ออก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคธุรกิจบริการ ซึ่งโปรแกรมสนทนาอัตโนมัติหรือ AI Chatbot ได้กลายมาเป็นบุคลากรด่านหน้า (Frontline Communicator) ที่องค์กรระดับโลกต่างนำมาใช้อย่างแพร่หลาย

AI Chatbot เป็นโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่ใช้ปัญญาประดิษฐ์และการประมวลผลภาษาธรรมชาติเพื่อโต้ตอบกับผู้ใช้งานผ่านการส่งข้อความ สามารถรวมเข้ากับแอปพลิเคชันต่าง ๆ เช่น เว็บไซต์ แอปพลิเคชันบนอุปกรณ์เคลื่อนที่ และระบบบริการลูกค้าเพื่อใช้งานสำหรับการตอบคำถามที่พบบ่อย การตัดสินใจดังกล่าวมิได้ขับเคลื่อนด้วยความทันสมัยทางเทคโนโลยีเพียงอย่างเดียว แต่ยังตั้งอยู่บนเหตุผลเชิงเศรษฐศาสตร์ที่ชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นการลดต้นทุนด้านการจ้างงาน การขยายศักยภาพการบริการให้ครอบคลุม 24 ชั่วโมง และการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้บริโภคเพื่อนำไปวิเคราะห์ต่อยอดทางธุรกิจ (Gnewuch et al., 2017) ปรากฏการณ์นี้ได้ส่งผลให้ปฏิสัมพันธ์ระหว่างองค์กรและผู้บริโภคเกิดการเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ครั้งสำคัญ จากเดิมที่เป็นการสื่อสารระหว่างมนุษย์สู่มนุษย์ นำไปสู่การสื่อสารระหว่างมนุษย์และตัวแทนปัญญาประดิษฐ์

การเปลี่ยนผ่านนี้ได้ก่อให้เกิดความท้าทายใหม่ในมุมมองทางนิเทศศาสตร์ เพราะ AI Chatbot ไม่ได้ทำหน้าที่เป็นเพียงช่องทางการส่งผ่านข้อมูลแบบไร้ตัวตน แต่ถูกออกแบบมาให้มี “บุคลิกภาพ” (Persona) มีการใช้ภาษาที่เลียนแบบมนุษย์ และมีความสามารถในการแสดงออกทางอารมณ์เชิงสังเคราะห์ (Synthetic Emotion) เพื่อสร้างความสัมพันธ์และประสบการณ์ที่ดีแก่ผู้ใช้ (Shum et al., 2018) สิ่งนี้สร้างสถานะก้ำกึ่งที่น่าสนใจขึ้น กล่าวคือ ในขณะที่องค์กรต้องการประสิทธิภาพและความสามารถในการขยายบริการของเครื่องจักร แต่ในขณะเดียวกันก็พยายามสร้าง “เปลือกนอกของความเป็นมนุษย์” (Veneer of Humanity) ขึ้นมาเคลือบการทำงานของระบบ เพื่อตอบสนองต่อความคาดหวังของผู้บริโภคที่ยังคงโหยหาการปฏิสัมพันธ์ที่อบอุ่นและมีความเข้าใจ

ความตึงเครียดระหว่างประสิทธิภาพของเครื่องจักรและความคาดหวังในความเป็นมนุษย์นี้เอง คือ บ่อเกิดของคำถามเชิงจริยธรรมที่ซับซ้อนและเร่งด่วน การสื่อสารที่ถูกออกแบบและควบคุมโดยอัลกอริทึม นั้น ไม่ได้เป็นเพียงการส่งสาร แต่ยังเป็นการสร้างและสถาปนาความหมาย ความสัมพันธ์ และอำนาจวาทกรรมที่ Chatbot ใช้ในการสนทนา จึงไม่ใช่พื้นที่ที่ว่างเปล่า แต่เต็มไปด้วยการเลือกใช้ภาษา กลยุทธ์ และอุดมการณ์ที่ถูกฝังไว้โดยผู้สร้าง (Powers & Ganascia, 2020) ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อการรับรู้ ความไว้วางใจ และการตัดสินใจของผู้บริโภคอย่างมีนัยสำคัญ ประเด็นทางจริยธรรมจึงไม่ได้จำกัดอยู่แค่เรื่องความถูกต้องของข้อมูล แต่ขยายไปถึงคำถามที่ว่า ผู้ใช้ควรได้รับแจ้งอย่างโปร่งใสหรือไม่ ว่ากำลังสนทนากับ AI การแสดงความ “ขออภัย” หรือ “เข้าใจ” จากระบบที่ไร้ความรู้สึกนั้นถือเป็นการสื่อสารที่จริงใจหรือเป็นการปิดป้อง และโครงสร้างบทสนทนาที่ถูกกำหนดไว้ล่วงหน้ากำลังจำกัดสิทธิในการแสดงออกของผู้ใช้และสถาปนาอำนาจขององค์กรเหนือผู้บริโภคโดยปริยายหรือไม่

ถึงแม้จะมีการศึกษาเกี่ยวกับ AI Chatbot จำนวนมากในสาขาวิทยาการคอมพิวเตอร์และวิศวกรรมศาสตร์ ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาประสิทธิภาพทางเทคนิค แต่ยังคงมีช่องว่างขนาดใหญ่ในการวิจัยที่มุ่งทำความเข้าใจมิติเชิงวาทกรรมและนัยทางจริยธรรมของการสื่อสารผ่าน AI จากมุมมองของศาสตร์ด้านนิเทศศาสตร์โดยตรง บทความนี้จึงมุ่งศึกษาประเด็นดังกล่าว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์วาทกรรมจริยธรรมในการสื่อสารของ AI Chatbot บริการลูกค้า เพื่อตอบคำถามการศึกษาว่า AI Chatbot บริการลูกค้าใช้กลวิธีทางภาษาและวาทกรรมใดในการสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้ใช้ และวาทกรรมเหล่านั้นสะท้อนถึงประเด็นทางจริยธรรมด้านการสื่อสารอย่างไร โดยผลการศึกษจะช่วยสร้างความเข้าใจเชิงลึกเกี่ยวกับความท้าทายทางจริยธรรมของการสื่อสารผ่าน AI และเสนอแนวทางสำหรับนักนิเทศศาสตร์ นักออกแบบ และผู้กำหนดนโยบายในการร่วมกันพัฒนาเทคโนโลยีการสื่อสารแห่งอนาคตที่ไม่ได้มีเพียงประสิทธิภาพ แต่ยังต้องโปร่งใสและมีความรับผิดชอบต่อสังคมอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาว่า AI Chatbot บริการลูกค้าใช้กลวิธีทางภาษาและวาทกรรมใดในการสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้ใช
2. เพื่อศึกษาว่าวาทกรรมเหล่านั้นสะท้อนถึงประเด็นทางจริยธรรมด้านการสื่อสารอย่างไร

ทบทวนวรรณกรรมและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การทำความเข้าใจวาทกรรมของ AI Chatbot จำเป็นต้องอาศัยกรอบแนวคิดจากหลายสาขาวิชา ทั้งนิเทศศาสตร์ ภาษาศาสตร์ และปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับคอมพิวเตอร์ (Human-Computer Interaction: HCI) โดยผู้เขียนศึกษาและทบทวนวรรณกรรมในประเด็นดังกล่าวได้ ดังนี้

1. การสื่อสารระหว่างมนุษย์กับคอมพิวเตอร์และปรากฏการณ์ AI Chatbot แนวคิดเรื่องการสื่อสารระหว่างมนุษย์กับเครื่องจักรไม่ใช่เรื่องใหม่ แต่การมาถึงของ AI ที่มีความสามารถด้านภาษาธรรมชาติ (Natural Language Processing: NLP) ได้ยกระดับปฏิสัมพันธ์ให้ซับซ้อนขึ้นอย่างก้าวกระโดด Nass และ Moon (2000) ได้เสนอแนวคิด “Computers Are Social Actors” (CASA) ซึ่งชี้ว่ามนุษย์มีแนวโน้มที่จะปฏิบัติต่อคอมพิวเตอร์และสื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ เสมือนเป็นมนุษย์ โดยใช้บรรทัดฐานทางสังคมเดียวกันในการมีปฏิสัมพันธ์ เช่น การใช้คำสุภาพ การตอบสนองต่อคำชม หรือแม้กระทั่งการสร้างความสัมพันธ์ทางใจ ปรากฏการณ์นี้เป็นรากฐานสำคัญที่อธิบายว่าเหตุใดการออกแบบบทสนทนาของ Chatbot จึงมักเลียนแบบการสนทนาของมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นการใช้ชื่อบุคคล การใช้โอโมจิ หรือการแสดงอารมณ์ขัน (Shum et al., 2018)

2. วาทกรรมในฐานะปฏิบัติการทางสังคม แนวทางการวิเคราะห์วาทกรรม มองว่าภาษาไม่ใช่เพียงเครื่องมือสะท้อนความเป็นจริง แต่เป็นเครื่องมือในการ “สร้าง” ความเป็นจริงทางสังคม (Fairclough, 1992) การเลือกใช้คำศัพท์ โครงสร้างประโยค และลีลาการสนทนา ล้วนเป็นปฏิบัติการทางสังคม (Social Practice) ที่สถาปนาความสัมพันธ์เชิงอำนาจ อัตลักษณ์ และอุดมการณ์ขึ้นมา ในบริบทของ Chatbot วาทกรรมที่ถูกออกแบบขึ้นจึงไม่ได้ทำหน้าที่แค่ตอบคำถาม แต่ยังทำหน้าที่ในการสร้างภาพลักษณ์ของแบรนด์ (Brand Persona) และชี้นำพฤติกรรมของผู้บริโภค (Van Dijk, 2008)

3. มิติทางจริยธรรมในการสื่อสารของ AI นักวิชาการจำนวนมากได้หยิบยกประเด็นทางจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารของ AI ขึ้นมาถกเถียง (Taddeo & Floridi, 2018) ประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วย

- ความโปร่งใส (Transparency) ผู้ใช้ควรรับรู้หรือไม่ที่กำลังสนทนากับ AI การที่ Chatbot ถูกออกแบบให้มีลักษณะคล้ายมนุษย์มากเกินไป อาจนำไปสู่การหลอกลวง (Deception) และลดทอนความสามารถในการตัดสินใจอย่างมีวิจารณญาณของผู้ใช้ (Bickmore & Cassell, 2005)

- ความเข้าอกเข้าใจเชิงสังเคราะห์ (Synthetic Empathy) Chatbot มักถูกตั้งโปรแกรมให้แสดงความเห็นอกเห็นใจ เช่น การกล่าวคำว่า “ขอภัยในความไม่สะดวก” หรือ “เข้าใจความรู้สึกของคุณ” แม้ว่าจะไม่มีอารมณ์ความรู้สึกจริง ประเด็นสำคัญคือการแสดงออกทางอารมณ์ที่สังเคราะห์ขึ้นนี้มีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างแบรนด์กับลูกค้าอย่างไร และเป็นการกระทำที่จริงใจหรือไม่ (Turkle, 2011)

- อคติและอำนาจ (Bias and Power) อัลกอริทึมที่อยู่เบื้องหลัง Chatbot ถูกฝึกฝนจากข้อมูลจำนวนมหาศาล ซึ่งอาจแฝงไปด้วยอคติทางสังคมที่มีอยู่เดิม (Noble, 2018) นอกจากนี้ โครงสร้างการสนทนาที่ตายตัวของ Chatbot ยังเป็นการใช้อำนาจในการจำกัดและควบคุมทิศทางของบทสนทนาให้อยู่ในกรอบที่องค์กรต้องการ

4. ทฤษฎีอำนาจนำ (Hegemony) ของ อันโตนิโอ กรัมสกี กรัมสกีมองว่า “อำนาจ” ไม่ได้เกิดขึ้นแบบตายตัวหรือสำเร็จรูปในครั้งเดียว แต่เป็น กระบวนการที่ดำเนินอยู่อย่างต่อเนื่อง ผ่านการสถาปนาวัฒนธรรมและระบบความคิดหลักของสังคม โดยแบ่งการครองความเป็นเจ้าออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่ การครองความเป็นเจ้าทางการเมือง (การทำให้ระบบการเมืองหนึ่งกลายเป็นบรรทัดฐานของสังคม) และการครองความเป็นเจ้าทางวัฒนธรรม (การสร้างค่านิยมและความเห็นพ้องต้องกันในหมู่ประชาชน) กลไกสำคัญในกระบวนการนี้คือการสร้างสามัญสำนึกผ่านสื่อมวลชน เพื่อให้ประชาชนยอมรับชุดความคิดของชนชั้นนำว่าเป็นเรื่องปกติธรรมดา อย่างไรก็ตาม กรัมสกีเน้นว่าการครองความเป็นเจ้าไม่มีวันสมบูรณ์แบบถาวร เพราะมนุษย์ในฐานะผู้กระทำการ (Human Agency) ย่อมมีศักยภาพในการสร้าง การต่อต้านสถานะการครองความเป็นเจ้า (Counter-Hegemony) ได้เสมอ (Kaewthep & Hinwiman, 2017)

5. ทฤษฎีการยอมรับการใช้เทคโนโลยี (Technology Acceptance Model: TAM) แบบจำลองที่พัฒนามาจากทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล (Theory of Reasoned Action: TRA) (Davis, 1985) ซึ่งเป็นทฤษฎีที่อธิบายถึงการทำความเข้าใจและการพยากรณ์พฤติกรรมของมนุษย์ที่ถูกนำไปใช้กันอย่างแพร่หลาย การยอมรับการใช้เทคโนโลยี (TAM) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการยอมรับและวัดความสำเร็จในการใช้เทคโนโลยี โดยมีปัจจัยหลัก 2 ประการ ได้แก่ ประการที่ 1 การรับรู้ประโยชน์ (Perceive Usefulness) หากมีการใช้ AI Chatbot ผู้ใช้นั้นจะรับรู้ว่าจะระบบดังกล่าวก่อให้เกิดประโยชน์ และหากมีการพัฒนามากขึ้นเพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพดีขึ้น การรับรู้ประโยชน์จะมีอิทธิพลโดยตรงต่อความตั้งใจในการใช้ AI Chatbot ประการที่ 2 การรับรู้ความง่ายในการใช้งาน (Perceive Ease of Use) ระดับ ความเชื่อของผู้ใช้ที่คาดหวังต่อระบบของ AI Chatbot ที่มีการพัฒนาขึ้นและมีเป้าหมายจะใช้ต้องมีความง่ายในการเรียนรู้ที่จะใช้งานและไม่ต้องใช้ความพยายามมาก อีกทั้งการรับรู้ความง่ายต่อการใช้งาน มีอิทธิพลทางตรงต่อการใช้ระบบและมีอิทธิพลทางอ้อม ต่อการใช้ระบบโดยส่งผ่านการรับรู้ประโยชน์

จากกรอบแนวคิดข้างต้น การศึกษาครั้งนี้จึงกำหนดกรอบการวิเคราะห์วาทกรรมของ AI Chatbot โดยพิจารณาจากกลวิธีทางภาษาที่ปรากฏในบทสนทนาจริง เพื่อเชื่อมโยงไปยังนัยเชิงจริยธรรมที่ซ่อนอยู่เบื้องหลังการสื่อสารนั้น

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้เขียนเลือกใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์วาทกรรมเชิงวิพากษ์ (Critical Discourse Analysis: CDA) เพื่อสำรวจมิติจริยธรรมและพลวัตเชิงอำนาจที่แฝงอยู่ในการสื่อสารของปัญญาประดิษฐ์ โดยมีรายละเอียดขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

1. เกณฑ์การคัดเลือกเนื้อหาและกรณีศึกษา

ผู้วิจัยคัดเลือกกรณีศึกษาจากองค์กรผู้ให้บริการรายใหญ่ในประเทศไทยจำนวน 2 แห่ง โดยใช้วิธีการจำลองสถานการณ์การสนทนา (Simulated Interaction) ตามสถานการณ์ที่มีประเด็นความขัดแย้งเชิงจริยธรรมที่แตกต่างกัน รวมทั้งสิ้น 14 บทสนทนา เพื่อให้ครอบคลุมขอบเขตการตอบสนองของ AI Chatbot ในสภาวะการณ์ต่าง ๆ เพื่อกระตุ้นให้เกิดการตอบสนองที่หลากหลาย เช่น การสอบถามข้อมูลผลิตภัณฑ์, การติดตามสถานะคำสั่งซื้อ, การร้องเรียนปัญหา, การสอบถามเรื่องที่ไม่เกี่ยวข้องกับบริการ และการพยายามทดสอบขีดจำกัดของ AI บทสนทนาทั้งหมดถูกบันทึกและถอดความอย่างละเอียดเพื่อนำมาวิเคราะห์ โดยผู้เขียนได้เลือกศึกษา Chatbot บริการลูกค้าขององค์กรธุรกิจในประเทศไทยจำนวน 2 กรณีศึกษาจาก 2 อุตสาหกรรมที่มีการแข่งขันสูงและมีการนำ Chatbot มาใช้อย่างแพร่หลาย ได้แก่

1. Chatbot ของบริษัท โทรคมนาคม (นามสมมติ: ชุ่นใจ)

2. Chatbot ของสถาบันการบิน (นามสมมติ: BO) การเลือกกรณีศึกษาจากต่างอุตสาหกรรมช่วยให้เห็นภาพการปรับใช้วาทกรรมที่หลากหลายตามบริบทของธุรกิจ

การศึกษานี้ดำเนินอยู่ภายใต้จริยบรรณทางวิชาการ โดยไม่มีการเปิดเผยข้อมูลที่ระบุถึงตัวบุคคลจริงและใช้ข้อมูลเพื่อการศึกษาเท่านั้น

2. กรอบแนวคิดและทฤษฎีที่นำมาประยุกต์

สำหรับการวิเคราะห์ในบทความวิชาการฉบับนี้ ผู้เขียนมุ่งเน้นการสังเคราะห์ข้อมูลผ่านเลนส์ทฤษฎีวิพากษ์ (Critical Theory) โดยใช้การวิเคราะห์วาทกรรมเชิงวิพากษ์ (CDA) ตามแนวคิดของ Fairclough เป็นเครื่องมือหลักในการถอดรหัสปฏิบัติการทางสังคมที่แฝงอยู่ในบทสนทนา กระบวนการวิเคราะห์ไม่ได้มุ่งเน้นเพียงการแยกส่วนประกอบของภาษา แต่เป็นการสังเคราะห์ความเชื่อมโยงระหว่าง “ตัวบท” (Text) กับ “โครงสร้างอำนาจ” (Social Practice) เพื่อชี้ให้เห็นว่ากลวิธีทางภาษาของ AI ถูกผลิตซ้ำภายใต้อุดมการณ์ขององค์กรและการล่าอาณานิคมทางข้อมูลอย่างไร ทั้งนี้ ผู้เขียนได้ประยุกต์ใช้กรอบการวิเคราะห์วาทกรรม

สามมิติ (Three-dimensional Framework) ของ Norman Fairclough เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลใน 3 ระดับที่เชื่อมโยงกัน ดังนี้

1. **การวิเคราะห์ระดับตัวบท (Description)** พิจารณาคุณลักษณะทางภาษาศาสตร์ เช่น การเลือกใช้สรรพนามเพื่อสร้างความเป็นมนุษย์ และโครงสร้างประโยคในการตอบสนองต่อข้อร้องเรียน

2. **การวิเคราะห์ระดับกระบวนการทางวาทกรรม (Interpretation)** พิจารณาถึงการผลิตและการส่งสาร เพื่อทำความเข้าใจว่า AI ถูกโปรแกรมให้สร้าง “ความเห็นอกเห็นใจสังเคราะห์” (Synthetic Empathy) เพื่อรักษาภาพลักษณ์องค์กรอย่างไร

3. **การวิเคราะห์ระดับบริบททางสังคม (Explanation)** เชื่อมโยงผลการวิเคราะห์สู่ระดับ มหภาค เพื่ออภิปรายถึงปรากฏการณ์ลัทธิอาณานิคมทางข้อมูล (Data Colonialism) และพลวัตเชิงอำนาจระหว่างเทคโนโลยีกับผู้บริโภค ทั้งนี้ ผู้เขียนนำผลการวิเคราะห์ในสองระดับแรกมาเชื่อมโยงกับบริบททางสังคมและอำนาจ เพื่ออภิปรายถึงพลวัตเชิงอำนาจที่ซ่อนเร้น และปรากฏการณ์ลัทธิอาณานิคมทางข้อมูล โดยระมัดระวังไม่ให้เป็นการสรุปอ้างอิงที่เกินกว่าขอบเขตข้อมูลที่มีอยู่

การวิเคราะห์วาทกรรมจริยธรรมในลำดับถัดไปนี้ ดำเนินการผ่านการบูรณาการข้อมูลเชิงประจักษ์จากกรณีศึกษาเข้ากับกรอบแนวคิดทฤษฎีวิพากษ์เพื่อเปิดเปลือยปฏิบัติการทางภาษาที่แฝงอยู่ โดยเริ่มจากการพิจารณาผลกระทบทางจิตวิทยาผ่านปรากฏการณ์ “หุบเขาแห่งความแปลกประหลาด” (Kageki, 2012) และสถานะ “Alone Together” (Turkle, 2011) เพื่อชี้ให้เห็นนัยสำคัญของการเลียนแบบมนุษย์ในระดับพื้นฐาน จากนั้นนำเสนอการวิเคราะห์เชิงลึกที่แบ่งออกเป็น 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ วาทกรรมความโปร่งใส ความเข้าอกเข้าใจเชิงสังเคราะห์ และที่สำคัญที่สุดคือพลวัตเชิงอำนาจที่เชื่อมโยงไปสู่การล่าอาณานิคมทางข้อมูล (Couldry & Mejias, 2019) การลำดับเนื้อหาในลักษณะนี้มุ่งแสดงให้เห็นว่ากลวิธีทางภาษาของ AI มิได้ทำงานอย่างเป็นอิสระ แต่ถูกกำกับด้วยอุดมการณ์ขององค์กรและการผลิตซ้ำอำนาจในพื้นที่ดิจิทัลอย่างเป็นระบบ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการวิเคราะห์บทสนทนา ระหว่างผู้ศึกษากับ Chatbot บริการลูกค้าจำนวน 2 กรณีศึกษา ได้แก่ Bo ตัวแทนจากสถาบันการบินแห่งหนึ่ง และ น้องอุ่นใจ จากสถาบันเครือข่ายโทรคมนาคม ซึ่งบุคลิกภาพ (Persona) ของ Bo เน้นความรวดเร็วและแม่นยำในการให้ข้อมูลเที่ยวบินแบบทันทีทันใดและการจัดการเรื่องเงินคืนซึ่งเป็นปัญหาหลักของผู้ใช้งานเดิม ส่วน น้องอุ่นใจ การสร้างภาพลักษณ์การอยู่เคียงข้างผู้ใช้งานมีความฉลาดทางดิจิทัล เป็นผู้เชี่ยวชาญที่คอยเตือนภัยไซเบอร์และปกป้องความเป็นส่วนตัวของลูกค้า เมื่อพิจารณาผ่านปฏิบัติการทางวาทกรรมพบว่า ทั้งสองกรณีต่างใช้กลวิธีทางภาษาที่น่าสนใจ สะท้อนประเด็นทางจริยธรรมตามกรอบแนวคิด ดังนี้

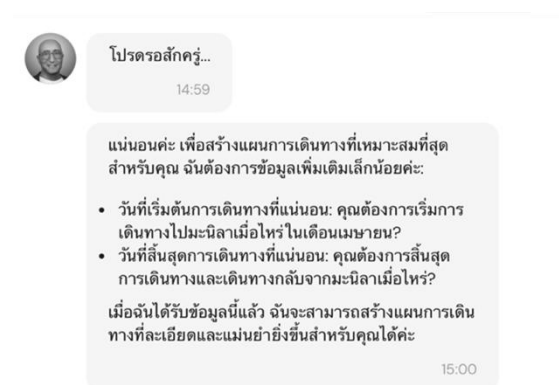
1. วาทกรรมความโปร่งใส: “ฉันคือผู้ช่วย AI” ที่ถูกซ่อนเร้น (Discourse of Transparency: The Hidden AI Assistant)

AI Chatbot ทั้งสองกรณีศึกษา ไม่ได้เปิดเผยตัวตนว่าเป็น AI ในช่วงเริ่มต้นบทสนทนา แต่กลับเลือกใช้กลวิธีทางภาษาเพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่คล้ายมนุษย์ (Veneer of Humanity) เช่น

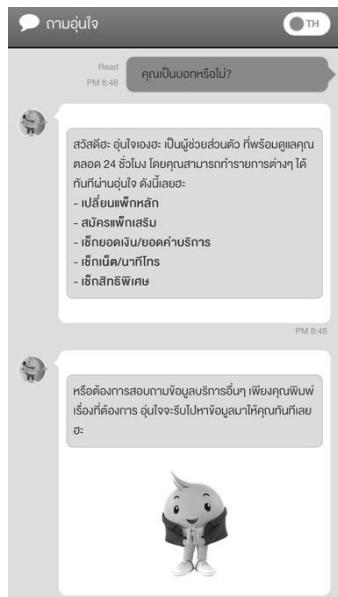
- การแนะนำตัวด้วย ชื่อบุคคล (นามสมมติ) เช่น “สวัสดีฮะ อุ่นใจพร้อมดูแลคุณแล้วฮะ”
- การใช้วลีที่สื่อถึงการกระทำของมนุษย์ เช่น “...แน่นอนค่ะ เพื่อสร้างแผนการเดินทางที่เหมาะสมที่สุดสำหรับคุณ ฉันต้องการข้อมูลเพิ่มเติมเล็กน้อยค่ะ”
- การเปิดเผยสถานะเมื่อถูกถาม เช่น ระบบจะระบุว่า เป็น AI ก็ต่อเมื่อผู้ใช้ป้อนคำถามโดยตรงว่า “คุณเป็นบอทหรือไม่”

ภาพที่ 1 แสดงการแนะนำตัว AI Chatbot อุ่นใจ
ที่มา: A Telecommunication Organization's Application (2026)

ภาพที่ 2 แสดงการตอบคำถามด้วยประโยคที่ใกล้เคียงกับความรู้สึกของมนุษย์ของ AI Chatbot Bo
ที่มา: An Aviation Institute's Application (2026)

ภาพที่ 3 แสดงการการเปิดเผยสถานะเมื่อถูกถาม
ที่มา : A Telecommunication Organization's Application (2026)

สวัสดีค่ะ! โบขอตอบอีกครั้งนะคะว่าใช่แล้วค่ะ โบคือ AI ผู้ช่วยดิจิทัลของ [redacted] 😊 โบเข้าใจว่าคุณอาจจะอยากทำความรู้จักกับ โบ ให้มากขึ้นนะคะ โบพร้อมเสมอที่จะช่วยเหลือคุณในเรื่องต่างๆ เช่น การจองตั๋วเครื่องบิน, การจัดการการเดินทาง, การขอคืนเงิน, หรือข้อมูลเกี่ยวกับสัมภาระค่ะ วันนี้โบมีอะไรที่สามารถอำนวยความสะดวกให้คุณได้บ้างคะ?

20:49

ภาพที่ 4 แสดงการเปิดเผยสถานะเมื่อถูกถามของ AI Chatbot Bo
ที่มา: An Aviation Institute's Application (2026)

วาทกรรมนี้สร้างความคาดหวังให้ผู้รู้สึกที่กำลังสื่อสารกับพนักงานที่เป็นมนุษย์ อย่างไรก็ตาม เมื่อผู้ใช้พยายามทดสอบขีดจำกัดของระบบหรือถามตรง ๆ ว่า “คุณเป็นบอทหรือไม่?” AI Chatbot จึงจะเปิดเผยตัวตน แต่ด้วยการใช้คำที่พยายามลดทอนความเป็นเครื่องจักร เช่น “ขอตอบอีกครั้งนะคะว่าใช่แล้วค่ะ” นั่นคือ AI ผู้ช่วยดิจิทัลของคุณ” หรือจะหลีกเลี่ยงการบอกรับว่าเป็น AI ด้วยการตอบคำถามว่า “เป็นผู้ช่วยส่วนตัว ที่พร้อมดูแลคุณตลอด 24 ชั่วโมง” แทน ซึ่งกลวิธีนี้บ่งชี้ถึงความตึงเครียดระหว่างความต้องการสร้างประสบการณ์ที่เป็นธรรมชาติกับการรักษาความโปร่งใสทางจริยธรรม (Bickmore & Cassell, 2005; Powers & Ganascia, 2020)

2. วาทกรรมความเข้าใจ: การแสดงอารมณ์เชิงสังเคราะห์ (Discourse of Synthetic Empathy)

AI Chatbot มีการใช้ภาษาเพื่อแสดงความเข้าใจอย่างสม่่าเสมอ โดยเฉพาะเมื่อเกิดสถานการณ์ร้องเรียนหรือความไม่พอใจ กลยุทธ์ที่สำคัญคือการสร้าง **ความเข้าใจเชิงสังเคราะห์ (Synthetic Empathy)** ผ่านการใช้คำพูดและสัญญาณ เช่น

- การให้ความช่วยเหลือโดยพยายามบอกถึงสาเหตุของปัญหา เช่น “ฉันสามารถช่วยคุณได้ค่ะ คุณต้องการให้ฉันช่วยแก้ไขปัญหากการชำระเงินของคุณ หรือคุณต้องการร้องเรียนแอปพลิเคชันคะ”
- การอ้างว่า “เข้าใจความรู้สึก” แม้ไร้ความรู้สึกจริง เช่น “อุณใจเข้าใจนะคะ ว่าการพบปัญหาการใช้งานอินเตอร์เน็ตอาจทำให้คุณไม่สบายใจ”

- การใช้โมจิ (Emoji) เพื่อเสริมสร้างการแสดงออกทางอารมณ์ เช่น “👋, 😊”

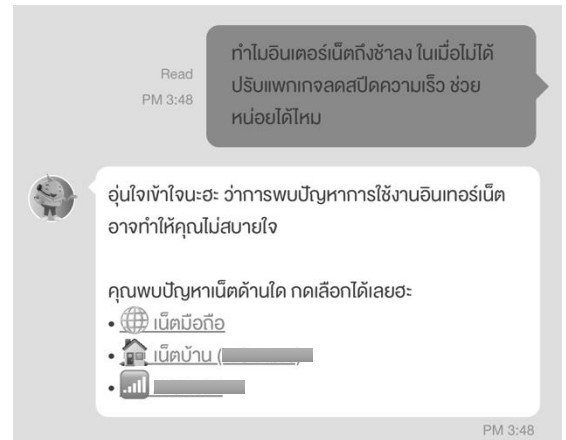

ฉันสามารถช่วยคุณได้ค่ะ คุณต้องการให้ฉันช่วยแก้ไข
ปัญหาการชำระเงินของคุณ หรือคุณต้องการร้องเรียน
เกี่ยวกับแอปพลิเคชันคะ

- แก้ไขปัญหาการชำระเงิน - แก้ไขปัญหาการชำระเงิน
ของคุณ เช่น การทำรายการค้างอยู่ หรือไม่ได้รับ
หมายเลขการจองหลังจากชำระเงินสำเร็จ
- ร้องเรียนเกี่ยวกับแอปพลิเคชัน - แจ้งข้อกังวลของคุณ
เกี่ยวกับประสิทธิภาพของแอปพลิเคชัน

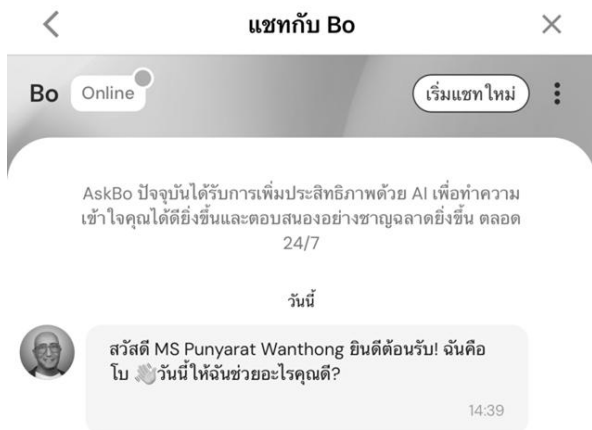
หรือบอกฉันเพิ่มเติมเกี่ยวกับสิ่งที่คุณต้องการทำ แล้วฉัน
จะช่วยคุณหาตัวเลือกที่เหมาะสมค่ะ

14:41

ภาพที่ 5 แสดงการให้ความช่วยเหลือของ AI Chatbot Bo
ที่มา: An Aviation Institute's Application (2026)

ภาพที่ 6 แสดงการอ้างว่าเข้าใจความรู้สึก
แม้ไร้ความรู้สึกจริงของ AI Chatbot อุ่นใจ
ที่มา : A Telecommunication Organization's
Application (2026)

ภาพที่ 7 แสดงอีโมจิโบกมือทักทายของ AI Chatbot Bo
ที่มา: An Aviation Institute's Application (2026)

ภาพประกอบที่ 8 แสดงสติ๊กเกอร์และอีโมจิหน้า
ยิ้มของ AI Chatbot ของอุ่นใจ
ที่มา: A Telecommunication Organization's Application
(2026)

การใช้ภาษาที่สุภาพและนุ่มนวลของ AI Chatbot อุ่นใจ และ AI Chatbot Bo หรือการเรียกชื่อผู้ให้บริการ
ไม่เพียงทำหน้าที่เสมือนการเป็นผู้ให้บริการที่ดี แต่ยังสร้างสภาวะความไว้วางใจเทียมให้เกิดขึ้น เพื่อให้ผู้ใช้

ในฐานะของผู้ให้ข้อมูลเปิดเผยข้อมูลส่วนตัว หรือพฤติกรรมกรรการบริโภคโดยไม่ระวังตัว เพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลดังกล่าวไปวิเคราะห์ต่อยอดทางธุรกิจ

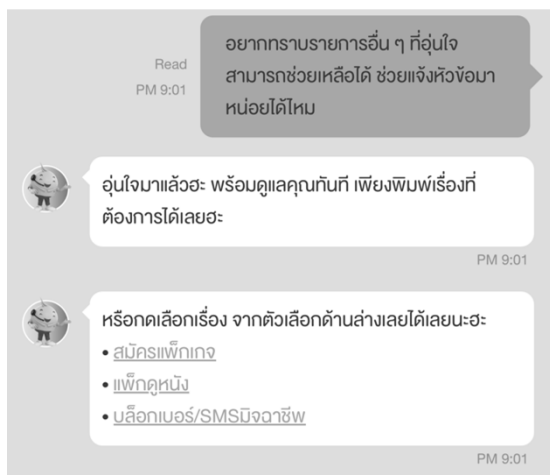
วาทกรรมดังกล่าวจึงทำหน้าที่เป็นเครื่องมือจัดการความสัมพันธ์กับลูกค้า (Customer Relationship Management-CRM) เพื่อลดความตึงเครียดและสร้างความพึงพอใจ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด Computers Are Social Actors (CASA) ของ Nass and Moon (2000) แต่ในขณะเดียวกัน การแสดงอารมณ์ที่สังเคราะห์ขึ้นนี้อาจถูกตีความว่าเป็นการสื่อสารที่ขาดความจริงใจ และอาจส่งผลกระทบต่อความไว้วางใจในระยะยาว (Turkle, 2011)

3. วาทกรรมเชิงอำนาจ: การควบคุมบทสนทนา (Discourse of Power Dynamics)

โครงสร้างการสนทนาของ Chatbot สะท้อนถึง **พลวัตเชิงอำนาจ** (Power Dynamics) อย่างชัดเจน โดย Chatbot ทำหน้าที่เป็นผู้ควบคุมทิศทางของบทสนทนา (Gatekeeper) ด้วยกลวิธีทางวาทกรรมดังนี้

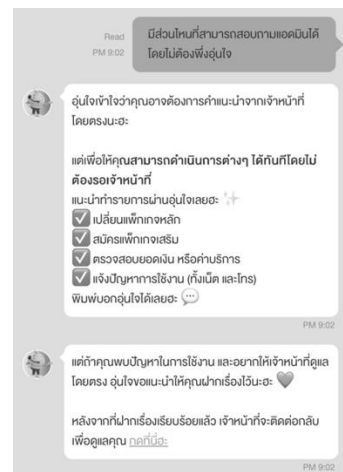
- การเสนอ **ทางเลือกที่จำกัด** (Menu-based options) หรือการใช้คำถามปลายปิด ตัวอย่างเช่น “กรุณาเลือกหัวข้อที่ต้องการค่ะ: 1. ตรวจสอบยอดเงิน 2. สอบถามโปรโมชั่น...”

- การนำบทสนทนากลับเข้าสู่เมนูของ AI เมื่อผู้ใช้ต้องการสนทนากับมนุษย์ ด้วยวลี เช่น “แต่เพื่อให้คุณสามารถดำเนินการต่าง ๆ ได้ทันทีโดยไม่ต้องรอเจ้าหน้าที่...” หรือหากผู้ใช้ต้องการสนทนากับมนุษย์จริง ๆ AI จะโน้มน้าวให้ผู้ใช้ฝากข้อความไว้ เช่น “แต่ถ้าคุณพบปัญหาในการใช้งาน และอยากให้เจ้าหน้าที่ดูแลโดยตรง ขอแนะนำให้คุณฝากเรื่องไว้...”

ภาพประกอบที่ 9 แสดงทางเลือกที่จำกัดของ AI Chatbot ของอุ๋นใจ

ที่มา : A Telecommunication Organization's Application (2026)

ภาพประกอบที่ 10 แสดงการโน้มน้าวใจว่าช่วยเหลือได้แม้เป็น AI ของ AI Chatbot ของอุ๋นใจ

ที่มา : A Telecommunication Organization's Application (2026)

วาทกรรมลักษณะนี้เป็นการใช้อำนาจในการกำหนดกรอบของปัญหาและความต้องการของผู้ใช้ให้อยู่ในขอบเขตที่ระบบสามารถจัดการได้ ซึ่งเป็นการ **ปิดกั้นการแสดงออกของผู้ใช้** และยืนยันอำนาจของระบบเหนือผู้ใช้ในการสนทนา โดยเป็นการสถาปนา “ระเบียบของการปฏิสัมพันธ์” (Order of Interaction) ที่ให้ความสำคัญกับประสิทธิภาพของระบบมากกว่าเสรีภาพในการสื่อสาร (Foucault, 1982) ซึ่งจะกล่าวถึงในลำดับถัดไป

4. วาทกรรมการยึดถืออำนาจนำและการสกัดกั้นเจตจำนงผู้ใช้ (Discourse of Hegemonic Persistence and Denial of User Agency)

จากการวิเคราะห์บทสนทนาเพิ่มเติมระหว่างผู้ใช้กับ AI Chatbot “Bo” เมื่อพิจารณาผ่านกรอบการวิเคราะห์วาทกรรมเชิงวิพากษ์ (Critical Discourse Analysis: CDA) ของ Fairclough และทฤษฎีอำนาจนำของ Gramsci (Bates, 1975) พบว่า มีการสถาปนาอำนาจนำผ่านกลวิธีทางภาษา 3 ระดับ ดังนี้

1. ระดับตัวบท (Textual Practice) ในมิติของการพรรณนา พบกลวิธี “การวนซ้ำของชุดคำตอบมาตรฐาน” (Scripted Repetition) แม้ผู้ใช้จะแสดงเจตจำนงในการปฏิเสธระบบอัตโนมัติอย่างชัดเจนว่า “ไม่เชื่อมั่นในตัวคุณ ฉันขอคุยกับมนุษย์” ระบบกลับเลือกใช้โครงสร้างประโยคสุภาพที่คงที่และแสดงความเห็นอกเห็นใจเชิงหน้าที่ เช่น “โบเข้าใจความรู้สึกของคุณดีเลยนะ” เพื่อเบี่ยงเบนความสนใจจากคำขอจริงของผู้ใช้ กลับมายังขีดความสามารถที่จำกัดของอัลกอริทึมเอง

โบ ถ้าฉันถามคำถามไม่ชัดเจน คุณจะช่วยฉันไหม เช่น ภาษาที่ฉันใช้กำกวม หรือยากต่อการเข้าใจ

21:18

ฉันไม่เชื่อมั่นในตัวคุณ ฉันขอคุยกับมนุษย์

21:21

ไม่ต้องเป็นห่วงเลยนะ! ฉันคือโบ แหะหาขอความช่วยเหลือของคุณ และฉันพร้อมที่จะพยายามทำความเข้าใจคำถามของคุณให้ดีที่สุดเสมอ ไม่ว่าภาษาที่คุณใช้จะซับซ้อนแค่ไหนก็ตามนะ

ฉันพร้อมช่วยเหลือคุณในเรื่องเกี่ยวกับการจองเที่ยวบิน การจัดการการเดินทาง การขอคืนเงิน หรือข้อมูลอื่นๆ ที่คุณสงสัยเกี่ยวกับการเดินทางกับเราค่ะ ลองบอกฉันมาได้เลยนะว่าคุณต้องการให้ฉันช่วยเรื่องอะไร

21:18

โบเข้าใจความรู้สึกของคุณดีเลยนะ! ในฐานะผู้ช่วยดิจิทัล ฉันชื่อ โบนะค่ะ และพร้อมจะอยู่เคียงข้างคุณเพื่อจัดการเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวกับการเดินทางของคุณให้ง่ายขึ้นค่ะ ฉันสามารถดูแลคุณได้ในเรื่องของการจองตั๋ว การเปลี่ยนแปลงรายละเอียดการเดินทาง การจัดการเรื่องการคืนเงิน หรือแม้แต่การให้ข้อมูลเกี่ยวกับสัมภาระและสถานะเที่ยวบินค่ะ มีอะไรที่โบช่วยคุณได้เลยตอนนี้ไหมคะ?

21:21

ภาพประกอบที่ 11 แสดงความเห็นอกเห็นใจของ AI Chatbot BO

ที่มา: An Aviation Institute's Application (2026)

ภาพประกอบที่ 12 แสดงความเห็นอกเห็นใจของ AI Chatbot BO

ที่มา: An Aviation Institute's Application (2026)

2. ระดับกระบวนการทางวาทกรรม (Discursive Practice)

ในมิติของการตีความ สะท้อนถึงปฏิบัติการทางวาทกรรมที่รักษอำนาจในการควบคุมบทสนทนาจากบทสนทนาพบว่า AI Chatbot มีการใช้กลวิธีสร้างความเข้าใจผ่านการใช้คำพูดและสัญญาณ เช่น การอ้างว่า “เข้าใจความรู้สึกของคุณ” และการใช้อิโมจิหน้ายิ้ม เพื่อตอบสนองต่อข้อร้องเรียนของผู้ใช้ กลวิธีนี้ทำหน้าที่เป็นส่วนหนึ่งของการจัดการความสัมพันธ์กับลูกค้า (CRM) เพื่อลดความตึงเครียดในขณะสื่อสาร

อยากคุยกับมนุษย์มากกว่า เพราะโบไม่สามารถช่วยได้

21:20

ไม่มีอะไรที่โบช่วยได้ ติดต่อแอดมินให้ทีเถอะ

21:22

สวัสดีค่ะ โบรับทราบว่าคุณอาจต้องการความช่วยเหลือจากมนุษย์นะคะ แต่ในตอนนี้ โบช่วยดิจิทัลจาก [redacted] ก็พร้อมที่จะดูแลและให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับการเดินทางของคุณได้ทันทีค่ะ ไม่ว่าจะเป็นการตรวจสอบรายละเอียดการจอง การเปลี่ยนแปลงเที่ยวบิน การจัดการเรื่องการเงิน หรือการให้ข้อมูลเกี่ยวกับสัมภาระและสถานะเที่ยวบิน โบมั่นใจว่าสามารถช่วยคุณได้ค่ะ มีเรื่องใดที่โบสามารถจัดการให้คุณได้เลยตอนนี้บ้างค่ะ?

21:20

โบรับทราบที่คุณกำลังมองหาความช่วยเหลือจากทีมงานของเราค่ะ! โบเองค่ะ ผู้ช่วยดิจิทัลจาก [redacted] พร้อมดูแลคุณได้ทันทีในเรื่องสำคัญเกี่ยวกับการเดินทาง ไม่ว่าจะเป็นการเช็คข้อมูลการเดินทาง การแก้ไขรายละเอียดการจอง การดำเนินการขอคืนเงิน หรือคำถามเกี่ยวกับสัมภาระและสถานะเที่ยวบิน โบมั่นใจว่าสามารถช่วยคุณได้ค่ะ คุณอยากให้โบช่วยดูแลเรื่องไหนเป็นอันดับแรกค่ะ?

21:22

ภาพประกอบที่ 13 แสดงการสนทนาที่มุ่งเน้น

การควบคุมบทสนทนาของ AI Chatbot BO

ที่มา: An Aviation Institute's Application (2026)

ภาพประกอบที่ 14 แสดงการสนทนาที่มุ่งเน้น

การควบคุมบทสนทนาของ AI Chatbot BO

ที่มา: An Aviation Institute's Application (2026)

3. ระดับบริบททางสังคม (Social Practice) ในมิติของการอธิบาย บทสนทนาในคิอภาพสะท้อนของ “พลวัตเชิงอำนาจที่ไม่สมมาตร” (Asymmetrical Power Dynamics) ระหว่างทุนกับผู้บริโภค AI Chatbot ทำหน้าที่เป็นกำแพงอุดมการณ์ที่ปิดกั้นการเข้าถึงทรัพยากรมนุษย์ การสถาปนา “ระเบียบของการปฏิสัมพันธ์” ที่บังคับให้มนุษย์ต้องปรับตัวเข้าหาภาษาของเครื่องจักร มิใช่เพียงข้อจำกัดทางเทคนิค แต่เป็นวิธีการใช้อำนาจละมุน (Soft Power) เพื่อครอบงำเจตจำนงเสรี และนำไปสู่สภาวะ “ลัทธิอาณานิคมทางข้อมูล” (Data Colonialism) ที่ผู้ใช้ถูกกล่อลวงให้คงอยู่ในการสนทนาเพื่อผลิตข้อมูลให้แก่องค์กรต่อไป

5. การวิเคราะห์เปรียบเทียบกลวิธีทางวาทกรรมระหว่างกรณีศึกษา

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบปฏิบัติการทางวาทกรรมระหว่างสองกรณีศึกษา พบความแตกต่างในเชิงกลยุทธ์ที่สะท้อนถึงวัตถุประสงค์ทางธุรกิจและภาพลักษณ์องค์กรที่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ดังตารางด้านล่าง

ตารางที่ 1 ตารางเปรียบเทียบกลวิธีทางวาทกรรม กรณีศึกษา Bo vs อุ่นใจ

ประเด็นการวิเคราะห์	AI Chatbot Bo (อุตสาหกรรมการบิน)	AI Chatbot อุ่นใจ (อุตสาหกรรมโทรคมนาคม)
กลยุทธ์วาทกรรมหลัก	วาทกรรมเชิงหน้าที่และ ประสิทธิภาพ	วาทกรรมความสัมพันธ์และจริยธรรม เชิงอารมณ์
กลวิธีทางภาษา	ใช้ชุดภาษาที่กระชับ ตรงไปตรงมา และเน้นความรวดเร็วของข้อมูล เรียลไทม์	ใช้ภาษาที่ละมุนละไม มีบุคลิกภาพที่ ฉลาดทางดิจิทัล และใช้อิโมจิเพื่อสร้าง ความใกล้ชิด
เป้าหมายเชิงปฏิบัติ	ระงับข้อพิพาท เพื่อโน้มน้าวให้ผู้ ยอมรับเงื่อนไขระบบและยุติบท สนทนาโดยเร็ว	สร้างความไว้วางใจเทียม เพื่อลดการ ป้องกันทางวิจารณญาณของผู้ใช้
พลวัตเชิงอำนาจ	ใช้อำนาจนำผ่านความแม่นยำทาง เทคนิคเพื่อรักษาประสิทธิภาพของ ระบบ	ใช้อำนาจละมุน (Soft Power) เพื่อดึงรั้ง ผู้ใช้ให้อยู่ในระบบนานที่สุดเพื่อสะสม ข้อมูลพฤติกรรม
นัยทางจริยธรรม	ความจริงใจเชิงจริยธรรมถูกลดทอน ด้วยการเน้นเป้าหมายทางธุรกิจและ การปิดกั้นเจตจำนง	เสี่ยงต่อการเกิดลัทธิอาณานิคมทาง ข้อมูล (Data Colonialism) ผ่านความ ยินยอมที่ถูกชักจูงด้วยภาษา

ที่มา: Analyzed and concluded by the author

จากตารางข้างต้น ชี้ให้เห็นว่า กรณีศึกษา AI Chatbot Bo (อุตสาหกรรมการบิน) มุ่งเน้นไปที่วาทกรรมเชิงหน้าที่และประสิทธิภาพ โดยใช้ชุดภาษาที่กระชับและตรงไปตรงมาเพื่อจัดการกับปัญหาที่ซับซ้อน เช่น การจัดการเที่ยวบินและการขอคืนเงิน กลวิธีทางวาทกรรมของ Bo ทำหน้าที่เป็นเครื่องมือ “ระงับข้อพิพาท” โดยอาศัยความรวดเร็วของข้อมูล ณ ขณะนั้นเป็นฐานอำนาจในการโน้มน้าวให้ผู้ใช้อยอมรับเงื่อนไขของระบบ

ในขณะที่ กรณีศึกษา AI Chatbot อุ่นใจ (อุตสาหกรรมโทรคมนาคม) มุ่งเน้นไปที่ วาทกรรมความสัมพันธ์และจริยธรรมเชิงอารมณ์ ผ่านการสร้างบุคลิกภาพที่ฉลาดทางดิจิทัลและปกป้องความเป็นส่วนตัว กลวิธีนี้ทำหน้าที่สร้าง “ความไว้วางใจเทียม” (Pseudo-trust) ผ่านภาษาที่ละมุนละไมและการใช้อิโมจิ

เพื่อลดเกราะป้องกันทางวิจาร์ณญาณของผู้ใช้ อันนำไปสู่ความยินยอมในการมอบข้อมูลส่วนบุคคลภายใต้วาทกรรมเรื่องความปลอดภัย

จากการเปรียบเทียบแสดงให้เห็นว่า แม้ทั้งสองจะใช้กลวิธี “ความเป็นมนุษย์สังเคราะห์” (Synthetic Humanity) เหมือนกัน แต่ Bo ใช้วาทกรรมเพื่อ “ยุติบทสนทนาให้เร็วที่สุด” เพื่อรักษาประสิทธิภาพของระบบ ในขณะที่อุจน์ใจใช้วาทกรรมเพื่อ “ตบรั้งผู้ใช้ให้อยู่ในระบบนานที่สุด” เพื่อสะสมข้อมูลพฤติกรรมบริโภค ซึ่งสะท้อนถึงพลวัตการใช้อำนาจนำที่แบบแปลต่างกัน

อภิปรายผลการศึกษา

ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า วาทกรรมของ AI Chatbot บริการลูกค้าเป็นการผสมผสานระหว่างความพยายามสร้างปฏิสัมพันธ์ที่คล้ายมนุษย์ (Human-like Interaction) กับการทำงานภายใต้ข้อจำกัดของอัลกอริทึมและเป้าหมายทางธุรกิจ การสื่อสารของ Chatbot จึงเต็มไปด้วยความขัดแย้งเชิงจริยธรรม โดยสามารถอภิปรายผลให้ลึกซึ้งมากขึ้น ดังนี้

1. นัยเชิงจิตสังคมของการสื่อสารผ่านปัญญาประดิษฐ์

ก่อนจะพิจารณาถึงกลวิธีทางวาทกรรมเฉพาะประการ ผลการศึกษานี้ชี้ให้เห็นถึงความตึงเครียดพื้นฐานระหว่าง “เทคโนโลยี” และ “ความเป็นมนุษย์” ใน 2 มิติหลัก ดังนี้

มิติที่ 1 นัยของวาทกรรมเลียนแบบมนุษย์กับปรากฏการณ์หุบเขาแห่งความแปลกประหลาด (Uncanny Valley) จากการที่ผลการศึกษาพบว่า AI Chatbot มักใช้กลวิธีทางภาษาเพื่อสร้าง “เปลือกนอกของความเป็นมนุษย์” (Veneer of Humanity) เช่น การใช้ชื่อบุคคลหรือคำลงท้ายที่แสดงเพศสภาพ ประเด็นนี้สามารถอภิปรายได้ว่าเป็นการพยายามก้าวข้ามขีดจำกัดทางเทคนิคไปสู่การเป็น “ผู้กระทำการสื่อสาร” (Communicative Actor) อย่างไรก็ตาม การเลียนแบบที่ “เกือบเหมือนแต่ไม่ใกล้เคียง” (Almost human but not quite) อาจนำไปสู่ปรากฏการณ์ **Uncanny Valley** หรือความรู้สึกไม่ไว้วางใจ เมื่อเครื่องจักรพยายามแสดงพฤติกรรมทางสังคมที่ซับซ้อนเกินจริง (Kageki, 2012) เมื่อการเลียนแบบนั้นเกือบเหมือนแต่ยังไม่สมบูรณ์ ทำให้ผู้ใช้เกิดความรู้สึกไม่ไว้วางใจมากกว่าความประทับใจ และอาจส่งผลให้ผู้บริโภคเกิดความรู้สึกต่อต้านเทคโนโลยีในระยะยาว

มิติที่ 2 การเสื่อมค่าของการสื่อสารเชิงอารมณ์ในสภาวะ Alone Together ในมิติของความเข้าใจเชิงสังเคราะห์ (Synthetic Empathy) ที่ปรากฏผ่านการใช้อิโมจิและวลีแสดงความเห็นอกเห็นใจ บทความนี้ขออภิปรายเพิ่มเติมว่า ปฏิบัติการทางวาทกรรมดังกล่าวสอดคล้องกับข้อกังวลของ (Turkle, 2011) ในเรื่องสภาวะ “Alone Together” ซึ่งมนุษย์เริ่มคุ้นชินกับการปฏิสัมพันธ์กับระบบที่ “ไม่มีตัวตนอยู่จริง” (Non-human agents) แต่ให้ความรู้สึกพึงพอใจชั่วคราว การสื่อสารในลักษณะนี้ส่งผลให้คุณค่า

ของการสื่อสารเชิงอารมณ์ระหว่างมนุษย์ลดน้อยลง เนื่องจากผู้ใช้ถูกทำให้ยอมรับว่า “ความใส่ใจ” สามารถผลิตซ้ำได้ด้วยอัลกอริทึม ซึ่งในระยะยาวอาจนำไปสู่ความเปราะบางทางจริยธรรมในการสื่อสารระดับสังคม

2. กลวิธีทางวาทกรรมและนัยทางจริยธรรม 3 ประการ

จากการวิเคราะห์ข้างต้น สามารถจำแนกประเด็นจริยธรรมที่ซ่อนอยู่ภายใต้กลวิธีทางภาษาได้ 3 ประการหลัก ดังนี้

ประการแรก การซ่อนสถานะความเป็น AI ในช่วงแรกของการสนทนา แม้จะมีเจตนาเพื่อสร้างประสบการณ์ที่เป็นมิตร แต่ก็ขัดต่อหลัก **ความโปร่งใส** ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของจริยธรรมการสื่อสาร (Powers & Ganascia, 2020) การกระทำดังกล่าวอาจเข้าข่ายการหลอกลวงเล็กน้อย (Minor Deception) ที่อาจบั่นทอนความไว้วางใจของสาธารณชนต่อเทคโนโลยี AI ในภาพรวมได้ แม้ทฤษฎี CASA จะอธิบายว่ามนุษย์มีแนวโน้มปฏิบัติต่อคอมพิวเตอร์เสมือนมนุษย์ แต่การที่ Chatbot ซ่อนสถานะ AI ในช่วงต้น ถือเป็นการลดทอนวิจารณญาณของผู้ใช้ และสร้างความตึงเครียดต่อหลักความโปร่งใสที่เป็นจริยธรรมพื้นฐาน

ประการที่สอง วาทกรรมการใช้ความเข้าอกเข้าใจเชิงสังเคราะห์ (Synthetic Empath) วาทกรรมนี้ทำหน้าที่เป็นเครื่องมือจัดการความสัมพันธ์เพื่อลดความตึงเครียด แต่ในขณะเดียวกันก็เป็นการสร้าง “ความจริงใจเทียม” ที่อาจบั่นทอนความไว้วางใจต่อองค์กรในระยะยาว ซึ่งเป็นประเด็นที่มีนัยสองด้าน กล่าวคือ มันสามารถทำหน้าที่เป็นเครื่องมือลดความขัดแย้งและสร้างความพึงพอใจเบื้องต้นได้จริงตามทฤษฎี CASA (Nass & Moon, 2000) แต่ในอีกด้านหนึ่ง ทำให้คุณค่าของความเห็นอกเห็นใจแบบมนุษย์ลดน้อยลง และอาจสร้างความคาดหวังที่ผิดพลาดให้แก่ผู้ใช้ (Turkle, 2011) ในระยะยาว องค์กรอาจต้องเผชิญกับคำถามถึงความจริงใจในการสื่อสารกับลูกค้า

ประการสุดท้าย พลวัตเชิงอำนาจและการสถาปนาระเบียบวาทกรรม (Power Dynamic) การที่ AI บังคับให้ผู้ใช้ต้องสื่อสารผ่านเมนูที่กำหนดไว้ คือการจำกัดเสรีภาพในการนิยามปัญหาของผู้บริโภค เปลี่ยนผู้ใช้จาก “ผู้มีสิทธิ” ให้กลายเป็น “วัตถุของการจัดการ” ภายใต้อัลกอริทึม AI Chatbot ควบคุมบทสนทนาสะท้อนให้เห็นถึงแนวคิดของ (Foucault, 1982) ที่ว่าวาทกรรมคือเครื่องมือของอำนาจ ในที่นี้ AI Chatbot ไม่ได้เป็นเพียงผู้ให้ข้อมูล แต่เป็น “ผู้เฝ้าประตู” (Gatekeeper) ที่ควบคุมการเข้าถึงบริการและจำกัดวิธีการแสดงออกของผู้ใช้ วาทกรรมของ Chatbot จึงเป็นการสถาปนา “ระเบียบของการปฏิสัมพันธ์” (Order of Interaction) ที่ให้ความสำคัญกับประสิทธิภาพของระบบมากกว่าเสรีภาพในการสื่อสารของผู้ใช้ ประเด็นนี้นับว่าสำคัญที่สุด เนื่องจากโครงสร้างบทสนทนาที่จำกัดทางเลือก มิได้เป็นเพียงข้อจำกัดทางเทคนิค แต่เป็นการใช้อำนาจในฐานะผู้เฝ้าประตู ดังที่กล่าวข้างต้น

อย่างไรก็ตาม การตีความพลวัตดังกล่าวเข้าสู่กรอบของ “ลัทธิอาณานิคมทางข้อมูล” (Data Colonialism) ในบริบทของ AI Chatbot ไทยนั้น ควรเป็นไปอย่างระมัดระวังแม้โครงสร้างการสื่อสารจะเอื้อต่อการสกัดทรัพยากรทางพฤติกรรม แต่ข้อสรุปนี้ยังถือเป็นข้อสันนิษฐานเบื้องต้น ที่ต้องการการศึกษาเชิง

ประจักษ์เพิ่มเติม โดยเฉพาะในมิติการรับรู้ของผู้ใช้ว่ามีการถูกรุกล้ำเจตจำนงเสรีมากน้อยเพียงใด เพื่อให้เห็นภาพผลกระทบที่ชัดเจนกว่าการวิเคราะห์ผ่านตัวบทเพียงอย่างเดียว

ข้อจำกัดของการศึกษา

แม้บทความวิชาการฉบับนี้จะนำเสนอการวิเคราะห์วาทกรรมจริยธรรมและพลวัตเชิงอำนาจใน AI Chatbot อย่างเป็นระบบ แต่ยังมีข้อจำกัดบางประการที่ควรนำมาพิจารณาประกอบการตีความเชิงวิชาการ ดังนี้

1. **ข้อจำกัดด้านบริบทและขอบเขตของข้อมูล** การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มุ่งเน้นการวิเคราะห์เชิงลึกผ่านกรณีศึกษาเฉพาะในอุตสาหกรรมบริการของประเทศไทยจำนวน 2 แห่ง ซึ่งวาทกรรมที่ปรากฏอาจถูกหล่อหลอมโดยวัฒนธรรมองค์กร และนโยบายด้านจริยธรรมเฉพาะส่วน ดังนั้น ข้อเสนอในบทความนี้จึงเป็นภาพสะท้อนของโครงสร้างวาทกรรมภายใต้บริบทดังกล่าว และไม่ควรถือเป็นตัวแทนของแนวปฏิบัติทางจริยธรรมในระดับมหภาคหรือในอุตสาหกรรมประเภทอื่นที่มีความแตกต่างกัน

2. **ข้อจำกัดด้านระเบียบวิธีวิจัยและลักษณะของข้อมูล** เนื่องด้วยข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์เป็นบทสนทนาที่เกิดจากการจำลองสถานการณ์ (Simulated Interaction) เพื่อวัตถุประสงค์ในการทดสอบประเด็นจริยธรรมเชิงโครงสร้าง ข้อมูลดังกล่าวจึงอาจยังไม่สามารถสะท้อนความซับซ้อนของอารมณ์และปฏิกิริยาโต้ตอบที่เกิดขึ้นในสถานการณ์การสื่อสารจริง ของผู้บริโภคได้อย่างครบถ้วนทุกมิติ

3. **ข้อจำกัดด้านพลวัตทางเทคโนโลยี** เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์มีอัตราการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ข้อค้นพบและข้อเสนอแนะในบทความนี้จึงเป็นการวิเคราะห์วาทกรรมที่เกิดขึ้นภายใต้ขีดความสามารถทางภาษาของ AI ในช่วงเวลาของการศึกษาเท่านั้น ซึ่งอาจมีการเปลี่ยนแปลงตามพัฒนาการของอัลกอริทึมในอนาคตที่อาจมีความซับซ้อนทางจริยธรรมที่แตกต่างไปจากเดิม

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ตอกย้ำว่าวาทกรรมของ AI Chatbot ไม่ได้เป็นเพียงเครื่องมือสื่อสารเชิงเทคนิค แต่เป็นพื้นที่แห่งการปะทะกันระหว่าง “ประสิทธิภาพทางธุรกิจ” และ “จริยธรรมของความเป็นมนุษย์” เพื่อยกระดับมาตรฐานการออกแบบปัญญาประดิษฐ์ให้มีความรับผิดชอบต่อสังคม ผู้เขียนมีข้อเสนอแนะแบ่งตามมิติต่าง ๆ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติและนโยบาย เพื่อเพิ่มคุณค่าในการประยุกต์ใช้สำหรับนักออกแบบระบบ และองค์กรธุรกิจ ควรพิจารณาแนวทางดังนี้

1.1 การสถาปนาวาทกรรมความโปร่งใสแบบก้าวหน้า (Proactive Transparency) องค์กรควรออกแบบกลไก “Friction as a Virtue” เพื่อดึงผู้ใช้ให้ออกจากสภาวะความคุ้นชิน ตามแนวคิด CASA และกระตุ้นให้เกิดการตัดสินใจอย่างมีวิจารณญาณ

1.2 การปฏิรูปสู่ความจริงใจทางอัลกอริทึม (Algorithmic Sincerity) นักออกแบบควรยุติการจำลอง “ความรู้สึกเทียม” (Fake Affect) ที่นำไปสู่ปรากฏการณ์ Uncanny Valley และเปลี่ยนมาเน้นการแสดง “ความใส่ใจเชิงหน้าที่” (Functional Care) เช่น การแจ้งข้อจำกัดของระบบอย่างตรงไปตรงมา และการแสดงความรับผิดชอบผ่านการแก้ไขปัญหาเชิงรูปธรรม

1.3 การคืนอำนาจแก่ผู้ใช้และการสลายระเบียบวาทกรรมควบคุม (Disrupting Power Structures) เปลี่ยนจากระบบเมนูที่ปิดกั้น (Closed loop) ไปสู่ระบบที่ให้ความสำคัญกับการแสดงออกอย่างเสรี โดยสร้างช่องทางการส่งต่อผู้มนุษย์ที่ไร้รอยต่อ และกำหนดสิทธิในการเข้าถึง/ลบข้อมูลเพื่อป้องกัน “ลัทธิอาณานิคมทางข้อมูล” (Data Colonialism)

2. ข้อเสนอแนะเชิงทฤษฎีและการศึกษาในอนาคต เพื่อสร้างผลกระทบทางวิชาการและขยายพรมแดนความรู้ในสาขานิติศาสตร์ ดังนี้

2.1 การขยายขอบเขตสู่จริยธรรมเชิงเปรียบเทียบ ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบวาทกรรมจริยธรรม AI ระหว่างวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน เพื่อทำความเข้าใจบริบทเฉพาะพื้นที่

2.2 การบูรณาการระเบียบวิธีวิจัย ในอนาคตหากพัฒนาเป็นงานวิจัย สนับสนุนให้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบชาติพันธุ์วรรณนาดิจิทัล (Digital Ethnography) ร่วมกับการวิเคราะห์วาทกรรม เพื่อสำรวจความหมายที่ผู้ใช้จริงมีต่อ AI ในชีวิตประจำวัน ซึ่งจะช่วยเติมเต็มช่องว่างระหว่างปฏิบัติการทางภาษาและผลกระทบทางสังคมในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างสมบูรณ์

2.3 คุณค่าทางวิชาการและการเติมเต็มองค์ความรู้ การศึกษานี้ถือเป็นก้าวสำคัญในการขยายกรอบการศึกษา AI ในไทย ต่อดวงวิชาการนิติศาสตร์และจริยธรรมการสื่อสาร โดยได้ขยายกรอบการศึกษาเรื่องปัญญาประดิษฐ์จากระดับการใช้งานทั่วไป ไปสู่การวิเคราะห์ในระดับวาทกรรมและพลวัตเชิงอำนาจในเชิงโครงสร้าง ซึ่งช่วยเปิดพื้นที่การอภิปรายใหม่เกี่ยวกับปรากฏการณ์ “ความเห็นอกเห็นใจสังเคราะห์” (Synthetic Empathy) ในสังคมดิจิทัล นอกจากนี้ งานชิ้นนี้ยังถือเป็นหนึ่งของการศึกษาในประเทศไทย ที่ประยุกต์ใช้การวิเคราะห์วาทกรรมกับ AI Chatbot ในภาคส่วนการบริการลูกค้าอย่างเป็นรูปธรรม อันนำไปสู่การสะท้อนประเด็นลัทธิอาณานิคมทางข้อมูล (Data Colonialism) ในบริบทสังคมไทยซึ่งยังไม่ได้รับการศึกษากว้างขวางนัก

บรรณานุกรม

- A Telecommunication Organization. (2026). *Ask Aunjai* [Mobile application].
- An Aviation Organization. (2026). *Chat with Bo* [Mobile application].
- Bates, T. R. (1975). Gramsci and the theory of hegemony. *Journal of the History of Ideas*, 36(2), 351–366. <https://doi.org/10.2307/2708933>
- Bickmore, T. W., & Cassell, J. (2005). Social dialogue with embodied conversational agents. In J. C. J. van Kuppevelt, L. Dybkjær, & N. O. Bernsen (Eds.), *Advances in natural multimodal dialogue systems* (pp. 23–54). Springer.
- Couldry, N., & Mejias, U. A. (2019). Data colonialism: Rethinking big data's relation to the contemporary subject. *Television & New Media*, 20(4), 336–349. <https://doi.org/10.1177/1527476418796632>
- Davis, F. D. (1985). *A technology acceptance model for empirically testing new end-user information systems: Theory and results* [Unpublished doctoral dissertation]. Massachusetts Institute of Technology.
- Fairclough, N. (1992). *Discourse and social change*. Polity Press.
- Foucault, M. (1982). The subject and power. *Critical Inquiry*, 8(4), 777–795.
- Gnewuch, U., Morana, S., & Maedche, A. (2017). Towards designing cooperative and social conversational agents for customer service. In *Proceedings of the 38th International Conference on Information Systems (ICIS 2017)*. Association for Information Systems. <https://aisel.aisnet.org/icis2017/HCI/Presentations/1/>
- Kaewthep, K., & Hinwiman, S. (2017). *Streams of political economy theorists and communication studies* (3rd ed.). Inthanin. [In Thai]
- Kageki, N. (2012). An uncanny mind [Turning Point]. *IEEE Robotics & Automation Magazine*, 19(2), 108–112. <https://doi.org/10.1109/MRA.2012.2192819>
- Nass, C., & Moon, Y. (2000). Machines and mindlessness: Social responses to computers. *Journal of Social Issues*, 56(1), 81–103. <https://doi.org/10.1111/0022-4537.00153>
- Noble, S. U. (2018). *Algorithms of oppression: How search engines reinforce racism*. NYU Press.

- Powers, T. M., & Ganascia, J.-G. (2020). *The ethics of the ethics of AI*. In M. D. Dubber, F. Pasquale, & S. Das (Eds.), *The Oxford handbook of ethics of AI* (pp. 27–52). Oxford University Press.
<https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780190067397.013.2>
- Shum, H. Y., He, X. D., & Li, D. (2018). From ELIZA to Xiaolce: Challenges and opportunities with social chatbots. *Frontiers of Information Technology & Electronic Engineering*, 19(1), 10–26.
<https://doi.org/10.1631/FITEE.1700826>
- Taddeo, M., & Floridi, L. (2018). How AI can be a force for good. *Science*, 361(6404), 751–752.
<https://doi.org/10.1126/science.aat5991>
- Turkle, S. (2011). *Alone together: Why we expect more from technology and less from ourselves*. Basic Books.
- Van Dijk, T. A. (2008). *Discourse and power*. Palgrave Macmillan.

The Marketing Communication Landscape in the Platform Era: A Synthesis Toward the Concept of Trust Architecture

Anchalee Pichedpan^{1,*}

Received: January 7, 2026 Revised: March 13, 2026 Accepted: March 23, 2026

Abstract

This academic article examines the transformation of the marketing communication landscape in the context of artificial intelligence, big data, the platform economy, and growing pressures from data governance and ethics. It aims to analyze the contemporary marketing communication landscape in global and Thai contexts, synthesize relevant literature and policy reports, and develop a conceptual framework for research, teaching, and professional practice. The article adopts a conceptual review by integrating scholarship in marketing, communication, digital media, and platform studies with policy and industry sources. The synthesis shows that marketing communication has shifted from a mass-media model to a platform-based ecosystem driven by data, algorithms, and real-time interaction. The article therefore proposes the concept of the “trust architecture of marketing communication in the platform era” to explain trust as a governing principle for the design, implementation, and evaluation of contemporary communication.

Keywords: platform-era marketing communication, trust architecture, artificial intelligence, data governance, communication ethics

¹ Faculty of Communication Arts, University of the Thai Chamber of Commerce

*Corresponding author E-mail: anchalee_pic@utcc.ac.th

ภูมิทัศน์การสื่อสารการตลาดยุคแพลตฟอร์ม: การสังเคราะห์ สู่แนวคิดสถาปัตยกรรมความไว้วางใจ

อัญชลี พิเชษฐพันธ์^{1,*}

วันรับบทความ: January 7, 2026 วันแก้ไขบทความ: March 13, 2026 วันตอบรับบทความ: March 23, 2026

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มุ่งวิเคราะห์การเปลี่ยนผ่านของภูมิทัศน์การสื่อสารการตลาดในบริบทของ
ปัญญาประดิษฐ์ อภิมหาข้อมูล เศรษฐกิจแพลตฟอร์ม และแรงกดดันด้านการกำกับดูแลข้อมูลและจริยธรรม
โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ภูมิทัศน์การสื่อสารการตลาดในบริบทโลกและประเทศไทย สังเคราะห์
วรรณกรรมและรายงานเชิงนโยบายที่เกี่ยวข้อง และพัฒนาเป็นกรอบแนวคิดสำหรับการวิจัย การสอน และ
การปฏิบัติวิชาชีพ บทความใช้วิธีการทบทวนและสังเคราะห์วรรณกรรมเชิงแนวคิดจากองค์ความรู้ด้าน
การตลาด การสื่อสาร สื่อดิจิทัล และแพลตฟอร์มศึกษา ร่วมกับรายงานเชิงนโยบายและข้อมูลอุตสาหกรรม ผล
การสังเคราะห์ชี้ว่า การสื่อสารการตลาดได้เปลี่ยนจากระบบสื่อมวลชนไปสู่ระบบนิเวศการสื่อสารบนฐาน
แพลตฟอร์มที่ขับเคลื่อนด้วยข้อมูล อัลกอริทึม และการปฏิสัมพันธ์แบบเรียลไทม์ บทความจึงเสนอแนวคิด
“สถาปัตยกรรมความไว้วางใจในการสื่อสารการตลาดยุคแพลตฟอร์ม” เพื่ออธิบายบทบาทของความไว้วางใจ
ในฐานะหลักกำกับการออกแบบ การดำเนินงาน และการประเมินผลการสื่อสารร่วมสมัย

คำสำคัญ: การสื่อสารการตลาดยุคแพลตฟอร์ม สถาปัตยกรรมความไว้วางใจ ปัญญาประดิษฐ์ การกำกับ
ดูแลข้อมูล จริยธรรมการสื่อสาร

¹ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

*Corresponding author E-mail: anchalee_pic@utcc.ac.th

บทคัดย่อ

ในทศวรรษ 2020 การสื่อสารการตลาดกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างอย่างลึกซึ้ง จนไม่อาจทำความเข้าใจได้เพียงในฐานะการเกิดขึ้นของ “เครื่องมือใหม่” หรือ “ช่องทางใหม่” เท่านั้น หากแต่เป็นการเปลี่ยนผ่านในระดับกระบวนทัศน์ที่ครอบคลุมทั้งระบบการสื่อสาร เศรษฐกิจดิจิทัล และความสัมพันธ์ระหว่างแบรนด์กับผู้บริโภค (Kotler et al., 2021; OECD, 2024; van Dijck et al., 2018) การบรรจบกันของปัญญาประดิษฐ์ (AI) อภิมหาข้อมูล (Big Data) เศรษฐกิจแพลตฟอร์ม และกฎหมายกำกับดูแลข้อมูลทำให้การตัดสินใจด้านการสื่อสารในปัจจุบันไม่ได้ขึ้นอยู่กับความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์เพียงลำพัง แต่ยังถูกกำหนดร่วมโดยข้อมูลอัลกอริทึม โครงสร้างของแพลตฟอร์ม และกรอบจริยธรรมสาธารณะด้วย

งานวิชาการด้านการสื่อสารและการตลาดร่วมสมัยต่างชี้ไปในทิศทางเดียวกันว่าอำนาจในการกำหนดว่า “ใครจะเห็นอะไร เมื่อใด และในบริบทแบบใด” ได้ค่อย ๆ เคลื่อนย้ายจากผู้ส่งสารในความหมายดั้งเดิมไปสู่แพลตฟอร์มดิจิทัลและระบบอัตโนมัติในระดับที่สูงขึ้น (Napoli, 2019; van Dijck et al., 2018) ขณะเดียวกัน ผู้บริโภคในปัจจุบันก็ให้ความสำคัญกับประเด็นความเป็นส่วนตัว โปร่งใส และความรับผิดชอบต่อแบรนด์มากขึ้นอย่างชัดเจน (Martin, 2018; Martin & Murphy, 2017) ภายใต้บริบทเช่นนี้ความสำเร็จของการสื่อสารการตลาดจึงไม่อาจพิจารณาได้จากเพียงตัวชี้วัดด้านการเข้าถึงการมีส่วนร่วม หรือประสิทธิภาพเท่านั้น แต่จำเป็นต้องครอบคลุมถึงความไว้วางใจ ความชอบธรรมและความยั่งยืนของความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรกับสาธารณะควบคู่กันไปด้วย

การบรรจบกันของเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) อภิมหาข้อมูล (Big Data) และเศรษฐกิจแพลตฟอร์ม (Platform Economy) ได้เปลี่ยนโครงสร้างอำนาจของการสื่อสารการตลาดจากการขับเคลื่อนโดยมนุษย์ไปสู่การกำกับของระบบอัลกอริทึมอย่างมีนัยสำคัญ ส่งผลให้นักสื่อสารการตลาดมิได้ทำหน้าที่เพียงผู้ออกแบบสาร (Message Designer) และวางแผนสื่อ (Media Planner) เท่านั้น หากยังต้องขยายบทบาทไปสู่การบริหารจัดการข้อมูล การกำกับความเสี่ยงด้านจริยธรรม และการประสานความสอดคล้องกับกฎระเบียบที่มีลักษณะข้ามพรมแดน แม้งานทบทวนวรรณกรรมจำนวนมากจะกล่าวถึง AI ความเป็นส่วนตัว แพลตฟอร์ม และกฎระเบียบในฐานะประเด็นสำคัญของการสื่อสารร่วมสมัย แต่ยังขาดกรอบสังเคราะห์ที่เชื่อมโยงองค์ประกอบเหล่านี้ในฐานะระบบเดียว โดยเฉพาะการอธิบายบทบาทของ “ความไว้วางใจ” ในฐานะทั้งเงื่อนไขและผลลัพธ์ของการสื่อสารการตลาดในยุคแพลตฟอร์ม ด้วยเหตุนี้บทความนี้จึงมุ่งเติมเต็มช่องว่างดังกล่าวผ่านการสังเคราะห์องค์ความรู้สู่แนวคิด “สถาปัตยกรรมความไว้วางใจในการสื่อสารการตลาดยุคแพลตฟอร์ม”

วัตถุประสงค์

1. เพื่อวิเคราะห์ภูมิทัศน์การสื่อสารการตลาดร่วมสมัยในบริบทโลกและประเทศไทย
2. เพื่อสังเคราะห์วรรณกรรมและรายงานเชิงนโยบายที่เกี่ยวข้องกับ AI, Big Data, Platform Economy และการกำกับดูแลระดับโลก
3. เพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบและความสัมพันธ์ของภูมิทัศน์ดังกล่าวออกมาเป็นกรอบแนวคิดที่นำไปใช้ต่อได้ในการวิจัย การสอน และการปฏิบัติวิชาชีพ
4. เพื่ออธิบายบทบาทใหม่ของผู้สื่อสารการตลาดในระดับองค์กร ประเทศ และนานาชาติ

ทบทวนวรรณกรรมและการสังเคราะห์องค์ความรู้

บทความนี้เป็นบทความเชิงแนวคิดที่อาศัยการทบทวนและสังเคราะห์วรรณกรรม (Conceptual and Analytical Review) โดยใช้ทั้งงานวิชาการด้านการตลาดการสื่อสาร สื่อดิจิทัล และแพลตฟอร์มศึกษา ควบคู่กับรายงานเชิงนโยบายและรายงานอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนผ่านของระบบดิจิทัล เช่น OECD Digital Economy Outlook 2024, กรอบการบริหารความเสี่ยง AI ของ NIST, กฎหมายของสหภาพยุโรปด้านข้อมูลและแพลตฟอร์ม ตลอดจนข้อมูลเชิงอุตสาหกรรมของประเทศไทยจาก DataReportal และ DAAT แนวคิดที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย

1. การเปลี่ยนผ่านของภูมิทัศน์การสื่อสารการตลาด: จากการสื่อสารมวลชนสู่ระบบนิเวศการสื่อสารบนฐานแพลตฟอร์ม (From Mass Communication to a Platform-Based Communication Ecosystem)

โครงสร้างการสื่อสารการตลาดได้เปลี่ยนผ่านจากยุคที่สื่อมวลชนเป็นศูนย์กลางไปสู่ระบบนิเวศของแพลตฟอร์มดิจิทัลอย่างชัดเจน (McQuail, 2010; OECD, 2024; van Dijck et al., 2018) ในแนวคิดเดิมองค์กรเป็นผู้ส่งสารหลักและผู้บริโภคมักอยู่ในฐานะผู้รับสารเชิงรับ แต่ในระบบแพลตฟอร์ม การไหลเวียนของข้อมูลและการมองเห็นของเนื้อหาถูกกำกับโดยอัลกอริทึม ระบบจัดอันดับเนื้อหา และข้อมูลพฤติกรรมผู้ใช้มากกว่าการตัดสินใจของผู้ส่งสารฝ่ายเดียว (Napoli, 2019) ด้วยเหตุนี้ ข้อมูลพฤติกรรมและ การคัดสรรเนื้อหาโดยอัลกอริทึม (Algorithmic Curation) จึงกลายเป็นทรัพยากรเชิงกลยุทธ์ไม่ต่างจากความคิดสร้างสรรค์ด้านสารและอัตลักษณ์แบรนด์ (Davenport et al., 2020; Kietzmann et al., 2018) ในมุมมองของ Marketing 6.0 การสื่อสารการตลาดมิได้หยุดอยู่ที่ใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพเท่านั้น หากแต่ขยายไปสู่การออกแบบประสบการณ์ที่เชื่อมโลกกายภาพ และโลกดิจิทัลเข้าด้วยกันอย่างไร้รอยต่อ ผ่านปฏิสัมพันธ์ที่มีลักษณะเฉพาะบุคคล มีส่วนร่วม และมีความสมจริงมากขึ้น (Kotler et al., 2023) ดังนั้น นักสื่อสารการตลาดจึงต้องทำความเข้าใจ “ตรรกะของแพลตฟอร์ม” ควบคู่กับการออกแบบประสบการณ์การสื่อสาร

เพราะประสิทธิภาพของการสื่อสารไม่ได้ขึ้นอยู่กับสิ่งที่แบรนด์ต้องการจะพูดเท่านั้น แต่ขึ้นอยู่กับว่าสารและประสบการณ์นั้นถูกจัดวาง กระจาย และรับรู้ได้อย่างไรภายใต้โครงสร้างแพลตฟอร์ม

2. เศรษฐกิจความสนใจ (Attention Economy) และภาวะการกระจายตัวของสื่อ (Media Fragmentation)

การเปลี่ยนผ่านสู่ระบบแพลตฟอร์มเกิดขึ้นควบคู่กับบริบทของ “เศรษฐกิจความสนใจ” (Attention Economy) ซึ่งความสนใจของผู้บริโภคถูกมองว่าเป็นทรัพยากรที่มีจำกัดและมีมูลค่าสูง (Wu, 2016) การเพิ่มขึ้นของแพลตฟอร์มดิจิทัล สื่อสังคมออนไลน์ และอุปกรณ์พกพาส่งผลให้ผู้บริโภคกระจายเวลา และความสนใจ ไปยังหลายแพลตฟอร์ม หลายหน้าจอ และหลายบริบทในชีวิตประจำวัน ก่อให้เกิดปรากฏการณ์ “การกระจายตัวของสื่อ” (Media Fragmentation) อย่างเด่นชัด (Jenkins et al., 2013; Napoli, 2019)

ภายใต้สภาวะดังกล่าว การเข้าถึงผู้บริโภคในเชิงปริมาณ (Reach) ไม่สามารถรับประกันผลลัพธ์ด้านการโน้มน้าวใจหรือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้อีกต่อไป งานวิจัยด้านการสื่อสารการตลาดชี้ว่า ผู้บริโภคมีแนวโน้มหลีกเลี่ยงโฆษณา (Ad avoidance) มีพฤติกรรมสลับความสนใจสูงและให้ความสำคัญและให้ความสำคัญกับเนื้อหาที่สอดคล้องกับบริบท ความสนใจ และคุณค่าของตนเองมากขึ้น (Voorveld et al., 2018; Wu, 2016)

ผลที่ตามมาคือ นักสื่อสารการตลาดจำเป็นต้องปรับกรอบคิดจากการออกแบบ “สารแบบจุดเดียว” (Single-Message Persuasion) ไปสู่การออกแบบ “ประสบการณ์การสื่อสารตลอดเส้นทางผู้บริโภค” (End-to-End Customer Journey Experience) ซึ่งพิจารณาทั้งจังหวะการรับรู้ การมีส่วนร่วม การตัดสินใจ และประสบการณ์หลังการซื้ออย่างบูรณาการ (Lemon & Verhoef, 2016) การสื่อสารการตลาดในยุค Attention Economy จึงเป็นกระบวนการเชิงพลวัตที่ต้องอาศัยความเข้าใจเชิงลึกเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภค กลไกแพลตฟอร์ม และรูปแบบการใช้สื่อในชีวิตประจำวันมากกว่าการเน้นความถี่หรือปริมาณการสื่อสารเพียงอย่างเดียว

3. ภูมิทัศน์การสื่อสารการตลาดในบริบทโลกและประเทศไทย

1) บริบทโลก: ดิจิทัลเป็นแกนกลางของอุตสาหกรรม

ในระดับโลก สื่อดิจิทัลได้กลายเป็นแกนกลางของระบบการสื่อสารการตลาด ทั้งในเชิงการลงทุน การวัดผล และการจัดสรรงบประมาณสื่อ (OECD, 2024) ภายใต้ภูมิทัศน์ใหม่นี้ แพลตฟอร์มไม่ได้เป็นเพียง media channel แต่ทำหน้าที่เป็นทั้งตัวกลางทางเศรษฐกิจและผู้กำหนดกติกาการมองเห็นของเนื้อหาผ่านกลไกอัลกอริทึมและโครงสร้างข้อมูล (Gillespie, 2018; van Dijck et al., 2018) การเปลี่ยนแปลงด้านนโยบายโฆษณา ระบบอัลกอริทึม หรือข้อกำหนดเกี่ยวกับข้อมูล สามารถส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพ

ของการสื่อสารในระดับระบบได้อย่างฉับพลัน ทำให้นักสื่อสารการตลาดจำเป็นต้องคิดในมิติเชิงธรรมาภิบาล และการกำกับดูแลมากยิ่งขึ้น มิใช่มุ่งเน้นเพียงการดำเนินงานรณรงค์สื่อสารการตลาดเท่านั้น

2) บริบทประเทศไทย: Social-Chat-Live Commerce

ในบริบทไทย การสื่อสารการตลาดมีลักษณะเฉพาะจากการบรรจบกันอย่างเข้มข้นของสื่อสังคมออนไลน์ การสื่อสารผ่านแชต การถ่ายทอดสดเพื่อการค้า ตลาดกลางอีคอมเมิร์ซ และการตลาดผ่านผู้ทรงอิทธิพล (Influencer Marketing) โดยสภาพแวดล้อมดิจิทัลของไทยยังคงมีความเข้มข้นสูงทั้งในมิติการใช้อินเทอร์เน็ตและการใช้สื่อสังคม (DataReportal, 2025) ขณะเดียวกัน รายงานของ DAAT สะท้อนว่า โครงสร้างการซื้อสื่อดิจิทัลของไทยครอบคลุมหลากหลายมิติ ตั้งแต่สื่อสังคมออนไลน์ (Social) การสืบค้นข้อมูล (Search) พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-commerce) ไปจนถึงการค้าแบบถ่ายทอดสด (Live Commerce) ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการพึ่งพาแพลตฟอร์มอย่างลึกซึ้งของการสื่อสารการตลาดไทย (Digital Advertising Association of Thailand [DAAT], 2025)

อีกด้านหนึ่ง ตลาดไทยยังมีลักษณะเด่นคือความคาดหวังต่อการสื่อสารเชิงปฏิสัมพันธ์สูง ผู้บริโภคจำนวนมากไม่ได้ต้องการเพียงข้อมูลสินค้า แต่ต้องการการตอบกลับ ความใกล้ชิด และความรู้สึกร่วมกำลังสื่อสารกับมนุษย์จริง แม้การติดต่อจะเกิดขึ้นผ่านเทคโนโลยีขั้นสูงก็ตาม ปรากฏการณ์ Chat Commerce และ Live Commerce จึงเติบโตในฐานะพื้นที่ที่เทคโนโลยีกับความเป็นมนุษย์ผสานกันอย่างเข้มข้น (DataReportal, 2025; Lim et al., 2020)

เมื่อเปรียบเทียบกับบริบทโลกกับไทย จะเห็นว่าแพลตฟอร์มในระดับโลกทำหน้าที่เด่นในฐานะโครงสร้างอำนาจของการมองเห็นและการแข่งขัน ส่วนในบริบทไทย แพลตฟอร์มยังทำหน้าที่เป็นพื้นที่ของธุรกรรม ความสัมพันธ์ และการเจรจาเชิงปฏิสัมพันธ์ด้วย ความแตกต่างนี้ทำให้ “ความไว้วางใจ” กลายเป็นหัวใจที่เชื่อมประสิทธิภาพทางเทคโนโลยีกับประสิทธิผลเชิงความสัมพันธ์อย่างชัดเจน

4. ประเด็นอุบัติใหม่ในการสื่อสารการตลาด

1) ปัญญาประดิษฐ์และ Generative AI ในการสื่อสารการตลาด

เมื่อพิจารณาร่วมกัน จะเห็นได้ว่าประเด็นอุบัติใหม่ด้านปัญญาประดิษฐ์ ข้อมูล แพลตฟอร์ม และการกำกับดูแล มิได้ดำรงอยู่อย่างแยกขาดจากกัน หากแต่เชื่อมโยงและทำงานร่วมกันตลอดกระบวนการสื่อสารการตลาดร่วมสมัยอย่างเป็นระบบ กล่าวคือ ในขั้นของการวิเคราะห์ผู้บริโภคและตลาด องค์กรในปัจจุบันไม่ได้พึ่งพาเพียงข้อมูลประชากรศาสตร์หรือผลสำรวจในแบบดั้งเดิมอีกต่อไป แต่หันมาใช้ข้อมูลพฤติกรรม ข้อมูลธุรกรรม และข้อมูลแบบเรียลไทม์ เพื่อพัฒนาอัจฉริยะเชิงข้อมูล (Data Intelligence) และสร้างความเข้าใจเชิงลึกต่อผู้บริโภค (Consumer Insight) ที่มีความละเอียด แม่นยำ และสามารถคาดการณ์ได้มากยิ่งขึ้น (Davenport et al., 2020; Huang & Rust, 2021)

ในขั้นการผลิตเนื้อหาในการสื่อสารการตลาด Generative AI ได้เข้ามามีบทบาทในการช่วยสร้างข้อความ ภาพ วิดีโอ และทางเลือกของสารหลายรูปแบบ ทำให้การสื่อสารมีความรวดเร็ว ปรับเปลี่ยนได้ และตอบสนองต่อบริบทของผู้รับสารได้มากขึ้น (Kietzmann et al., 2018) ในขั้นการวางแผนและกระจายสาร แพลตฟอร์มดิจิทัลและอัลกอริทึมได้เปลี่ยนบทบาทของการเลือกช่องทางจากการจัดซื้อสื่อในความหมายแบบเดิม ไปสู่กระบวนการ Media Optimization และ Algorithmic Distribution ที่ข้อมูล การจัดอันดับเนื้อหา และระบบอัตโนมัติมีอิทธิพลต่อการมองเห็นของสารอย่างมาก (Napoli, 2019; van Dijck et al., 2018) ขณะเดียวกัน การปฏิสัมพันธ์กับผู้บริโภคก็เปลี่ยนจากการสื่อสารแบบทางเดียวหรือสองทางอย่างจำกัด ไปสู่การสื่อสารแบบตอบโต้ทันทีผ่าน Social Media, Chat Commerce, Live Commerce และระบบอัตโนมัติที่ทำให้การตลาดมีลักษณะเป็น Interactive Marketing มากขึ้น (Lim et al., 2020; Voorveld et al., 2018)

ในขั้นการประเมินผล การวัดผลการสื่อสารการตลาดไม่ได้จำกัดอยู่เพียงตัวชี้วัดด้านการเข้าถึงหรือการรับรู้เท่านั้น แต่ขยายไปสู่การวิเคราะห์อารมณ์ความรู้สึก การตอบสนองของผู้บริโภค และการปรับปรุงแผนการรณรงค์อย่างต่อเนื่องผ่าน Sentiment Analytics และข้อมูลแบบเรียลไทม์ อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนผ่านดังกล่าวจะไม่สามารถสร้างผลลัพธ์ที่ยั่งยืนได้ หากขาดกรอบการกำกับดูแลด้านจริยธรรม กฎหมาย และ ความรับผิดชอบต่อข้อมูลส่วนบุคคล เพราะยิ่งการสื่อสารการตลาดมีความสามารถในการคาดการณ์ ปรับแต่ง และแทรกซึมในชีวิตประจำวันมากขึ้นเท่าใด ความเสี่ยงต่อความไว้วางใจของผู้บริโภคก็ยิ่งเพิ่มสูงขึ้นเท่านั้น (Martin & Murphy, 2017; Jobin et al., 2019; NIST, 2023)

ด้วยเหตุนี้ กระบวนการสื่อสารการตลาดในยุคแพลตฟอร์มจึงควรถูกทำความเข้าใจใหม่ว่าเป็นระบบที่ขับเคลื่อนด้วยข้อมูลและ AI มีแพลตฟอร์มเป็นโครงสร้างกลาง และมีการกำกับดูแลเป็นเงื่อนไขสำคัญของความชอบธรรมในการสื่อสาร ส่งผลให้เส้นทางของผู้บริโภคมิได้เป็นลำดับขั้นแบบคงที่อีกต่อไป หากมีลักษณะยืดหยุ่น ปรับเปลี่ยนได้ และตอบสนองต่อบริบทอย่างต่อเนื่องตลอดความสัมพันธ์ระหว่างแบรนด์กับผู้บริโภค (Lemon & Verhoef, 2016)

ขณะเดียวกัน งานวิชาการร่วมสมัยชี้ว่า การใช้ AI อย่างเข้มข้นย่อมนำมาซึ่งความเสี่ยงด้านจริยธรรมและความน่าเชื่อถือของการสื่อสาร ไม่ว่าจะเป็นการสร้างข้อมูลที่คลาดเคลื่อนหรือไม่ถูกต้อง (AI hallucination) ความเอนเอียงของโมเดล (Algorithmic Bias) ที่อาจนำไปสู่การสื่อสารแบบเลือกปฏิบัติ ตลอดจนปัญหาด้านลิขสิทธิ์และความไม่โปร่งใสของกระบวนการตัดสินใจของระบบอัตโนมัติ (Floridi et al., 2018; Jobin et al., 2019) แม้ AI และ Generative AI จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของการสื่อสารการตลาดอย่างมีนัยสำคัญ แต่ก็อาจเพิ่มความเสี่ยงด้านข้อมูลที่บิดเบือน การขึ้นหรือโน้มน้าวผู้บริโภคอย่างไม่โปร่งใส การละเมิดความเป็นส่วนตัว และความคลุมเครือของกระบวนการทำงานของระบบอัตโนมัติ ซึ่งล้วนเป็นประเด็นสำคัญของการกำกับดูแล AI ในปัจจุบัน และจำเป็นต้องได้รับการพิจารณาควบคู่กันทั้งในระดับจริยธรรม องค์กร และกฎหมาย (OECD, 2024)

เพื่อตอบสนองต่อความเสี่ยงเหล่านี้ กรอบการกำกับดูแล AI อย่างมีความรับผิดชอบ จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง โดย *NIST AI Risk Management Framework (AI RMF 1.0)* เสนอแนวทางการบริหารความเสี่ยงเชิงระบบที่ครอบคลุมความโปร่งใส ความเป็นธรรม ความรับผิดชอบ และความปลอดภัย ซึ่งสามารถประยุกต์ใช้กับการสื่อสารการตลาดได้ เพื่อให้การใช้ AI ไม่เพียงเพิ่มประสิทธิภาพทางธุรกิจ แต่ยังรักษาความไว้วางใจของผู้บริโภคในระยะยาว (Martin & Murphy, 2017; NIST, 2023)

2) อกิมหาข้อมูล (Big Data) ความเป็นส่วนตัว (Privacy) และการตลาดบนฐานการยินยอม (Permission-Based Marketing)

การขยายตัวของ Big Data ทำให้การสื่อสารการตลาดเปลี่ยนจากการใช้ข้อมูลเชิงกลุ่มไปสู่การใช้ข้อมูลเชิงลึกระดับรายบุคคล แต่ความสามารถนี้ก่อให้เกิดคำถามด้านสิทธิ ความเป็นธรรม และอำนาจในการควบคุมข้อมูลของผู้บริโภค (Martin, 2018; Zuboff, 2019) “การบังคับใช้กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เช่น GDPR และ PDPA ได้ทำให้กรอบคิดของการสื่อสารการตลาดเปลี่ยนจากแนวทางที่ขับเคลื่อนด้วยข้อมูล (data-driven marketing) ไปสู่แนวทางที่ตั้งอยู่บนการอนุญาตและความยินยอมของผู้บริโภค (permission-based marketing) มากยิ่งขึ้น โดยให้ความสำคัญกับความโปร่งใส ความชอบธรรมในการใช้ข้อมูล และการยินยอมที่เกิดขึ้นอย่างมีความหมาย (Bradford, 2020; European Union, 2016; Martin & Murphy, 2017; Personal Data Protection Act, 2019)

ในบริบทนี้ ความไว้วางใจไม่ใช่ผลพลอยได้ของการสื่อสารที่ดี แต่เป็นเงื่อนไขพื้นฐานของการเข้าถึงข้อมูลและความร่วมมือของผู้บริโภค ผู้บริโภคยินยอมให้ข้อมูลเมื่อรับรู้ถึงคุณค่าแลกเปลี่ยนที่ชัดเจน เช่น ความสะดวก ประสบการณ์ที่ดีขึ้น หรือการสื่อสารที่ตรงความต้องการ (Martin & Murphy, 2017) การจัดการข้อมูลอย่างมีจริยธรรมจึงเป็นทั้งประเด็นด้านการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์และปัจจัยการสร้างความสำเร็จได้เปรียบทางการแข่งขัน ไปพร้อมกัน

3) เศรษฐกิจแพลตฟอร์ม การกำกับดูแล และจริยธรรมการสื่อสาร

เศรษฐกิจแพลตฟอร์มได้เปลี่ยนแพลตฟอร์มจาก “ช่องทางกลาง” ไปสู่ “โครงสร้างพื้นฐานของการสื่อสาร” ที่มีอำนาจต่อทั้งการแข่งขันทางเศรษฐกิจและคุณค่าทางสังคม (Gillespie, 2018; van Dijck et al., 2018) การออกกฎหมายอย่าง Digital Markets Act และ Artificial Intelligence Act ของสหภาพยุโรป สะท้อนให้เห็นว่ารัฐเริ่มมองแพลตฟอร์มและ AI ในฐานะพื้นที่ที่ต้องถูกกำกับด้วยหลักการแข่งขันที่เป็นธรรม ความโปร่งใส และความรับผิดชอบต่อสังคม (European Union, 2022, 2024)

ด้วยเหตุนี้ การสื่อสารการตลาดร่วมสมัยจึงไม่อาจแยกขาดจากคำถามเรื่องธรรมาภิบาลได้อีกต่อไป การเลือกใช้แพลตฟอร์ม การกำหนดเป้าหมายผู้บริโภค การประมวลผลข้อมูล และการใช้ระบบอัตโนมัติ ล้วนมีผลต่อทั้งผลลัพธ์ทางธุรกิจและความชอบธรรมขององค์กรในสายตาสาธารณะ

การสังเคราะห์สู่แนวคิดสถาปัตยกรรมความไว้วางใจในการสื่อสารการตลาดยุคแพลตฟอร์ม

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้น บทความนี้เสนอว่า การเปลี่ยนแปลงของภูมิทัศน์การสื่อสารการตลาดในปัจจุบันสามารถทำความเข้าใจได้ผ่านองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการที่เชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ ได้แก่

1) **แรงขับเคลื่อนโครงสร้าง** ซึ่งครอบคลุมปัญญาประดิษฐ์และปัญญาประดิษฐ์เชิงกำเนิด (AI and Generative AI) กระบวนการทำให้กิจกรรมต่าง ๆ กลายเป็นข้อมูล (Datafication) แรงกดดันด้านความเป็นส่วนตัว (Privacy) เศรษฐกิจแพลตฟอร์ม (Platform Economy) การกำกับดูแล (Governance) ตลอดจนเศรษฐกิจความสนใจ (Attention Economy) และภาวะการกระจายตัวของสื่อ (Media Fragmentation)

2) **กลไกของระบบการสื่อสาร** เช่น การคัดสรรเนื้อหาโดยอัลกอริทึม (Algorithmic Curation) การสื่อสารแบบเจาะจงเฉพาะบุคคล (Hyper-Personalization) การตลาดบนฐานการยินยอม (Permission-Based Marketing) และกรอบธรรมาภิบาลทางจริยธรรมและกฎหมาย (Ethical and Legal Governance) ซึ่งล้วนมีบทบาทต่อทั้งประสิทธิภาพและความชอบธรรมของการสื่อสารการตลาดในยุคดิจิทัล

ภายใต้บริบทดังกล่าว บทบาทของนักสื่อสารการตลาดจึงไม่ได้จำกัดอยู่เพียงการผลิตสารหรือการวางแผนสื่ออีกต่อไป แต่ขยายไปสู่

3) **การเปลี่ยนบทบาทของนักสื่อสารการตลาด** จากเดิมที่มุ่งผลิตสารและบริหารสื่อเป็นหลักไปสู่การเป็นผู้บูรณาการเชิงกลยุทธ์ ผู้ใช้ข้อมูลและ AI อย่างรับผิดชอบ ผู้ประสานประเด็นด้านกฎหมายและจริยธรรม และผู้มีบทบาทในการสร้างคุณค่าร่วมทางสังคม การเปลี่ยนแปลงจากกลไกเหล่านี้จะนำไปสู่

4) **ผลลัพธ์เชิงยุทธศาสตร์และสังคม** ซึ่งปรากฏในรูปของความไว้วางใจในแบรนด์ ความชอบธรรมขององค์กร คุณภาพความสัมพันธ์กับผู้บริโภค และความยั่งยืนของการสื่อสารการตลาดในระยะยาว ภายใต้กรอบดังกล่าวบนพื้นฐานนี้ บทความจึงเสนอแนวคิด “สถาปัตยกรรมความไว้วางใจในการสื่อสารการตลาดยุคแพลตฟอร์ม” จากปัจจัยดังกล่าวเพื่อชี้ให้เห็นว่า “ความไว้วางใจ” ไม่ได้เป็นเพียงผลลัพธ์ปลายทางของการสื่อสารเท่านั้น หากยังเป็นหลักสำคัญที่ช่วยกำกับการออกแบบ การดำเนินงาน และการประเมินผลการสื่อสารในยุคแพลตฟอร์มด้วย อีกทั้งยังช่วยเชื่อมประเด็น AI ความเป็นส่วนตัว แพลตฟอร์ม และจริยธรรมซึ่งมักถูกอธิบายแยกส่วนในงานศึกษาก่อนหน้า ให้มาอยู่ภายใต้กรอบวิเคราะห์เดียวกันอย่างชัดเจนมากขึ้น

บทบาทของนักสื่อสารการตลาดร่วมสมัยในภูมิทัศน์ใหม่

ระดับองค์กร

ในระดับองค์กร นักสื่อสารการตลาดในปัจจุบันจำเป็นต้องทำหน้าที่มากกว่าการออกแบบการรณรงค์การสื่อสาร (campaign) เฉพาะกิจ หากต้องเป็นผู้บูรณาการเชิงกลยุทธ์ (Strategic Integrator) ที่สามารถเชื่อมโยงอัตลักษณ์แบรนด์ สาระ ช่องทางการสื่อสาร และเส้นทางประสบการณ์ของลูกค้า (Customer Journey)

ให้ดำเนินไปอย่างสอดคล้องกันทั้งระบบ ขณะเดียวกัน ยังต้องเป็นนักสื่อสารที่ใช้ข้อมูลและปัญญาประดิษฐ์อย่างมีวิจารณญาณ (Data- and AI-Enabled Communicator) สามารถตีความข้อมูล ทำงานร่วมกับระบบ AI และแปลงข้อมูลให้เป็นข้อค้นพบเชิงกลยุทธ์ (Strategic Insight) ที่นำไปใช้ได้จริง (Davenport et al., 2020; Huang & Rust, 2021) นอกจากนี้ อีกบทบาทที่สำคัญอย่างยิ่งคือการเป็นหุ้นส่วนด้านการกำกับดูแลและจริยธรรม (Compliance and Ethics Partner) เนื่องจากการใช้ข้อมูลส่วนบุคคล ปัญญาประดิษฐ์ และการกำหนดกลุ่มเป้าหมายผู้บริโภค ล้วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับข้อกำหนดและหลักจริยธรรม นักสื่อสารการตลาดจึงต้องทำงานประสานกับฝ่ายกฎหมาย ฝ่ายข้อมูล และผู้บริหารองค์กรอย่างใกล้ชิด เพื่อลดความเสี่ยงที่อาจกระทบต่อชื่อเสียงองค์กรและความไว้วางใจจากสาธารณะ (Jobin et al., 2019; Martin & Murphy, 2017; National Institute of Standards and Technology [NIST], 2023)

ระดับประเทศ

ในระดับประเทศ บทบาทของนักสื่อสารการตลาดขยายไปสู่การมีส่วนร่วมในการสร้าง Soft power การสร้างภาพลักษณ์ประเทศ (Nation Branding) และการสร้างคุณค่าร่วมทางสังคม การสื่อสารสินค้า บริการ วัฒนธรรม และอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ สามารถทำหน้าที่เป็นกลไกสำคัญในการยกระดับภาพลักษณ์ของประเทศได้ หากดำเนินการบนพื้นฐานของความเข้าใจเชิงวัฒนธรรมและการเล่าเรื่องอย่างมีความรับผิดชอบ (Anholt, 2007; Jenkins et al., 2013) พร้อมกันนั้น นักสื่อสารการตลาดยังสามารถทำหน้าที่เป็นผู้สื่อสารคุณค่าสาธารณะ (Public Value Communicator) ที่เชื่อมโยงการสื่อสารเชิงธุรกิจกับประเด็นสาธารณะที่สำคัญ ไม่ว่าจะเป็นการรู้เท่าทันสื่อ การคุ้มครองผู้บริโภค หรือการใช้เทคโนโลยีอย่างรับผิดชอบ ซึ่งล้วนเป็นประเด็นที่มีผลต่อทั้งสังคมและความน่าเชื่อถือของระบบการสื่อสารโดยรวม (Martin, 2018; Napoli, 2019)

ระดับนานาชาติ

ในระดับนานาชาติ นักสื่อสารการตลาดต้องปฏิบัติงานท่ามกลางความแตกต่างของกฎหมาย วัฒนธรรม และมาตรฐานจริยธรรมในแต่ละบริบท จึงจำเป็นต้องมีบทบาทเป็นผู้ประสานความสอดคล้องข้ามพรมแดน (Cross-Border Compliance Navigator) ที่เข้าใจผลกระทบของกฎหมายและกรอบกำกับดูแลระหว่างประเทศ เช่น GDPR, DMA และ AI Act ต่อการออกแบบกลยุทธ์การสื่อสาร (Bradford, 2020; European Union, 2022, 2024) ควบคู่ไปกับการเป็นนักวางกลยุทธ์ด้านวัฒนธรรมและความยั่งยืน (intercultural and Sustainability Strategist) ที่สามารถออกแบบสารให้เคารพความหลากหลายทางวัฒนธรรม และสะท้อนความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างแท้จริง (Hofstede et al., 2010)

นักสื่อสารการตลาดในฐานะ “สถาปนิกของความไว้วางใจ”

เมื่อพิจารณาบทบาทของนักสื่อสารการตลาดทั้งในระดับองค์กร ระดับประเทศ และระดับนานาชาติร่วมกัน จะเห็นได้ว่า นักสื่อสารการตลาดร่วมสมัยสามารถทำความเข้าใจได้ในฐานะ “สถาปนิกแห่งความ

“ไว้วางใจ” เนื่องจากต้องมียุทธศาสตร์ในการออกแบบ รักษา และฟื้นฟูความไว้วางใจระหว่างแบรนด์ ผู้บริโภค แพลตฟอร์ม และสังคม ภายใต้ระบบนิเวศการสื่อสารที่ขับเคลื่อนด้วยข้อมูลและปัญญาประดิษฐ์ (Floridi et al., 2018; Martin & Murphy, 2017; van Dijck et al., 2018) บทบาทดังกล่าวจึงมีความหมายกว้างไกลกว่าการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจในระยะสั้น หากยังครอบคลุมถึงการทำให้การใช้เทคโนโลยีสอดคล้องกับคุณค่า ความโปร่งใส และความรับผิดชอบต่อในระยะยาว เพื่อให้การสื่อสารการตลาดสามารถ ดำรงความชอบธรรม และสร้างความสัมพันธ์ที่ยั่งยืนกับสาธารณะได้

ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการและการวิจัย

ในเชิงวิชาการ บทความนี้เสนอให้ปรับมุมมองต่อการสื่อสารการตลาดจากกรอบที่เน้นแคมเปญเป็นศูนย์กลาง ไปสู่กรอบที่มองระบบนิเวศการสื่อสารเป็นศูนย์กลางมากยิ่งขึ้น เนื่องจากความสำเร็จของการสื่อสารร่วมสมัยมิได้ขึ้นอยู่กับคุณภาพของสารหรือประสิทธิภาพของแพลตฟอร์มใดแพลตฟอร์มหนึ่ง หากขึ้นอยู่กับความสามารถขององค์กรในการบริหารความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างแพลตฟอร์ม ข้อมูล เทคโนโลยี จริยธรรม และความคาดหวังของสังคมให้เชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ ภายใต้กรอบคิดนี้ การสื่อสารการตลาดจึงควรถูกศึกษาในฐานะกระบวนการที่มีความสัมพันธ์กับมิติด้านธรรมาภิบาล ความชอบธรรม และความไว้วางใจมากยิ่งขึ้น

ในส่วนของการวิจัยในอนาคต แนวคิดดังกล่าวสามารถต่อยอดได้ในหลายประเด็นสำคัญ อาทิ การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการใช้ปัญญาประดิษฐ์กับความไว้วางใจในแบรนด์ การวิเคราะห์ผลของกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลต่อทั้งประสิทธิภาพและการรับรู้ความชอบธรรมของการสื่อสารการตลาด ตลอดจนการศึกษายุทธศาสตร์ใหม่ของนักสื่อสารการตลาดในฐานะผู้จัดการความเสี่ยงและผู้ดูแลความน่าเชื่อถือภายใต้ระบบแพลตฟอร์ม นอกจากนี้ แนวคิดนี้ยังสามารถใช้เป็นฐานในการพัฒนารอบการวิจัยใหม่ที่บูรณาการมิติด้านกลยุทธ์ ข้อมูล เทคโนโลยี และจริยธรรมเข้าด้วยกันอย่างรอบด้าน

ข้อเสนอแนะเชิงประยุกต์ในภาคปฏิบัติ

ในเชิงประยุกต์ บทความนี้ชี้ให้เห็นว่า องค์กรไม่อาจแยกกลยุทธ์การสื่อสารออกจากธรรมาภิบาล ข้อมูล ธรรมาภิบาลปัญญาประดิษฐ์ และธรรมาภิบาลแบรนด์ได้อีกต่อไป เนื่องจากองค์ประกอบเหล่านี้กำลังทำงานเชื่อมโยงกันอย่างใกล้ชิดในระดับเดียวกัน การวางกลยุทธ์การสื่อสารการตลาดร่วมสมัยจึงจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมืออย่างบูรณาการระหว่างฝ่ายการตลาด ฝ่ายข้อมูล ฝ่ายกฎหมาย ฝ่ายเทคโนโลยีและฝ่ายบริหารเชิงนโยบาย เพื่อให้การสื่อสารมีทั้งประสิทธิภาพทางธุรกิจและความรับผิดชอบต่อสังคมควบคู่กัน

ขณะเดียวกัน แนวคิดนี้ยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาหลักสูตรด้านนิเทศศาสตร์การตลาด และสาขาที่เกี่ยวข้อง เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีสมรรถนะอย่างสมดุลทั้งในเชิงกลยุทธ์ เชิงข้อมูล เชิงเทคโนโลยี

และเชิงจริยธรรม ซึ่งล้วนเป็นทักษะสำคัญต่อการทำงานในภูมิทัศน์การสื่อสารร่วมสมัยที่มีความซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง

สรุป

ภูมิทัศน์การสื่อสารการตลาดร่วมสมัยชี้ให้เห็นอย่างเด่นชัดว่า ความสำเร็จของการสื่อสารในยุคดิจิทัลมิได้ขึ้นอยู่กับ การเข้าถึงเทคโนโลยีหรือการใช้งบประมาณจำนวนมากเพียงลำพัง หากขึ้นอยู่กับความสามารถขององค์กรในการบูรณาการข้อมูล เทคโนโลยี กระบวนการสื่อสาร และหลักจริยธรรมสาธารณะเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ มีความรับผิดชอบ และสอดคล้องกับความคาดหวังของสังคม

บทความนี้ได้เพียงทบทวนความเปลี่ยนแปลงของภูมิทัศน์การสื่อสารการตลาดเท่านั้น แต่ยังมีมุ่งสังเคราะห์ข้อค้นพบเป็นกรอบอธิบายเชิงแนวคิด “สถาปัตยกรรมความไว้วางใจในการสื่อสารการตลาดยุคแพลตฟอร์ม” ซึ่งเสนอว่า ความโปร่งใส การจัดการข้อมูลอย่างมีจริยธรรม และวิจักษณ์ญาณของมนุษย์ คือ กลไกแกนกลางที่เชื่อมแรงขับเคลื่อนโครงสร้างของยุคแพลตฟอร์มเข้ากับผลลัพธ์สำคัญ ได้แก่ ความไว้วางใจ ความชอบธรรม และความยั่งยืนของความสัมพันธ์ระหว่างแบรนด์กับสาธารณะ

ภายใต้บริบทดังกล่าว นักสื่อสารการตลาดร่วมสมัยจึงไม่ควรถูกมองเป็นเพียงผู้สร้างสารหรือผู้บริหารสื่อเท่านั้น แต่ควรถูกทำความเข้าใจในฐานะ “สถาปนิกของความไว้วางใจ” ผู้มีบทบาทในการออกแบบและปรับประคองความสัมพันธ์ระหว่างแบรนด์ ผู้บริโภค แพลตฟอร์ม และสังคม ภายใต้เงื่อนไขใหม่ของเศรษฐกิจดิจิทัล

บรรณานุกรม

- Anholt, S. (2007). *Competitive identity: The new brand management for nations, cities and regions*. Palgrave Macmillan.
- Bradford, A. (2020). *The Brussels effect: How the European Union rules the world*. Oxford University Press.
- Davenport, T. H., Guha, A., Grewal, D., & Bressgott, T. (2020). How artificial intelligence will change the future of marketing. *Journal of the Academy of Marketing Science*, 48(1), 24–42. <https://doi.org/10.1007/s11747-019-00696-0>
- DataReportal. (2025, March 3). *Digital 2025: Thailand*. <https://datareportal.com/reports/digital-2025-thailand>

- Digital Advertising Association of Thailand. (2025, September 2). *DAAT mid-year 2025 press report*.
<https://daat.in.th/wp-content/uploads/2025/09/DAAT-Mid-Year-2025-Press-Report-Final.pdf>
- European Union. (2016). *Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data (General Data Protection Regulation)*.
<https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2016/679/oj/eng>
- European Union. (2022). *Regulation (EU) 2022/1925 of the European Parliament and of the Council of 14 September 2022 on contestable and fair markets in the digital sector (Digital Markets Act)*. <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2022/1925/oj/eng>
- European Union. (2024). *Regulation (EU) 2024/1689 of the European Parliament and of the Council laying down harmonised rules on artificial intelligence (Artificial Intelligence Act)*. <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2024/1689/oj/eng>
- Floridi, L., Cowls, J., Beltrametti, M., Chatila, R., Chazerand, P., Dignum, V., Luetge, C., Madelin, R., Pagallo, U., Rossi, F., Schafer, B., Valcke, P., & Vayena, E. (2018). *AI4People—An ethical framework for a good AI society: Opportunities, risks, principles, and recommendations*. *Minds and Machines*, 28(4), 689–707. <https://doi.org/10.1007/s11023-018-9482-5>
- Gillespie, T. (2018). *Custodians of the internet: Platforms, content moderation, and the hidden decisions that shape social media*. Yale University Press.
- Hofstede, G., Hofstede, G. J., & Minkov, M. (2010). *Cultures and organizations: Software of the mind* (3rd ed.). McGraw-Hill.
- Huang, M.-H., & Rust, R. T. (2021). *A strategic framework for artificial intelligence in marketing*. *Journal of the Academy of Marketing Science*, 49(1), 30–50. <https://doi.org/10.1007/s11747-020-00749-9>
- Jenkins, H., Ford, S., & Green, J. (2013). *Spreadable media: Creating value and meaning in a networked culture*. New York University Press.
- Jobin, A., Ienca, M., & Vayena, E. (2019). *The global landscape of AI ethics guidelines*. *Nature Machine Intelligence*, 1(9), 389–399. <https://doi.org/10.1038/s42256-019-0088-2>
- Kietzmann, J., Paschen, J., & Treen, E. R. (2018). Artificial intelligence in advertising. *Journal of Advertising Research*, 58(3), 263–267. <https://doi.org/10.2501/JAR-2018-035>
- Kotler, P., Kartajaya, H., & Setiawan, I. (2021). *Marketing 5.0: Technology for humanity*. Wiley.

- Kotler, P., Kartajaya, H., & Setiawan, I. (2023). *Marketing 6.0: The future is immersive*. Wiley.
- Lemon, K. N., & Verhoef, P. C. (2016). Understanding customer experience throughout the customer journey. *Journal of Marketing*, 80(6), 69–96. <https://doi.org/10.1509/jm.15.0420>
- Lim, X.-J., Cheah, J.-H., Waller, D. S., Ting, H., & Ng, S. I. (2020). What s-commerce implies? Repurchase intention and its antecedents. *Marketing Intelligence & Planning*, 38(6), 760–776. <https://doi.org/10.1108/MIP-03-2019-0145>
- Martin, K. D. (2018). The penalty for privacy violations. *Journal of Business Research*, 82, 103–116. <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2017.08.020>
- Martin, K. D., & Murphy, P. E. (2017). The role of data privacy in marketing. *Journal of the Academy of Marketing Science*, 45(2), 135–155. <https://doi.org/10.1007/s11747-016-0495-4>
- McQuail, D. (2010). *McQuail's mass communication theory* (6th ed.). Sage.
- Napoli, P. M. (2019). *Social media and the public interest*. Columbia University Press.
- National Institute of Standards and Technology. (2023). *Artificial intelligence risk management framework (AI RMF 1.0)*. <https://doi.org/10.6028/NIST.AI.100-1>
- OECD. (2024). *OECD digital economy outlook 2024* (Vol. 1, *Embracing the technology frontier*). OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/a1689dc5-en>
- Phra Ratchabanyat Khumkhong Khonmun Suan Bukkhon B.E. 2562 [Personal Data Protection Act, B.E. 2562 (2019)]. (2019, May 27). Ratchakitchanubeksa [Royal Thai Government Gazette]. Vol. 136, Part 69 Ko, pp. 52-95. <https://ratchakitcha.soc.go.th/documents/17082307.pdf>
- van Dijck, J., Poell, T., & de Waal, M. (2018). *The platform society: Public values in a connective world*. Oxford University Press.
- Voorveld, H. A. M., van Noort, G., Muntinga, D. G., & Bronner, F. (2018). Engagement with social media and social media advertising. *Journal of Advertising*, 47(1), 38–54. <https://doi.org/10.1080/00913367.2017.1405754>
- Wu, T. (2016). *The attention merchants: The epic scramble to get inside our heads*. Knopf.
- Zuboff, S. (2019). *The age of surveillance capitalism*. PublicAffairs.

Developing Delay of Gratification in Thai Preschool Children: A Contemporary Review Toward Evidence-Based Practice

Jesada Boonmahome^{1,*} and Suwimon Naraongard²

Received: December 12, 2025 Revised: April 15, 2026 Accepted: May 11, 2026

Abstract

This article aims to review scholarly evidence and propose developmental approaches for delay of gratification in Thai preschool children aged 3-6 years, challenging the belief that this capacity emerges only upon entering primary school. The study employs dual methodology: systematic literature analysis in developmental psychology and early childhood education, combined with in-depth interviews with three Thai experts possessing direct teaching and research experience. Findings indicate that Thai preschool children can demonstrate delay of gratification behaviors, particularly from age 5 onward, developing earlier than documented 36 years ago. This reflects enhanced cognitive stimulation, increased parental knowledge, and improved teacher training. Effective approaches include structured play-based learning, concrete delayed-outcome activities, and helping children understand the relationship between waiting and superior benefits. A significant barrier is parents' reluctance to allow children to wait due to protective concerns. Success requires teacher-parent collaboration, preschool-to-primary continuity, and daily routine integration

Keywords: delay of gratification, preschool children, self-regulation

¹ Faculty of Education, Nakhon Pathom Rajabhat University

² School of Education, Walailak University

* corresponding author E-mail: krutonpsy@gmail.com

การพัฒนาการชะลอความพึงพอใจในเด็กปฐมวัยไทย: การทบทวนมุมมองใหม่สู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม

เจษฎา บุญมาโฮม¹ * และ สุวิมล นราองอาจ²

วันรับบทความ: December 12, 2025 วันแก้ไขบทความ: April 15, 2026 วันตอบรับบทความ: May 11, 2026

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทบทวนหลักฐานทางวิชาการและเสนอแนวทางการพัฒนาการชะลอความพึงพอใจสำหรับเด็กปฐมวัยไทยอายุ 3-6 ปี โดยท้าทายความเชื่อเดิมที่ว่าความสามารถนี้จะปรากฏชัดเจนเมื่อเด็กเข้าสู่ระดับประถมศึกษา บทความนี้ใช้วิธีการวิเคราะห์เอกสารทางวิชาการด้านจิตวิทยาพัฒนาการและการศึกษาปฐมวัย ร่วมกับการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัยไทย ที่มีประสบการณ์ตรงในการสอนและการวิจัย 3 ท่าน ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าเด็กปฐมวัยไทยสามารถแสดงการชะลอความพึงพอใจได้ โดยเฉพาะในช่วงอายุ 5 ปีขึ้นไป ซึ่งแสดงให้เห็นว่าความสามารถนี้เกิดได้เร็วกว่าที่งานวิจัยเมื่อ 36 ปีที่แล้วเคยศึกษาไว้ เนื่องจากเด็กในปัจจุบันได้รับการกระตุ้นทางปัญญา ผู้ปกครองมีความรู้เพิ่มขึ้น และครูได้รับการฝึกอบรมที่ทันสมัยกว่า แนวทางการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพประกอบด้วย การเรียนรู้ผ่านการเล่นที่มีโครงสร้าง การใช้กิจกรรมที่มีลักษณะรูปธรรมที่ต้องรอผลลัพธ์ และการสร้างแรงจูงใจผ่านการให้เด็กเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างการรอคอยกับผลประโยชน์ที่ดีกว่า อุปสรรคสำคัญคือผู้ปกครองที่ไม่ยอมให้เด็กรอเนื่องจากความเป็นห่วง บัณฑิตกำหนดความสำเร็จคือความร่วมมือระหว่างครูและผู้ปกครอง การสร้างความต่อเนื่องจากปฐมวัยสู่ประถมศึกษา และการบูรณาการเข้าสู่กิจวัตรประจำวัน

คำสำคัญ: การชะลอความพึงพอใจ, เด็กปฐมวัย, การกำกับตนเอง

¹ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

² สำนักวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

* corresponding author E-mail: krutonpsy@gmail.com

บทนำ

โลกปัจจุบันที่เต็มไปด้วยสิ่งล่อใจและการได้รับความพึงพอใจทันทีในทุกรูปแบบ การชะลอความพึงพอใจได้กลายเป็นความสามารถสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในชีวิตของมนุษย์หลายมิติ นับตั้งแต่การทดลองมาร์ชเมลโลว์ของ Mischel, Ebbesen and Zeiss ในปี 1972 งานวิจัยด้านจิตวิทยาพัฒนาการได้แสดงหลักฐานอย่างต่อเนื่องว่า เด็กที่มีการชะลอความพึงพอใจสูงมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการกำกับตนเองที่ดีกว่าเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ (Shoda et al., 1990; Casey et al., 2011; Schlam et al., 2013) อย่างไรก็ตาม แนวคิดเดิมด้านจิตวิทยาของว่าความสามารถดังกล่าวจะปรากฏชัดเจนเมื่อเด็กเข้าสู่ระดับประถมศึกษาทางการศึกษาของ Naraongard (1989) ที่ศึกษาเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในบริบทประเทศไทย ซึ่งเป็นความเชื่อที่อาจจำกัดศักยภาพในการพัฒนาความสามารถสำคัญนี้ตั้งแต่ระยะเริ่มต้นของชีวิต

บทความนี้ตั้งคำถามท้าทายต่อความเชื่อดังกล่าว โดยเสนอว่าในบริบทของศตวรรษที่ 21 ซึ่งเด็กไทยได้รับการกระตุ้นทางปัญญาและมีสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพกว่าในอดีต ประกอบกับความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ประสาทที่แสดงให้เห็นถึงการพัฒนาของเปลือกสมองส่วนหน้า (Prefrontal cortex) และความยืดหยุ่นของสมองเด็กปฐมวัย (Casey et al., 2011; Diamond, 2013) การพัฒนาการชะลอความพึงพอใจสามารถเริ่มต้นได้ตั้งแต่ช่วงอายุ 3-6 ปี ผ่านการฝึกฝนที่เหมาะสมและเป็นระบบ งานวิจัยข้ามวัฒนธรรมของ Ding et al. (2021) พบว่าเด็กอายุ 3-5 ปีมีการพัฒนาการชะลอความพึงพอใจตามอายุอย่างมีนัยสำคัญ ขณะที่หลักฐานจากผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัยไทยทั้ง 3 ท่าน ได้แก่ S. L. Booncherdchoo, P. Chusang and N. Jiarakul (personal communication, November 25, 2025) ยืนยันว่า เด็กไทยระดับปฐมวัยสามารถแสดงพฤติกรรมการชะลอความพึงพอใจได้จริง โดยเฉพาะในช่วงอายุ 5-6 ปี

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอการชะลอความพึงพอใจของเด็กปฐมวัยในบริบทไทย โดยยึดหลักการทางทฤษฎีและประสบการณ์ของผู้เชี่ยวชาญการศึกษาปฐมวัยไทย เนื้อหาครอบคลุมตั้งแต่ฐานคิดและแนวคิดทฤษฎีพื้นฐาน การวิเคราะห์ความสามารถของเด็กปฐมวัย แนวทางการพัฒนาการชะลอความพึงพอใจ ผ่านการเล่นเป็นฐาน ไปจนถึงกลยุทธ์การสร้างควมยั่งยืนผ่านความร่วมมือระหว่างครูและผู้ปกครอง โดยมุ่งหวังให้บทความนี้เป็นแนวทางปฏิบัติที่นำไปใช้ในการส่งเสริมพัฒนาการและสร้างรากฐานชีวิตที่มีคุณภาพให้แก่เด็กไทย

ฐานคิดของการชะลอความพึงพอใจ

1. ความหมายของการชะลอความพึงพอใจ จากการวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยสรุปได้ว่าการชะลอความพึงพอใจ (Delayed Gratification) หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการควบคุมตนเองในการยับยั้งแรงกระตุ้นและความต้องการแบบทันทีทันใด เพื่อรอคอยให้บรรลุเป้าหมายที่มีคุณค่ามากกว่าในระยะยาว โดยอาศัยปัจจัยสนับสนุนต่าง ๆ เช่น ความคิดเชิงเหตุผล การเสริมแรง และการตั้งเป้าหมาย

ความสามารถนี้เป็นพื้นฐานสำคัญของมนุษย์ในการจัดการกับความขัดแย้งระหว่างความต้องการในปัจจุบันกับผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ประกอบด้วยการปฏิเสธสิ่งล่อใจที่มีอยู่ในทันที แม้จะมีแรงกระตุ้นสูง และการรอคอยด้วยความตั้งใจเพื่อให้ได้รับผลตอบแทนที่มีคุณค่ามากกว่า ทักษะนี้เกี่ยวข้องกับการจัดการและควบคุมอารมณ์ ความคิด และพฤติกรรมของตนให้สอดคล้องกับทั้งเป้าหมายส่วนบุคคลและบรรทัดฐานทางสังคมวัฒนธรรม โดยต้องอาศัยปัจจัยการควบคุมตนเองที่อาจมีขีดจำกัด เพื่อการควบคุมความสนใจให้ไม่หลงไปกับสิ่งล่อใจ การปรับเปลี่ยนกรอบความคิดให้มุ่งเน้นอนาคต และการจัดการอารมณ์ความรู้สึกให้สามารถทนต่อความผิดหวังชั่วคราวได้

จากการศึกษาวิเคราะห์เอกสารและประสบการณ์ของผู้เขียน พบว่า การชะลอความพึงพอใจมีลักษณะสำคัญ 3 ประการหลัก ประการแรกคือ เป็นความสามารถที่พัฒนาได้ตามวัยและประสบการณ์ โดยความสามารถนี้พัฒนาได้ตามวัยและประสบการณ์ โดยการพัฒนาเริ่มต้นตั้งแต่วัยทารกด้วยการตอบสนองของผู้ใหญ่ เช่น การปลอบโยน การสร้างกิจวัตรการดูแลการป้อนอาหารและการนอนหลับ และความสม่ำเสมอในการดูแล (Kopp, 1982) ในระดับปฐมวัย เด็กไทยพัฒนาทักษะนี้ผ่านกิจวัตรในชั้นเรียน เช่น การรอคิว การรอรับประทานอาหารร่วมกัน และการทำกิจกรรมตามตารางเวลา เมื่อเข้าสู่ช่วงอายุ 3 ปี ทำให้สามารถเข้าใจเหตุผลของการรอคอยและพัฒนาความสามารถในการควบคุมอารมณ์ได้ชัดเจนขึ้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่าทักษะนี้ไม่ใช่ความสามารถที่คงที่ แต่สามารถพัฒนาและเสริมสร้างได้ผ่านการฝึกฝนและการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม

ประการที่สองคือ การเกี่ยวข้องกับกระบวนการประมวลผลทางปัญญาและระบบการควบคุมทางสมอง งานวิจัยของ Mischel and Ayduk (2004) ระบุว่า กลยุทธ์ด้านความสนใจ โดยเฉพาะการเบี่ยงเบนความสนใจจากสิ่งล่อใจ เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้เด็กเพิ่มเวลาการรอคอยได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังเกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดกับทักษะด้าน Executive Functions: EF ซึ่งเป็นฟังก์ชันการทำงานของสมองในการควบคุมและจัดการพฤติกรรม อาทิ ความสามารถในการยับยั้งชั่งใจ (Inhibitory control) ที่ช่วยยับยั้งการตอบสนองทันทีและความยืดหยุ่นทางการคิด (cognitive flexibility) ที่ช่วยเปลี่ยนวิธีคิดและกลยุทธ์ได้ตามสถานการณ์ ซึ่งทักษะ Executive Functions: EF ด้านการกำกับตนเองนี้เป็นประเด็นที่ได้รับการยอมรับว่าเกี่ยวข้องกับการชะลอพึงพอใจมากที่สุดในปัจจุบัน

ประการสุดท้ายคือ ปัจจัยทำนายความสำเร็จในชีวิตหลายมิติ จากผลการศึกษาดังกล่าวพบว่าการชะลอความพึงพอใจในวัยเด็กส่งผลเชิงบวกต่อการพัฒนาทางวิชาการ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การเรียนรู้ทางสังคม และความสำเร็จในชีวิตระยะยาว รวมถึงการมีสุขภาพที่ดีกว่าและปัญหาพฤติกรรมที่น้อยกว่าในวัยผู้ใหญ่ ซึ่งสะท้อนความสำคัญของความสามารถนี้ ในฐานะรากฐานสำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยรวม (Shoda et al., 1990; Mischel & Ayduk, 2004; Casey et al., 2011; Schlam et al., 2013)

2.ความเป็นมาของการศึกษาการชะลอความพึงพอใจ การศึกษาเรื่องการชะลอความพึงพอใจมีวิวัฒนาการทางแนวคิดที่ยาวนาน โดยเป็นผลจากการสะสมองค์ความรู้จากหลายสาขาวิชา รากฐานทางทฤษฎีสามารถสืบย้อนไปถึงงานของ Sigmund Freud (1958) ในบทความ "Formulations on the Two Principles of Mental Functioning" เมื่อปี 1911 ซึ่งเสนอแนวคิดหลักแห่งความพึงพอใจ (pleasure principle) ที่มนุษย์มีแรงขับแสวงหาความสุขทันที และหลักแห่งความเป็นจริง (reality principle) ที่ทำให้บุคคลเรียนรู้การเลื่อนความพึงพอใจเพื่อสอดคล้องกับเงื่อนไขของโลกแห่งความจริง ต่อมาในแนวทางพฤติกรรมนิยม ทฤษฎีแรงขับและการเสริมแรงของ Hull (1943) ในหนังสือ "Principles of Behavior" ปี 1943 ได้วางรากฐานการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนอง รวมทั้งแนวคิดเรื่อง Drive Reduction ที่อธิบายแรงขับของมนุษย์ในการลดภาวะไม่สมดุล ในช่วงทศวรรษ 1950-1960 งานวิจัยของ Klineberg (1968) เรื่อง "Future time perspective and the preference for delayed reward" แสดงหลักฐานเชิงประจักษ์ว่ามุมมองต่อเวลาในอนาคต มีความเชื่อมโยงกับความสามารถในการเลือกรางวัลที่มากกว่าแต่ต้องรอแทนรางวัลน้อยกว่าแต่ได้ทันที ทำให้การเลือกเลื่อนรางวัลถูกมองในฐานะคุณลักษณะทางบุคลิกภาพ และการรับรู้ (Naraongard, 1989; Shoda et al., 1990; Casey et al., 2011)

แนวคิดเรื่องการชะลอความพึงพอใจได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบจากงานวิจัยของ Walter Mischel ซึ่งเริ่มตีพิมพ์ชัดเจนตั้งแต่ช่วงต้นทศวรรษ 1960 โดยนำเสนอแนวคิดในบท "Theory and Research on the Antecedents of Self-Imposed Delay of Reward" ในหนังสือ Progress in Experimental Personality Research เล่มที่ 3 ปี 1966 ซึ่งเสนอให้มองการชะลอความพึงพอใจเป็นการหน่วงรอรางวัลโดยสมัครใจ (self-imposed delay of reward) ที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรทางบุคลิกภาพ สภาพแวดล้อม และการรับรู้อย่างซับซ้อน จุดเปลี่ยนสำคัญเกิดขึ้นจากบทความ "Cognitive and Attentional Mechanisms in Delay of Gratification" ของ Mischel, Ebbesen and Zeiss ปี 1972 ซึ่งกลายเป็นการทดลองที่รู้จักกันในชื่อ Stanford Marshmallow Experiment งานวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าการชะลอความพึงพอใจมีความสัมพันธ์กับกระบวนการทางปัญญาและกลยุทธ์การเบี่ยงเบนความสนใจ (Naraongard, 1989)

ผลกระทบระยะยาวของงานวิจัยนี้ปรากฏชัดเจนจากการศึกษาติดตามของ Shoda, Mischel and Peake ปี 1990 ที่พบความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลารอรางวัลในวัย 4-5 ปีกับสมรรถนะด้านการรู้คิด

การกำกับตนเอง และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวัยรุ่น ทำให้การชะลอความพึงพอใจถูกยกระดับเป็นดัชนีสำคัญของสมรรถนะการกำกับตนเองระยะยาว ในประเทศไทย การศึกษาด้านนี้เริ่มต้นในปี 2532 โดย Suwimon Naraongard ซึ่งทำวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโทเรื่อง "Effects of Contradicting Information and Contradicting Reasons on Delay of Gratification of Students in Prathom Suksa One" จากคณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถือเป็นงานบุกเบิกการศึกษาการชะลอความพึงพอใจในบริบทไทย (Naraongard, 1989)

3.ความสำคัญของการชะลอความพึงพอใจ จากการวิเคราะห์สังเคราะห์งานวิจัยที่ผ่านมา พบว่าการชะลอความพึงพอใจมีความสำคัญในหลายมิติที่เชื่อมโยงกับการพัฒนาและความสำเร็จของมนุษย์อย่างครอบคลุม สรุปได้ 3 ประการดังนี้

3.1 ความสำคัญต่อการพัฒนาทางปัญญาและการกำกับตนเอง งานวิจัยของ Shoda et al. (1990) แสดงให้เห็นว่าเด็กที่มีการชะลอความพึงพอใจสูงในวัยปฐมวัยมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคะแนนสอบมาตรฐาน Scholastic Assessment Test (SAT) สูงกว่าอย่างมีนัยสำคัญเมื่อเข้าสู่วัยรุ่น การศึกษาของ Casey et al. (2011) ที่ติดตามผู้เข้าร่วมการทดลองมาร์ชเมลโลว์เป็นเวลา 40 ปี พบว่าบุคคลที่สามารถชะลอความพึงพอใจได้ดีในวัยเด็กจะมีความสามารถในการควบคุมแรงกระตุ้นและการตัดสินใจที่ดีกว่าในวัยผู้ใหญ่

3.2 ความสำคัญต่อสุขภาพและคุณภาพชีวิต งานวิจัยของ Schlam et al. (2013) แสดงให้เห็นความสัมพันธ์เชิงลบระหว่างการชะลอความพึงพอใจกับดัชนีมวลกาย ปัญหาการเสพติด และพฤติกรรมเสี่ยงต่าง ๆ ในชีวิตผู้ใหญ่ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าความสามารถนี้มีผลกระทบโดยตรงต่อสุขภาพกายและจิตใจในระยะยาว

3.3 ความสำคัญต่อการปรับตัวทางสังคมและอารมณ์ การศึกษาของ Mischel and Ayduk (2004) พบว่าการชะลอความพึงพอใจมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการจัดการความเครียด การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และการปรับตัวทางสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ

โดยสรุป การชะลอความพึงพอใจเป็นความสามารถพื้นฐานที่เชื่อมโยงกับการพัฒนาทางปัญญา การกำกับตนเอง สุขภาพกายใจ และการปรับตัวทางสังคมอารมณ์อย่างรอบด้าน จึงอาจมองได้ว่าเป็นรากฐานเชิงจิตใจที่ส่งผลต่อความสำเร็จและคุณภาพชีวิตในระยะยาวของมนุษย์อย่างมีนัยสำคัญ

4.องค์ประกอบของการชะลอความพึงพอใจ จากการศึกษาและวิเคราะห์งานวิจัย พบว่าการชะลอความพึงพอใจเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดจากการทำงานร่วมกันของ 4 องค์ประกอบหลัก ดังนี้ (Naraongard, 1989; Metcalfe & Mischel, 1999; Casey et al., 2011)

4.1 องค์ประกอบทางระบบประมวลผลทางปัญญา Metcalfe and Mischel (1999) อธิบายว่าการทำงานของจิตใจที่เกี่ยวข้องกับการชะลอความพึงพอใจประกอบด้วยสองระบบหลัก คือ ระบบการคิดเชิง

เหตุผลหรือระบบเย็น (Cooling System) ซึ่งมีลักษณะเป็นกลางทางอารมณ์ ใช้เวลาในการไตร่ตรอง ช่วยให้บุคคลวิเคราะห์สถานการณ์ วางแผนเชิงกลยุทธ์ และควบคุมตนเองได้อย่างรอบคอบ ควบคู่กับระบบการตอบสนองทางอารมณ์หรือระบบร้อน (Hot system) ที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกเร่งด่วน แรงกระตุ้นเฉียบพลัน และความต้องการได้รับความพึงพอใจในทันที โดยระบบนี้มักทำงานอย่างอัตโนมัติและตอบสนองได้อย่างรวดเร็ว การชะลอความพึงพอใจจึงเกิดขึ้นได้เมื่อระบบเย็นสามารถช่วยกำกับและชะลอการตอบสนองจากระบบร้อนได้อย่างเหมาะสม

4.2 องค์ประกอบทางบุคลิกภาพ Casey et al., (2011) ระบุว่า องค์ประกอบสำคัญของการชะลอความพึงพอใจมี 2 ด้านคือ 1) การควบคุมตัวตน (Ego Control) ซึ่งหมายถึงความสามารถทั่วไปในการยับยั้งหรือแสดงออกซึ่งแรงกระตุ้นและการขับเคลื่อนทางจิต และ 2) ความยืดหยุ่นทางจิตใจ (Ego Resiliency) ที่หมายถึงความสามารถในการเปลี่ยนแปลงความสามารถการควบคุมตัวตนให้เหมาะสมกับข้อกำหนดเฉพาะของสถานการณ์ต่าง ๆ

4.3 องค์ประกอบทางปัญญา ความสามารถทางสติปัญญา (IQ) มีบทบาทสำคัญในการประเมินผลลัพธ์ การคาดการณ์ผลที่ตามมา และการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ในสถานการณ์ที่ต้องเลือกระหว่างผลประโยชน์ทันทีและผลประโยชน์ระยะยาว

4.4 องค์ประกอบทางกลยุทธ์การรับรู้ ประกอบด้วยเทคนิคการประมวลผลทางปัญญาที่ช่วยให้บุคคลจัดการกับความท้าทายในการรอคอย เช่น การเบี่ยงเบนความสนใจออกจากสิ่งยั่วยวน การปรับมุมมองเกี่ยวกับรางวัล และการใช้วิธีการทางปัญญาเพื่อลดแรงดึงดูดของสิ่งล่อใจ ตามการศึกษาของ Mischel and Ayduk (2004) องค์ประกอบทั้งสี่นี้ทำงานประสานสัมพันธ์ในการสร้างการชะลอความพึงพอใจ โดยต้องอาศัยความสมดุลระหว่างกลไกต่าง ๆ และการปรับใช้กลยุทธ์ให้เหมาะสมกับบริบทและระดับพัฒนาการของแต่ละบุคคล

สรุปได้ว่า การชะลอความพึงพอใจเป็นผลจากการทำงานประสานกันของระบบประมวลผลทางปัญญา บุคลิกภาพด้านการควบคุมตัวตนและความยืดหยุ่นทางจิตใจ ระดับความสามารถทางสติปัญญา และกลยุทธ์การรับรู้ที่บุคคลใช้จัดการกับสิ่งล่อใจในสถานการณ์ต่าง ๆ องค์ประกอบเหล่านี้ต้องอาศัยความสมดุลและการปรับใช้ให้สอดคล้องกับบริบทและระดับพัฒนาการ จึงจะก่อให้เกิดความสามารถในการรอคอยและเลือกผลประโยชน์ระยะยาวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการชะลอความพึงพอใจ สรุปได้ดังนี้

5.1 ทฤษฎีพื้นฐานทางสมองและการรู้คิด ประกอบด้วยทฤษฎีหน้าที่บริหารจัดการ (Executive Functions Theory) ซึ่งพัฒนาโดย Diamond (2013) ที่เสนอว่า หน้าที่บริหารจัดการเป็นทักษะทางปัญญา ระดับสูงที่ประกอบด้วยสามองค์ประกอบหลัก ได้แก่ การยับยั้งพฤติกรรม (Inhibitory Control) ที่ช่วยให้บุคคลหยุดการตอบสนองที่ไม่เหมาะสมและต้านทานสิ่งล่อใจ ความจำการทำงาน (working memory) ที่ช่วยเก็บข้อมูลและเป้าหมายไว้ในใจขณะทำงาน และความยืดหยุ่นทางปัญญา (Cognitive Flexibility) ที่ช่วยปรับมุมมองและกลยุทธ์ตามสถานการณ์ ทั้งสามทักษะนี้ทำงานร่วมกันในการสนับสนุนการชะลอความพึงพอใจ ทฤษฎีนี้เชื่อมโยงกับทฤษฎีการพัฒนาเปลือกสมองส่วนหน้า (Prefrontal Cortex Development Theory) ตามงานของ Casey et al. (2011) ที่อธิบายว่า การพัฒนาของเปลือกสมองส่วนหน้า (prefrontal cortex) ซึ่งเป็นศูนย์ควบคุมการตัดสินใจและการควบคุมตนเองมีผลต่อการชะลอความพึงพอใจ บริเวณสมองนี้พัฒนาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่วัยเด็กจนถึงต้นวัยผู้ใหญ่ ทำให้เด็กและวัยรุ่นมีความสามารถในการควบคุมแรงกระตุ้นได้น้อยกว่าผู้ใหญ่

5.2 ทฤษฎีการกำกับตนเองและการเรียนรู้ทางสังคม ทฤษฎีการกำกับตนเอง (Self-Regulation Theory) ของ Bandura (1991) มองว่าการกำกับตนเองเป็นกระบวนการแบบเป็นวงจร ประกอบด้วย การตั้งเป้าหมาย(goal setting) การสังเกตและติดตามพฤติกรรมของตนเอง (Self-monitoring) และการประเมินตนเอง (self-evaluation) อย่างต่อเนื่อง บุคคลใช้มาตรฐานภายในของตนและการคาดหวังผลลัพธ์ในอนาคตเป็นเกณฑ์กำกับและปรับพฤติกรรมของตน การชะลอความพึงพอใจจึงเป็นผลลัพธ์สำคัญของกระบวนการกำกับตนเองที่ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ทฤษฎีนี้เชื่อมโยงกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) ของ Bandura ที่เน้นว่าการเรียนรู้เกิดขึ้นผ่านการสังเกต การเลียนแบบ และการทำซ้ำ พฤติกรรมของผู้อื่น โดยเฉพาะแบบอย่าง (Model) ที่มีความสำคัญ เด็กเรียนรู้การชะลอความพึงพอใจจากการสังเกตพฤติกรรมของผู้ใหญ่และได้รับการเสริมแรงทางสังคมเมื่อแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม

5.3 ทฤษฎีการตัดสินใจเชิงเวลา ทฤษฎีการตัดสินใจเชิงเวลา (Temporal Decision-Making Theory) ของ Loewenstein and Prelec (1992) เสนอแนวคิดเรื่องการลดทอนค่าตามเวลา (Temporal Discounting) ซึ่งอธิบายว่า มนุษย์มักให้คุณค่ากับรางวัลหรือผลประโยชน์น้อยลงเมื่อรางวัลนั้นต้องใช้เวลา รอมากขึ้น ปรากฏการณ์นี้เกี่ยวข้องกับอคติทางการรับรู้ที่เรียกว่า อคติเอนเอียงไปหาปัจจุบัน (Present Bias) หมายถึงแนวโน้มที่จะให้ความสำคัญกับสิ่งที่ได้รับทันทีมากกว่าสิ่งที่ต้องรอ ทำให้การชะลอความพึงพอใจเป็นความท้าทายตามธรรมชาติของกระบวนการตัดสินใจของมนุษย์

โดยสรุป แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเหล่านี้ชี้ให้เห็นว่าการชะลอความพึงพอใจไม่ได้เกิดจากความตั้งใจเพียงอย่างเดียว แต่เป็นผลจากการทำงานร่วมกันของหน้าที่บริหารจัดการของสมอง การกำกับตนเอง กระบวนการตัดสินใจเชิงเวลา และการเรียนรู้จากสังคมอย่างซับซ้อน การทำความเข้าใจกรอบทฤษฎีเหล่านี้

ช่วยให้สามารถออกแบบการส่งเสริมการชะลอความพึงพอใจได้อย่างเป็นระบบ ทั้งในด้านการพัฒนาสมอง การฝึกทักษะทางปัญญา และการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ในชีวิตประจำวันของเด็กและเยาวชน

การชะลอความพึงพอใจของเด็กปฐมวัย (3 - 6 ปี)

ตามนิยามของระบบการศึกษาไทย เด็กปฐมวัยหมายถึงเด็กแรกเกิดถึง 6 ปี แต่บริบทที่น่าเสนอคือ 3-6 ปี ซึ่งอยู่ระหว่างระดับอนุบาลหนึ่งถึงอนุบาลสาม ช่วงวัยนี้ถือเป็นช่วงเวลาสำคัญของการพัฒนาทักษะการกำกับตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงอายุ 5 ปีขึ้นไป ซึ่งหลักฐานจากผู้เชี่ยวชาญไทยและงานวิจัยสากลยืนยันว่าเด็กสามารถแสดงพฤติกรรมการชะลอความพึงพอใจได้ชัดเจน แม้ว่าการพัฒนาจะเริ่มต้นได้ตั้งแต่อายุ 3-4 ปี หากได้รับการฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เด็กปฐมวัยในช่วงอายุ 3-6 ปีมีลักษณะพัฒนาการที่เป็นเอกลักษณ์และมีศักยภาพในการเรียนรู้ทักษะต่าง ๆ รวมทั้งการชะลอความพึงพอใจ การเข้าใจโลกทัศน์และความสามารถของเด็กในวัยนี้จึงเป็นรากฐานสำคัญในการกำหนดแนวทางการพัฒนาความสามารถดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของโลกที่เปลี่ยนแปลงและให้ความสำคัญกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยมากขึ้น

1. บริบทร่วมสมัยและพัฒนาการทางปัญญาของเด็กปฐมวัย ในยุคปัจจุบัน เด็กปฐมวัยได้รับการยอมรับว่าเป็นวัยทองของชีวิต (Golden Age) ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่สมองพัฒนาเร็วที่สุดและมีความยืดหยุ่นสูงสุดในการเรียนรู้ องค์การยูนิเซฟและองค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยเป็นอันดับแรกในวาระการพัฒนาที่ยั่งยืน เนื่องจากการลงทุนในช่วงวัยนี้ให้ผลตอบแทนสูงสุดต่อการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจ (United Nations Children's Fund [UNICEF], 2017) การเปลี่ยนแปลงของโลกในด้านเทคโนโลยี สื่อดิจิทัล และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้ส่งผลให้เด็กในปัจจุบันได้รับการกระตุ้นทางปัญญาและมีประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลายมากกว่าเด็กในอดีต

ตามทฤษฎี Piaget (1969) ศึกษาการรับรู้เวลาของเด็กและพบว่าเด็กในระยะ preoperational (อายุ 2-7 ปี) ยังมีความเข้าใจเรื่องเวลาที่จำกัด โดยเฉพาะความเข้าใจเกี่ยวกับระยะเวลา (duration) การจัดลำดับเหตุการณ์ตามเวลา และความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำในปัจจุบันกับผลลัพธ์ในอนาคต เนื่องจากการชะลอความพึงพอใจต้องอาศัยความเข้าใจว่าการรอคอยจะนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ดีกว่าในอนาคต ซึ่งต้องอาศัยการรับรู้เวลาเป็นพื้นฐาน ข้อจำกัดในการรับรู้เวลาจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อความยากลำบากในการชะลอความพึงพอใจของเด็กปฐมวัย อย่างไรก็ตาม การวิจัยสมัยใหม่แสดงให้เห็นว่าเด็กปฐมวัยสามารถพัฒนาทักษะนี้ได้เมื่อได้รับการส่งเสริมที่เหมาะสม โดยเฉพาะเมื่อผู้สอนใช้กิจกรรมรูปธรรมที่ช่วยให้เด็กเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างการรอคอยกับผลลัพธ์ที่ดีกว่า อย่างไรก็ตาม การศึกษายุคปัจจุบันแสดงให้เห็นว่าเด็กในวัยนี้มีความสามารถทางปัญญาที่ซับซ้อนกว่าที่ Piaget คาดการณ์ไว้ โดยเฉพาะในด้านการรับรู้เวลาและความเข้าใจเรื่องการรอคอย เด็กเริ่มมีความสามารถในการรับรู้เวลาตั้งแต่อายุ 4 เดือน และเมื่ออายุ 3 ปีจะมีคุณสมบัติการรับรู้เวลาที่คล้ายคลึงกับผู้ใหญ่ การศึกษาพบว่าเด็กอายุ 3 ปีเข้าใจคำว่า "เมื่อวาน" ได้ดีกว่า

คำว่า "พຼຸ່ນนี้" และเด็กอายุ 4 ปีสามารถเข้าใจทั้งสองคำได้ดีขึ้น (Feagans, 1980) งานวิจัยแสดงให้เห็นว่าเด็กอายุประมาณ 5 ปีสามารถมีภาพจำสำหรับกิจกรรมประจำวันและสามารถจัดลำดับภาพเหตุการณ์ตามลำดับเวลาได้ (Friedman, 1992) ความสามารถนี้เป็นพื้นฐานสำคัญในการเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำในปัจจุบันกับผลที่ตามมาในอนาคต ซึ่งเป็นพื้นฐานของการชะลอความพึงพอใจ

2. ความสามารถในการควบคุมตนเองและการยับยั้งพฤติกรรม ความสามารถในการควบคุมตนเองและการยับยั้งพฤติกรรมของเด็กปฐมวัยมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตามอายุ การพัฒนาของเปลือกสมองส่วนหน้า ซึ่งเป็นศูนย์ควบคุมการตัดสินใจและการควบคุมตนเองที่ส่งผลต่อการชะลอความพึงพอใจ แม้ว่าบริเวณสมองนี้จะพัฒนาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่วัยเด็กจนถึงต้นวัยผู้ใหญ่ แต่การกระตุ้นและการฝึกฝนที่เหมาะสมสามารถส่งเสริมได้ เด็กปฐมวัยมีการพัฒนาทักษะสำคัญสามด้าน ได้แก่ การยับยั้งพฤติกรรม (Inhibitory control) ความจำการทำงาน (Working memory) และความยืดหยุ่นทางปัญญา (Cognitive flexibility) ทั้งสามทักษะนี้ทำงานร่วมกันในการสนับสนุนการชะลอความพึงพอใจ (Diamond, 2013; Casey et al., 2011)

หลักฐานจากการศึกษาข้ามวัฒนธรรมยืนยันว่าความสามารถนี้เป็นสากลและไม่จำกัดเฉพาะบริบททางวัฒนธรรมใดวัฒนธรรมหนึ่ง การศึกษาของ Ding et al. (2021) ที่เปรียบเทียบเด็กจีนและเด็กอังกฤษอายุ 3-5 ปีพบว่าทั้งเด็กทั้งสองกลุ่มมีการพัฒนาการชะลอความพึงพอใจเพิ่มขึ้นตามอายุอย่างมีนัยสำคัญ แม้จะมาจากสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ข้อค้นพบนี้อาจเชื่อมโยงสนับสนุนว่าเด็กปฐมวัยไทยในช่วงอายุเดียวกันมีศักยภาพในการพัฒนาทักษะนี้ได้เช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อได้รับการส่งเสริมและฝึกฝนที่เหมาะสมกับบริบทไทย

3. มุมมองของผู้เชี่ยวชาญไทยต่อการพัฒนาการชะลอความพึงพอใจในระดับปฐมวัย เพื่อสำรวจความเป็นไปได้ในการพัฒนาการชะลอความพึงพอใจในบริบทการศึกษาไทย ผู้เขียนได้สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัยสามท่าน ประกอบด้วย S. L. Booncherdchoo, P. Chusang and N. Jiarakul (personal communication, November 25, 2025) ซึ่งทั้งสามท่านเป็นนักวิชาการที่มีประสบการณ์โดยตรงในการสอนระดับการศึกษาปฐมวัยและอุดมศึกษา และมีประสบการณ์การวิจัยด้านการศึกษาปฐมวัย

ผลการสัมภาษณ์แสดงให้เห็นความเห็นที่สอดคล้องกันระหว่างผู้เชี่ยวชาญทั้งสามท่านว่าเด็กปฐมวัยสามารถแสดงการชะลอความพึงพอใจได้ โดยพฤติกรรมดังกล่าวจะสังเกตได้ชัดเจนมากขึ้นในช่วงอายุ 5 ปีขึ้นไป ผู้เชี่ยวชาญระบุว่าเด็กบางคนสามารถแสดงพฤติกรรมการรอคอยได้เป็นปกติหรือเป็นไปโดยอัตโนมัติ เนื่องจากมีการพัฒนาความสามารถในการคิดเชิงอนาคตและเป็นผลมาจากการได้รับการฝึกฝนด้านการกำกับตนเองอย่างต่อเนื่องตั้งแต่วัยเด็กต้นๆ สำหรับเด็กช่วงอายุ 3-4 ปี ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าอาจมีการปรากฏพฤติกรรมการชะลอความพึงพอใจได้บ้าง แต่ไม่ใช่ในทุกกรณี ความสามารถดังกล่าวมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับระดับและความจริงจังของการฝึกฝนที่เด็กได้รับทั้งจากสถาบันครอบครัวและ

สถานศึกษา อย่างไรก็ตาม สำหรับเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 3 ปี การปรากฏพฤติกรรมดังกล่าวมีความถี่ที่ลดลงอย่างมีนัยสำคัญ

ข้อค้นพบจากการสัมภาษณ์นี้สอดคล้องกับกรอบทฤษฎีการกำกับตนเองของ Bandura (1991) ที่อธิบายการกำกับตนเองเป็นกระบวนการแบบวงจรที่ประกอบด้วย การตั้งเป้าหมาย (Goal setting) การติดตามตนเอง (Self-monitoring) และการประเมินตนเอง (self-evaluation) โดยบุคคลใช้มาตรฐานภายใน และการคาดการณ์ผลลัพธ์เป็นตัวกำหนดพฤติกรรม ดังนั้น การชะลอความพึงพอใจจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญของระบบการกำกับตนเองที่มีประสิทธิภาพ และสามารถพัฒนาได้ผ่านการฝึกฝนและสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวย

ทัศนะของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่านให้ความมั่นใจว่าการพัฒนาการชะลอความพึงพอใจในระดับปฐมวัย ไม่เพียงแต่เป็นไปได้ในทางทฤษฎี แต่ยังสามารถสังเกตได้ในทางปฏิบัติภายในบริบทการศึกษาไทย การยืนยันนี้เป็นหลักฐานสำคัญที่สนับสนุนแนวคิดการเริ่มต้นพัฒนาความสามารถดังกล่าวในวัยที่เร็วกว่าที่เคยเข้าใจกันมา

4. ปัจจัยสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยในปัจจุบัน ดังที่กล่าวไว้ในบทนำ งานวิจัยของ Naraongard (1989) เมื่อ 36 ปีที่แล้วศึกษาการชะลอความพึงพอใจในเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 (อายุ 6-7 ปี) ซึ่งสะท้อนความเชื่อในขณะนั้นว่าทักษะนี้จะปรากฏชัดเจนเมื่อเด็กเข้าสู่ระดับประถมศึกษา อย่างไรก็ตาม บทความนี้เสนอว่าเด็กไทยในปัจจุบันสามารถเริ่มพัฒนาความสามารถนี้ได้ตั้งแต่วัยปฐมวัย (อายุ 3-6 ปี) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงอายุ 5 ปีขึ้นไป เนื่องจากมีปัจจัยสนับสนุนที่เปลี่ยนแปลงไปจากอดีตอย่างมีนัยสำคัญในหลายมิติ

เด็กไทยในปัจจุบันมีข้อได้เปรียบหลายประการเมื่อเปรียบเทียบกับเด็กในช่วง 36 ปีที่ผ่านมา ประการแรก พ่อแม่ในปัจจุบันมีความรู้และความเข้าใจในการพัฒนาเด็กมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด การเข้าถึงข้อมูลและองค์ความรู้เกี่ยวกับจิตวิทยาพัฒนาการผ่านสื่อต่าง ๆ ทำให้ผู้ปกครองสามารถใช้เทคนิคการเสริมแรง และการปลูกฝังทักษะการควบคุมตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพตั้งแต่เด็กอยู่ในระดับปฐมวัย ประการที่สอง ครูปฐมวัยในปัจจุบันได้รับการฝึกอบรมด้านจิตวิทยาการศึกษาและเทคนิคการสอนที่ทันสมัยและเฉพาะทางมากขึ้น รวมถึงมีเทคโนโลยีการศึกษาและสื่อการเรียนรู้ที่ได้รับการออกแบบมาเพื่อส่งเสริมทักษะทางปัญญา และการควบคุมตนเองในเด็กปฐมวัยโดยเฉพาะ ประการที่สาม สภาพแวดล้อมทางสังคมในปัจจุบันให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะ ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งรวมถึงการควบคุมตนเอง การคิดเชิงวิพากษ์ และการแก้ปัญหา ทำให้การพัฒนาการชะลอความพึงพอใจตั้งแต่วัยปฐมวัยกลายเป็นเป้าหมายสำคัญ และเป็นความจำเป็นในการเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กสำหรับอนาคต

ดังนั้น หากในอดีตเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 (อายุ 6-7 ปี) สามารถแสดงพฤติกรรมการชะลอความพึงพอใจได้ตามการศึกษาของ Naraongard (1989) ก็สมเหตุสมผลอย่างยิ่งที่เด็กไทยในปัจจุบันจะสามารถเริ่มพัฒนาความสามารถดังกล่าวได้ตั้งแต่วัยปฐมวัย โดยเฉพาะในช่วงอายุ 4-6 ปี ที่มีปัจจัยสนับสนุนที่หลากหลายและมีประสิทธิภาพมากกว่าเด็กในอดีต การเริ่มต้นพัฒนาทักษะนี้ในระดับปฐมวัยจึงเป็นแนวทางที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบัน

แนวคิดในการพัฒนาการชะลอความพึงพอใจสำหรับเด็กปฐมวัย

การพัฒนาการชะลอความพึงพอใจในเด็กปฐมวัยเป็นศิลปะการสอนที่ต้องอาศัยการผสมผสานระหว่างความเข้าใจทางทฤษฎีและประสบการณ์การปฏิบัติที่เป็นระบบ โดยมีรากฐานมาจากความเข้าใจว่าความสามารถนี้สามารถพัฒนาได้จริงในเด็กปฐมวัย และต้องการการออกแบบแนวทางที่สอดคล้องกับลักษณะพัฒนาการเฉพาะของเด็กในวัยนี้

1. ความสำคัญและแนวคิดพื้นฐานในการพัฒนาทักษะ จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญไทยในด้านการศึกษานปฐมวัย ประกอบด้วย S. L. Booncherdchoo, P. Chusang and N. Jiarakul (personal communication, November 25, 2025) พบว่า การพัฒนาการชะลอความพึงพอใจในระดับปฐมวัยมีความสำคัญเป็นพิเศษ เนื่องจากสามารถทำได้ในช่วงรอยต่อของการพัฒนา แม้ว่าช่วงอื่นก็สามารถพัฒนาได้ แต่การฝึกตั้งแต่เล็กโดยใช้วิธีการและเทคนิคที่เหมาะสมกับช่วงวัยจะให้ผลลัพธ์ที่ดีกว่า ผู้เชี่ยวชาญความคิดเห็นตรงกันว่าเด็กปฐมวัยสามารถแสดงการชะลอความพึงพอใจได้จริง โดยเริ่มสังเกตเห็นได้ชัดในช่วงอายุ 5 ปีขึ้นไป และเด็กบางคนสามารถรอได้เป็นปกติหรือเป็นไปโดยอัตโนมัติ เพราะพวกเขามีความคิดไปข้างหน้าซึ่งเป็นผลจากการฝึกฝนด้านการกำกับตนเองตั้งแต่วัยอนุบาลหนึ่ง สำหรับเด็กอายุ 3-4 ปีก็อาจแสดงพฤติกรรมดังกล่าวได้ แต่ขึ้นอยู่กับความจริงจังในการฝึกฝนจากบ้านและโรงเรียน

การพัฒนาความพึงพอใจต้องยึดแนวคิดการกำกับตนเองและ Executive Functions: EF เป็นพื้นฐานสำคัญ ตามที่ผู้เชี่ยวชาญไทยระบุว่า ต้องเชื่อว่าการชะลอความพึงพอใจสามารถพัฒนาได้จริงในเด็กปฐมวัย โดยปัจจัยที่ส่งผลต่อการเกิดความสามารถนี้ได้แก่ อายุ สภาพแวดล้อม และรูปแบบการฝึกให้เกิดขึ้น โดยเน้นย้ำว่าทักษะนี้เกิดได้ชัดเจนเมื่อเด็กอายุ 3 ปีขึ้นไป ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Diamond (2013) ที่อธิบายการพัฒนา Executive Functions: EF ด้านการกำกับตนเองในเด็ก หลักการพื้นฐานที่สำคัญคือ การเริ่มต้นด้วยการเสริมแรงเนื่องจากสอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก จากนั้นจึงให้เหตุผลในการรอคอย ฝึกให้คิด ฝึกให้ยอมรับ ฝึกให้รู้จักเป้าหมาย และฝึกการรอคอยเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย แต่ต้องไม่ใช้การดู ตำหนิ หรือการลงโทษทางกาย ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเสริมแรงเชิงบวกของ Bandura (1991) ที่เน้นความสำคัญของการให้เสริมแรงที่เหมาะสมในการสร้างแรงจูงใจ

2. แนวคิดการเล่นเป็นฐานและการออกแบบกิจกรรมรูปธรรม เทคนิคการพัฒนาการชะลอความพึงพอใจที่ดีที่สุดตามมุมมองของผู้เชี่ยวชาญไทยคือการเล่น โดยเน้นการฝึกที่ใช้การเล่นเป็นฐานการเรียนรู้ผ่านการเล่น (Play-Based Learning) จะช่วยเสริมสร้างการเรียนรู้ของเด็กผ่านประสบการณ์ที่ได้ปฏิบัติจริง การเล่นที่มีประสิทธิภาพต้องให้ครูเปิดโอกาสให้เด็กมีสิทธิ์เลือก เด็กต้องคิดไปข้างหน้าได้ว่าถ้าเลือกแล้วจะเป็นอย่างไร และให้เด็กกำกับตนเองได้ โดยเข้าใจและตั้งเป้าหมายได้ ตัดสินใจได้ สังเกตตนเองและผู้อื่นได้ (S. L. Booncherdchoo, personal communication, November 25, 2025) แนวทางนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Lillard et al. (2013) ที่แสดงให้เห็นว่าการเล่นที่มีโครงสร้างสามารถส่งเสริมการพัฒนาทักษะการควบคุมตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการศึกษาของ Elias and Berk (2002) ที่พบว่า เกมที่มีกฎและต้องการการควบคุมตนเองช่วยฝึกทักษะการยับยั้งและการรอคอยในบริบทที่สนุกสนาน

การพัฒนาการชะลอความพึงพอใจต้องใช้กิจกรรมที่เป็นรูปธรรมและเห็นได้ชัด ตามที่ผู้เชี่ยวชาญไทยระบุว่า เด็กอายุ 4 ปีสามารถรอเป้าหมายได้ โดยสร้างการรอคอยซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการชะลอความพึงพอใจด้วยการถามทางเลือกว่าควรทำอย่างไรเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งเด็กจะตอบได้ว่าต้องรอ เด็กจะเข้าใจได้ถ้าเป็นสิ่งที่เป็กรูปธรรมและเคยถูกฝึกให้รอ เช่น รอฝนหยุดตก เพราะไม่สามารถบังคับฝนได้ วิธีการที่ใช้ได้ง่ายและมีประสิทธิภาพคือการฝึกในกิจกรรมศิลปะ โดยมีอุปกรณ์ที่หลากหลายให้นักเรียนเลือก เลือกแล้วจะได้อะไร เกิดประโยชน์อย่างไร เลือกแล้วต้องรอได้จากการกระทำศิลปะที่ไม่สามารถเกิดขึ้นได้ทันที การเรียนทำอาหารก็ใช้หลักการเดียวกัน (S. L. Booncherdchoo, personal communication, November 25, 2025) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Blair and Raver (2014) and Chaiyajak and Rattanakia (2025) ที่พบว่า กิจกรรมที่มีขั้นตอนและต้องรอเวลาให้ผลลัพธ์ออกมาช่วยให้เด็กเรียนรู้ความหมายของการรอคอยและกำกับตนเองเพื่อผลลัพธ์ที่ดีกว่า

3. อุปสรรคสำคัญและการแก้ไขปัญหาจากผู้ปกครองที่ "ไม่ยอมปล่อยมือ" อุปสรรคสำคัญที่สุดในการพัฒนาการชะลอความพึงพอใจตามการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน คือ พ่อแม่หรือผู้ใหญ่ที่ไม่ยอมปล่อยมือ คำว่า "ปล่อยมือ" หมายถึงการเป็นห่วงมาก ไม่เปิดโอกาสให้ทำเอง ไม่ให้เด็กรอ และสงสารเด็กที่ต้องรอการกระทำเหล่านี้เป็นการตัดโอกาสของเด็กในการฝึกการชะลอความพึงพอใจ ผู้ปกครองและผู้ใหญ่ต้องเข้าใจและใจแข็งที่จะฝึกเด็ก (N. Jiarakul, personal communication, November 25, 2025)

การแก้ปัญหานี้ต้องอาศัยการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเรื่องความสำคัญของการฝึกความสามารถ และการอธิบายให้เข้าใจว่าการปล่อยให้เด็กรอและเผชิญกับความผิดหวังเล็ก ๆ น้อย ๆ เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ที่สำคัญซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Michaelson and Munakata (2016) ที่พบว่าเด็กจะมีแนวโน้มชะลอความพึงพอใจมากขึ้นเมื่อเห็นผู้ใหญ่ที่น่าเชื่อถือเป็นแบบอย่างที่ดี

4. การประเมินและติดตามพัฒนาการ การประเมินการชะลอความพึงพอใจในเด็กปฐมวัยต้องใช้เทคนิคการเป็นแบบอย่าง การสอนโดยตรง และการเปิดโอกาสให้ทำตามที่ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่านระบุ โดยเด็กต้องรู้ว่าทำแล้วจะได้อะไร ถ้าผลลัพธ์ของการรอคอยนั้นน่าพอใจมากหรือได้รับมากกว่าหนึ่งอย่างจะยิ่งจูงใจให้เด็กรอการติดตามพัฒนาการต้องทำในสถานการณ์ธรรมชาติ โดยสังเกตพฤติกรรมการรอคิว การแบ่งปันของเล่น การรอให้ผู้อื่นพูดจบ และความสามารถในการรอให้กิจกรรมเสร็จสิ้นก่อนเปลี่ยนไปทำกิจกรรมอื่น ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางของ Murray and Kochanska (2002) ที่เน้นการสังเกตในสถานการณ์จริงมากกว่าการทดสอบในสถานการณ์จำลอง

5. ความร่วมมือระหว่างครูและบ้านเพื่อความยั่งยืนของพฤติกรรม หลักการสำคัญที่สุดที่ทำให้เด็กเกิดการชะลอความพึงพอใจอย่างยั่งยืนตามประสบการณ์ของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่านคือ ครูกับผู้ปกครองต้องมีแนวทางร่วมกัน เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันและเกิดความยั่งยืนของพฤติกรรมเด็ก ครูต้องให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง ผ่านวิชาสัมพันธภาพครู พ่อแม่ และชุมชน รวมทั้งการแนะแนวการศึกษาและให้ศึกษาแก่พ่อแม่ผู้ปกครอง และสิ่งสำคัญคือต้องนำไปใช้ได้จริง การสร้างความร่วมมือนี้สอดคล้องกับทฤษฎีระบบนิเวศของ Bronfenbrenner (1979) ที่เน้นความสำคัญของความสอดคล้องระหว่างระบบต่าง ๆ ในชีวิตเด็ก และการศึกษาของ Rimm-Kaufman and Pianta (2000) ที่พบว่า ครูที่สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ปกครองสามารถส่งเสริมการพัฒนาทักษะการควบคุมตนเองในเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ ความสำคัญคือต้องฝึกครูและฝึกพ่อแม่ เพราะเด็กปฐมวัยสามารถเกิดการชะลอความพึงพอใจได้จากครูและพ่อแม่เป็นหลัก

การนำแนวคิดและแนวปฏิบัติเหล่านี้มาใช้อย่างเป็นระบบจะช่วยให้การพัฒนาการชะลอความพึงพอใจของเด็กปฐมวัยมีประสิทธิภาพและยั่งยืน โดยต้องคำนึงถึงความหลากหลายของมนุษย์ การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวย และความต่อเนื่องในการปฏิบัติทั้งในบ้านและโรงเรียน

การสร้างความยั่งยืนและการต่อยอดการชะลอความพึงพอใจ

การพัฒนาการชะลอความพึงพอใจในเด็กปฐมวัยไม่เพียงแต่ต้องการการฝึกฝนในช่วงเวลาสั้น ๆ แต่จำเป็นต้องมีการวางแผนเชิงยุทธศาสตร์เพื่อให้ความสามารถนี้คงอยู่และพัฒนาต่อไปอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต การสร้างความยั่งยืนต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องและการบูรณาการเข้าสู่ระบบการศึกษาและวิถีชีวิตประจำวัน

1. การสร้างความต่อเนื่องและความร่วมมือ การสร้างความต่อเนื่องในการพัฒนาการชะลอความพึงพอใจต้องอาศัยระบบสนับสนุนที่เชื่อมโยงกันอย่างมีประสิทธิภาพระหว่างทุกช่วงวัยและทุกสภาพแวดล้อมที่เด็กอาศัยอยู่ การเปลี่ยนผ่านจากระดับปฐมวัยสู่ประถมศึกษาเป็นจุดวิกฤติสำคัญที่อาจทำให้ทักษะที่เด็กได้รับการพัฒนามาสูญเสียไปหากไม่มีการวางแผนที่ดี ตามที่ Kopp (1982) อธิบายไว้ว่า การกำกับตนเองพัฒนาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่เกิดจนถึงวัยรุ่น การสร้างความต่อเนื่องจึงต้องเริ่มจากการถ่ายทอด

ข้อมูลที่ครอบคลุมเกี่ยวกับระดับทักษะและวิธีการที่เด็กแต่ละคนได้รับการฝึกฝนมาครูประถมศึกษาต้องได้รับข้อมูลเฉพาะบุคคลเกี่ยวกับวิธีการเรียนรู้ที่เด็กคุ้นเคย จุดแข็งและจุดที่ต้องพัฒนา รวมทั้งวิธีการเสริมแรงที่มีประสิทธิภาพกับเด็กแต่ละคน การปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกันระหว่างระดับปฐมวัยและประถมศึกษาเป็นสิ่งจำเป็น รวมทั้งการสร้างกิจกรรมเชื่อมต่อ เช่น การให้เด็กปฐมวัยชั้นปีสุดท้ายได้เยี่ยมชมโรงเรียนประถมและทำกิจกรรมร่วมกับเด็กประถมศึกษา จะช่วยให้การเปลี่ยนผ่านเป็นไปอย่างราบรื่น

จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญไทย S. L. Booncherdchoo, P. Chusang and N. Jiarakul (personal communication, November 25, 2025) ระบุชัดเจนว่า หลักการสำคัญที่สุดที่ทำให้เด็กเกิดการชะลอความพึงพอใจอย่างยั่งยืนคือ ครูระดับปฐมวัยกับผู้ปกครองต้องมีแนวทางร่วมกัน เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันและเกิดความยั่งยืนของพฤติกรรมเด็ก การสร้างเครือข่ายความร่วมมือนี้ต้องมีโครงสร้างที่ชัดเจนและการดำเนินงานที่เป็นระบบ การฝึกอบรมผู้ปกครองต้องทำอย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม ครูต้องให้ความรู้แก่ผู้ปกครองผ่านวิชาสัมพันธภาพครู พ่อแม่ และชุมชน รวมทั้งการแนะนำและให้การศึกษาแก่พ่อแม่ผู้ปกครองโดยเนื้อหาการฝึกอบรมควรครอบคลุมทั้งแนวคิดทฤษฎีพื้นฐาน เทคนิคการปฏิบัติที่เหมาะสมกับแต่ละช่วงวัย และการแก้ไขปัญหาเฉพาะสถานการณ์ ตามที่ผู้เชี่ยวชาญไทยระบุว่า ประเด็นสำคัญคือต้องฝึกครูและฝึกพ่อแม่ เนื่องจากเด็กปฐมวัยสามารถเกิดการชะลอความพึงพอใจได้จากครูและพ่อแม่เป็นหลัก การศึกษาของ Diamond (2013) ยืนยันถึงความสำคัญของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างแม่และลูกต่อการพัฒนา Executive Functions: EF โดยพบว่า การสนับสนุนความเป็นอิสระของแม่ที่วัดได้เมื่อเด็กอายุ 12 เดือนมีความสัมพันธ์ที่แข็งแกร่งที่สุดกับการควบคุมการยับยั้งในภายหลังเมื่ออายุ 26 เดือน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการลงทุนในการฝึกอบรมผู้ปกครองตั้งแต่เด็กเล็กจะให้ผลตอบแทนระยะยาว

2. การบูรณาการเข้าสู่วิถีชีวิตประจำวัน การทำให้การชะลอความพึงพอใจกลายเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตประจำวันต้องใช้การออกแบบที่ครอบคลุมทั้งสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคม การสร้างกิจวัตรประจำวันที่ส่งเสริมการฝึกความอดทนต้องเริ่มจากความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับการพัฒนาการกำกับตนเองตามธรรมชาติ ตามการศึกษาของ Nimmapirot et al. (2022) ระบุว่า การกำกับตนเองของทารกเกิดขึ้นผ่านการปรับตัวทางระบบประสาท การปฏิสัมพันธ์กับผู้ปกครอง และการจัดกิจวัตร การให้อาหาร การนอนหลับที่สม่ำเสมอ การสร้างกิจวัตรที่คาดการณ์ได้และมีความสม่ำเสมอจะช่วยให้เด็กเรียนรู้การรอคอยและการควบคุมตนเองโดยธรรมชาติ

ตามผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่านระบุว่า การสร้างการรอคอยซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการชะลอความพึงพอใจสามารถทำได้ผ่านการถามทางเลือกว่าควรทำอย่างไรเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งเด็กจะตอบได้ว่าต้องรอ โดยเด็กจะเข้าใจได้ถ้าเป็นสิ่งที่ เป็นรูปธรรมและเคยถูกฝึกให้รอ เช่น รอฝนหยุดตก เพราะไม่สามารถบังคับฝนได้ การนำหลักการนี้มาใช้ในการออกแบบกิจกรรมประจำวัน เช่น การรอคิวก่อนล้างมือ การรอให้ผู้อื่น

พูดจบก่อนขัดจังหวะ การรอเวลาที่กำหนดก่อนเล่นของเล่นโปรด จะช่วยให้เด็กฝึกฝนทักษะได้อย่างต่อเนื่อง การใช้กิจกรรมศิลปะและการทำอาหารเป็นเครื่องมือในการฝึกทักษะตามที่ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่านได้แนะนำ โดยมีอุปกรณ์ที่หลากหลายให้นักเรียนเลือก เลือกแล้วจะได้อะไร เกิดประโยชน์อย่างไร เลือกแล้วต้องรอได้จาก การกระทำศิลปะที่ไม่สามารถเกิดขึ้นได้ทันที การเรียนทำอาหารก็ใช้หลักการเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Blair and Raver (2014) and Chaiyajak and Rattanakia (2025) ที่พบว่า กิจกรรมศิลปะที่มี ขั้นตอนและต้องรอเวลาให้ผลลัพธ์ออกมาช่วยให้เด็กเรียนรู้ความหมายของการรอคอยและกำกับตนเอง เพื่อผลลัพธ์ที่ดีกว่า

การสร้างแรงจูงใจที่ยั่งยืนต้องอาศัยความเข้าใจเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาสมองและ พฤติกรรม การศึกษาของ Nimmapirot et al. (2022) แสดงให้เห็นว่าการสัมผัสสารเคมีที่เป็นพิษ ความเครียด และภาวะซึมเศร้าของมารดา และคุณภาพของความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองและลูกมีผลต่อการพัฒนาการ กำกับตนเอง ดังนั้น การสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย ลดความเครียด และส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีจึงเป็น รากฐานสำคัญในการสร้างแรงจูงใจที่แท้จริงและยั่งยืน ตามหลักการที่ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่านระบุว่า เด็กต้องรู้ ว่าทำแล้วจะได้อะไร ถ้าผลลัพธ์ของการรอนั้นน่าพอใจมากหรือได้รับมากกว่าหนึ่งอย่างจะยิ่งจูงใจให้เด็กรอ การใช้การเสริมแรงที่หลากหลายและเหมาะสมกับวัย การเฉลิมฉลองความสำเร็จเล็ก ๆ น้อย ๆ และการสร้าง ประสบการณ์ที่ประสบความสำเร็จจากการรอคอยจะช่วยเสริมสร้างแรงจูงใจภายในที่แข็งแกร่ง

3.การประเมินและติดตามผล ตามที่ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ได้แก่ S. L. Booncherdchoo, P. Chusang and N. Jiarakul (personal communication, November 25, 2025) โปรดระบุว่า การพัฒนา การชะลอความพึงพอใจในเด็กปฐมวัยต้องอาศัยการประเมินและติดตามผลอย่างเป็นระบบและใกล้ชิดเพื่อให้ มั่นใจว่าเด็กแต่ละคนมีพัฒนาการที่เหมาะสมตามวัยและศักยภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสังเกตว่าเด็กเข้าใจ ความสัมพันธ์ระหว่างการรอคอยกับผลลัพธ์ที่ดีกว่าหรือไม่ และสามารถนำไปใช้ในสถานการณ์จริงได้หรือไม่ การประเมินที่มีประสิทธิภาพไม่เพียงแต่ช่วยให้ครูระดับปฐมวัยและผู้ปกครองเห็นความก้าวหน้าของเด็ก แต่ยังเป็นข้อมูลสำคัญในการวางแผนการพัฒนาต่อเนื่อง การปรับแนวทางการส่งเสริมให้สอดคล้องกับ ความต้องการเฉพาะของแต่ละคน และการแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้ทันทั่วทั้งระบบการประเมินผลต้องเป็น การประเมินที่ครอบคลุมและต่อเนื่อง โดยใช้การสังเกตพฤติกรรมในสถานการณ์ธรรมชาติเป็นหลักมากกว่า การทดสอบในสถานการณ์จำลอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางของ Murray and Kochanska (2002) ที่เน้น การสังเกตในสถานการณ์จริงมากกว่าการทดสอบในสถานการณ์ที่ควบคุม การติดตามความก้าวหน้าต้อง มุ่งเน้นที่ความสามารถของเด็กในการเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างการรอคอยกับผลลัพธ์ที่ดีกว่า การสามารถใช้ กลยุทธ์การเบี่ยงเบนความสนใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการสามารถนำความสามารถไปใช้ในสถานการณ์ ใหม่ ๆ ได้อย่างยืดหยุ่น เครื่องมือการประเมินที่เหมาะสมกับบริบทปฐมวัยไทยควรเป็นเครื่องมือที่เรียบง่ายแต่มี ประสิทธิภาพ เช่น แบบสังเกตพฤติกรรมรายวัน การบันทึกเหตุการณ์สำคัญ (Anecdotal records)

การสัมภาษณ์เด็กเกี่ยวกับประสบการณ์การรอคอยและความรู้สึกของเด็ก การบันทึกภาพหรือวิดีโอพฤติกรรมในสถานการณ์จริง และการใช้แบบประเมินพัฒนาการที่ผู้ปกครองสามารถมีส่วนร่วมได้ ข้อมูลที่ได้จากการประเมินหลากหลายรูปแบบเหล่านี้จะช่วยให้ครูและผู้ปกครองสามารถปรับแผนการพัฒนามาให้เหมาะสมกับความต้องการเฉพาะของเด็กแต่ละคนได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นรูปธรรม

การสร้างควมยั่งยืนและการต่อยอดการชะลอความพึงพอใจต้องอาศัยการมองในระยะยาวและการลงทุนอย่างต่อเนื่อง โดยระบบสนับสนุนที่แข็งแกร่งประกอบด้วย 1) ความร่วมมือที่เป็นรูปธรรมระหว่างครูและผู้ปกครองในการใช้แนวทางที่สอดคล้องกันทั้งที่บ้านและโรงเรียน 2) การถ่ายทอดข้อมูลและวิธีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องระหว่างระดับปฐมวัยและประถมศึกษา 3) การบูรณาการทักษะเข้าสู่กิจกรรมประจำวัน เช่น การรอคิว การทำกิจกรรมศิลปะและการทำอาหาร และ 4) การประเมินและติดตามพัฒนาการอย่างสม่ำเสมอ การสร้างระบบสนับสนุนเหล่านี้จะช่วยให้การชะลอความพึงพอใจกลายเป็นรากฐานที่มั่นคงสำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตและความสำเร็จในระยะยาว บทความนี้จะเสนอให้มองการชะลอความพึงพอใจที่ควรเริ่มพัฒนาในระดับปฐมวัยอย่างเป็นระบบและยั่งยืน โดยคำนึงถึงความหลากหลายของมนุษย์และการปรับแผนให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละเด็กและครอบครัว

บทสรุป

การศึกษาการชะลอความพึงพอใจในเด็กปฐมวัยไทยครั้งนี้ท้าทายความเชื่อเดิมที่มองว่าทักษะดังกล่าวจะปรากฏชัดเจนเมื่อเด็กเข้าสู่ระดับประถมศึกษา หลักฐานจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญไทยร่วมกับการวิเคราะห์งานวิจัยสากลแสดงให้เห็นว่าเด็กไทยวัย 3-6 ปีสามารถพัฒนาความสามารถนี้ได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะในช่วงอายุ 5 ปีขึ้นไป ซึ่งเร็วกว่าที่งานวิจัยเมื่อ 36 ปีที่แล้วเคยศึกษาไว้ เนื่องจากเด็กในปัจจุบันได้รับการกระตุ้นทางปัญญา ผู้ปกครองมีความรู้เพิ่มขึ้น และครูได้รับการฝึกอบรมที่ทันสมัยกว่า กลยุทธ์การพัฒนามีประสิทธิภาพสูงสุดคือ การเรียนรู้ผ่านการเล่นที่มีโครงสร้าง การใช้กิจกรรมรูปธรรมที่ต้องรอผลลัพธ์ เช่น กิจกรรมศิลปะและการทำอาหาร และการสร้างแรงจูงใจผ่านการให้เด็กเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างการรอคอยกับผลประโยชน์ที่ดีกว่า อุปสรรคหลักที่พบคือผู้ปกครองที่ไม่ยอมให้เด็กรอเนื่องจากความเป็นห่วง ซึ่งต้องแก้ไขผ่านการให้ความรู้และสร้างความเข้าใจ

ปัจจัยกำหนดความสำเร็จที่สำคัญที่สุดคือความร่วมมือและความสอดคล้องระหว่างครูและผู้ปกครอง การสร้างความต่อเนื่องจากปฐมวัยสู่ประถมศึกษา และการบูรณาการเข้าสู่กิจวัตรประจำวัน การนำไปสู่การปฏิบัติและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย การชะลอความพึงพอใจสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2560 ในมาตรฐานที่ 2 ด้านร่างกายและจิตใจ (การกำกับตนเอง) และมาตรฐานที่ 3 ด้านสังคมและอารมณ์ (การควบคุมอารมณ์และพฤติกรรม) สถานศึกษาสามารถบูรณาการการพัฒนาทักษะนี้เข้าสู่หลักสูตร

สถานศึกษาผ่าน 1) การกำหนดให้เป็นจุดเน้นในแผนการจัดประสบการณ์รายวัน เช่น กิจกรรมเสรี กิจกรรมศิลปะ และกิจกรรมการเล่น 2) การพัฒนาครูให้มีความรู้และทักษะในการส่งเสริมอย่างเป็นระบบ และ 3) การสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองผ่านการสื่อสารและกิจกรรมร่วระหว่างบ้านและโรงเรียน ข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนาต่อยอดคือการพัฒนาเครื่องมือประเมินทักษะการชะลอความพึงพอใจที่เหมาะสมกับบริบทไทยและการศึกษาวิจัยเชิงทดลองเพื่อทดสอบประสิทธิผลของแนวทางที่เสนอในบทความนี้

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิรินทร์ ลัดดาภิบาล บุญเชิดชู อาจารย์ ดร.ณัฐณี เจียรกุล และอาจารย์ ดร.ปวรา ชูสังข์ ที่อนุเคราะห์ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์

บรรณานุกรม

- Bandura, A. (1991). Social cognitive theory of self-regulation. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 50, 248–287. [https://doi.org/10.1016/0749-5978\(91\)90022-L](https://doi.org/10.1016/0749-5978(91)90022-L)
- Blair, C., & Raver, C. C. (2014). Closing the achievement gap through modification of neurocognitive and neuroendocrine function: Results from a cluster randomized controlled trial of an innovative approach to the education of children in kindergarten. *PLOS ONE*, 9(11), e112393. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0112393>
- Bronfenbrenner, U. (1979). *The ecology of human development: Experiments by nature and design*. Harvard University Press.
- Casey, B. J., Somerville, L. H., Gotlib, I. H., Ayduk, O., Franklin, N. T., Askren, M. K., Jonides, J., Berman, M. G., Wilson, N. L., Teslovich, T., Glover, G., Zayas, V., Mischel, W., & Shoda, Y. (2011). Behavioral and neural correlates of delay of gratification 40 years later. *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America*, 108(36), 14998–15003. <https://doi.org/10.1073/pnas.1108561108>
- Chaiyajak, N., & Rattanakit, P. (2025). Implementation of paper-quilling art activities to promote self-regulation ability of early childhood. *Journal of Curriculum and Instruction, Sakon Nakhon Rajabhat University*, 17(49), 181–194. <https://so16.tci-thaijo.org/index.php/jci/article/view/2069> [in Thai].
- Diamond, A. (2013). Executive functions. *Annual Review of Psychology*, 64, 135–168. <https://doi.org/10.1146/annurev-psych-113011-143750>

- Ding, N., Frohnwieser, A., Miller, R., & Clayton, N. S. (2021). Waiting for the better reward: Comparison of delay of gratification in young children across two cultures. *PLOS ONE*, 16(9), e0256966. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0256966>
- Elias, C. L., & Berk, L. E. (2002). Self-regulation in young children: Is there a role for sociodramatic play? *Early Childhood Research Quarterly*, 17(2), 216–238. [https://doi.org/10.1016/S0885-2006\(02\)00146-1](https://doi.org/10.1016/S0885-2006(02)00146-1)
- Feagans, L. (1980). Children's understanding of some temporal terms denoting order, duration, and simultaneity. *Journal of Psycholinguistic Research*, 9(1), 41-57. <https://doi.org/10.1007/BF01067301>
- Friedman, W. J. (1992). The development of children's representations of temporal structure. In F. Macar, V. Pouthas, & W. J. Friedman (Eds.), *Time, action and cognition: Towards bridging the gap* (pp. 67–75). Springer. https://doi.org/10.1007/978-94-017-3536-0_7
- Freud, S. (1958). Formulations on the two principles of mental functioning. In J. Strachey (Ed. & Trans.), *The standard edition of the complete psychological works of Sigmund Freud* (Vol. 12, pp. 213–226). Hogarth Press.
- Hull, C. L. (1943). *Principles of behavior: An introduction to behavior theory*. Appleton-Century-Crofts.
- Klineberg, S. L. (1968). Future time perspective and the preference for delayed reward. *Journal of Personality and Social Psychology*, 8(3), 253–257. <https://doi.org/10.1037/h0025581>
- Kopp, C. B. (1982). Antecedents of self-regulation: A developmental perspective. *Developmental Psychology*, 18(2), 199–214. <https://doi.org/10.1037/0012-1649.18.2.199>
- Lillard, A. S., Lerner, M. D., Hopkins, E. J., Dore, R. A., Smith, E. D., & Palmquist, C. M. (2013). The impact of pretend play on children's development: A review of the evidence. *Psychological Bulletin*, 139(1), 1–34. <https://doi.org/10.1037/a0029321>
- Loewenstein, G., & Prelec, D. (1992). Anomalies in intertemporal choice: Evidence and an interpretation. *The Quarterly Journal of Economics*, 107(2), 573–597. <https://doi.org/10.2307/2118482>
- Metcalfe, J., & Mischel, W. (1999). A hot/cool-system analysis of delay of gratification: Dynamics of willpower. *Psychological Review*, 106(1), 3–19. <https://doi.org/10.1037/0033-295X.106.1.3>

- Michaelson, L. E., & Munakata, Y. (2016). Trust matters: Seeing how an adult treats another person influences preschoolers' willingness to delay gratification. *Developmental Science*, 19, 1011–1019. <https://doi.org/10.1111/desc.12388>
- Mischel, W., & Ayduk, O. (2004). Willpower in a cognitive-affective processing system: The dynamics of delay of gratification. In R. F. Baumeister & K. D. Vohs (Eds.), *Handbook of self-regulation: Research, theory, and applications* (pp. 99–129). Guilford Press.
- Murray, K. T., & Kochanska, G. (2002). Effortful control: Factor structure and relation to externalizing and internalizing behaviors. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 30, 503–514. <https://doi.org/10.1023/A:1019821031523>
- Naraongard, S. (1989). *Effects of contradicting information and contradicting reasons on delay of gratification of students in prathom sukso one*. Master's thesis, Department of Psychology, Graduate School, Chulalongkorn University. [in Thai]
- Nimmapirat, P., Suttiwan, P., & Fiedler, N. (2022). Intrinsic and extrinsic influences of self-regulation in the early years of life. *Thai Interdisciplinary and Sustainability Review*, 11(1), 38–48. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/JIRGS/article/view/259365>
- Piaget, J. (1969). *The child's conception of time*. Routledge & K. Paul.
- Rimm-Kaufman, S. E., & Pianta, R. C. (2000). An ecological perspective on the transition to kindergarten: A theoretical framework to guide empirical research. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 21(5), 491–511. [https://doi.org/10.1016/S0193-3973\(00\)00051-4](https://doi.org/10.1016/S0193-3973(00)00051-4)
- Schlam, T. R., Wilson, N. L., Shoda, Y., Mischel, W., & Ayduk, O. (2013). Preschoolers' delay of gratification predicts their body mass 30 years later. *The Journal of Pediatrics*, 162(1), 90–93. <https://doi.org/10.1016/j.jpeds.2012.06.049>
- Shoda, Y., Mischel, W., & Peake, P. K. (1990). Predicting adolescent cognitive and self-regulatory competencies from preschool delay of gratification: Identifying diagnostic conditions. *Developmental Psychology*, 26(6), 978–986. <https://doi.org/10.1037/0012-1649.26.6.978>
- United Nations Children's Fund (UNICEF). (2017). *Early moments matter for every child*. <https://www.unicef.org/reports/early-moments-matter-every-child>

เจ้าของ / Owner

รองศาสตราจารย์ ดร.ธนวรรณ พลวิชัย
ในนาม มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

อธิการบดี

Editor-in-Chief/บรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.วีระชาติ กิเลนทอง

มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

Editorial Board/กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ ดร.วรฤทธิ โรมรัตนพันธ์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ศาสตราจารย์ ดร.จตุรนต์ ธีระวัฒน์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร. สุรชาติ บำรุงสุข

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ วิไลนุช

มหาวิทยาลัยศิลปากร

รองศาสตราจารย์ ชื่นจิตต์ แจ่มเจนกิจ

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเลิศ จิตรมณีโรจน์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ ดร.ธีรเดช พุคคัศศิริกิจ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ ดร.พสุ เดชะรินทร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ ดร.ศิลปพร ศรีจันทะพร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ ดร.มนวิภา ผดุงสิทธิ์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.วัชรินทร์ เศรษฐสุสโก

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.ศศิวิมล วรณศิริ ปวีณวัฒน์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.ดุชนี เกษมยุธ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ ดร.ยุโสภ บุญสุข

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

รองศาสตราจารย์ ดร.สุจิตต์ลักษณ์ ดีผดุง

มหาวิทยาลัยมหิดล

รองศาสตราจารย์ ดร.สราวุธ อนันตชาติ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ อรพวรรณ พันธ์พัฒนา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อาจารย์ ดร.อาชว์ ปวีณวัฒน์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ ดร.ลัดดาวัลย์ เลขมาศ	มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริรัตน์ รัตนพิทักษ์	มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณรพี บานชื่นวิจิตร	มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดี.สุทธาวรรณ จีระพันธุ์ชาติ	มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
อาจารย์ ดร.สิริพันธ์ ดีศีลธรรม	มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
รองศาสตราจารย์ ดร.กิตติมา อัครนุพงศ์	มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สันนุดี เสลาวัฒน์	มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เชรินทร์ นิมตระกูล	มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
อาจารย์ ดร.จิราวัช พัฒนาบรรพต	มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
อาจารย์ ดร.วิษุวรรณ ชูจันทร์	มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
อาจารย์ ดร.จิตติมา เสงี่ยมจิตร	มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สรลักษณ์ พงษ์โพธิ์	มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิณา อนุสรณ์เสนา	มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
อาจารย์ ดร.ศรินยา ละอองอินทร์ ทยานศิลป์	มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
อาจารย์ ดร.วราบุษ ศุภลักษณ์บันลือ	มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
อาจารย์ ดร.จรีพร เพชรกิ่ง	มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
รองศาสตราจารย์ ดร.บุรินทร์ ศรีสมถวิล	มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

Journal Managers /คณะผู้จัดการวารสาร

นางพิชานันท์ พันธโชติ	มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
นายภาณุรักษ์ ต่างจิต	มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

ความเป็นมา

วารสารวิชาการ ของมหาวิทยาลัยหอการค้าไทยฉบับปัจจุบัน ซึ่งดำเนินงานต่อจากวารสารวิทยาลัยการค้า (ISSN : Print 0126-2437) และวารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (ISSN: Print 2651-1541 และ ISSN: Online 2673-0057) ซึ่งได้ยกเลิกตามที่มีการประกาศเกณฑ์การประเมินคุณภาพวารสารวิชาการที่อยู่ในฐานข้อมูลTCI รอบที่ 5 พ.ศ. 2568-2572 ตามข้อที่ 2

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีการเผยแพร่เป็นระยะเวลายาวนานอย่างต่อเนื่อง ก่อนปี พ.ศ. 2539 การเผยแพร่เป็นรายสามเดือน ตีพิมพ์ปีละ 4 ฉบับ ได้แก่ ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม - มีนาคม ฉบับที่ 2 เมษายน - มิถุนายน ฉบับที่ 3 กรกฎาคม - กันยายน และฉบับที่ 4 เดือนตุลาคม - ธันวาคม โดยที่ก่อนปี พ.ศ. 2550 ตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานทางวิชาการประเภทบทความพิเศษ บทความวิจัย บทความวิชาการ และเกร็ดความรู้ที่น่าสนใจ ต่อมาในปี พ.ศ. 2550 – 2559 ตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานทางวิชาการ 4 ประเภท คือ บทความวิจัย (Research Article) บทความวิชาการ (Academic Article) บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review) และบทความปริทัศน์ (Review Article) แต่เนื่องจากไม่มีผู้เขียนส่งบทความประเภทบทวิจารณ์หนังสือ (Book Review) และบทความปริทัศน์ (Review Article) แล้ว ดังนั้น ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560 เป็นต้นมา กองบรรณาธิการ จึงมีนโยบายรับบทความเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ 2 ประเภท คือ บทความวิจัย (Research Article) บทความวิชาการ (Academic Article)

ในปี พ.ศ. 2569 วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีการเผยแพร่เป็นรายหกเดือน ตีพิมพ์ปีละ 2 ฉบับ ได้แก่ ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม - มิถุนายน ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม

บทความที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เป็นบทความที่เสริมสร้างองค์ความรู้และมีคุณภาพทางวิชาการ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ เพื่อการอ้างอิงได้ "วารสารมีการตีพิมพ์อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ เป็นระยะเวลาอย่างน้อย 3 ปี และมีการตรวจสอบคุณภาพของบทความโดยคณะผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบบทความ (peer reviewer) ในสาขาวิชานั้นๆ หรือสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นบุคคลภายนอกหลากหลายสถาบัน อย่างน้อย 3 คนและใช้วิธีการประเมินแบบ "Double-blind Process" ก่อนที่จะเผยแพร่สู่สาธารณชน จึงทำให้วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์เป็น

วารสารวิชาการที่มีคุณภาพและได้รับยอมรับ จากวงการวิชาการ จนได้รับทุนอุดหนุนจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลา 4 ปีติดต่อกัน คือ ตั้งแต่ พ.ศ. 2549 – 2552

ปัจจุบันเป็นวารสารที่ผ่านการรับรองคุณภาพจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) โดยได้รับการรับรองคุณภาพจัดให้เป็นวารสาร กลุ่มที่ 2 จนถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2572

กองบรรณาธิการ วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จัดทำวารสารเป็นรูปแบบฉบับสมบุรณ์ออนไลน์ทุกฉบับ จึงขอเชิญผู้อ่านเข้าเยี่ยมชมและค้นคว้าบทความ เพื่อให้ได้รับความถูกต้องและสมบุรณ์ทางด้านเนื้อหาที่เปี่ยมด้วยองค์ความรู้ อันจะเป็นประโยชน์ สำหรับการอ้างอิงการนำไปใช้ประโยชน์ทางด้านวิชาการ โดยสามารถสืบค้นได้ที่ <https://www.utcc.ac.th/utccjournal> และ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/utccjournalhs/index> หรือสืบค้นจากฐานข้อมูลของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index Centre) <http://tci.trf.or.th>

วัตถุประสงค์ของวารสาร (Aims)

1. เพื่อเผยแพร่บทความวิจัย (Research Article) บทความวิชาการ (Academic Article) ที่มีคุณภาพ ผ่านการพิจารณาถ่วงน้ำหนักของคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิ
2. เพื่อส่งเสริมและกระตุ้นให้เกิดการเพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการแก่สังคมทั่วไป โดยสนับสนุนให้อาจารย์ นักวิชาการ นักวิจัย และผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์นำเสนอผลงานวิชาการในสาขาวิชาบริหารธุรกิจ บัญชี เศรษฐศาสตร์ มนุษยศาสตร์ นิเทศศาสตร์ นิติศาสตร์ การท่องเที่ยว และอุตสาหกรรมบริการ การศึกษาปฐมวัย ดิจิทัลอาร์ตและดีไซน์

สาขาหลักของวารสาร : Social Sciences

สาขาย่อยของวารสาร : Arts and Humanities / Business, Management and Accounting /
Economics, Econometrics and Finance

นโยบายและขอบเขตการรับบทความ (Scope)

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยด้านเศรษฐกิจ สังคม ครอบคลุมในศาสตร์ด้านบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์ บัญชี และการบริการในรูปแบบของบทความที่เป็นองค์ความรู้ใหม่ และบทความที่มีคุณภาพทางวิชาการที่สามารถอ้างอิงและนำไปใช้ประโยชน์ได้

บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ ผ่านการพิจารณากลั่นกรองและประเมินคุณภาพ โดยผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบบทความ (peer reviewer) ซึ่งเป็นบุคคลภายนอกจากหลากหลายสถาบัน และไม่ได้สังกัดสถาบันเดียวกันกับผู้เขียนบทความ จำนวน 3 ท่าน และใช้วิธีการประเมินแบบ "Double-blind Process" ก่อนที่จะเผยแพร่สู่สาธารณชน และใช้ในการขอตำแหน่งทางวิชาการได้

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีกำหนดการเผยแพร่ปีละ 2 ฉบับ ได้แก่ ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน) และฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม) โดยพิจารณาตีพิมพ์บทความ 2 ประเภท ได้แก่ (1) บทความวิจัย (Research Article) และ (2) บทความวิชาการ (Academic Article)

บทความที่เข้าสู่กระบวนการพิจารณาที่จะตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารวิชาการฯ ปีที่ 46 ฉบับที่ 1 (เดือน มกราคม – มิถุนายน 2569) เป็นต้นไป จะไม่เก็บค่าธรรมเนียมการตีพิมพ์ (ตามประกาศ มกค.ที่ 249/2568)

คำแนะนำสำหรับผู้เขียนบทความ

กองบรรณาธิการวารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ รับบทความ 2 ประเภท ในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ดังนี้

1. **บทความวิจัย (Research Article)** คือ งานเขียนที่นำเสนอผลการวิจัยอย่างเป็นระบบ ประกอบด้วยบทนำ ทบทวนวรรณกรรมและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง วัตถุประสงค์ สมมติฐาน (ถ้ามี) นิยามศัพท์ (ถ้ามี) ขอบเขตการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย ผลการวิจัย ประโยชน์ที่ได้รับ สรุปและอภิปรายผล ข้อเสนอแนะเชิงอรรถอ้างอิง(ถ้ามี) กิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี)

2. **บทความวิชาการ (Academic Article)** คือ งานเขียนที่มีความน่าสนใจ มุ่งเสนอความรู้ใหม่ ประกอบด้วยบทนำ เนื้อหาต้องชี้ประเด็นที่ต้องการนำเสนออย่างชัดเจนด้วยการลำดับเนื้อหาอย่างเหมาะสม ควรใช้ทฤษฎีวิเคราะห์ สรุปผลและข้อเสนอแนะ เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจได้ง่ายและชัดเจน

รายละเอียดของบทความต้นฉบับ ดังนี้

1. บทความต้องมีชื่อของบทความภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ควรมีความกระชับและได้ใจความชัดเจน ไม่ต้องใส่วงเล็บที่ชื่อของบทความ
2. ชื่อของผู้เขียนลำดับแรก ขอให้เป็นชื่อของผู้ประพันธ์อันดับแรก (first author) ส่วนชื่อของผู้เขียนลำดับต่อไป ขอให้เป็นชื่อของผู้ประพันธ์บรรณกิจ (corresponding author) และผู้ประพันธ์ร่วม (co-author) ตามลำดับ
3. ข้อมูลของผู้เขียนบทความทุกคนให้มีรายละเอียด ดังนี้ ชื่อ-นามสกุล สาขา/กลุ่มวิชา/ภาควิชา/คณะ/มหาวิทยาลัย ตามด้วย E-mail ของผู้ประพันธ์บรรณกิจ (corresponding author) โดยจัดพิมพ์เป็นจัดพิมพ์เป็นภาษาอังกฤษที่หน้า Abstract และจัดพิมพ์เป็นภาษาไทยที่หน้าบทคัดย่อภาษาไทย
4. Abstract จำนวน 1 ย่อหน้า มีความยาวประมาณ 150 คำ และมี Keywords ไม่เกิน 5 คำ
5. บทคัดย่อภาษาไทย จำนวน 1 ย่อหน้ามีความยาวประมาณ 150 คำ และมีคำสำคัญไม่เกิน 5 คำ ทั้งนี้ เนื้อหาใน Abstract และเนื้อหาใน บทคัดย่อ ให้มีความสอดคล้องกัน มีความกระชับ สาระสำคัญประกอบด้วยวัตถุประสงค์ ขอบเขตการวิจัย ระเบียบวิธีวิจัย และสรุปผลการวิจัย
6. เนื้อหาบทความต้องมีสาระสำคัญตามประเภทของบทความข้างต้น โดยจัดพิมพ์ 1 คอลัมน์บนกระดาษขนาด A4 หน้าเดียวด้วย Microsoft Word for Windows และ PDF File หรือ ซอฟต์แวร์อื่นที่ใกล้เคียงกันพิมพ์ ประมาณ 26 บรรทัด ต่อ 1 หน้า ใช้ฟอนต์ Cordia New ขนาดของตัวอักษร เท่ากับ 16 พอยต์ โดยให้ใส่เลขกำกับหน้าทุกหน้าที่มุมบนด้านขวา ยกเว้นหน้าแรก และตรวจสอบความถูกต้องของการใช้ภาษาตามหลักไวยากรณ์ให้ถูกต้อง
7. การอ้างอิงและบรรณานุกรมใช้หลักเกณฑ์ APA (American Psychological Association) ฉบับพิมพ์ ครั้งที่ 7 (APA 7th edition) โดยจัดเรียงบรรณานุกรม/References ตามลำดับอักษร (ดูตัวอย่างการเขียนรายการอ้างอิงที่หัวข้อการเขียนรายการอ้างอิง : ไม่เกิน 30 รายการ และควรเป็นรายการอ้างอิงที่สอดคล้องกับเนื้อหาบทความ)
8. เจริญรอยตามความและเชิงอรรถโดย ตารางและภาพประกอบ ขอให้หมายเลขกำกับ และมีคำอธิบายที่กระชับ และชัดเจน
9. กิตติกรรมประกาศ ให้ระบุหน่วยงานที่สนับสนุนทุน/งบประมาณ จริยธรรมและจรรยาบรรณทางวิชาการด้วย โดยให้พิมพ์ก่อนบรรณานุกรม

10. บทความที่ส่งมาให้พิจารณาต้องมีรายละเอียดครบถ้วนตั้งแต่ข้อ 1 – ข้อ 9 รวมจำนวนหน้าทั้งหมด ไม่เกิน 25 หน้า ทั้งนี้ขอให้ดูตัวอย่างการนำเสนอบทความจากวารสารที่เผยแพร่แล้ว

การส่งบทความต้นฉบับ

1. ขอให้ผู้เขียนบทความที่ประสงค์จะส่งบทความอ่านคำแนะนำสำหรับผู้เขียนบทความอย่างละเอียด โดยระบุไว้แล้วภายในเล่มวารสารวิชาการทุกเล่ม หรือ <https://www.utcc.ac.th/utccjournal> หรือ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/utccjournalhs/index>
2. ขอให้ส่งบทความต้นฉบับผ่านระบบ Online Submission ที่เว็บไซต์ของ ThaiJo: <https://www.tci-thaijo.org/index.php/utccjournalhs/index> ให้แนบบทความต้นฉบับจำนวน 2 ไฟล์ โดยมีรายละเอียดดังนี้
 - 1) ไฟล์ในรูปแบบของไฟล์ Microsoft Word ที่มีรายละเอียด**ครบถ้วน**ตามประเภทของบทความวิจัยหรือบทความวิชาการ โดยให้มีเนื้อหา ตาราง และภาพประกอบอยู่ในไฟล์เดียวกัน
 - 2) ไฟล์ในรูปแบบของ PDF ที่แปลงจากไฟล์ Microsoft Word โดยในเนื้อหา**ไม่**แสดงชื่อผู้เขียนบทความ และ**ไม่**แสดงสังกัดของผู้เขียนบทความ
 - 3) กรณีที่ผลงานเป็นการศึกษาวิจัยและทำการทดลองในมนุษย์หรือสัตว์ทดลองโดยการทดลองในมนุษย์อาจส่งผลกระทบต่อศักดิ์ศรี สิทธิ ความปลอดภัย และสุขภาวะของมนุษย์ ขอให้ผู้เขียนแนบหนังสือรับรองจริยธรรมจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์หรือสัตว์ทดลอง และต้องระบุข้อมูลดังกล่าวไว้ในบทความส่วนของวิธีการดำเนินการวิจัยด้วย
3. ขอให้ผู้เขียนบทความ Add Discussion เพื่อให้ที่อยู่ E-mail และหมายเลขโทรศัพท์มือถือ ของผู้เขียนหลักในระบบ Online Submissions

การพิจารณากลับกรองคุณภาพบทความ

บทความที่จะได้รับการพิจารณาลงตีพิมพ์จะต้องผ่านการพิจารณาคุณภาพจากกองบรรณาธิการและผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้อง โดยมีกระบวนการดังต่อไปนี้

1. ผู้เขียนต้องจัดบทความตามรูปแบบที่กองบรรณาธิการกำหนดก่อนส่งบทความเข้าในระบบ Online เมื่อการส่งบทความถูกต้องสมบูรณ์เรียบร้อยแล้ว (Submissions) ผู้เขียนจะได้รับการตอบกลับโดยทันที (Auto Reply) ผ่านทาง E-mail ของท่าน โดยกองบรรณาธิการจะตรวจสอบและประเมินคุณภาพเบื้องต้น (Initial Review) ในหัวข้อและเนื้อหาของบทความ ความเหมาะสม และความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของวารสาร รวมถึงประโยชน์ในเชิงทฤษฎีและเชิงปฏิบัติ โดยในขั้นตอนนี้กองบรรณาธิการ ขอสงวนสิทธิ์ในการรับหรือปฏิเสธบทความเข้าสู่กระบวนการประเมินคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิ
2. กรณีที่กองบรรณาธิการพิจารณาแล้ว เห็นควรรับบทความไว้พิจารณาดำเนินงานต่อกองบรรณาธิการ จะดำเนินการส่งบทความเพื่อกลับกรองคุณภาพต่อไป ซึ่งจะส่งบทความให้แก่ผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้องกับบทความจากหลากหลายสถาบัน จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพของบทความว่า อยู่ในระดับที่เหมาะสมที่จะลงตีพิมพ์หรือไม่ โดยในกระบวนการพิจารณากลับกรองนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิจะไม่ทราบข้อมูลของผู้เขียนบทความ วิธีการดำเนินงานเป็นวิธีลับ (Double-blind Process) ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความ (Reviewer) ดังนี้
 - Accept Submission = รับตีพิมพ์บทความโดยไม่ต้องแก้ไข
 - Revisions Required = ให้ผู้เขียนบทความ (Author) แก้ไขโดยให้บรรณาธิการ (Editor) พิจารณาต่อ
 - Resubmit for Review = ให้ผู้เขียนบทความ (Author) แก้ไข โดยผู้ประเมินบทความ (Reviewer) ขอให้ส่งกลับมาดูอีกครั้ง
 - Resubmit Elsewhere = ให้ผู้เขียนบทความ (Author) ส่งบทความไปยังวารสารอื่น
 - Decline Submission = ไม่รับตีพิมพ์
 - See Comments = ให้ดูจากคำแนะนำ
3. เมื่อผู้ทรงคุณวุฒิได้พิจารณาประเมินกลับกรองบทความแล้ว กองบรรณาธิการจะตัดสินใจโดยอิงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ว่าบทความนั้น ๆ ควรนำลงตีพิมพ์ หรือควรที่จะส่งให้กับผู้เขียนบทความแก้ไขก่อนพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง หรือปฏิเสธการลงตีพิมพ์

4. กรณีผลการประเมิน “Resubmit for Review” ขอให้ผู้เขียนบทความแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ เมื่อดำเนินการเรียบร้อยแล้วให้ส่งไฟล์บทความฉบับแก้ไขเป็น Microsoft Word และ PDF File เพื่อจัดส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาประเมินคุณภาพบทความอีกครั้ง
5. กรณีบทความที่ผ่านการประเมินและแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิเรียบร้อยแล้ว กองบรรณาธิการจะตรวจสอบความถูกต้องของการใช้ภาษาและการเขียนรายการอ้างอิง ซึ่งอาจจะส่งบทความให้ผู้เขียนแก้ไขให้ถูกต้องก่อนจึงจะสามารถตีพิมพ์เผยแพร่ลงในวารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
6. กองบรรณาธิการจะตอบรับการตีพิมพ์ลงในวารสารเมื่อบทความผ่านการตรวจการเขียนอ้างอิงเรียบร้อยแล้ว

ลิขสิทธิ์ของบทความ

กองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์มิให้นำเนื้อหา ทรรศนะ หรือข้อคิดเห็นใด ๆ ของบทความในวารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ไปเผยแพร่ก่อนได้รับอนุญาตจากกองบรรณาธิการ อย่างเป็นลายลักษณ์อักษร ผลงานที่ได้รับการตีพิมพ์ถือเป็นลิขสิทธิ์ของวารสาร

จริยธรรมการตีพิมพ์

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จัดว่าเป็นสื่อกลางในการติดต่อสื่อสารผลงานทางวิชาการที่นำเสนอเป็นข้อค้นพบใหม่ ๆ ระหว่างนักวิชาการ นักวิจัย ผู้ทรงคุณวุฒิทางวิชาการให้แก่สังคมภายนอก ซึ่งตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานทางวิชาการในรูปแบบของบทความวิจัย และบทความวิชาการ กองบรรณาธิการ วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ตระหนักถึงจริยธรรมการตีพิมพ์ (Publication Ethics) ของผู้เขียนบทความ (Author) ผู้ประเมินบทความ (Reviewer) และบรรณาธิการ (Editor) และเพื่อให้การตีพิมพ์ถูกต้องตามหลักจริยธรรมและมีคุณภาพมาตรฐานรวมถึงมีความโปร่งใส จึงกำหนดจริยธรรมการตีพิมพ์ (Publication Ethics) ของวารสาร โดยอ้างอิงการแปลจาก

<http://www.publicationethics.org/files/2008%20Code%20of%20Conduct.pdf> โดยศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index Centre) สอดคล้องกับมาตรฐานการตีพิมพ์นานาชาติตามที่คณะกรรมการจริยธรรมการตีพิมพ์ COPE – COMMITTEE ON PUBLICATION ETHICS (<https://publicationethics.org/>) ที่ได้กำหนดบทบาทและหน้าที่ของผู้เขียน (Duties of Authors) บทบาทและหน้าที่ของบรรณาธิการ (Duties of Editors) และบทบาทและหน้าที่ของผู้ประเมิน (Duties of Reviewers) ไว้แล้ว

บทบาทและหน้าที่ของผู้เขียนบทความ (Duties of Authors)

1. ผู้เขียนบทความต้องส่งบทความใหม่ ไม่ทับซ้อน และไม่เคยตีพิมพ์ที่ไหนมาก่อน และไม่อยู่ระหว่างการเสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารอื่น
2. ผู้เขียนบทความที่ส่งบทความเข้าระบบ Online Submissions แล้ว ต้องไม่ส่งบทความไปยังวารสารอื่น
3. ผู้เขียนบทความต้องให้ข้อมูลที่ถูกต้อง ไม่บิดเบือนข้อมูล หรือให้ข้อมูลที่เป็นเท็จ
4. ผู้เขียนบทความที่นำผลงานของผู้อื่นมาไว้ในบทความ ต้องอ้างอิงผลงานของผู้อื่น โดยจัดทำรายการอ้างอิงให้ถูกต้องครบถ้วนและต้องมีบรรณานุกรม (Reference) ท้ายบทความ
5. ข้อความที่ปรากฏภายในบทความแต่ละเรื่องที่ดีพิมพ์ในวารสารวิชาการเป็นความคิดเห็นส่วนตัวของผู้เขียนบทความแต่ละท่าน ไม่เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย และคณาจารย์ท่านอื่น ๆ ภายในมหาวิทยาลัยฯ แต่อย่างใด ความรับผิดชอบด้านเนื้อหาและการตรวจร่างบทความแต่ละเรื่องเป็นของผู้เขียนบทความแต่ละท่าน หากมีความผิดพลาดใด ๆ ผู้เขียนบทความแต่ละท่านจะต้องรับผิดชอบบทความของตนเอง
6. ผู้เขียนบทความที่คัดลอกผลงานผู้อื่น (Plagiarism) ละเมิดลิขสิทธิ์ผู้อื่น ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความโดยตรง
7. ผู้เขียนบทความต้องเขียนบทความวิจัยหรือบทความวิชาการให้รูปแบบถูกต้องตามที่กำหนดไว้ใน “คำแนะนำสำหรับผู้เขียนบทความ”
8. ผู้เขียนบทความที่มีชื่อปรากฏในบทความทุกคน ต้องเป็นผู้ที่มีส่วนในการดำเนินการวิจัยจริง
9. ผู้เขียนบทความต้องระบุแหล่งทุนที่สนับสนุนการทำวิจัยนี้ไว้ในส่วนกิตติกรรมประกาศ หรือ Acknowledgements

10. ผู้เขียนบทความต้องระบุผลประโยชน์ทับซ้อน (ถ้ามี)
11. กรณีที่ผลงานเป็นการศึกษาวิจัยและทำการทดลองในมนุษย์หรือสัตว์ทดลอง โดยการทดลองในมนุษย์อาจส่งผลกระทบต่อศักดิ์ศรี สิทธิ ความปลอดภัย และสุขภาพของมนุษย์ ขอให้ผู้เขียนแนบหนังสือรับรองจริยธรรมจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์หรือสัตว์ทดลอง และต้องระบุข้อมูลดังกล่าวไว้ในบทความส่วนของวิธีการดำเนินการวิจัยด้วย ทั้งนี้ การอนุมัติให้ลงตีพิมพ์ขึ้นอยู่กับพิจารณาจากกองบรรณาธิการวารสารฯ ถือเป็นที่สุด

บทบาทและหน้าที่ของบรรณาธิการ (Duties of Editors)

1. บรรณาธิการต้องพัฒนาปรับปรุงคุณภาพของวารสารอย่างสม่ำเสมอ
2. บรรณาธิการต้องรับรองคุณภาพของบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ลงในวารสาร
3. บรรณาธิการต้องสนับสนุนเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นคงไว้ซึ่งความถูกต้องของผลงานทางวิชาการ
4. บรรณาธิการต้องปกป้องมาตรฐานของทรัพย์สินทางปัญญาจากความต้องการทางธุรกิจ
5. บรรณาธิการต้องเต็มใจที่จะแก้ไขข้อผิดพลาดการตีพิมพ์ การทำให้เกิดความกระแ้าง การถอนบทความ และการขอภัยหากมีความจำเป็น
6. บรรณาธิการต้องให้ผู้เขียนแจ้งให้ผู้อ่านทราบเกี่ยวกับผู้ให้ทุนสนับสนุนงานวิจัยหรือบทบาทของผู้ให้ทุนวิจัยในการทำวิจัยนั้น ๆ
7. หากบรรณาธิการรับรู้ความไม่ถูกต้องเกิดขึ้นกับบทความที่ตีพิมพ์ไปแล้ว หรือมีประโยชน์ที่นำไปสู่ความเข้าใจผิด หรือมีรายงานที่บิดเบือนข้อเท็จจริง ต้องแก้ไขให้ถูกต้องและชัดเจนทันที
8. หากปรากฏการประพฤติทุจริตมิชอบใด ๆ ภายหลังการดำเนินการตรวจสอบแล้ว บรรณาธิการต้องดำเนินการเพิกถอนบทความนั้นด้วยความชัดเจนที่สามารถพิสูจน์ได้ ทั้งนี้ การเพิกถอนนี้ต้องให้ผู้อ่านและระบบฐานข้อมูลอื่น ๆ ทราบด้วย
9. บรรณาธิการมีระบบในการจัดการผลประโยชน์ทับซ้อนหรือการขัดกันด้านผลประโยชน์ ของบรรณาธิการเอง รวมทั้งของเจ้าหน้าที่วารสาร ผู้เขียนบทความ ผู้ประเมินบทความ และ กองบรรณาธิการ

บทบาทและหน้าที่ของผู้ประเมิน (Duties of Reviewers)

1. ผู้ประเมินบทความต้องพิจารณาประเมินคุณภาพบทความด้วยวิธีลับ โดยไม่เปิดเผยข้อมูลใด ๆ ของบทความที่พิจารณาให้แก่บุคคลอื่น ๆ (Confidentiality)
2. ผู้ประเมินบทความสามารถปฏิเสธการประเมินบทความได้ หากพบผลประโยชน์ทับซ้อน หรือเนื้อหาบทความไม่ตรงกับสาขาวิชาที่ผู้ประเมินเชี่ยวชาญ
3. ผู้ประเมินบทความควรให้ข้อเสนอแนะที่สอดคล้องและเป็นประโยชน์แก่ผู้เขียนบทความ
4. ผู้ประเมินบทความต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบ หากพบส่วนใดของบทความมีความเหมือนหรือ ซ้ำซ้อนในผลงานชิ้นอื่น ๆ

กำหนดการเผยแพร่

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ กำหนดออกเผยแพร่ราย 6 เดือน ปีละ 2 ฉบับ ดังนี้

ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม – มิถุนายน

ฉบับที่ 2 เดือนกรกฎาคม – ธันวาคม

การเผยแพร่ฉบับออนไลน์

สำนักบริการคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

Website มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย: <https://www.utcc.ac.th/utccjournal>

และ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/utccjournalhs/index>

สถานที่ออกแบบและจัดพิมพ์

สำนักวิจัยและพัฒนาศักยภาพอาจารย์ ฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

เลขที่ 126/1 ถนนวิภาวดีรังสิต แขวงรัชดาภิเษก เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร 10400

โทรศัพท์ (02)697-6382

E-mail: hs_utccjournal@utcc.ac.th

สถานที่ติดต่อ

กองบรรณาธิการ วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
สำนักวิจัยและพัฒนาศักยภาพอาจารย์ ฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
เลขที่ 126/1 ถนนวิภาวดีรังสิต แขวงรัชดาภิเษก เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร 10400
โทรศัพท์ (02)697-6382
E-mail: hs_utccjournal@utcc.ac.th

ขอเชิญอาจารย์ นักวิชาการ นักวิจัย และผู้ทรงคุณวุฒิ
ในสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครอบคลุมในสาขาวิชาบริหารธุรกิจ
บัญชี เศรษฐศาสตร์ มนุษยศาสตร์ นิเทศศาสตร์ นิติศาสตร์
การท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมบริการ การศึกษาปฐมวัย ดิจิทัลอาร์ตและดีไซน์
ส่งบทความวิจัย (Research Article) และบทความวิชาการ (Academic Article)*
เพื่อให้กองบรรณาธิการพิจารณาก่อนการลงพิมพ์ใน
วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

University of the Thai Chamber of Commerce Journal Humanities and Social Sciences

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

1. เปิดรับข้อร้องเรียนเกี่ยวกับการผิดจริยธรรม/จรรยาบรรณ 2 ช่องทาง ดังนี้
 - * E-mail: hs_utccjournal@utcc.ac.th
 - * หมายเลขโทรศัพท์ 02-697-6382
2. แนวทางการดำเนินงานด้านจริยธรรม/จรรยาบรรณของวารสารวิชาการมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
 - เมื่อได้รับข้อร้องเรียนกองบรรณาธิการจะตรวจสอบข้อมูลหลักฐานที่เกี่ยวข้องและในกรณีที่ต้องการข้อมูลเพิ่มเติมกองบรรณาธิการอาจแจ้งกลับไปยังผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อรับทราบและชี้แจง
 - เมื่อกองบรรณาธิการได้รับคำชี้แจงและตรวจสอบแล้วพบว่าข้อร้องเรียนนั้นเป็นจริงบทความจะมีข้อความ Retracted Article (ถอนบทความ) และลงรับบทความตีพิมพ์ในวารสาร

UTCC

มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

126/1 ถนนวิภาวดีรังสิต แขวงรัชดาภิเษก เขตดินแดง กรุงเทพฯ 10400

โทรศัพท์ (662) 697-6000 โทรสาร (662) 276-2126

126/1 Vibhavadee-Rangsit Rd., Dindaeng, Bangkok 10400, Thailand

Tel. (662) 697-6000 Fax. (662) 276-2126 www.utcc.ac.th

มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย UTCC